

1010. Πάρθαξ, ιστορικός που έγραψε ΙΤΑΛΙΚΑ, όπως μαρτυρεί ο Ηρωδιανός, σε τουλάχιστον 2 βιβλία. Όταν ήλθε, σώζεται σε ένα απόσπασμα, ο Ηρακλής στην Ποσειδωνία της Ιταλίας, ο ποταμός *Ις* αποκαλούνταν *μέγας* («ἔστι δὲ ποταμὸς Ἴς καλούμενος μέγας»).

[FHG, IV, 466-467]

1011. Πασιτέλης (PASITELES), γλύπτης και ιστορικός από την Κάτω Ιταλία, που αναφέρεται από τον Πλίνιο τον πρεσβύτερο στο XXXVI βιβλίο του, γιατί έγραψε μία ιστορία της τέχνης απαρτιζόμενη από 5 βιβλία. [FHG, IV, 467]

1012. Πατροκλής ή Πάτροκλος ο Μακεδών, στρατηγός και γεωγράφος (312-270 π.Χ.) του Σέλευκου. Διερεύνησε την Κασπία (Υρκανία) για να αποφανθεί στο Σέλευκο τον Α΄ από τη Βαβυλώνα, τον επονομαζόμενο Νικάνορα αν είναι κλειστή θάλασσα ή ανοιχτή, κάνοντας ταυτόχρονα στρατιωτικές παρατηρήσεις για τον έλεγχο των λαών της περιοχής, πολλές από τις οποίες όμως ήταν εσφαλμένες. Όλες αυτές οι καταγραφές μεταφέρθηκαν στο έργο με τίτλο: «*Περίπλους της Κασπίας θαλάσσης*». Το έργο αυτό δεν σώθηκε, αλλά μνημονεύεται σε άλλες γεωγραφίες, όπως αυτή του Στράβωνα⁵⁸⁴. Εκτός των άλλων λέγεται ότι, κατασκεύασε ένα ηλιακό ωρολόγιο δικής του έμπνευσης. Επίσης σημειώνεται ότι, περιέπλευσε την Ινδική χερσόνησο, συγγράφας μία πραγματεία για τον περίπλου αυτόν. Περί το 270 π.Χ. στάλθηκε από τον Αντίοχο τον Α΄ (γιο του Σέλευκου) στη Βιθυνία, που είχε επαναστατήσει και σκοτώθηκε σε μια μάχη, αντιμετωπίζοντας τους επαναστάτες. [C. Müller, FHG, II. 443]

1013. Παύλος Σιλεντιάριος, έζησε κατά την περίοδο του αυτοκράτορα Ιουστινιανού Α΄ (527-565) και ήταν φίλος με τον ιστορικό Αγαθία, ο οποίος δανείζεται πολλά από αυτόν στην ιστορία του. Με αφορμή τα εγκαίνια της ανακατασκευής της Αγίας Σοφίας άφησε ένα έργο με περιεχόμενο μία πραγματικά Ιστορία της Τέχνης και επική περιγραφή του ναού κι ιδιαίτερα του άμβωνα με τίτλο: «*Έκφρασις*». Υπάρχουν 80 ερωτικά επιγράμματα που έχουν διασωθεί στην Ελληνική Ανθολογία, αλλά η *έκφρασις* των θερμών πηγών της Πυθίας στη Μικράν Ασία που αποδίδεται στον Παύλο, φαίνεται ότι γράφτηκε από τον Λέοντα Χοιροσφάκτη. [TUSCULUM, Κρουμβάχερ, Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας, ΑΘΗΝΑ 1897]

1014. Πausανίας ο Αντιοχεύς, ιστορικός του 905-956 μ.Χ. Υποστήριζε ότι το Αρμενιακό δεν είναι κύριο κι αρχαίο όνομα: «τὸ θέμα τὸ καλούμενον Ἀρμενιακὸν οὐ κύριον ἔχει τὸ ὄνομα, οὐδὲ ἀρχαία τίς ἐστίν ἡ τούτου προσηγορία ... δοκῶ δὲ εἰπεῖν ὅτι ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ...». [FGrH, n. 854]

1015. Πausανίας ο Περιηγητής, 110-180 μ.Χ. Γεννήθηκε κοντά στο όρος της Σιπύλου της Μαγνησίας της Λυδίας (μερικοί τον θεωρούν Καππαδόκη, ΑΡΛΕΑ ή από την Καισάρεια της Καππαδοκίας, Λεξικό του Λωρέντη) και νεαρός μελέτησε πολύ καλά την ελληνική ιστορία, γράφοντας κατόπιν ο ίδιος στην αττική διάλεκτο. Πολλοί διαφωνούν ως προς τον ακριβή τόπο γέννησής του, άλλοι θέλουν να κατάγεται από την Καισάρεια, άλλοι από τη Δαμασκό. Το έργο του «ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» ή *Ελλάδος Περιήγησις* σε 10 βιβλία, μία εμπεριστατωμένη πραγματεία που συγγράφηκε στη Ρώμη της εποχής του Αδριανού και των Αντωνίων, καθίσταται πολύτιμο για τη μελέτη της Αρχαίας Ελλάδας και τους τόπους της οποίας περιηγείται. Το αφηγηματικό του ύφος δίνει την αίσθηση στον αναγνώστη ότι, επισκέπτεται στους περιγραφόμενους τόπους με πλοίο, δίνοντας ιστορικά στοιχεία που διαδραματίστηκαν σ' αυτόν. Για τη ζωή του γνωρίζουμε ελάχιστα και μοναδικές πληροφορίες έχουμε γι' αυτόν κατά την περιήγησή του, στους χώρους που περιέγραψε, οι οποίοι

⁵⁸⁴ ὁ μὲν οὖν Δημήτριος ὀρμήσας ἐκ Δαμασκοῦ τῆς Συρίας τὸ συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπετέλει μετὰ σπουδῆς, ὁ δὲ καθεσταμένος ὑπὸ Σελεύκου τῆς Βαβυλωνίας στρατηγὸς Πατροκλῆς πυθόμενος περὶ Μεσοποταμίαν εἶναι τοὺς πολεμίους ὑπομεῖναι μὲν τὴν ἔφοδον αὐτῶν οὐκ ἐτόλμησεν, ὀλίγους ἔχων περὶ αὐτόν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις πρ...

περιορίζονται στην ηπειρωτική Ελλάδα. Εκτιμά όμως κάποιος από τον αφηγηματικό του χαρακτήρα, ότι πρόκειται για άτομο καλλιεργημένο, που έχει κάνει πολλά ταξίδια με εμπειρία στην έκθεση των στοιχείων που συνθέτουν έναν τόπο. Φαίνεται ότι είχε ταξιδέψει στις ακτές της Μικράς Ασίας, είχε επισκεφθεί την Αντιόχεια και την Ιερουσαλήμ, την Αίγυπτο στη Μέμφιδα και τις πυραμίδες, στη Μακεδονία επισκεπτόμενος τον παραδοσιακό τάφο του Ορφέα, την Καμπανία της Ιταλίας και τη Ρώμη. Υποστήριζε ότι, είχε δει τα ερείπια των Μυκηνών, του Ιλίου και της Αλεξάνδρειας *Τρωάδος*. Η *Ελλάδος Περιήγησις* που μας κληροδότησε, είναι μοναδικός αρχαιολογικός ταξιδιωτικός οδηγός σήμερα, μοναδικό στο είδος του, δίνοντας γεωγραφικές, θρησκευτικές, μνημειακές και άφθονες ιστορικές πληροφορίες για το παρελθόν και πολλά αφιερώματα για τους ναούς και για τις λεπτομέρειες λατρείας. Το ύφος του επηρεάζεται από προγενέστερους περιηγητές και πλημμυρίζει από μία θλίψη για την παρακμή, που σιγά σιγά απλώνεται και απειλεί το μεγαλείο της Ελλάδας. Το έργο του αυτό διακρίνεται για τα γεωγραφικά του στοιχεία, τα εθνογραφικά, τα ηθικολογικά και αυτά της τέχνης. Φαίνεται όμως, ότι, δεν έχει έρθει ολοκληρωμένο σε μας από δημοσιευμένα χειρόγραφα του 16^{ου} αιώνα, γιατί σταματά στο τέλος κάπως απότομα. Πολλά παραθέματα, περί τα 80, συναντά κανείς στον Στέφανο Βυζάντιο. Τα 10 βιβλία της περιήγησής του φέρουν την ονομασία: Αττικά, Κορινθιακά, Λακωνικά, Μεσσηνιακά, Ηλιακών Α, Ηλιακών Β, Αχαϊκά, Αρκαδικά, Βοιωτικά, Φωκικά, Λοκρών Οζόλων. [ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ, εκδοτική Αθηνών]

1016. Πausανίας ο Δαμασκηνός ή Αντιόχειος⁵⁸⁶, ιστορικός και χρονογράφος που αναφέρεται από τον Κωνσταντίνο τον Πορφυρογέννητο και τον Στέφανο τον Βυζάντιο, συγγραφέας ιστορίας της Αντιόχειας (*Περί Αντιοχείας*), *Περί Πατρίδος* και χρονογραφήματα. Τους χρονολογικούς του πίνακες και το χρονικό της Αντιόχειας τους χρησιμοποίησε ο Ιούλιος Σέξτος Αφρικανός. Ο Στέφανος ο Βυζάντιος τον θεωρούσε ισάξιας αξίας συγγραφέα με τον Πausανία τον περιηγητή. Την εποχή που έζησε δεν την γνωρίζουμε και δεν γνωρίζουμε αν ταυτίζεται με τον Πausανία τον Λεξικογράφο, αλλά οι χρονογράφοι κατά τον Κρουμβάχερ Νεστοριανό, Πausανία, Δομνίνο, Θεόφιλο και Τιμόθεο, που παρεμβάλλονται μεταξύ Ιούλιου Σέξτο Αφρικανό και Μαλάλα, χρησιμοποιήθηκαν οι χαμένες για μας χρονογραφίες στις σωζόμενες σήμερα. [FHG, IV, 471]

Σημειώνουμε ότι, υπάρχει και ένας **Πausανίας από τη Συρία**, Λεξικογράφος του 2^{ου} ή 3^{ου} μ.Χ. αιώνα που έγραψε ένα λεξικό κατά αλφαβητική σειρά Αττικών συγγραφέων με πολλές πραγματολογικές και ρητορικές αναλύσεις, έργο όμως που απλά μνημονεύεται σήμερα. Το Λεξικό αυτό αναφέρεται από τον Φώτιο στη Μυριόβιβλο, στα σχόλια του Ευσταθίου του Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια και στον Σουΐδα που το χρησιμοποίησε βιβλιογραφικά.

1017. Πausανίας ο Λάκων, ιστορικός που έγραψε κατά τον Σουΐδα, *Περί Ελλησπόντου*, *Ελληνικά*, *Λακωνικά*, *Χρονικά*, *Περί Αμφικτυόνων*, *Περί των εν Λάκωσιν εορτών*. [FHG, IV 467]

1018. Πausσίμαχος, κάποιος γεωγράφος από τη Σάμο (ΑΚΛ). Μνημονεύεται ένα έργο του το ΚΤΙΣΕΙΣ σε τουλάχιστον 3 βιβλία. Μνημονεύει το πως έγινε η πόλη ΑΡΜΑ στη Βοιωτία από τον *Αμφιάρεω*. [FHG, IV, 471]

1019. Παχυμέρης Γεώργιος. Φιλόσοφος και ιστοριογράφος του 13^{ου} με 14^ο μ.Χ. αιώνα. Γεννήθηκε στη Νίκαια (Ιζνικ) της Βιθυνίας το 1242 και πέθανε περί το 1310 στην Πόλη. Με την ανακατάληψη από τους Ρωμαίους της Νικαίας με τη βοήθεια των θεληματαρίων της Πόλης των Λατίνων μετακόμισε στη βασιλεύουσα και σπούδασε στο Πανδιδακτήριο υπό τον

⁵⁸⁶ τὸ θέμα τὸ καλούμενον Ἑρμενικὸν οὐ κύριον ἔχει τὸ ὄνομα, οὐδὲ ἀρχαία τίς ἐστὶν ἡ τοῦτου προσηγορία ... δοκῶ δὲ εἰπεῖν ὅτι ἐπὶ Ἑρρακλείου τοῦ βασιλέως καὶ τῶν κάτω χρόνων τὴν τοιαύτην προσηγορίαν ἐκκληρονόμησεν· οὐ...

Ακροπολίτη και περί το 1265 διορίστηκε *νοτάριος*, δηλαδή γραμματέας. Έλαβε κι άλλα αξιώματα όπως *δικαιοφύλαξ* από τον αυτοκράτορα Ανδρόνικο Β΄ Παλαιολόγο, αποκτώντας καθήκοντα στο παλάτι κατά την έκτη δεκαετία της ζωής του. Νωρίτερα μετά το χρισμό του σε διάκονο είχε γίνει *ιερομνήμων*, *υπομνηματογράφος*, *διδάσκαλος του αποστόλου* και τέλος *πρωτέκδικος* (δηλ. ανώτερος βοηθός πατριάρχη). Τα αξιώματα αυτά συγκρινόμενα με αυτά των άλλων ιστοριογράφων της εποχής του Ακροπολίτη και Χωνιάτη (που είχαν πάρει το ανώτατο αξίωμα του Μεγάλου Λογοθέτη), θεωρούνται χαμηλά πολιτειακά αξιώματα. Έζησε κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου και του γιου του Ανδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου, παίρνοντας κατά τη συγγραφή της ιστορίας μεροληπτική θέση υπέρ των θέσεων του Ανδρόνικου⁵⁸⁷. Ως προς το ιστορικό του έργο συνέχισε το έργο του Γεωργίου Ακροπολίτη, γράφοντας μια ιστορία από 13 βιβλία, που έφερε τίτλο: *Συγγραφικαί ιστορίαι*. Το έργο κάλυπτε την περίοδο 1261 μέχρι και 1307 κι άρχισε να την γράφει μάλλον μετά το 1291. Το ύφος του ήταν πολύ διαφορετικό και πολύ πιο προσγειωμένο από αυτό του δασκάλου του Ακροπολίτη, που είχε ύφος θριαμβολογικό και φαντασμένο, από την επανάκτηση της Πόλης από τους Λατίνους το 1261, από συνεργάτες του Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου. Με πολύ κομπό τρόπο έσπειρε αμφιβολίες για τον χαρακτήρα του Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου και τις μηχανορραφίες που χρησιμοποίησε για να ανέλθι στον θρόνο. Για τους θεληματάριους ο Παχυμέρης που είχαν να κάνουν με εμπόριο μεταξύ Ρωμαίων και Λατίνων τους αποκαλεί Ιταλούς, ξεκαθαρίζοντας ότι οι Ρωμαίοι ήταν φιλικοί μαζί τους, γιατί οι άνθρωποι αυτοί ήταν οι ίδιοι Ρωμαίοι (*τῶν μὲν Ρωμαίων προσκειμένων αὐτοῖς οὐσι Ρωμαῖοις*, Συγγραφαί 110.10-14). Για τους Γασμούλους από την Πελοπόννησο, που μετείχαν στον στρατό των Ρωμαίων στην ανακατάληψη της Κωνσταντινούπολης, μικτής καταγωγής, μάνας Ρωμαίας (Ελληνίδας) και πατέρα Φράγκου (*...ἦσαν γὰρ ἕκ τε Ρωμαίων καὶ Λατίνων γεγεννημένοι*), έλεγε ότι είχαν κληρονομήσει τη σύνεση και την προνοητικότητα των Ρωμαίων και την αυθάδεια των Λατίνων. Γενικά ως προς το εθνικό των κατοίκων της αυτοκρατορίας υπάρχει κάποια επιφυλακτικότητα από τον Παχυμέρη, περιορίζει τη ρωμαϊκή ταυτότητα και συχνά χρησιμοποιεί τους όρους Ρωμαῖζοντες, θεληματάριοι, Γασμούλοι. Απλά η ελίτ της Πόλης αρνιόταν να αποδίδει την ιδιότητα του Ρωμαίου πολίτη στους κατοίκους των εδαφών που εκάστοτε εξουσίαζε, όπως παλιά συνήθως γινόταν. Το ίδιο αποδιδόταν στους Βασιλικούς, Ροδίτες στην καταγωγή, άρα Ρωμαίοι, που δρούσαν μισθοφόροι στην αυλή των Σελτζούκων Τούρκων και όταν είχε συναντηθεί με τον Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγο, εξόριστο στην αυλή των Τούρκων, τον ακολούθησαν μετά, όταν αυτοανακηρύχθηκε αυτοκράτορας, «μετασχηματισθέντες σε Ρωμαίους». Στην ιστορία του ο Παχυμέρης σχολιάζει διακριτικά τα τεκταινόμενα της ταραγμένης αυτοκρατορίας από τις απειλές της Καταλανικής Εταιρείας υπό του Ρογήρου Φλορ που κάλεσε ο Ανδρόνικος Β΄ το 1303 για να καθυποτάξει την Ελλάδα, που απειλούνταν από την επίδραση των Φράγκων⁵⁸⁸. Έθιξε επίσης ο Παχυμέρης τη χειρότερη

⁵⁸⁷ Ο Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος (1260-1282) ενδιαφερόταν περισσότερο να ανακτήσει εδάφη στα δυτικά των Ρωμαίων παρά στα ανατολικά. Στη μάχη της Πελαγονίας το 1257 (περιοχή των σημερινών Σκοπίων) νικώντας και αιχμαλωτίζοντας τον πρίγκιπα της Αχαΐας Γουλιέλμο Βιλεαρδουΐνο, για να τον ελευθερώσει δεν ζήτησε λύτρα, αλλά τις περιοχές της Μάνης, Μονεμβασίας και Μυστρά, προσπαθώντας να εκδιώξει τους Λατίνους από την Πελοπόννησο. Οι Λατίνοι στο μεταξύ, βλέποντας να χάνουν την επιρροή τους στην Πελοπόννησο ζήτησαν τη βοήθεια του Καρόλου του Ανδεγαυού, ο οποίος είχε στόχο την επανάκτηση της Κωνσταντινούπολης το 1267, βάζοντας πόδι στην Αχαΐα του Γουλιέλμου, που μετά το θάνατο το 1278 του τελευταίου με τη συμφωνία του Βιτέρμπο της Ιταλίας πέρασε στα χέρια των Ανδεγαυών. Στο μεταξύ το 1274 (βλέπε Ακροπολίτη) με τη Σύνοδο της Λυών και τη φιλοδυτική παπική πολιτική του Μιχαήλ Παλαιολόγου, όπου δέχτηκε την Ένωση των δύο εκκλησιών με την αναγνώριση των πρωτείων του Πάπα και την προσθήκη του *filioque* στο Σύμβολο της Πίστεως, ο Παχυμέρης και η πλειοψηφία του λαού και της ορθόδοξης εκκλησίας αντιτάχθηκε στην ένωση των εκκλησιών. Το 1282 με το θάνατο του Μιχαήλ Παλαιολόγου και την διαδοχή στο θρόνο του γιου του Ανδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου (1282-1328), αποκήρυξε ο τελευταίος τη θρησκευτική πολιτική του πατέρα του, εκτελώντας καθαρμούς σε όλες τις εκκλησίες.

⁵⁸⁸ Ροζέ ντε Φλορ, Ρογήριος ή Ρογήρος (Roger de Flor, Rutger von Blum) κατά τους βυζαντινούς χρονογράφους (1267-1305) τέθηκε υπό τις υπηρεσίες του Ανδρόνικου Β΄ και το 1303 με την Καταλανική Εταιρεία έφθασε

επερχόμενη απειλή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, αυτήν των Οθωμανών Τούρκων. Με τις θεολογικές του αντιλήψεις, προσανατολισμένες πλήρως προς αυτές του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β΄, αντιτάχθηκε στην ένωση των δύο εκκλησιών, που είχε δεχτεί ο προηγούμενος αυτοκράτορας Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος (βλέπε Γεώργιο Ακροπολίτη) με τη συμφωνία της Λυόν, θέση που έκανε τον αυτοκράτορα Μιχαήλ αντιδημοφιλή και έσπρωξε το λαό σε εξεγέρσεις, αποξενώνοντας τον από τους υπηκόους του. Ο γιος του Ανδρόνικος που τον διαδέχτηκε στο θρόνο το 1282, αποκήρυξε τη θρησκευτική πολιτική του πατέρα του και τον έθαψε χωρίς νεκρόσιμη ακολουθία. Ο Παχυμέρης ως *πολυῖστωρ*, δηλαδή άτομο με μεγάλη ευρυμάθεια, άφησε ποικίλα και αξιόλογα έργα, όπως τα *Προγυμνάσματα* (ήτοι ένα σύγγραμμα περί του Quadrivium δηλ. *Τετρακτύς* κι αποτελεί το Σύνταγμα των τεσσάρων μαθημάτων: της αριθμητικής, της μουσικής, της γεωμετρίας και της αστρονομίας), τη *Φιλοσοφία* (*Σχεδιάσμα περί της φιλοσοφίας του Αριστοτέλη*, μια επιτομή της φιλοσοφίας του Αριστοτέλη), ένα άλλο φιλοσοφικό έργο με τίτλο: *Περί των ἐξ της φιλοσοφίας ορισμών και των πέντε φωνών και των δέκα κατηγοριών*, μια *Παράφρασις* (*Λόγων και Επιστολών*) *εις τον Άγιον ιερομάρτυρα Ψευτο-Διονύσιον τον Αρεοπαγίτην*, μία ρητορική μελέτη με τίτλο *Προγυμνάσματα ή Μελέται*, ένα θεολογικό έργο *Προς τους λέγοντας ότι δια τούτο λέγεται Πνεύμα Υιού δια το ομοούσιον ή δια το χορηγείσθαι υπ'αυτού τοις αξίοις*, μία αυτοβιογραφία (Εννέα αυτοβιογραφικές Ωδές) και πολλές επιστολές (όπως Έκφρασις του Αυγουσταίου και Μία Επιστολή προς τον πατριάρχη Αλεξανδρείας Αθανάσιον Β΄. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, και Β΄, ΑΘΗΝΑ, 1897 και 1900, I. Bekker, *Georgii Pachymeris de Michaelis et Andronico Palaeologis libri tredecim*, vol. 2 *Corpus scriptorum historiae Byzantinae*. Bonn: Weber, 1835: 3-652]

1020. Πείσανδρος ο Λαρανδεύς, από τα Λάρανδα της Λυκαονίας⁵⁸⁹, μιας περιοχής μεταξύ Πισιδίας και Καππαδοκίας της Μικράς Ασίας, ποιητής του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα, ο οποίος φέρεται να έγραψε κυκλικό ποίημα για τις Ηρωϊκές θεογαμίες⁵⁹⁰. [ΑΚΛ]

1021. Πείσανδρος ο Ρόδιος (ή Καμινεύς), επικός ποιητής (από την πόλη Κάμιρο της νήσου Ρόδου, 7^{ος} αιώνας π.Χ. ακμάσας περί το 648 π.Χ.). Οι γραμματικοί των ελληνιστικών χρόνων τον στις τάξεις του Ομήρου και του Ησιόδου, γιατί το έπος που έγραψε, τα «*Ηράκλεια*» σε 12 ραψωδίες, περιέγραφε τους άθλους του Ηρακλή. Από τα

στην Πόλη το 1303 με ολιγάριθμο στράτευμα. Σύντομα επιτέθηκε στους Γενοβέζους της Πόλης, που είχαν αυτονομηθεί και δημιουργούσαν προβλήματα στον Ανδρόνικο. Λίγο πριν, το 1302 ο Ανδρόνικος είχε νικηθεί για πρώτη φορά από τους Οσμανλήδες Οθωμανούς στη μάχη του Βαφέως της Βιθυνίας και οι Οθωμανοί έφθασαν στις ακτές του Ελλησπόντου, καταλαμβάνοντας όλη τη Βιθυνία. Ο Ρογήρος με το ολιγάριθμο στράτευμά του των 8000 ανδρών επιτέθηκε στους Οθωμανούς Τούρκους της Δυτικής Μικράς Ασίας των εμιράτων Καρασή και Σαρουχάν, απελευθερώνοντας τη Φιλαδέλφεια και στην περιοχή Σιδηρά Πύλη εξόντωσε το στρατό τους από 30.000 άνδρες, κυρίως γενίτσαρους, σκοτώνοντας τους 18000. Πήρε μετά τον άθλο αυτό τον τίτλο του Καίσαρα από τον αυτοκράτορα και κυβέρνησε τα εδάφη της Μικράς Ασίας με εξαίρεση κάποιες πόλεις. Ο Ρογήρος ζήτησε από τον αυτοκράτορα να του δοθεί ο τίτλος του Μέγα Δούκα, παντρεύτηκε και μία ανηψιά του Ανδρόνικου. Βλέποντας τις φιλοδοξίες του Ρογήρου να αυξάνουν διαρκώς, ο Ανδρόνικος έστειλε το γιο του Μιχαήλ Θ΄ Παλαιολόγο με μισθοφόρους Αλμογαβάρους στην Αδριανούπολη για να τον εξοντώσει με δόλο, προσκαλώντας τον Ρογήρο σε γεύμα. Κατά τη διάρκεια του γεύματος ο Μιχαήλ το δολοφόνησε στις 5 Απριλίου του 1305 και μετά προσπάθησε να εξοντώσει τους μισθοφόρους του Ρογήρου. Αυτοί πρόλο που ήταν ακέφαλοι, ανασυντάχθηκαν, νίκησαν τον Μιχαήλ και ρήμαξαν κατόπιν την Θράκη, μετά τη Μακεδονία και στη συνέχεια οι λεηλασίες τους επεκτάθηκαν το 1309 σε όλη την Ελληνική χερσόνησο. Η παρουσία τους απειλούσε την ίδια τη βασιλεύουσα, η οποία λιμοκτονούσε. Τέλος οι Καταλανοί μισθοφόροι εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην Αθήνα το 1311, νικώντας τους Φράγκους του Δουκάτου των Αθηνών, εκτείνοντας την περιοχή της δικαιοδοσίας τους και στην περιοχή της Θήβας. Το Καταλανικό Δουκάτο της Αθήνας επέζησε για περίπου 80 χρόνια μέχρι το 1388.

⁵⁸⁹ Λυκαονία ήταν το αρχικό όνομα της Αρκαδίας.

⁵⁹⁰ Από τους σχολιασμούς του Απολλωνίου του Ροδίου: Ἀλθαίας δὲ ἀποθανούσης ἔγνημεν Οἰνεὺς Περίβοιαν τὴν Ἰππονόου ... (75) ... ἐγεννήθη δὲ ἐκ ταύτης Οἰνεί Τυδεύς. Πείσανδρος δὲ αὐτὸν ἐκ Γόργης γενέσθαι λέγει· τῆς γὰρ θυγατρὸς Οἰνέα κατὰ τὴν βούλησιν Διὸς ἐρασθῆναι.

μνημονεύόμενα χωρία της Ηράκλειας, ο Ηρακλής διέπλευσε τον Ωκεανό κατά την αποστολή του εναντίον του Γηρυόνη ανεβαίνοντας σε ποτήριον του Ηλίου. Η λατρεία του Ήλιου που επικράτησε στη Ρόδο λένε ότι οφείλεται στον ποιητή αυτόν. Ο Πείσανδρος ήταν ο πρώτος που απεικόνιζε τον Ηρακλή με ρόπαλο. Από το έργο αυτό διασώθηκαν μόνο τρεις στίχοι, αλλά έχουμε πολλές μαρτυρίες για τη μεγάλη επίδραση που είχε κατά την αρχαιότητα το έπος αυτό. Το υλικό του μύθου προέρχεται από προγενέστερες αφηγήσεις επών του Ηρακλή και των 12 άθλων του. Οι Αλεξανδρινοί Γραμματικοί τιμώντες τη δημιουργική φαντασία του Πεισάνδρου τον έταξαν στον *Κανόνι τῶν ἐπικῶν* πλῆσιον του Ομήρου και του Ησίοδου, μία τιμή που δεν απένειμαν σε κανένα άλλον ποιητή. [G. Kinkel, *Epicorum graecorum fragmenta* (1878), ΑΚΛ, ΑΡΛΕΑ]

1022. Πείσινος ο Λίνδιος (από τη Λίνδο της Ρόδου), επικός ποιητής του 6^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος έγραψε έπος για τον Ηρακλή πολλά χρόνια πριν από τον Πείσανδρο. (*Epicorum Graecorum Fragmenta*, ed. G. Kinkel, Leipzig 1877).

1023. Πεισίστρατος ο Λιπαράιος, άγνωστος ιστορικός, του οποίου σώζεται μία αναφορά του για τις Πλαγκτές πέτρες⁵⁹¹ *Κυανέας* σήμερα. [FHG, IV, 478]

1024. Περδίκκας ο Εφέσιος, πρωτονοτάριος του 14^{ου} αιώνα, ο οποίος έγραψε ένα ποίημα 260 στίχων με γεωγραφικό τοπολογικό ενδιαφέρον με τίτλο: «Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις κυριακῶν θεμάτων». [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ 1900]

1025. Περσαίος ο Κιτιεύς, γιος του Δημητρίου από το Κίτιο της Κύπρου. Από τον Σουΐδα πληροφορούμαστε ότι ήταν Στωϊκός φιλόσοφος, είχε την επωνυμία Δωρόθεος, έζησε στα χρόνια του Αντιγόνου του Γονατά, μαθητής και αφιερωμένος για να ανατραφεί (ερμηνεία της λέξης θρεπτός) και μαθητής του Ζήνωνα του φιλοσόφου. Έγραψε ιστορία. Σουΐδας: «Περσαίος, Κιτιεύς, φιλόσοφος στωικός. Επεκλήθη δε και Δωρόθεος. Ἦν δε ἐπὶ χρόνων Ἀντιγόνου τοῦ Γονατά υἱοῦ τοῦ Δημητρίου, μαθητῆς Ζήνωνος τοῦ φιλοσόφου, Ἱστορίαν (Ἐγραψεν ἱστορίαν)». Κατά τον Διογένη τον Λαέρτιο διέπρεπε κατά την 130ή Ολυμπιάδα (δηλαδή 260-257 π.Χ.), όταν ο Ζήνωνας ήταν γέρος. Ο Βίων ο Βορυσθενίτης είδε χάλκινο άγαλμα του Περσαίου με επίγραμμα: ΠΕΡΣΑΙΟΝ ΖΗΝΩΝΟΣ ΚΙΤΙΕΑ. Ο Ζήνωνας του είχε μεγάλη εμπιστοσύνη και τον είχε στείλει στο Αντίγονο για να γράψει τα βιβλία και να γίνει παιδαγωγός του γιου του Αλκυονέα. Διετέλεσε και στρταηγός του Αντιγόνου, και τον διόρισε διοικητή στην Ακροκόρινθο, όταν την κατέλαβε, αλλά όταν έχασε το φρούριο από τον Άρατο στη συνέχεια, διέφυγε στις Κεγχρεές (λιμάνι στο Σαρωνικό της Κορίνθου) κι από εκεί στην αυλή του Αντιγόνου. Τα έργα του είναι: *Λακώνων Πολιτεία*, *Περὶ βασιλείας*, *Περὶ γάμου*, *Περὶ ασεβείας*, *Θυέστης*, *Περὶ ἐρώτων*, *Προτρεπτικοί*, *Διατριβών*, *Χρειών* (δηλ. Ανέκδοτα), *Απομνημονεύματα*, *Προς του Πλάτωνος νόμους*, *Ἠθικά σχολαί*, *Συμποτικούς διαλόγους* ή *Συμποτικά υπομνήματα*. [FHG, II, 623]

1026. Πετελλίδης ο Κνώσσιος (Petellides), ιστορικός αγνώστων στοιχείων του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα. [FHG, IV, 472]

1027. Πετόσιρις, φιλόσοφος και ιστορικός ο οποίος έγραψε: «Πετόσιρις · Αἰγύπτιος, φιλόσοφος. Καθὰ Ἕλληνες καὶ 1 Αἰγύπτιοι τὰς περὶ θεῶν διετάξατο ** Ἐπιλογὰς ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων 2 [Ἀστρολογούμενα]· καὶ Περὶ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις μυστηρίων». [FGH n. 663]

1028. Πέτρος ο Πατρίκιος, «...ὁ πάντα μεγάλῳ φρον καὶ τῆς καθόλου ἱστορίας ἀσφαλῆς διδάσκαλος, δι' ὧν αὐτός ἐπὶ τοῦ λεγόμενου μαγιστηρίου ἀνεγράψετο», (FHG, III, 181-191). Γεννήθηκε το 500 περίπου σύγχρονος του ιστορικού Προκοπίου και αυτός ο τελευταίος τον ονομάζει Ιλλυριο, όχι για να θίξει την εθνική του καταγωγή, αλλά ότι προερχόταν από τη

⁵⁹¹ Πλαγκταὶ πέτραι ἐν τῷ Πορθμῷ εἰσιν, ὡς Τίμαιος καὶ Πεισίστρατος ὁ Λιπαραῖος.

δικαιοδοσία του ιλλυρικού επάρχου (Praefectus praetorio). Είχε αναπτύξει πολλές ρητορικές ικανότητες, γι' αυτό ο Ιουστινιανός τον έστειλε το 534 πρεσβευτή στη χήρα βασίλισσα των Οστρογότθων Αμαλασούνθα, η οποία με το θάνατο του Θεοδώριχου του μεγάλου, βασίλευε στο όνομα του ανήλικου γιου της. Λόγω των περίπλοκων καταστάσεων της Ιταλίας ο Πέτρος έμεινε αιχμάλωτος μέχρι το 538, όταν τον ελευθέρωσε ο από τον Ουιτίγο. Για τις υπηρεσίες του αυτές ο Ιουστινιανός τον προβίβασε στο αξίωμα του *μαγίστρου* (κάτι σαν του σημερινού υπουργού) και μετά έγινε και *πατρίκιος*. Το 55^ο πήγε στην Περσία του Χσρόη ως πρεσβευτής με πολύ φτωχά διπλωματικά αποτελέσματα, το 552 διεξήγαγε τις διαπραγματεύσεις περί δόγματος στη Χαλκιδόνα προς τον πάπα Βιργίλιο και το 560 ξαναπήγε στην Περσία και κατόρθωσε να κλείσει πεντηκονταετή ειρήνη με τους Πέρσες. Μετά την αποστολή αυτή πέθανε. Από τον Σουΐδα γνωρίζουμε ότι έγραψε *Ιστορίας* και «*Περί πολιτικής καταστάσεως*». Και από τα δύο αυτά του έργα σώθηκαν μερικά αποσπάσματα. Από το πρώτο έργο διασώθηκαν 19 αποσπάσματα, τα 17 των οποίων βρίσκονται στο «*Περί πρεσβειών*» του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ζ' του Πορφυρογέννητου (905-959). Από το δεύτερο έργο του το βρίσκουμε επίσης στο έργο του Κωνσταντίνου «*Περί βασιλείου τάξεως*» και μάλιστα στα Κεφάλαια 84-85 με ένα ακόμη τμήμα στα Κεφάλαια 86-95. Από κατοπινούς συγγραφείς (Ιωάννης Λυδός, Κασσιόδωρος, Μένανδρος προτήκτωρ) καταλογίζουν στο Πέτρο μεγάλη ευφράδεια, βαθειά γνώση και ευρυμάθεια των νόμων, ικανός να καταλαγιάσει (*καταμαλάζει* λέει ο Σουΐδας *τα βαρβαρικά φρονήματα*) τις επιθετικές τάσεις των βαρβαρικών φυλών, γι' αυτό έπαιξε μεγάλο ρόλο στην κεντρική διπλωματία του Βυζαντίου την εποχή εκείνη. [Κρουμβάχερ, Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας, τ. Α', σ. 479-480, ΑΘΗΝΑ 1897, TUSCULUM]

1029. Πλησίμαχος. Ιστορικός του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα, αγνώστων στοιχείων, που μνημονεύεται από τον Πλούταρχο⁵⁹². [FGrH, n. 52]

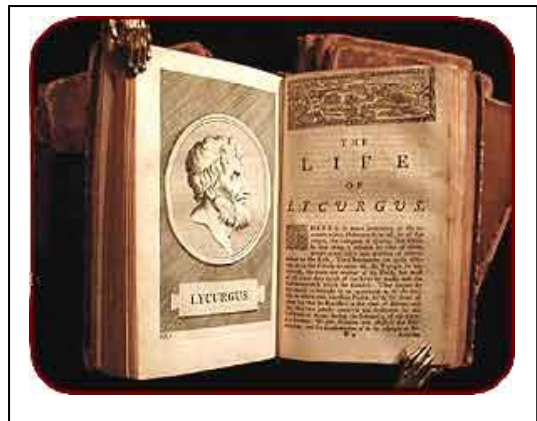
1030. Πλούταρχος ο Χαιρωνεύς (από την Χαιρώνεια της Βοιωτίας, 52-117 μ.Χ.) Πολυγραφέστατος ιστοριογράφος, βιογράφος, δοκιμιογράφος και γεωγράφος, έγραψε τους Βίους παραλλήλους πολλών επιφανών ανδρών της αρχαιότητας, δίνοντας σε μας πολλά στοιχεία ιστορικού και γεωγραφικού περιεχομένου, συνολικά 104 συγγράμματα. Στα γραπτά του δίνει άφθονο βιογραφικό υλικό για την οικογένειά του, την προσωπική του ζωή και το πεδίο δραστηριότητάς του (Πλούταρχος, *Συμποσιακά*, V, 5, 6, 8, *Δημοσθένης*, *Θεμιστοκλής*, *Αντώνιος*, *Πολιτικά παραγγέλματα*, *Ευνάπιος*, *Βίοι φιλοσόφων και σοφιστών*, προοίμιο 454,). Οι γονείς του ήταν εύποροι και είχε δάσκαλό του τον πλατωνικό φιλόσοφο Αμμώνιο το 66 και 67 μ.Χ., στον οποίον αφιέρωσε και μία διατριβή, που χάθηκε. Κατά τη διάρκεια της ζωής του είχε ταξιδεύσει πολύ σε όλες τις χώρες της Μεσογείου και είχε επισκευθεί τη Ρώμη δύο φορές, όπως και την Αλεξάνδρεια. Στη Ρώμη βρέθηκε στην αυλή του αυτοκράτορα Τραϊανού, ο οποίος του έδωσε και πολιτικό αξίωμα στην Ιλλυρία. Αργότερα για μικρό διάστημα αποτέλεσε δάσκαλος του μετέπειτα αυτοκράτορα Αδριανού. Είχε φίλους Ρωμαίους ισχυρούς άνδρες, όπως ο Soscius Senecio και ο Fundanus, και οι δύο σημαντικοί Συγκλητικοί, στους οποίους αφιέρωσε ορισμένα από τα ύστερα κείμενά του. Και ο ίδιος δεν ήταν τυχαίο πρόσωπο, αλλά ήταν ένας εκ των ιερέων του Πύθιου Απόλλωνα στο Μαντείο των Δελφών και υπεύθυνος για την ερμηνεία των χρησμών⁵⁹³ της Πυθίας κι επιμελητής των Πυθικών αγώνων (95 π.Χ.). Το αξίωμα αυτό του ιερέα το είχε μέχρι το θάνατό του και κράτησε 29 ολόκληρα χρόνια. Σε

⁵⁹² 'Αθηναῖον δ ὄρος ἔλαβε τὴν προσηγορίαν ἀπ' Ἀθηνᾶς· μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Ἰλίου πόρθησιν Διομήδης εἰς Ἄργος ὑποστρέψας εἰς τὸν Κεραύνιον ἀνέβη λόφον καὶ τέμενος Ἀθηνᾶς κατασκευάσας τὸ ὄρος ἀπὸ τῆς θεᾶς Ἀθηναῖον μετωνόμασε. γεννᾶται δ' ἐν τῇ ἀκρωρείᾳ ρίζα παρόμοιος πηγάνωι· ἦν ἔαν γυνὴ φάγηι τις κατ' ἄγνοιαν, ἐμμανὴς γίνεται. καλεῖται δ' Ἀδράστεια, καθὼς ἱστορεῖ Πλησίμαχος ἐν β Νόστων.

⁵⁹³ Ο Πλούταρχος βασικά ήταν εμπνευστής των χρησμών που διατύπωνε η εκάστοτε Πυθία, μία γυναίκα η οποία υποβαλόταν από τους ιερείς σε απομνημόνευση του χρησμού, την ζάλιζαν στη συνέχεια από τα αέρια του ρήγματος του ομφαλού της γης και σε κατάσταση μισούπνωσης, από τον εθισμό που υφίστατο εκστασιασμένη απαγγελε το χρησμό των ιερέων, οι οποίοι ασκούσαν συνολική πολιτική καθοδήγηση.

κάποια στιγμή ήταν ο πρεσβύτερος των ιερέων, ενός ύψιστου αξιώματος, που του έδινε τη δυνατότητα να χαράζει μια πολιτική παρεμβατική του ιερατείου των Δελφών στην τότε ρωμαιοκρατούμενη Ελλάδα. Το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του το διήγε, όπως εικάζουν μερικοί, στη γενέτειρά του Χαιρώνεια, της οποίας υπήρξε *magistratus*, δηλαδή *άρχων* (θέση παραπλήσια με αυτή του σημερινού δημάρχου). Στόχος της ευρύτατης βιβλιογραφίας που άφησε (83 πραγματείες με ποικίλο περιεχόμενο), ήταν να διατηρήσει σε καίρια θέση στις Ρωμαϊκές αποφάσεις, τις γνωμοδοτήσεις του Μαντείου, γι' αυτό στους παράλληλους βίους περισσότερο εξέταζε τις αποφάσεις και το χαρακτήρα των προσώπων που βιογραφούσε, καθορίζοντας από το πεπρωμένο τους, παρά τα υπάρχοντα ιστορικά στοιχεία που κοσμούσαν τις περιόδους δράσεις τους. Χαλκέντερος το ογκώδες έργο του ευτυχώς διασώζεται κι αποτελεί μία από τις σπουδαιότερες πρωτογενείς πηγές σήμερα της ιστορίας. Σε ένα εδάφιο του Δημήτρη Τσιμπουκίδη στο έργο του «Ιστορία του Ελληνιστικού κόσμου», εκδόσεις ΠΑΠΑΔΗΜΑ γίνεται μία καλή κριτική παρουσίαση του Πλούταρχου, που έχει ως εξής: «Για τη σημασία του Πλούταρχου ως φιλολογικής πηγής υπάρχουν δύο αντίθετες αντιλήψεις: υποτίμηση και υπερτίμηση της κληρονομιάς του. Μερικοί ιστορικοί βλέπουν τον Πλούταρχο τον ηθικολόγο βιογράφο που απομακρύνεται από την ιστορική αλήθεια για να εδραιώσει μερικές φιλολογικές του θέσεις, άλλοι επιχειρούν να αποδείξουν τη σημασία του δημιουργικού έργου του για την κατανόηση της αρχαιοελληνικής ιστορίας. Η επιφυλακτική στάση απέναντι στον Πλούταρχο σαν αρχαία πηγή εμφανίστηκε στη γερμανική ιστοριογραφία του περασμένου αιώνα (19^ο, Ed. Meyer, *Forschungen zur alten Geschichte*. Halle, 1899).

Ανάμεσα σε άλλους ο Εδ. Μέγιερ έκανε αυστηρή κριτική στον Πλούταρχο για την τάση απομάκρυνσης από την ιστορική αλήθεια, όταν ερευνούσε τα ηθικά προβλήματα που τον απασχολούσαν και για το υπερβολικό ενδιαφέρον για τη συγγραφή βιογραφιών. Ο Γερμανός ιστορικός αρνήθηκε όχι μόνο τη συνεισφορά του Πλούταρχου και τη σημασία του έργου του, αλλά και την αυτοτέλειά του ως ιστορικής πηγής. Τον χαρακτήρισε ερασιστή των οπαδών της περιπατητικής σχολής ή των αλεξανδρινών προκατόχων του, μειώνοντας την συμβολή του στην αποτύπωση της ιστορίας. Η αντίληψη αυτή

για τον Πλούταρχο δεν έγινε αποδεκτή από τους οπαδούς του Μέγιερ. Ένας από τους μαθητές του, ο Β. Γκίλλεμπαντ, υπογράμμισε ότι ο Έλληνας βιογράφος έκανε μία αυστηρή δική του επιλογή από τα έργα των ελληνιστικών συγγραφέων, πράγμα που δεν μειώνει την αυτοτέλειά του (W. Uxkull-Gyllenbant, *Plutarch und die griechische Biographie*, Stuttgart, 1927). Βασική αρχή των αντιλήψεων του Πλούταρχου είναι η έννοια της κοινότητας των ανθρώπων, όχι όμως της ιστορικής, αλλά εκείνης που προέρχεται από την επαφή τους με τον Ελληνικό πολιτισμό. Ο «ελληνικός πατριωτισμός» του Πλούταρχου και ο θαυμασμός του για τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό εκφράστηκε στα έργα των Ελλήνων ιστορικών (λόγου χάρη από τον Κ. Παπαρρηγόπουλο στην «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους» ως τον Ι. Σταματάκο στην εργασία του «Πλούταρχος ο Χαιρωνεύς»). Παρατίθενται ένας κατάλογος των 23 ζευγών παραλλήλων βίων ηγετών, ενός Ρωμαίου κι ενός Έλληνα:

Άγις και Κλεομένης, Αιμίλιος, Αντώνιος, Άρατος, Αρτοξέρξης, Βρούτος, Γάιος Μάρκιος (Κοριολάνος), Δημήτριος, Δημοσθένης, Δίων, Ευμένης, Κάμιλλος, Κάτων, Κράσος, Λεύκολλος, Λυκούργος, Μάριος, Μάρκελλος, Μάρκος Κάτων, Νουμάς, Όθων, Πελοπίδας, Πομπήιος, Ποπλικόλας, Πύρρος, Ρωμύλος, Σερτώριος, Σύγκρισις Αγησιλάου και Πομπηίου, Σύγκρισις Αγιδος-Κλεομένου και Γράκχων, Σύγκρισις Αριστείδου και Μάρκου Κάτωνος,

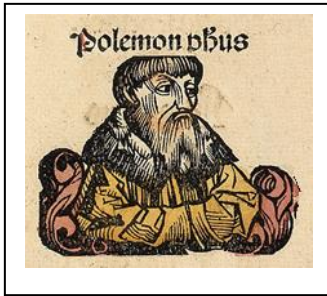
Σύγκρισις Γαΐου Μαρκίου και Αλκιβιάδου, Σύγκρισις Δημητρίου και Αντωνίου, Σύγκρισις Δημοσθένους και Κικέρωνος, Σύγκρισις Δίωνος και Βρούτου, Σύγκρισις Θησέως και Ρωμύλου, Σύγκρισις Κίμωνος και Λευκόλλου, Σύγκρισις Λυκούργου και Νουμά, Σύγκρισις Λυσάνδρου και Σύλλα, Σύγκρισις Νικίου και Κράσσου, Σύγκρισις Πελοπίδου και Μαρκέλλου, Σύγκρισις Περικλέους και Φαβίου Μαξίμου, Σύγκρισις Σερτωρίου και Ευμένους, Σύγκρισις Σόλωνος και Ποπλικόλα, Σύγκρισις Τιμολέοντος και Αιμιλίου, Σύγκρισις Φιλοποίμενος και Τίτου, Τιβέριος και Γάιος Γράγχοι, Τιμολέων, Τίτος, Φάβιος Μάξιμος, Φιλοποίμην, Φωκίων. Υπάρχουν και κάποιες βιογραφίες που δεν σώθηκαν, όπως του Ησίοδου, Πίνδαρου, Άρατου, Κράτη, Ηρακλή, Αριστομένη, Δηΐφαντου, Επαμεινώνδα, Σκιπίωνα του Αφρικανού του Νεότερου, Λεωνίδα και Μέτελλου. Οι πηγές του είναι πολυπληθείς, αρχόμενες από τα ομηρικά έπη, τα έπη του Ησίοδου, οι ιστορικοί Ηρόδοτος, Θουκυδίδης, Ξενοφών, Σφαίρος ο Βορυσθενίτης, Έρμιππος, Φύλαρχος και πολλοί άλλοι. Για τον Ηρόδοτο εξέφρασε κάποια καχυποψία, κι αυτό φαίνεται στο «Περί Ηροδότου κακοηθείας». Άλλα έργα του που έχουν επίσης διασωθεί: *Γυναικών Αρεταί, Λακαίων Αποφθέγματα, Περί Αοργησίας, Περί Παίδων Αγωγής, Περί της Αλεξάνδρου Τύχης ή Αρετής, Περί του ΕΙ του Εν Δελφοίς, Περι του Εμφαινομένου Προσώπου τω Κύκλω της Σελήνης, Πως αν τις Διακρίνει τον Κόλακα του Φίλου, Παραμυθητικός προς την Γυναίκα, Περί Ειμαρμένης*. Υπάρχουν πολλά έργα που του αποδίδονται, τα λεγόμενα ψευδοπλουτάρχεια, τα οποία είναι νόθα. [F.C. Babbitt, *Plutarch's moralia*, vol. 1. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1927 (repr. 1969), *Moralia*: Cit. por vol. 2 p. de la ed. de Francfort 1599, Vol. 1: Paton, W.R., Wegehaupt, J., Pohlenz, M. y Gärtner, H., Leipzig, 1925 (1974), Vol. 2: Nachstädt, B. Perrin, *Plutarch's lives*, vol. 11. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1926 (repr. 1962), W., Sieveking, W. Titchener, J.B., Leipzig, 1935, K. Ziegler, *Plutarchi vitae parallelae*, 4th edn. Leipzig: Teubner, 1969]

1031. Πολέμων ο Περιηγητής, γιος του Ευηγέτου, *Ιλιεύς* (δηλαδή γεννήθηκε στην περιοχή της Τρωάδας και συνεπώς υπήρξε υπήκοος του Αττάλλου Α΄ 241-197, αλλά επίσης πολιτογραφήθηκε στην Αθήνα κατά την εποχή του Πτολεμαίου του Επιφανούς περί το 200 π.Χ., τιμημένος από το συγγραφικό του έργο για την πόλη αυτή). Υπήρξε εξειδικευμένος αρχαιογνώστης, επιγραφολόγος, φυσιοδίφης, γεωγράφος και αξιόπιστος ιστορικός από τη *Γλυκία* της Τρωάδας, που έζησε κατά το 220-160 π.Χ., διάγοντας τον περισσότερο χρόνο στην Αθήνα, πόλη της οποίας τιμήθηκε για τις υπηρεσίες του με την απόκτηση των δικαιωμάτων του πολίτη, δικαιώματα που του παραχώρησαν κι άλλες ελληνικές πόλεις. Δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση με άλλους Ποέμωνες, όπως τον Πολέμωνα του Φιλοστράτου, το φιλόσοφο και διευθυντή της Ακαδημίας που πέθανε το 270 π.Χ., ούτε με τον Πολέμωνα το σοφιστή από τη Λαοδικεία της Συρίας του 97-153 μ.Χ. Η γενέτειρά του Γλυκυΐα ήταν μία κώμη στο Ίλιο (Λυκία) με πολλές υδάτινες πηγές (...*το δε χωρίον, ένθα αι πηγαί, Γλυκείας ονομάζουσι...Γλυκός λιμήν*, Στράβων). *Γλυκόν ύδωρ* ήταν για τους αρχαίους το πόσιμο νερό. Ο Σουΐδας τον τοποθετεί την εποχή του Πτολεμαίου Ε΄ (204-180 π.Χ.) και σημειώνει ότι «...*διήκουσε καί τοῦ Ροδίου Παναίτιου*». Είχε περιηγηθεί την Ελλάδα, Σικελία, Ιταλία και Μικρά Ασία, στα μέρη των οποίων είχε κάνει επισταμένη και προσεκτική κριτική πολυεπίπεδη αρχαιγνωστική έρευνα. Λόγω αυτής της δραστηριότητάς του ο Σουΐδας τον αποκάλεσε Περιηγητή, όχι με την έννοια της γεωγραφικής περιήγησης αλλά με την έννοια της συγκριτικής των επιτόπιων γλωσσικών και πολιτιστικών διαφορών. Στις επιτόπιες έρευνές του είχε δώσει μια προτεραιότητα στην Αθήνα, όπου περιέγραψε επισταμένα και με ακρίβεια την Ακρόπολη, τα Προπύλαια, και τα μνημεία της οδού προς την Ελευσίνα. Περιέγραψε επίσης τις κτίσεις της Αθήνας στον Εύξεινο Πόντο, τις πόλεις της Λακωνικής, τις πόλεις της Φωκίδας, τις κώμες και τα κτίσματα στην περιοχή της Τρωάδας (Ιλίου), την Ολυμπία, την περιοχή της Δωδώνης και τους Δελφούς. Το 177/6 π.Χ. διορίστηκε πρόξενος στους Δελφούς, πιθανόν ως αναγνώριση του βιβλίου του *Περί τῶν έν Δελφοίς θησαυρῶν*. Η επιγραφή των Δελφών επιβεβαιώνει το γεγονός κι αποδεικνύει ότι έζησε την εποχή του Αριστοφάνη του Βυζάντιου και του Αρίσταρχου του Αλεξανδρέα. Αναφέρεται σε στοιχεία *κτίσεως* των πόλεων και σε συλλογή

επιγραφών. Ήταν ο κυριότερος επιγραφολόγος, αφού σε έργο του αντέγραψε όλες τις επιγραφές των στηλών, γι' αυτό ονομάστηκε από τον Ηρόδοτο, το μαθητή του Κράτητα *στηλοκόπας*. Μέχρι το 15^ο αιώνα μ.Χ. κανένας ισάξιος σε αυτό το είδος συγγραφέας δεν υπήρξε, μέχρι που ο Κυριακός από την Αγκώνα, άρχισε να καταγράφει συστηματικά και να ερευνά τα μνημεία και τις επιγραφές από τα λείψανα των αρχαίων μνημείων. Στο έργο του Πολέμων, του οποίου διασώζονται περί τους τριάντα τίτλους έργων, διακρίνονται περιγραφές της Ιεράς οδού των Αθηνών από την πύλη του Κεραμεικού ως την Ελευσίνα, οι θησαυροί των Δελφών και άλλα αρχαιογνωστικά κείμενα. Υπήρξε πολέμιος του Ερατοσθένη και του Τίμαιου του Ταυρομενίτη και αυτό φαίνεται στα έργα του *Αντιγραφαί*, «*Περί της Αθήνησιν Ερατοσθένους επιδημίας*» που σώζονται στα λατινικά και λίγα ελληνικά αποσπάσματα, που συνιστούν προτάσεις κριτικής προς τον βήτα Κυρηναίο φιλόσοφο της Αλέξανδρειας, διευθυντή τότε της Μεγάλης Βιβλιοθήκης. Αντίστοιχα εδάφια κριτικής συναντάς «*τα προς τον Τίμαιον*» τον Ταυρομενίτη φιλόσοφο. Έγραψε μονογραφίες για τα ονόματα των θεών, όπως και έργα για τη σημασία των λέξεων και σκωπτικά κείμενα διαφόρων ελληνικών πόλεων, στα οποία παρατηρούσε κανείς το πώς η μία στρέφεται κατά της άλλης. Άφησε ένα πλούσιο υλικό, που αποτέλεσε βασικό υπόστρωμα για τον Πausanία, το οποίον όμως έχει χαθεί. Τα λίγα αποσπάσματα που έχουν διασωθεί, συγκεντρώθηκαν από τον L. Preller και εκδόθηκαν στη Λειψία το 1838 με τον τίτλο: POLEMONIS PERIEGETAE FRAGMENTA, σε ένα τομίδιο με λατινοελληνικό κείμενο από 199 σελίδες⁵⁹⁴. Ανάμεσα στο ευρύτατο συγγραφικό του έργο, υπήρξαν πολλές μονογραφίες για τα ονόματα των θεών, για τις παροιμίες, για τα σκωπτικά/ές ποιήματα ή φράσεις με τα οποία διάφορες ελληνικές πόλεις ειρωνευόντουσαν άλλες γειτονικές ή ανταγωνιστικές. Ο Πολέμων χαρακτηριζόταν ως οξυδερκής και πολυμαθέστατος, ο οποίος δεν χαριζόταν ως προς την κρίση του απέναντι σε άλλους. Ο τρόπος που ερευνούσε τα διάφορα θέματά του έτεινε στον ορθολογισμό και τον ανεξάρτητο τρόπο σκέψης, οπότε το έργο του αποτελούσε αξιόπιστη πηγή έρευνας για τους μετέπειτα ερευνητές που το χρησιμοποιούσαν. Από τους παρακάτω τίτλους που διασώζονται από το σημαντικό έργο του, παρατηρούμε και από τις αναφορές των κατοπινών συγγραφέων που το χρησιμοποιούσαν βιβλιογραφικά, παρατηρούμε την ακρίβεια των περιγραφών του. Όλες οι περιγραφές περιλαμβάνουν και τις επιγραφές με το εννοιολογικό τους περιεχόμενο, το οποίον ασκούσε τότε μία διδακτική επιρροή στους νέους, μία απαραίτητη μόρφωση για την πολιτειακή συνείδηση του Αθηναίου και την ανύψωση των πατριωτικών του αισθημάτων. Το έργο του αποτέλεσε στέρεα βάση για την Περιήγηση του Πausanία. Μερικά έργα του είναι: «*περί των εν Καρχηδόνι πέπλων*», «*περί του παρά Ξενοφώντι καννάθρων*», «*περί του δίου κωδίου*», «*περί άρτου*», που κάποια εκτεταμένη μνεία έχουμε. Πολλοί σύγχρονοί του συγγραφείς όπως ο Αθήναιος δανείστηκε πολλά από αυτόν. Στο ίδιο πολύτιμο αυτό έργο του Preller για τον Πολέμονα διαβάζουμε τους τίτλους των έργων του (σ. 18-19-20), ταξινομημένους σε τρεις μεγάλες ενότητες: Ενότητα I, με τίτλο: *Περιήγησις κοσμική*. Άλλα περιηγητικά έργα του είναι τα *Αρκαδικά, περί των Θήβησιν Ηρακλείων, Ηπειρωτικά* και το *εν Δωδώνη χαλκείον, περί των εν Πόντω πόλεων, περιήγησιν Ιλίου, Καρικά, Ηλιακά, Φωκικά, Αρκαδικά, Βοιωτικά, περί των εν Λακεδαιμόνι αναθημάτων, περί των εν Λακεδαιμόνι πόλεων, περί Σαμοθράκης, κτίσεις Ιταλικών και Σικελικών, Ηπειρωτικά, περί των Θήβησιν Ηρακλείων, περί ποταμών, περί των εν Σικελία*

⁵⁹⁴ Από το σπάνιο αυτό βιβλίο διαβάζουμε για το διάσημο τότε γεωγράφο: «*Πολέμων Ευηέτου Ιλιεύς, κόμης Γλυκίας (Eudoc. Λυκίας) όνομα, Αθήνησι δε πολιτογραφηθείς, διο επιγράφετο Ελλαδικός, ο κληθείς περιηγητής, ιστορικός. γέγονε κατά τον Πτολεμαίον τον Επιφανή κατά δε Ασκληπιάδην τον Μυρλεανόν συνεχρόνισεν Αριστοφάνει τω γραμματικώ και διήκουσε και του Ροδίου Παναιτίου. έγραψεν περιήγησιν Ιλίου εν βιβλίοις γ', κτίσεις των εν Φωκίδι πόλεων και περί της προς Αθηναίους συγγενείας αυτών, περί των εν Πόντω πόλεων (Eudocia περί της προς Αθηναίους συγγενείας των εν Πόντω πόλεων, et sic Suidas editionis Aldinae, quod ex Cod. Paris. mutavit Kuesterus), περί των εν Λακεδαιμόνι πόλεων, και άλλα πλείστα, εν οίς και κοσμικήν περιήγησιν ήτοι γεωγραφίαν*».

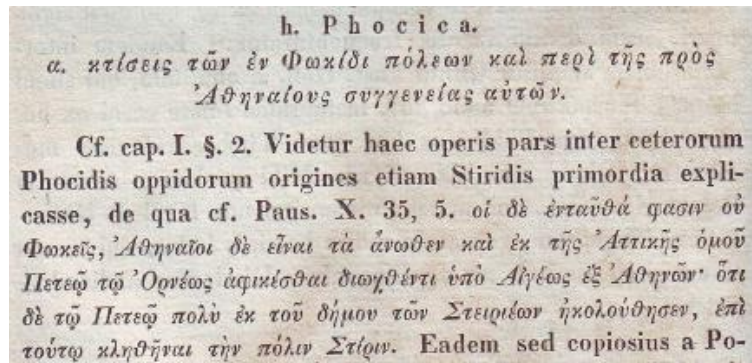
ποταμών, περί των εν Σικελία θαυματοζομένων ποταμών, Επιστολαί (προς Άτταλον, περί του Μορύχου προς Διόφιλον, προς Αράνθιον, περί αδόξων ονομάτων επιστολή). Ένα επίσης σπουδαίο έργο του είναι το περί των κατά πόλεις επιγραμμάτων (άλλα έμμετρα, γελοία, κωμικά κλπ.). Υπήρχε μία σταλείσα επιστολή στον Άτταλο Α'. Περιέγραψε τα έργα τέχνης με πολύ άρτιο και πληρέστερο τρόπο από ότι ο Αντίγονος ο Καρύστιος ή ο Αδαίος στο έργο του: *Προς Αδαίον και Αντίγονον*, στου οποίου το σωσμένο απόσπασμα διακρίνεται η αττική προφορά της δασείας στους Άλιεις, Άζηνιεις και Έρχιεις. Αυτό το απόσπασμα μας φανερώνει ένα πνεύμα κριτικό, όχι πολεμικό, πνεύμα που σαφώς θα υπήρχε και στο *Προς Τίμαιον*, που προαναφέραμε, όπως και σε άλλους.

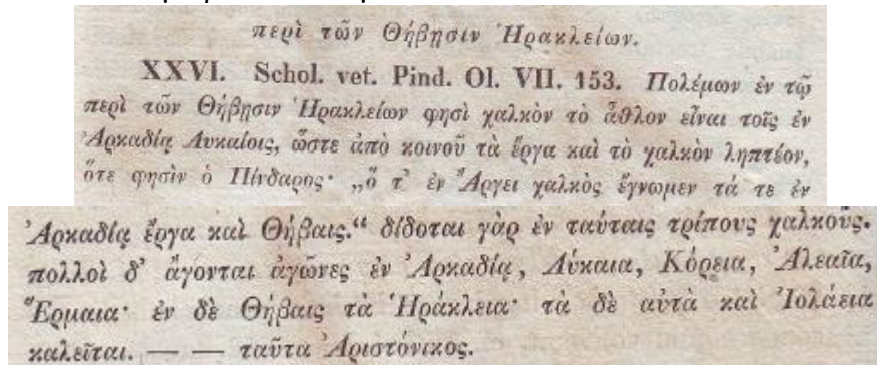
Πολέμων δ' ό περιηγητής τέτταρα βιβλία συνέγραψε περί τών αναθημάτων τών εν άκροπόλει· τὸ δ' ανάλογον συμβαίνει καὶ ἐπὶ τών ἄλλων τῆς πόλεως μερῶν καὶ τῆς χώρας· Ἐλευσινά τε εἰπὼν ἓνα τών ἑκατὸν ἑβδομήκοντα δήμων πρὸς δὲ καὶ τεττάρων, ὥς φασιν, οὐδένα τών ἄλλων ὠνόμακεν. – (Στράβων, Γεωγραφικά, 9.1.16).

18	19
τοὺς κυκλικούς i. e. cyclum epicum, alter Alemanem et Polemonem Periegetam. §. 12. De iis quos vere Polemo edidit libris antequam speciatim dicam, omnium quotquot inveniuntur titulorum recensum subicere iuvabit, ad eum ordinem dispositum, quem in ipsis fragmentis pertractandis secutus sum. De titulis monendum, nonnisi eos, qui graecis vocabulis concepti sunt, a veteribus afferri, ceteros a me, ut materialium aliquis tenor efficeretur, interpositos esse. I. Περιήγησις κοσμηκή (cf. §. 15.). 1. Ἑλλαδικός (cf. §. 15.). a. Attica. α. περί τῆς Ἀθήνησιν ἀκροπόλεως, libris quatuor. Frgm. I—V. β. περί τῶν ἐν τοῖς Προποντικαῖς πελάγεσιν. Frgm. VI. γ. ἀναγραφή τῶν ἐπωνύμιον τῶν δήμων καὶ φυλῶν. Frgm. VII—X. δ. περί τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ. b. Argolica. Frgm. XI—XIII. c. Sicyonica. α. περί τῆς Ποικίλης Στοᾶς τῆς ἐν Σικυνῶνι. Frgm. XIV. XV. β. περί τῶν ἐν Σικυνῶνι πελάγεσιν. Frgm. XVI. XVII. d. Laconica. α. περί τῶν ἐν Λακεδαιμονίᾳ ἀναθημάτων. Frgm. XVIII—XX. β. περί τῶν ἐν Λακεδαιμονίᾳ πόλεων. e. Eliaca. Frgm. XXI—XXIII. f. Arcadica. Frgm. XXIV. g. Boeotica. Frgm. XXV. περί τῶν Θήβων Ἡρακλείων. Frgm. XXVI. h. Phocica. α. κτίσεις τῶν ἐν Φωκίδι πόλεων καὶ περί τῆς πρὸς Ἀθηναίους συγγενείας αὐτῶν. β. περί τῶν ἐν Δελφοῖς θησανῶν. Frgm. XXVII—XXIX. i. Epirotica.	περί Δωδώνης. Frgm. XXX. 2. Περιήγησις Ἰλίου, libris III. Frgm. XXXI—XXXIII. 3. De urbibus Ponticis, de Caria, insulis. α. περί τῶν ἐν Πόντῳ πόλεων. β. Carica. Frgm. XXXIV. XXXV. γ. De insulis. περί Σαμοθράκης. Frgm. XXXVI. 4. De civitatibus Italiae et Siciliae. κτίσεις Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν. Frgm. XXXVII. XXXVIII. II. Ἀντιγραφαί. 1. τὰ πρὸς Τίμαιον, libris minimum duodecim. Frgm. XXXIX—XLVI. 2. περί τῆς Ἀθήνησιν Ἐρατοσθένους ἐπιδημίας, libris minimum duobus. Frgm. XLVII—LII. 3. πρὸς Νεάνθην ἀντιγραφαί. Frgm. LIII. 4. Adversus Istrum. Frgm. LIV. LV. 5. πρὸς Ἀδαίον καὶ Ἀντίγονον, libris minimum sex. Frgm. LVI—LXIX. III. Ἐπιστολαί. 1. πρὸς Ἀτταλον ἐπιστολή. Frgm. LXX—LXXII. 2. πρὸς Διόφιλον περί τοῦ Μορύχου. Frgm. LXXIII—LXXV. 3. πρὸς Ἀράνθιον. Frgm. LXXVI. 4. περί ἀδόξων ὀνομάτων. Frgm. LXXVII. LXXVIII. IV. Commentationes variae. 1. περί τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων. Frgm. LXXIX. LXXX.

Στο έργο του Περί θαυμασιών, αναπτύσσει παράδοξα και θαυμάσια θεάματα προς παραπλάνηση των απίστων. Στα Φωκικά του ή κτίσεις των εν Φωκίδι πόλεων και περί της προς Αθηναίους συγγενείας αυτών, παρουσιάζονται κτίσεις στο σημερινό νομό Φωκίδας:

Εκτίθεται ένα διασωθέν μικρό απόσπασμα από τα Βοιωτικά του:

Ο Πολέμων παρόλο που ήταν πολυταξιδευμένος (Ελλάδα, Μεγάλη Ελλάδα, Σικελία, Μικρά Ασία, Πόντος, Αιγαίο), οι περισσότερες μελέτες του είχαν επίκεντρο την Αθήνα και στις αρχαιότητες που κοσμούσαν την πόλη. Στο έργο, που επιγράφεται «Περὶ τῆς Ἀθήνησιν Ἑρατοσθένους ἐπίδημίας» ή βραχυλογικά «τὰ πρὸς Ἑρατοσθένην», δεν χαρίστηκε στη μεγάλη αυτή πολυσχιδή προσωπικότητα. Αντίθετα επεσήμανε τα λάθη του Ερατοσθένη κι αστεϊζόμενος ἔλεγε αν ὄντως εἶχε παραμείνει στην Αθήνα ἔστω και για λίγο. Διασώζονται τρία αποσπάσματα του Πολέμωνα, που αναφέρονται στα 12 βιβλία του Ερατοσθένη: «Περὶ αρχαίας κωμωδίας», γνωρίζοντας ὅχι μόνον τα θεατρικά δρώμενα της Αθήνας, τα οποία ζούσε, αλλά επισκεπτόμενος και τη Σικελία εἶχε καλύτερη επαφή με τον Επίχαρμο και τη δωρική κωμωδία. Αυτό προκύπτει στο επίσης από 12 βιβλία ἔργο του «Προς Τίμαιον», ὅπου θίγεται η Δωρική κωμωδία και η καταγωγή της παρωδίας. Μάλιστα σ' αυτό το τελευταίο ἔργο ανάγει την καταγωγή της παρωδίας στον Ἰππώνακτα, κάνοντας μάλιστα και μία συγκριτική μελέτη των πρώτων κωμωδιῶν. Για την ιδιαίτερη πατρίδα του το Ἴλιον στο ἔργο του «Περὶ ἡγήσιν Ἰλίου ἐν βιβλίοις γ'», του ὁποίου ἔχουν διασωθεῖ δύο αποσπάσματα, το ένα για τη λατρεία του Ἀπόλλωνα στη Σμίνθο, τοποθεσία της Τρωάδας και στο δεύτερο περὶ λίθου, μας δείχνει σε ὅσους επισκέπτονται το Ἴλιον το μέρος που ο Παλαμήδης ἐπαιζε πεσσούς, ένα παιχνίδι που επινοήθηκε ἀπὸ τον «αποσιωπημένο» ἥρωα ἀπὸ τον Ὀμηρο κατά τους πληκτικούς μήνες του πολέμου. Με αυτό το συμβάν ο Πολέμωνας ταυτίζει τη γενέτειρά του με αυτήν του ομηρικού πολέμου. Δεν ὑπάρχει ούτε μία νύξη, ὅτι, το Ἴλιον δεν ταυτίζεται με την ομηρική Τροία, πράγμα που ἐνίοτε σημερινοὶ ερευνητές αμφισβητοῦν, ἀκόμη και την πραγματοποίηση του πολέμου.

1032. Πόλλης ο Αιγιεύς (ἀπὸ τις Αἰγές της Ασίας, πλησίον της Σμύρνης), ιστορικός⁵⁹⁵, μαθηματικός και ἰατρός του 2^{ου} π.Χ. αἰώνα. [FGrH. n. 705]

1033. Πολύκριτος ο Μενδήσιος (ἀπὸ τη Μένδη της Χαλκιδικῆς της χερσονήσου της Παλλήνης), γιανρός στην αυλή του Ἀρταξέρξη του Μνήμονα (που βασιλεύσε κατά το 405-

595 ἀπὸ Αἰγῶν τῆς Ἀσίας (κεῖται δὲ πλησίον Μαγνησίας καὶ Σμύρνης)· φιλόσοφος. ἔγραψε κατὰ στοιχεῖον Συμβολικά ἐν βιβλίοις β'. Οἰωνοσκοπικά ἐν βιβλίοις η'. Ἀριθμητικά ἐν βιβλίοις β'. Ἱήματα ἐν βιβλίοις β'. Περὶ τῆς καθ' Ὀμηρον οἰωνοπολῆς· Περὶ τῆς παρὰ Τυρρηνοῖς μαντικῆς· Ἰατ...

362), γεωγράφος και ιστορικός, που έγραψε και για την ιστορία της Σικελίας. Αναφορές του ονόματός του έχουμε στον Αριστοτέλη, Στράβωνα και Πλίνιο. [C. Müller, FHG]

1034. Πολύαινος, ιστορικός του 2ου μ.Χ. αιώνα. Ένα από τα έργα του είναι τα *Στρατηγήματα* σε 8 βιβλία, που εξέδωσε ο Κοραής στα 1809. Ήταν η εποχή που οι συγγραφείς έγραφαν περισσότερα χωρίς ανάλυση των γεγονότων. Το σύγγραμμα αυτό ο Πολύαινος αναφέρει ότι προέρχεται

Syncellus p. 151, C : Αἰγυπτίων μὲν ἐβασίλευσεν Ἀμενῶφθις ἔτη λδ'... Οὗτος δ' Ἀμενῶφθις ἐστὶν ὁ Μένων εἶναι νομιζόμενος καὶ φθεγγόμενος λίθος· ὃν λίθον χρόνοις ὕστερον Καμδύσης ὁ Περσῶν τέμνει, νομίζων εἶναι γοητεῖαν ἐν αὐτῷ, ὡς Πολύαινος δ' Ἀθηναῖος ἱστορεῖ. Cf. Chron. Pasch. p. 144; Attianticista p. 129

από βασιλική μακεδονική γενιά κι εκθέτει την απaráμιλλη πολεμική τακτική των Μακεδόνων, ως πρότυπο για τα στρατηγήματα των Ρωμαίων στρατηγών, γι' αυτό αφιέρωσε το έργο αυτό στους αυτοκράτορες Μάρκο Αυρήλιο και Λούκιο Βέρο. Στα *στρατηγήματα* αναφέρεται και στην πολεμική τέχνη των Ελλήνων μέχρι αυτής των βαρβάρων, όπως αυτής των Σακών, που μεθόδους της δανείστηκε ο Αλέξανδρος. Πιθανόν να είναι ο **Αθηναῖος** που αναφέρει ο Σύγκελος. Ο ιστορικός Πολύαινος των Στρατηγημάτων δεν πρέπει να συγχέεται με τον Πολύαινο τον επιγραμματοποιό του 1ου αιώνα π.Χ. [J. Melber, Leipzig (T.), 1887]

1035. Πολύαινος ο Μακεδών, ρήτορας και ιστορικός που έγραψε σε 10 βιβλία *Περὶ Θηβῶν* και *Τακτικά* σε 3 βιβλία⁵⁹⁶. [FHG, III, 522]

1036. Πολύαινος ο Σαρδιανός (από τις Σάρδεις), ιστορικός, σοφιστής της εποχής του Γάιου Καίσαρα. Εκτός των δικανικών λόγων και άλλα έγραψε περί Θριάμβου Παρθικού σε τρία βιβλία⁵⁹⁷. [FHG, III, 522]

1037. Πολύανθος ο Κυρηναῖος ἢ Πολύχαρος, ιστορικός με γνωστό τον τίτλο του έργου του: ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΩΝ ΓΕΝΕΣΕΩΣ⁵⁹⁸. Μερικοί κάνουν παραφθορά στο όνομά του ονομάζοντάς τον **Πολύαρχο**. [FHG, IV, 479, FGrH n. 37]

1038. Πολύβιος ο Μεγαλοπολίτης, 200-120 π.Χ. (209/3 περίπου-περίπου 123/0 π.Χ.), συγγραφέας του πολύκροτου ιστορικού του έργου από 40 βιβλία, των *Ιστοριῶν σωζόμενα* ἢ *Ιστορίαι*. Ο Πολύβιος θεωρείται ο μεγαλύτερος σε ποιότητα ιστορικός της αρχαιότητας, γέννημα της Μεγαλόπολης της Αρκαδίας, ο οποίος έζησε σε μια εποχή, όπου στη Ελλάδα ολοκληρώθηκε η ρωμαιοκρατία. Έζησε την εποχή που οι *Ατταλίδες* της Περγάμου, οι *Σελεύκιδες* της Αντιόχειας και οι Πτολεμαῖοι της Αλεξάνδρειας, βρισκόντουσαν σε μία πλήρη ακμή, οικονομική, τέχνης και επιστήμης, σπαρασσόμενοι όμως από διενέξεις μεταξύ τους και εσωτερικές συγκρούσεις, οι οποίες πρόσφεραν στη Ρώμη την ευκαιρία να ολοκληρώνει σχεδόν την κυριαρχία της στις ανατολικές αυτές επικράτειες. Πατέρας του ήταν ο στρατηγός Λυκόρτας, ηγέτης της *Αχαϊκής Συμπολιτείας*, ο οποίος του δίδαξε τις δημοκρατικές αξίες και τη σημασία της πολιτικής σταθερότητας ως στοιχείου ευημερίας μιας πολιτείας. Ο Πολύβιος ήταν φανατικός υποστηρικτής του δημοκρατικού πολιτεύματος (και όχι της οχλοκρατίας) της Αχαϊκής Συμπολιτείας, έχοντας ως ἰνδαλμά του τον στρατηγό *Φιλοποίμην*. Όταν τον δολοφόνησαν στη Μεσσηνία, ο Πολύβιος οργάνωσε μεγαλοπρεπή πομπή στη Μεγαλόπολη, στην κεφαλή της οποίας ο ίδιος έφερε τις στάχτες του στρατηγού. Λέγεται μάλιστα ότι έγραψε και μία βιογραφία του Φιλοποίμενα σε 3 βιβλία, που έχει χαθεί. Νωρίς είχε αποκτήσει διπλωματικές εμπειρίες, συνοδεύοντας το 181 π.Χ. τον πατέρα του επικεφαλής πρεσβείας στην Αίγυπτο, λίγο πριν αποβιώσει ο Πτολεμαῖος ο Ε΄ ο Επιφανής (180 π.Χ.). Το 169 π.Χ. αναδείχθηκε ύπαρχος της Συμπολιτείας, σε μια εποχή που άρχισε να κάμπτεται η φιλορωμαϊκή πολιτική των ηγετών του «κοινού» και να διεξάγει τους πρώτους πολιτικούς αγώνες κατά της

⁵⁹⁶ Πολύαινος Μακεδών· ρήτωρ. Περὶ Θηβῶν· Τακτικά βιβλία γ'.

⁵⁹⁷ σοφιστής, γεγονὼς ἐπὶ τοῦ πρώτου Καίσαρος Γαίου. Αλόγους δικανικούς καὶ δικῶν ἤτοι συνηγοριῶν ὑποτυπώσεις· Θριάμβου Παρθικοῦ βιβλία τρία· καὶ ἄλλα.

⁵⁹⁸ Πολύανθος δὲ ὁ Κυρηναῖος ἐν τῷ Περὶ τῆς Ἀσκληπιδῶν γενέσεως (sc. Ἀσκληπιὸν κεκεραυνῶσθαι λέγει), ὅτι τὰς Προίτου θυγατέρας κατὰ χόλον Ἦρας ἐμμανεῖς γενομένας ἰάσατο.

φιλορωμαϊκής πτέρυγας. Μετά τη μάχη της Πύδνας το 168 π.Χ. μεταξύ του Αιμιλίου Παύλου και του Περσέα, τελευταίου βασιλιά της Μακεδονικής δυναστείας, ο οποίος αιχμαλωτίστηκε και σύρθηκε στη Ρώμη, όπου εκτελέστηκε, ο Πολύβιος όμηρος κι αυτός εκτοπίστηκε στη Ρώμη. Πώς συνέβη όμως αυτό; Ο στρατηγός της Αχαϊκής Συμπολιτείας Καλλικράτης, εκπρόσωπος της ρωμαϊκής πολιτικής στην Ελλάδα κατηγόρησε πολλούς Αχαιούς ως συνεργάτες των Μακεδόνων. Έτσι οι Ρωμαίοι επιστρέφοντας στη Ρώμη με τα λάφυρα της Πέλλας και χιλιάδες Μακεδόνες αιχμαλώτους, πήραν ως όμηρους και 1000 προκρίτους της Αχαϊκής Συμπολιτείας ανάμεσά τους και τον Πολύβιο. Εκεί έτυχε να μείνει στο σπίτι του Αιμίλιου Παύλου και να γίνει δάσκαλος των παιδιών του, όπου με το γιο του Σκιπίωνα το νεότερο (Πόπλιο Σκιπίωνα Αιμιλιανό, 185- 129 π.Χ.) δέθηκε με βαθιά φιλία, η οποία στο μέλλον του έδωσε κύρος, τιμές και τη δυνατότητα να τον συνοδεύσει στα ταξίδια του και στις πολεμικές του αποστολές. Απόκτησε τότε από εμπρακτα πολλές γεωγραφικές γνώσεις και έγινε μελετητής του διοικητικού συστήματος της Ρώμης, μετατρεπόμενος από εχθρός σε έναν θαυμαστή, οπαδό και συνήγορο της διεκδίκησης των Ρωμαίων της ηγεμονίας του τότε γνωστού κόσμου. Στη Ρώμη συνδέθηκε με τον Παναίτιο, Τερέντιο και άλλους φιλοσόφους, δημιουργώντας ένα φιλοσοφικό όμιλο, που μελετούσε ένα μικτό σύστημα διακυβέρνησης (αριστοκρατικό-δημοκρατικό), όπως αυτό αναλύεται στη «Γενική του Ιστορία». Το 151/0 π.Χ., αν και όμηρος, πήρε την άδεια να γυρίσει στην Ελλάδα μαζί με 300 που είχαν απομείνει ομήρους από τους 1000, αλλά το 149 π.Χ. επέστρεψε αμέσως στη Ρώμη, με αποστολή να συνοδέψει τον Σκιπίωνα, ως μέλος του επιτελείου του, στον 3^ο καρχηδονιακό πόλεμο, ύστερα από πρόσκληση του ύπατου Μανίλιου με την ιδιότητα του μηχανικού. Στους λίγους μήνες της επιστροφής του στην Πελοπόννησο το 150, βοήθησε να οργανωθεί η επαρχία της Αχαΐας, στην οποία ενσωματώθηκε και η Αρκαδία. Από αυτή τη συνεισφορά του οι συμπολίτες του τον τίμησαν δεόντως. Ένδειξη αυτής της τιμής ήταν η επιγραφή ενός ανδριάντα του στην Ολυμπία (συλλογή 317). Το 148 π.Χ. μαζί με το φιλόσοφο Παναίτιο έλαβε μέρος σε γεωγραφική εξερεύνηση επικεφαλής ενός στολίσκου των περιοχών εκτός των Ηράκλειων Σηλών (Γιβραλτάρ), περιπλέοντας τις ακτές της Μαυριτανίας (δυτική Αφρική). Το 147/6 υπηρέτησε το ρωμαϊκό στρατό που πολιορκήσε την Καρχηδόνα. Κατόπιν επέστρεψε στην Ελλάδα με σκοπό να βελτιώσει από τη δύσκολη θέση που είχε περιέλθει η Αχαϊκή Συμπολιτεία. Στη συνέχεια 60ρης σε ηλικία συνόδευσε τον Σκιπίωνα για την κατάκτηση της Νορμανδίας. Μετά από τη Νέα Καρχηδόνα της Ισπανίας τέθηκε επικεφαλής νέας νηοπομπής που διερεύνησε τις ακτές της Λουσιτανίας (Πορτογαλίας), δυτικής Ισπανίας μέχρι τις ακτές του Βισκαϊκού κόλπου. Μετά από αυτήν την αποστολή επέστρεψε από την Νορμανδία μέσω των Άλπεων στην Αχαΐα. Λέγεται ότι επισκέφθηκε πάλι την Αίγυπτο μαζί με τον Σκιπίωνα, όταν βασίλευε ο Πτολεμαίος ο Φύσκωνας. Η Γενική του Ιστορία αποτελείται, όπως προαναφέραμε, από 40 βιβλία. Τα πρώτα 29 εκδόθηκαν αρχικά από τον ίδιο το 160 π.Χ., με το πρώτο βιβλίο να συνεχίζει την Ιστορία της Σικελίας του Τίμαιου του Ταυρομενίτη (τίτλος ΣΙΚΕΛΙΚΑ, αποτελούμενο από 69 βιβλία, και που τελείωνε το έτος 264 π.Χ.), από τον οποίον άντλησε πολλές μαρτυρίες, επικρίνοντας τον έντονα, γι' αυτό πήρε το προσωνύμιο «Επιτίμαιος». Μετά το 146 π.Χ. πρόσθεσε άλλα 11 βιβλία στην ιστορία του με τη συνολική έκδοση να βγει μετά το θάνατό του. Στην έκδοση των 11 βιβλίων αναφέρεται στα γεγονότα της καταστροφής Καρχηδόνας και αυτής της Κορίνθου. Ο χρονολογικός καταμερισμός της ύλης του στηριζόταν στις ολυμπιάδες με πολλούς γεωγραφικούς προσδιορισμούς. Από τα 40 βιβλία του σώζονται μόνο τα 5 πρώτα, με τα δύο πρώτα να εξιστορούν γεγονότα από το 264 μέχρι το 220 π.Χ. Τα επόμενα τρία βιβλία μέχρι και το 5^ο εξιστορούν συμβάντα που έγιναν στην Ελλάδα και στην Ιταλία μέχρι τη μάχη των Καννών (216). Το 6^ο βιβλίο περιγράφει τα πολιτεύματα και τη συγκριτική θεώρησή τους ως προς το ρωμαϊκό. Τα 7 ως 15 βιβλία εξιστορούν γεγονότα του 2^{ου} Καρχηδονιακού πολέμου με το 12^ο να περιλαμβάνει κριτικές του απόψεις σε προγενέστερους ιστορικούς. Από το 16^ο βιβλίο μέχρι το 29^ο περιλαμβάνονται οι Μακεδονικοί και Συριακοί πόλεμοι με καταληκτικό τη μάχη της Πύδνας (168). Τα βιβλία 30-39 έχουν

ιστορία μέχρι το 144 π.Χ. και το 40^ο ένας πίνακας περιεχομένων. Πολλά αποσπάσματα από το υπόλοιπο έργο του συναντάμε στα χωρία άλλων μεταγενέστερων ιστορικών, όπως του Διόδωρου, Πλούταρχου, Αππιανού, σε απανθίσματα του Κωνσταντίνου Ζ' του Πορφυρογέννητου και ιδιαίτερα του Τίτου Λίβιου (1^{ος} π.Χ.). Άλλα έργα του που έχουν χαθεί είναι τα *Τακτικά*, έργο στρατιωτικής τέχνης και το «*Περί της περί τον Ισημερινόν οικήσεως*», γεωγραφικό έργο που δείχνει κατά πόσον ο Ισημερινός είναι κατοικήσιμος. Κάποια αναφορά έχουμε και για ένα έργο του που περιγράφει την περίφημη πολιορκία της Νουμαντίας (133 π.Χ.) της οποίας ήταν αυτόπτης μάρτυρας, γιατί οι Κελτίβηρες Νουμαντιανοί μετά από ηρωική αντίσταση 15 μηνών, αντί να παραδώσουν την πόλη τους στους Ρωμαίους, την έκαψαν. Με την πολιορκία αυτή έπεσε το τελευταίο κάστρο της Ιβηρικής χερσονήσου. Στον Πολύβιο αποδίδεται και ένα έργο κρυπτογραφίας και στενογραφίας, τρόπου μετάδοσης με *πυρσείες* (ή *φρυκτωρίες*) σημάτων και αριθμών με τον τίτλο: *Τετράγωνο του Πολυβίου*. Πέθανε σε ηλικία 82 χρόνων, πέφτοντας από άλογο. [Δημήτρης Τσιμπουκίδης, Ο Μεγαλύτερος Ιστορικός της Ελληνιστικής Εποχής, εκδ. ΕΝΤΟΣ 1999]

1039. Πολύγνωτος, ιστοριογράφος αναφερόμενος στα σχόλια του Απολλωνίου του Ρόδιου, γνωστός για τα έργα του: *Περί Κυζίκου* και μυθογράφος *Νεμεαίου λέοντος*⁵⁹⁹ (FHG, II, 18 α, FGtH n. 473).

1040. Πολύζηλος ο Μεσσήνιος, ιστοριογράφος. [FHG, IV, 12, α]

1041. Πολύζηλος ή Πολύζαλος ο Ρόδιος, ιστορικός άγνωστης εποχής που έγραψε *Ροδιακά*⁶⁰⁰ (ΑΚΛ). Αναφέρεται στον Αθήναιο και στον Πλούταρχο. Αναφέρεται επίσης και στην Αναγραφή της Λίνδου. [FHG, IV, 481]

1042. Πολύκλειτος ο Λαρισαίος, 4^{ος} αι. π.Χ. Ιστορικός και γεωγράφος κατά τους χρόνους του Μ. Αλεξάνδρου (*Ιστορίαι*, που συνίσταται από 9 βιβλία με πληροφορίες για την Άπω Ανατολή). [SPAM, 129]

1043. Πολυκράτης, ιστορικός (2^{ος} π.Χ.) που έγραψε για τους Λακεδαιμόνιους στα ΛΑΚΩΝΙΚΑ⁶⁰¹. [FHG, IV, σ. 480, FGtH n. 588]

1044. Πολύκριτος από τη Μένδη της χερσονήσου της Παλλήνης της Μακεδονίας, γιατρός (4^{ος} π.Χ.) στην αυλή του Αρταξέρξη του Μνήμονα, που έγραψε μία ιστορία της Σικελίας και από όσα μνημονεύει ο Στράβωνας για τα έθιμα της Περσίδας⁶⁰² (Στράβωνας, ΑΚΛ). [FGtH n. 559]

1045. Πολυστέφανος, ιστοριογράφος που αναφέρεται σε υποσημείωση της «*Ιστορίας της Ελληνικής Φιλολογίας*», του Καρόλου Μυλλέρου (τόμος III, μετάφραση του Χρήστου Μαντζάκου, Αθήνα 1886) στη σελίδα 128. Κατατάσσει τον Κτησία τον Κνίδιο, ιστοριογράφο μικροτέρας αξιοπιστίας, σε μια κατηγορία παρόμοιας αξίας ιστορικών, όπως ο Αριστέας ο Προκοννήσιος, ο Ισιγόνης ο Νικαέας, ο Ονησίκριτος, ο Ηγησίας κι ο προαναφερόμενος Πολυστέφανος.

⁵⁹⁹ Γηγενέες δ' έτέρωθεν άπ' ούρεος αίξαντες / φράξαν άπειρεσίησι Χυτού στόμα νειόθι πέτρης [...] / δὴ γάρ που κάκεϊνα θεά τρέφεν αἰνὰ πέλωρα / Ἥρη, Ζηνὸς ἄκοιτις, ἀέθλιον Ἡρακλῆϊ

⁶⁰⁰ Κάδμος λέβητα χά[λ]κεον Φοινικικοῖς γράμμασι ἐπιγεγραμμένον, ὡς ἱστορεῖ Πολύζα/λος ἐν ταῖς δ' τὰν ἱστορίαν.

⁶⁰¹ ταῦτα μὲν ὁ Πολέμων, πρὸς ὃν ἀντιλέγων Δίδυμος ὁ γραμματικὸς - καλεῖ δὲ τοῦτον Δημήτριος ὁ Τροιζήνιος βιβλιολάθαν διὰ τὸ πλῆθος ὧν ἐκδέδωκε συγγραμμάτων ἐστὶ γὰρ τρισχίλια πρὸς τοῖς πεντακοσίοις - φησὶ τάδε · 'Πολυκράτης (φησὶ) ἐν τοῖς Λακωνικοῖς ἱστορεῖ ὅτι «τὴν μὲν τῶν Ὑακινθ... καὶ γὰρ ἔθνων τινες καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων πόλεων ῥυπαίνειν τὴν εὐγένειαν καὶ τὰς πολιτείας ἐπεχείρησαν λοιδορεῖν· Θεόπομπος μὲν τὴν Ἀθηναίων, τὴν δὲ Λακεδαιμονίων Πολυκράτης· ὁ δὲ τὸν Τριπολιτικὸν γράψας - οὐ γὰρ δὴ Θεόπομπος ἐστίν, ὡς οἰονταί τινες - καὶ τὴν Θηβαίων πόλ...»

⁶⁰² ἔπεμψεν (scil. ὁ Κόνων) ἐπιστολὴν βασιλεῖ περὶ ὧν διανοεῖτο· (3) καὶ ταύτην ἐκέλευσε τὸν κομίζοντα μάλιστα μὲν ἀποδοῦναι διὰ Ζήνωνος τοῦ Κρητὸς ἢ Πολυκρίτου τοῦ Μενδαίου - τούτων δ' ἦν ὁ μὲν Ζήνων ὀρχηστής, ὁ δὲ Πολύκριτος ἰατρός -, ἂν δ' οὗτοι μὴ παρῶσι, διὰ Κτησίου τοῦ ἱατροῦ...

1046. Πολυῦμνια, μία από τις Μούσες, έφορος της λυρικής ποίησης και της ιστορίας, η οποία γέννησε τον Ορφέα από τον Οίαγρο (ΑΚΛ).

1047. Πολύχαρμος ο Ναυκρατίτης, ιστοριογράφος από την Ναύκρατη, που έγραψε *Λυκιάκᾱ*⁶⁰³ (ΑΚΛ) και ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ. [FHG, IV, 479, FGrH n. 750]

1048. Πολυκράτης, έτερος ιστορικός του 5^{ου} π.Χ. αιώνα με 4^ο, πιθανόν όμως να ταυτίζεται με τον πρώτο που έγραψε τα *Λακωνικά*, στα οποία όπως ιστορεί τη θυσία των Υακινθίων οι Λάκωνες την τελούν σε 3 μέρες. Αναφέρεται από τον Ιώσηπο (Κατά Απίωνος). [FGrH. n. 597]

1049. Πορφύριος ο Τύριος, ιστορικός⁶⁰⁴ των χρόνων των διαδόχων του Μ. Αλεξάνδρου. Έγραψε ιστορία των χρόνων των διαδόχων και του βίου των φιλοσόφων και μία ιστορία της φιλοσοφίας. Ήταν πολυγραφότατος και το πεδίο ενασχόλησής του πολύ ευρύ, όσο για τους χρόνους που έζησε παραμένουν αδιευκρίνιστοι. Τα λίγα αποσπάσματα που διασώθηκαν υπογραμμίζουν το αξιόλογο έργο του πάνω στην ιστορία των Μακεδόνων βασιλέων και την ευρυμάθειά του.

Σε κάποιο απόσπασμα μας δίνει τη σειρά των βασιλέων της Μακεδονίας με διευκρινίσεις για τον καθένα από αυτούς.

13. Ἐτεῖ δὲ ἑννεακαιδεκάτῃ, ἐπὶ τῆς ρνζ' Ὀλυμπιάδος, εἰς ἔτος τρίτον, Ἀνδρίσκος τις υἱὸν ἑαυτὸν ψευσάμενος εἶναι Περσέως, καὶ Φίλιππον ἑαυτὸν μετονομάσας, καθ' (καὶ cod. παρ' Scal.) δὲ καὶ Ψευδοφίλιππος ἐκαλεῖτο, κρατεῖ Μακεδονίας, Θρᾷκας λαβὼν συμμάχους. Ἐνισχυτὸν δὲ κρατήσας, ἐκ παρατάξεως μὲν [ἡττηθεὶς] φεύγει εἰς τοὺς Θρᾷκας, ἔκδοτος δὲ παρ' ἐκείνων δοθεὶς ἀναπέμπεται δέσμιος εἰς τὴν Ῥώμην.

14. Ῥωμαῖοι δὲ Μακεδόνας ἀγαρίστους γενομένους, διὰ τὸ συλλαβέσθαι τῷ Ψευδοφίλιππῳ, ὑποφόρους ἐποίησαν, ἔτει τετάρτῳ τῆς ρνζ' Ὀλυμπιάδος. Γίνονται οὖν μετ' Ἀλέξανδρον τὸν μέγαν ἀπὸ τῆς ριδ' Ὀλυμπιάδος ἔτους δευτέρου, ἄχρι τῆς ρνζ' τετάρτου ἔτους, ἐν ᾧ κατεδουλώθησαν Μακεδόνες, τὰ πάντα ἔτη ροδ', ἔτους τῆς Μακεδονικῆς βασιλείας ροδ'.

15. α' Ἀριδαῖος ὁ καὶ Φίλιππος ἔτη ζ'.
β' Κάσσανδρος ἔτη ιθ'.
γ' Κασσάνδρου παῖδες ἔτη γ', μῆνας ζ'.
δ' Δημήτριος ὁ Πολιορκητῆς ἔτη ζ'.
ε' Πύρρος μῆνας ζ' (1. ζ').
ς' Λυσίμαχος ἔτη ε', μῆνας ε' (supra ζ').
ζ' Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνὸς ἔτος α', μῆνας ε'.
η' Μελέαγρος (ἔτος α', quod dele), μῆνας β'.
θ' Ἀντίπατρος Λυσιμάχου (supra Φιλίππου) ἔτος α' (1. δ' Ἐπιδείας), ἡμέρας με'.
ι' Σωσθένης ἔτη β'.
ια' Ἀναρχίας ἔτος α' μῆνας β'. (aliter latin.)
ιβ' Ἀντίγονος ὁ Γονατὴς ἔτη λδ'.
ιγ' Δημήτριος ὁ Καλὸς ἔτη ι'.
ιδ' Ἀντίγονος ὁ Φούσκος ἔτη ιβ'.
ιε' Φίλιππος ἔτη μδ'.
ις' Περσεὺς ἔτη ι', μῆνας η'.
ιζ' Αὐτονομίας ἔτη ιθ'.
ιη' Ψευδοφίλιππος ἔτος α'.

Ἀσίας καὶ Συρίας βασιλεῖς οἱ μετὰ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον.

1. Φιλίππου τοῦ [καὶ] Ἀριδαίου ἕκτον ἔτος κατέγοντος (ἄγοντος Scal.) τῆς βασιλείας ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς πεντεκαίδεκάτης Ὀλυμπιάδος ἔτει τρίτῳ Ἀντίγονος ὁ πρῶτος ἐβασίλευσε τῆς Ἀσίας καὶ ἤρξε μὲν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα, τὰ πάντα βιώσας ἔξ καὶ ὀγδοήκοντα (1). Φοβερώτατος δὲ τῶν τότε βασιλέων γέγονε· καὶ θνήσκει παρὶ τὴν Φρυγίαν, πάντων αὐτῷ διὰ φόβον τῶν δυναστῶν ἐπιθεμένων, τετάρτῳ ἔτει τῆς ἑκατοστῆς ἑννεακαίδεκάτης Ὀλυμπιάδος (2).

2. Ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Δημήτριος φυγὰς εἰς τὴν Ἐφέσον διεσώθη· καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἀποσφαλεῖς, πάντων δεινότητος βασιλεὺς ἔδοξεν εἶναι ἐν τῇ πολιορκίᾳ· ἀρ' οὐδὲ καὶ Πολιορκητῆς ἐπεκλήθη. Βασιλεύει δὲ καὶ αὐτὸς ἔτη ιζ'. (Excidit folium.)

Αναφέρεται για την πτολεμαϊκή δυναστεία και για τους βασιλιάδες της Συρίας αναφέρει κατά σειρά τους παρακάτω:

⁶⁰³ οὐ κατασιωπήσομαι δὲ οὐδὲ τοὺς ἐν Λυκίᾳ ἰχθυομάντεις ἄνδρας, περὶ ὧν ἱστορεῖ Πολύχαρμος ἐν δευτέρῳ Λυκιάκῳ, γράφων οὕτως· «ὅταν γὰρ διέλθωσι πρὸς τὴν Θάλασσαν, οὗ τὸ ἄλσος ἐστὶ πρὸς τῷ αἰγιαλῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ δῖνα ἐπὶ τῆς ἀμάθου, παραγίνονται ἔχοντες οἱ μαντευόμενοι ὀβελίσκους δύο ξυλίνους, ἔχοντας ἐφ' ἑκατέρῳ...

⁶⁰⁴ Πορφύριος· ... Τύριος φιλόσοφος ... γεγονὼς ἐπὶ τῶν χρόνων Αὐρηλιανοῦ καὶ παρατείνας ἕως Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως. ἔγραψε βιβλία πάμπλειστα, φιλόσοφά τε καὶ ῥητορικά καὶ γραμματικά· ... Εἰς τὰ Ἰουλιανοῦ τοῦ Χαλδαίου· Φιλόσοφον ἱστορίαν ἐν βιβλίοις δ' Κατὰ Χριστιανῶν λόγους ιε' ... Περί τῶν κατὰ Πίνδαρον τοῦ ...

28. Εἰσὶν οὖν ἐφεξῆς Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας βασιλεῖς
οἷδε·

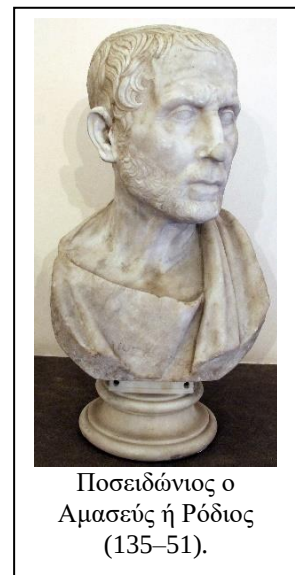
- α'. Ἀντίγονος ἐδασίλευσε τῆς Ἀσίας ἔτη ιη'.
- β'. Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς τῶν τε ἄνω τόπων
καὶ Συρίας ἔτη ιζ'.
- γ'. Σέλευκος ὁ Νικάτωρ ἔτη λβ'.
- δ'. Ἀντίοχος ὁ Σωτὴρ ἔτη ιθ'.
- ε'. Ἀντίοχος ὁ Θεὸς ἔτη ιε'.
- ς'. Σέλευκος ὁ Καλλίνικος ἔτη κα'.
- ζ'. Σέλευκος ὁ Κεραυνὸς ἔτη γ'.
- η'. Ἀντίοχος ὁ Μέγας ἔτη λς'.
- θ'. Σέλευκος ὁ Φιλοπάτωρ ἔτη ιβ'.
- ι'. Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἔτη ια'.

- ια'. Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ ἔτος α', μῆνας ς'.
 - ιβ'. Ἀντίοχος ὁ Σωτὴρ ἔτη ιβ'.
 - ιγ'. Ἀλέξανδρος ἔτη ιε' (leg. ε').
 - ιδ'. Δημήτριος Δημητρίου ἔτη γ'.
 - ιε'. Ἀντίοχος ὁ Σιδητὴς ἔτη θ'.
 - ισ'. Δημήτριος αὐθις ἔτη δ'.
 - ιζ'. Ἀντίοχος ὁ Γρυπὸς ἔτη κς'.
 - ιθ'. Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς ἔτη ιη'.
 - ιβ'. Φίλιππος ὁ τοῦ Γρυποῦ ἔτη β' [leg. ιβ'], ἐφ'
οὗ κατὰ Συρίαν ἀρχὴ κατελύθη.
- Συνάγεται οὖν ὁ τῆς βασιλείας τῆς ὑπὸ Μακεδόνων
χρόνος ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀντιγόνου εἰς ἔτη σοδ', ἀπὸ δὲ Σε-
λεύκου τοῦ Νικάτορος ἔτη σλθ'.

[FHG, III, 666-717]

1050. Ποσειδώνιος ο Αλεξανδρινός, Στωικός φιλόσοφος και ιστορικός⁶⁰⁵, μαθητής του Ζήνωνα του Κιτιέα, έγραψε *Ιστορίαν* την μετά Πολύβιον εν βιβλίοις νβ', μέχρι του πολέμου του Κυρηναϊκού και Πτολεμαίου. Ιστορία δηλαδή σε 52 βιβλία, η οποία δεν σώζεται, γιατί αν παρατηρήσει κανείς όλος ο πλούτος των ελληνιστικών χρόνων κάποιο αόρατο εξουσιαστικό χέρι το αφάνησε, για να μη μάθει κανείς τη γέννηση και το στήσιμο των επιστημών και των γεγονότων αντίστοιχα. Μαύρο σκοτάδι στην πιο αναγεννησιακή εποχή και θεμελίωση των επιστημών. Έγραψε λέγεται ο Ποσειδώνιος αυτός, που συγγέεται με τον επόμενο, διάφορες ρητορικές μελέτες και *Υποθέσεις εις Δημοσθένην*. Το τελευταίο έργο πολλοί το χρεώνουν στον Ολβιοπολίτη. [FHG, III, 249]

1051. Ποσειδώνιος ο Απαμεύς, δηλαδή από την Απάμεια του Ορόντου της Συρίας. Γεννήθηκε το 135 π.Χ. φοίτησε στον Παναίτιο το Ρόδιο στην Αθήνα και ήθελε να τον αποκαλούν με το προσωνύμιο Ποσειδώνιος ο Ρόδιος⁶⁰⁶. Υπήρξε ιστορικός, στωικός φιλόσοφος, χαρτογράφος, γεωγράφος, φυσικός και κοσμολόγος. Μαζί με τον Παναίτιο αποτελούν τους βασικούς εκπροσώπους του στωικισμού στη φιλοσοφία κατά τη μέση περίοδο, ενώ ο ίδιος θεωρείται συνεχιστής του ιστορικού έργου του Πολύβιου. Η πραγματεία του *Ιστορία* ή *μετά Πολύβιον* αποτελείται από 52 βιβλία και περιγράφει τα γεγονότα από το 144 π.Χ. μέχρι το 85 π.Χ., χρονολογία της καταστροφής της Καρχηδόνας και την ανάδειξη της Ρώμης πλέον σε μια παγκόσμια δύναμη. Κοντά του θήτευσαν ως μαθητές ο Κικέρωνας και ο Πομπήιος. Κατά τη διάρκεια της ζωής του πραγματοποίησε πολλά ταξίδια, επισκεπτόμενος τη Βρετανία, Γερμανία, Ιβηρική, Μασσαλία, Σαρδηνία, Αδριατική, Ιταλία και βόρεια Αφρική. Οι γνώσεις του ήταν εκτεταμένες σε όλα τα τότε επιστημονικά πεδία και η απήχισή του ήταν πολύ διαδεδομένη. Ο Κικέρωνας μας πληροφορεί ότι ο Ποσειδώνιος είχε κατασκευάσει κινητά «στοιχεία», δηλαδή γράμματα, πιθανόν να υπήρξε προπομπός κάποιου τύπου τυπογραφίας. Πέθανε στη Ρόδο το 51 π.Χ. σε ηλικία 84 ετών. Για τον Ποσειδώνιο γνωρίζουμε σήμερα ότι είναι ο συγγραφέας μιας πραγματείας *Περί Ωκεανού*, στην οποία καταπιάνεται με θεωρητικά ζητήματα, τα οποία αποπειρώνται να ερμηνεύσουν τα

Ποσειδώνιος ο
Αμασεύς ή Ρόδιος
(135–51).

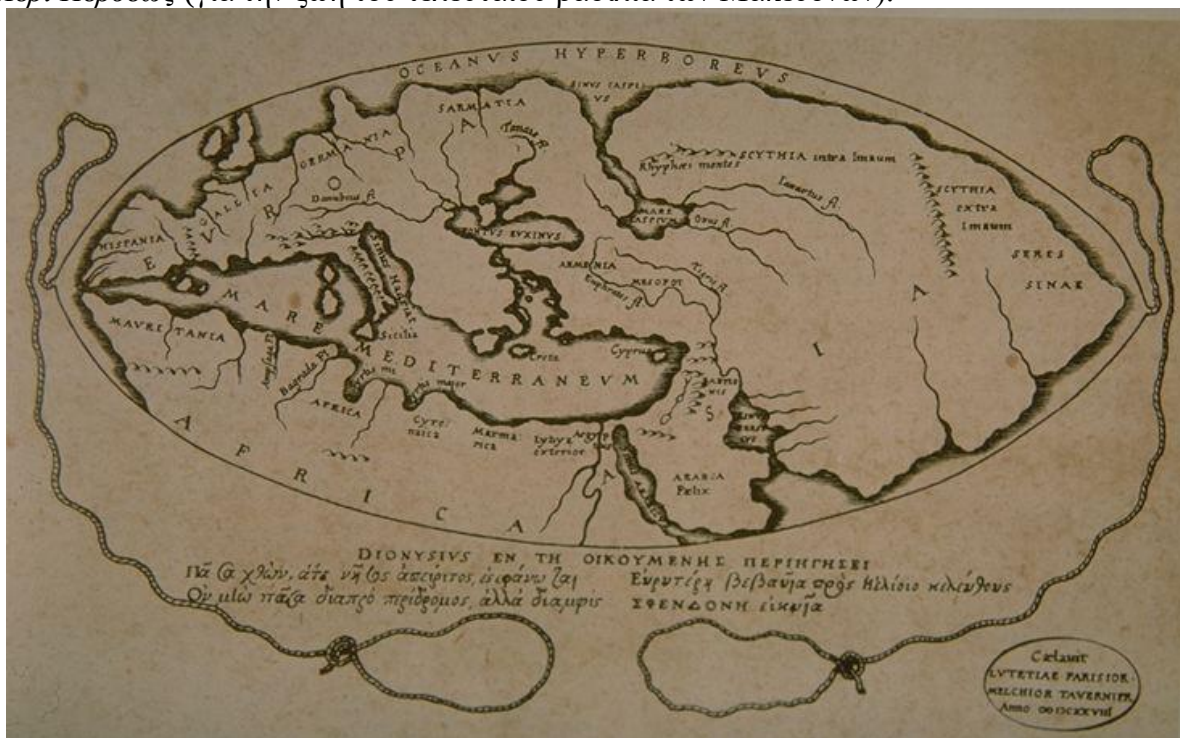
605 Ποσειδώνιος Ἀλεξανδρεὺς· φιλόσοφος Στωικός, μαθητὴς Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως. ἔγραψεν Ἱστορίαν τὴν μετὰ Πολύβιον ἐν βιβλίοις νβ' ἕως τοῦ πολέμου τοῦ Κυρηναϊκοῦ καὶ Πτολεμαίου¹· καὶ Μελέτας ῥητορικὰς· Ὑποθέσεις εἰς Δημοσθένην. καὶ οἷμαι ταῦτα μᾶλλον Ποσειδωνίου τοῦ σοφιστοῦ εἶναι τοῦ Ὀλβιοπολίτου. (π 2109) Ποσειδώνιος Ὀλβιοπολίτης· σοφιστὴς καὶ ...

606 Ποσειδώνιος Ἀπαμεὺς ἐκ Συρίας ἢ Ῥόδιος· φιλόσοφος Στωικός, ὃς ἐπεκλήθη Ἀθλητὴς. σχολὴν δ' ἔσχεν ἐν Ῥόδῳ, διάδοχος γεγονώς καὶ μαθητὴς Παναιτίου. ἦλθε δὲ καὶ εἰς Ῥώμην ἐπὶ Μάρκου Μαρκέλλου. ἔγραψε πολλά...

διάφορα υδάτινα φυσικά φαινόμενα. Ως άριστος γεωγράφος χώρισε τη γήινη σφαίρα σε κλιματικές (...πολική και διακεκαυμένη ζώνη) και βιολογικές ζώνες, που καθόριζαν το είδος της βλάστησης του εδάφους, τις φυσικές γεωλογικές ιδιαιτερότητες και κατέταξε το βαθμό ευφυΐας του κάθε αυτόχθονου πληθυσμού.

Έργα του:

1. *Ιστορία ή μετά Πολύβιον*, 52 βιβλία, συνεχιστής της ιστορίας του Πολύβιου του Μεγαπολίτη, που καλύπτει την εποχή από 144 μέχρι 85.
2. *Περί μετεώρων*, μελέτη για διάφορα ουράνια φαινόμενα.
3. *Περί ωκεανού και των κατ' αυτόν*, μελέτη που περιελάμβανε τα φαινόμενα της παλίρροιας, υπολογισμούς της περιφέρειας της γης και τους σημαντικούς θαλασσίους δρόμους.
4. *Περί του ηλίου μεγέθους*.
5. *Περί κόσμου*, κοσμολογική μελέτη.
6. *Φυσικός λόγος*, φυσική και υπόμνημα για τον Τίμαιο.
7. *Περί Περσέως* (για την ζωή του τελευταίου βασιλιά των Μακεδόνων).

Χάρτης της Οικουμένης του Ποσειδωνίου 150-130 π.Χ. από το Pieter Bert.

[FHG, III, 172-173]

1052. Ποσειδώνιος ο Ολβιοπολίτης (από την Ολβία του Ευξείνου Πόντου), σοφιστής, ιστορικός και γεωγράφος του 2^{ου} αι. π.Χ. και για άλλους του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα (ΑΚΛ). Έγραψε το *Αττικά ιστορία* σε 4 βιβλία, *Λιβυκά* σε 11 βιβλία, *Περί ωκεανού και των κατ' αυτόν* και μια περιγραφή του ποταμού Δνεπίερου νότιας Ρωσίας. Θεωρείται σύγχρονος του βασιλιά Περσέα της Μακεδονίας, ζώντας την καταστροφή του και την απαρχή της Ρωμαιοκρατίας. Ο Σουΐδας γράφει γι' αυτόν: «Ποσειδώνιος Όλβιοπολίτης σοφιστής και ιστορικός περί Ωκεανού και των κατ' αυτόν, περί της Τυρικής καλουμένης χώρας, Αττικής ιστορίας εν βιβλίοις δ', Λιβυκά εν βιβλίοις ια', και άλλα τινά». [FHG, III, 172]

1053. Ποσειδίππος ο Κνίδιος, ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. με γνωστό το έργο του ΠΕΡΙ ΚΝΙΔΟΥ, που δεν σώζεται. Το μόνο που γνωρίζουμε είναι, ότι, ο Πραξιτέλης κατασκεύασε το άγλαμα της Αφροδίτης, έχοντας ως πρότυπο την ερωμένη του Κρατίνη. Με το ίδιο όνομα υπήρχε την ίδια εποχή ένας κωμωδιογράφος (ποιητής της νέα κωμωδίας, που γεννήθηκε στην

Κασσάνδρα της Μακεδονίας κι άκμασε περί το 288 π.Χ.) και ένας επιγραμματοποιός, ο Ποσειδίππος ο Πελλαίος (από την Πέλλα της Μακεδονίας), με τους οποίους δεν πρέπει να ταυτίζεται. Ο επιγραμματοποιός ονομάζεται και επιγραμματογράφος, έζησε στη Σάμο και στην Αλεξάνδρεια και φαίνεται να είχε εκδόσει δύο συλλογές με επιγράμματα, η πρώτη αναφέρεται ως *Σωρός* και η δεύτερη *Επιγράμματα*. Επιγράμματά του συναντιώνται στην Παλατινή Ανθολογία και στον πάπυρο του Μιλάνου, ενώ έχουμε αναφορές από τον Ιωάννη Τζέτζη. [Jacoby, F., FGrH n. 447, FHG, IV, 482, Albin Lesky, «Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας», μετάφραση Αγαπητού Τσοπανάκη, Θεσσαλονίκη 1964, σ. 1008]

1054. Πόσσις ο Μάγνης, κάποιος ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. από την Μαγνησία, αναφερόμενος από τον Αθηναίο. Έγραψε ιστορία της Μαγνησίας, τα ΜΑΓΝΗΤΙΚΑ⁶⁰⁷, και το AMAZONIS, στο οποίον έργο υποστήριζε ότι ο Γλαύκος έφτιαξε την Αργώ και στη ναυμαχία του Ιάσονα με τους Τυρρηνούς (Ετρούσκους), οι Τυρρηνοί είχαν φοβερές απώλειες ενώ ο Ιάσοντας μηδαμινές. [Jacoby, F., FGrH n. 480, FHG, IV, 483]

1055. Ποστούμιος Αύλος (POSTUMIUS ALBINUS), Ρωμαίος ιστορικός που είχε ελληνική παιδεία και έγραψε *πραγματικήν* ιστορία στα ελληνικά. Αναφέρεται από τον Πολύβιο και τον Κάτωνα, ο οποίος τελευταίος τον θαύμαζε για το χειρισμό του ελληνικού λόγου. Αναφορές έχουμε και από τον Πλούταρχο. [FHG, III σ. 173]

1056. Ποτάμων ο Μυτιληναίος, γιος του Λεσβώνακτα, ο οποίος έζησε στους χρόνους του Καίσαρα, Αυγούστου και Τιβερίου, άδοξος ρήτορας και ιστορικός, που έγραψε *Περί Αλεξάνδρου Μακεδόνα, Ωρους Σαμίων* (ιστορία των Σαμίων), *Βρούτου εγκώμιον, Περί τελείου ρήτορος και Καίσαρος εγκώμιον*. Από το έργο του φαίνεται ότι είχε αναπτύξει διπλωματική δραστηριότητα των Μυτιληναίων με τη Ρώμη. [FHG, τ. III, σ. 505]

1057. Πραξαγόρας από την Αθήνα. Ιστορικός και γεωγράφος του 4ου μ.Χ. αιώνα. Έγραψε ένα ιστορικό έργο για το Μ. Αλέξανδρο (6 βιβλία), ένα για τη βασιλεία της Αθήνας (2 βιβλία) και ένα εγκώμιο για τον Κων/νο (L. Dindorf, HGM I σ. 438). Ένα απόσπασμα από τα Fragmenta Historicorum Graecorum του K. Müller (τόμος τρίτος, σ. 2). [FHG, II, σ. 219]

βασιλείαν, κτίζει τὸ Βυζάντιον ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. Φησὶν οὖν ὁ Πραξαγόρας, καίτοι τὴν ἑρμηνείαν "Ἑλλήνων, οὗτοι πάντες ἀρετὴ καὶ καλοκἀγαθία καὶ παντὶ εὐτυχίᾳ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλευσκότας ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἀπεκρύψατο. Ἐν οἷς αὐτοῦ καὶ οἱ δύο συμπαρανοῦνται λόγοι.

1058. Πραξιτέλης, Κορίνθιος περιηγητής ο οποίος έγραψε μυθώδεις αφηγήσεις για τα Μέγαρα. [Πλούταρχος *Περί των υπό του θείου βραδέως τιμωρουμένων*, Λειψία 1829, FHG, IV, 483]

1059. Πραξίων, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, που έγραψε ΜΕΓΑΡΙΚΑ σε 2 βιβλία, ιστορώντας από την εποχή του Σκίρου κάποιου Ελευσίνιου μάντη, ο οποίος συνοίκισε την Σαλαμίνα⁶⁰⁸. [FHG, IV, 483]

1060. Πρίσκος ο Πανίτης (από το Πάνιο Ραιδεστού της Θράκης), ρήτορας, σοφιστής της εποχής του Θεοδοσίου Β' και ιστορικός του 5^{ου} αιώνα μ.Χ. (περίπου 410 με 470), επί των χρόνων του Θεοδοσίου (L. Dindorf, HGM I σ. 275). Έγραψε μελέτες ρητορικές και επιστολές, μία «*Ιστορίαν Βυζαντιακήν και τὰ κατὰ Ἄτταλον ἐν βιβλίοις οκτώ*»⁶⁰⁹ (ιστορία του

607 Πόσσις δ' ἐν τρίτῳ Μαγνητικῶν τὸν Θεμιστοκλέα φησὶν ἐν Μαγνησίᾳ τὴν στεφανηφόρον ἀρχὴν ἀναλαβόντα θῆσαι Ἀθηνᾶ, καὶ τὴν ἑορτὴν Παναθήναια ὀνομάσαι, καὶ Διονύσου Χοροπότη ...

608 καὶ Ἀθηνᾶν δὲ Σκιράδα τιμῶσιν Ἀθηναῖοι, ἦν Φιλόχορος μὲν ἐν β' Ἀτθίδος ἀπὸ Σκίρου τινὸς Ἐλευσινίου μάντεως κεκλησθαι, Πραξίων δὲ ἐν β' Μεγαρικῶν ἀπὸ Σκίρωνος

609 TESTIMONIA (1.) Πρίσκος, Πανίτης, σοφιστής, γεγονώς ἐπὶ τῶν χρόνων Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.

ἔγραψεν ἱστορίαν Βυζαντιακήν, καὶ τὰ κατὰ Ἄτταλον ἐν βιβλίοις ἡ' μελέτας τε ῥητορικάς, καὶ ἐπιστολάς. Suid. (5) (2.) Περί οὗ πολέμου συνεγράψατο ὁ σοφώτατος Πρίσκος ὁ Θράξ.

Αττήλα⁶¹⁰) και μία *Ιστορία Γοτθική*. Ο Πρίσκος υπήρξε μέλος της πρεσβείας, που πήγε το 448 στην αυλή του βασιλιά των Ούνων Αττίλα και ως εκ τούτου έγραψε με εξαιρετική ακρίβεια τα γεγονότα της αποστολής αυτής στο βιβλίο του για την ιστορία του Αττίλα, κρατώντας αμερόληπτη στάση. Από τα 8 βιβλία το 3^ο και 4^ο σώζονται κάποια μικρά αποσπάσματα στο *De legationibus* του Κωνσταντίνου του Πορφυρογέννητου. Πολλοί χρησιμοποίησαν το έργο του, όπως ο Προκόπιος. Το έργο του το συνέχισε ο Μάλχος. Άλλα έργα του ήταν «αι Μελέται» και διάφορες επιστολές. Ο Σουΐδας γράφει γι' αυτόν: "Πρίσκος, Πανίτης, σοφιστής, γεγονώς ἐπὶ τῶν χρόνων Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ. ἔγραψεν ἱστορίαν Βυζαντιακὴν, καὶ τὰ κατὰ Ἄτταλον¹ ἐν βιβλίοις ἡ· μελέτας τε ῥητορικάς, καὶ ἐπιστολάς." [Σουΐδας, *Εὐάγριος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, *Historici graeci minores* (1870). Author: Dindorf, Ludwig August, 1805-1871. Volume: 1, σ. 275, Publisher: Lipsiae: In aedibus B.G. Teubneri, FHG, IV, 69-110, F. Bornmann, *Prisci Panitae fragmenta*. Florence: Le Monnier, 1979: 5-7]

1061. Πρόδικος ο Φωκαεύς, επικός του 7^{ου} με 6^ο π.Χ. αιώνα, συγγραφέας των επών της Μινυάδας, αναφερόμενος από τον Πausανία (*Πρόδικος δὲ Φωκαεύς - εἰ δὴ τούτου τὰ ἐς τὴν Μινυάδα ἔπη ...*). Ο Κλήμης ο Αλεξανδρέας τον αναφέρει ως Σάμιο και όχι Φωκαέα και ως δημιουργό του ορφικού ποιήματος *Εἰς Αἶδον κατάβασις*. Οι Μινύες ήταν αιολικό έθνος, που μετοίκησε από τη Θεσσαλία υπό την ηγεσία του Μινύα (γιου του Χρύση και της Χρυσογένειας, εγγονός του Ποσειδῶνα) στη Βοιωτία, συστῶντας βασίλειο με μητρόπολη τον Ορχομενό (ο Ορχομενός ήταν γιος του Μινύα). [ΝΚΛ]

1062. Προκόπιος ο Καισαρεύς, 490-562 μ.Χ. Ο πιο σημαντικός ιστορικός συγγραφέας της ύστερης βυζαντινής εποχής. Γιος του «αστυνόμου» Στεφάνου της Καισάρειας, σπούδασε ρητορική και νομικά στην Κωνσταντινούπολη και λίγο πριν από το θάνατο του αυτοκράτορα Ιουστίνου το έτος 527 διορίστηκε «σύμβουλος» και γραμματέας («ξύμβουλος» και «υπογραφεύς») στην υπηρεσία του στρατηγού Βελισάριου και ως τέτοιος (αργότερα αναβαθμίστηκε και σε «πάρεδρο») έλαβε μέρος στις εκστρατείες του, αναδεικνυόμενος σε ένα από τα πιο έμπιστα πρόσωπα του στρατηγού. Το 533 πήγε μαζί του στην εκστρατεία κατά των Βανδάλων στην Καρχηδόνα, όπου παρέμεινε για λίγο χρόνο εκεί μετά από την αποχώρηση του Βελισαρίου για την Ιταλία. Κατά το 536 μετέβη στην Ιταλία, όπου ο Βελισάριος πολεμούσε τους Γότθους. Μετά ακολούθησε τον στρατηγό στην εκστρατεία του κατά των Περσών στην Ασία. Το 542 τον βρίσκουμε στην Κωνσταντινούπολη και γνωρίζουμε ότι επέζησε μέχρι το 562. Για τις υπηρεσίες του προήχθη στο βαθμό του «ιλλουστρίου» και κατόπιν πήρε τον τίτλο του «πατρικίου» (Σουΐδας) κατά την εποχή του Πατριάρχη Νικηφόρου. Το έργο του *Ιστορίαι* ή *Υπέρ των πολέμων λόγοι* γράφτηκε το 551 μ.Χ. κατόπιν προτροπής του Βελισαρίου, συνίσταται από 8 βιβλία και περιγράφει τους πολέμους κατά των Περσών, Βανδάλων στην Καρχηδόνα και των Γότθων (*Ιστορικών: Υπέρ των πολέμων, Περί του βανδαλικού πολέμου* 2 βιβλία, *Περί του Γοτθικού πολέμου* 3 βιβλία, *Περί του Περσικού πολέμου* 2 βιβλία και στο τελευταίο βιβλίο περιγράφει με συνοπτικό τρόπο τα συμβάντα μέχρι του έτους 554). Στο έργο αυτό περιλαμβάνονται αναφορές στον Ηρόδοτο, Αισχύλο, Αριστοτέλη, Αρριανό και Στράβωνα, τους οποίους χρησιμοποιεί ως πηγές και τους μνημονεύει μόνον όταν δεν συμφωνεί με αυτές. Για τα Αρμενιικά πράγματα συμβουλευεται τον Φαύστο τον Βυζάντιο

⁶¹⁰ Chronic. Pasch. (3.) Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ὁ πολὺς τῷ λόγῳ πόλεμος ἐκεκίνητο Ἀττίλα τοῦ τῶν Σκυθῶν βασιλέως· ὃν περιέργως καὶ ἐς τὰ μάλιστα λογίως Πρίσκος ὁ ῥήτωρ γράφει, μετὰ πολλῆς τῆς κομψείας διηγούμενος ὅπως τε κατὰ τῶν ἐφῶν καὶ ἐσπερίων ἐπεστράτευσεν μερῶν, οἷας τε καὶ ὅσας πόλεις ἐλὼν κατήγαγε, καὶ ὅσα πεπραχῶς τῶν ἐντεῦθεν μετέστη. .. ὁ δὲ Κωνσταντῖος μετὰ τὸν τῆς πόλεως ἀνδραποδισμόν ὀλιγορήσας τῶν συνθηκῶν ἐς τὴν Ῥώμην κατὰ πρᾶξιν τινα παραγίνεται καὶ κομίζεται παρὰ τοῦ Σιλβανοῦ χρυσίον τὰς φιάλας δούς, ὥστε ῥητοῦ χρόνου ἐντὸς ἡ ἀποδόντα τὸ ἐκδανείσθην χρυσίον ἀναλαβεῖν τὰ ἐνέχυρα, ἢ αὐτοῖς τὸν Σιλβανὸν ἐς ὃ τι βούλοιο χρήσασθαι. τοῦτον δὴ τὸν Κωνσταντῖον ἐν ὑποψία προδοσίας ποιησάμενοι Ἀττήλας τε καὶ Βλήδας ἀνεσταύρωσαν· μετὰ δὲ χρόνον τῷ Ἀττήλᾳ ὡς τὰ περὶ τῶν φιαλῶν ἐμνηνύθη, ἐκδοθῆναι αὐτῷ τὸν Σιλβανὸν οἷα δὴ φῶρα τῶν αὐτοῦ γενόμενον ἐβούλετο. πρέσβεις τοίνυν παρὰ Ἀετίου καὶ τοῦ βασιλεύοντος τῶν ἐσπερίων Ῥωμαίων ἐστάλσαν ἐροῦντες ὡς χρήστης Σιλβανὸς Κωνσταντίου γενόμενος τὰς φιάλας ἐνέχυρα καὶ οὐ φῶρα λαβὼν ἔχοι, καὶ ὡς ταύτας ἀργυρίου χάριν ἱερεῖσι...

(5^{ος} αιώνας). Το γεωγραφικό του έργο *Περί κτισμάτων*, αναφέρεται στα οικοδομήματα στην τότε αυτοκρατορία που αναγέρθηκαν. Αποτελείται από 6 βιβλία με το πρώτο να περιγράφει κτίσματα και έργα στην Κωνσταντινούπολη με πρώτο και κυριο την Αγία Σοφία, αναφέροντας κατοικίες της αυτοκράτειρας, το Αυγουσταίο, αγορά για τους Βυζαντινούς με το έφιππο άγαλμα του Ιουστινιανού, μηχανικούς όπως τον Ισίδωρο τον Μιλήσιο, Αρκάδιο και Ανθέμιο τον Τραλλιανό, τον οποίον αποκαλεί *μηχανοποιόν* κ.α'. Το 2^ο, 3^ο και 4^ο θίγει κτίσματα της Ασίας, όπως η περίοπτη γέφυρα του Σαγγαρίου, η οποία δεν πρέπει να κτίστηκε πριν το 558, το 5^ο κτίσματα της Ευρώπης, κυρίως Βαλκανίων και το 6^ο της Αφρικής. Το έργο αυτό γράφτηκε με παραγγελία του αυτοκράτορα για να διαφημίσει τα μεγάλα έργα που οικοδόμησε στην αυτοκρατορία ο Ιουστινιανός Τέλος και το πιο σημαντικό είναι η κληρονομιά μιας απόκρυφης ιστορίας (*Historia Arcana*) με τίτλο: «Ανέκδοτα», η οποία μας δίνει αυτά που δεν μπορούσαν ανοιχτά να ειπωθούν ή γραφτούν για την πραγματική ζωή του αυτοκράτορα Ιουστινιανού και της συζύγου του Θεοδώρας, όπως και για τα συμβαίνοντα στην πράξη για τον Βελισάριο, τον οποίον θεωρεί ασήμαντο και τη συζυγό του αντωνίνα αδιάντροπη. Στο έργο αυτό είναι έκδηλη η αηδία για τα γεγονότα που ξετυλίγονται στο παρασκήνιο της πρακτικής του Ιουστινιανού και κυρίως της Θεοδώρας, τους κατηγορεί για απληστία, για πλήρη διαφθορά στην εκτέλεση των καθηκόντων τους. Περιγράφει τη λειτουργία όλων των υπηρεσιών και το χαφιέδικο καθεστώς που είχε οικοδομήσει ο Ιουστινιανός, Τον πλημμελή φωτισμό των δρόμων όπως και την ανεπάρκεια των αποχετευτικών έργων, την ανεπαρκή ύδευση, τη μαύρη αγορά και την κυκλοφορία κίβδηλων νομισμάτων. Τη νοθεία στα τρόφιμα και την αύξηση του τζόγου με τον Ιππόδρομο και τα συναφή σπορ της εποχής. Έχουμε παραστατικά όλη τη μαυρίλα μιας παρακμιακής κοινωνίας, η οποία φυσικά έσκασε τα επόμενα χρόνια. Το ύφος του ήταν απλό με αντικειμενικές περιγραφές, προσιδιάζων με αυτό του Θουκυδίδη, διαγράφοντας ένα πρότυπο ύφος ιστορικού της εποχής εκείνης. [Φώτιος, Βιβλιοθήκη⁶¹¹ στον τίτλο 63, ed. J. Hauray, Leipzig, 1905-1913, Κρουμβάχερ, Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας, ΑΘΗΝΑ 1897]

1063. Προμαθίδας ο Ηρακλειώτης, ιστοριογράφος και ποιητής ημιάμβων, που γεννήθηκε περί το 80 π.Χ. (ΑΚΛ), ενώ ο Jacoby τον αναγάγει στον 4ο με 3ο π.Χ. αιώνα (Jacoby, F., *FGH* n. 430). Έγραψε ΠΕΡΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ⁶¹² με ημιάμβους. [FHG, III, 20]

⁶¹¹ Ένα απόσπασμα από τον Φώτιο: 'Ότι Βελισάριος ἐξ Ἰταλίας μετακληθεὶς στρατηγὸς ἐπὶ Χοσρόην καὶ Πέρσας ἄμα ἤρι ἀρχομένῳ ἐστάλη, καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ γενόμενος ἄνοπλον ὄντα σχεδὸν τι τὸν στρατὸν καὶ κατεπιτήχοντα τὸ Περσῶν ὄνομα ὥπλιζε τε ἐπιμελῶς καὶ ἐπιθάρρυνε. Χοσρόης δέ, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγομένων, ἄτε δὴ αὐτῶν τε καὶ Γουβάζου τοῦ σφῶν ἡγεμόνος Πέρσαις προσεχωρηκότων διὰ τὴν Ἰωάννου φορολογίαν τε καὶ καπηλείαν, ἐπὶ Πέτρᾳ τὴν πόλιν, ἐπιθαλασσίαν οὖσαν ἐν Κόλχοις πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλουμένῳ πόντῳ, ἠπειγέτο, καὶ ταύτην πολιορκῶν, ἕως μὲν Ἰωάννης περιῆν, οὐδὲν ἦνυνεν, ἐπεὶ δὲ βέλει τρωθεὶς τὸν τράχηλον ἐτελεύτησε, τὴν πόλιν παρεστήσατο. Τοὺς μέντοι ἐνοικούντας ἀπαθεὶς κακῶν ἀφῆκεν· ὁμολογία γὰρ αὐτοὺς προσελάβετο, καὶ μόνα τὰ τοῦ Ἰωάννου χρήματα, ἅπερ ἀπὸ τοῦ μονοπωλίου αὐτῷ συνέλεικτο, ἐληΐσατο πολὺ πλῆθος ὄντα.

⁶¹² **Ἡμιάμβοι ΠΕΡΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ. (1.)** Schol. Apoll. Rhod. I, 1126: Καὶ Προμαθίδας (vg. Προμαχίδας) δὲ ἐν τοῖς Περί Ἡρακλείας λέγει περὶ Τιτίου ὅστις ἦν, καὶ Θεοφάνης. **(3a.)** Idem II, 845: Οὗτός ἐστιν ὁ Ἰδμων, ὃν ἐχρησμάδῃσεν ὁ θεὸς ἐξιλιάσκεσθαι Μεγαρεῦσι καὶ Βοιωτοῖς, ὅτε τὴν Ἡράκλειαν ἔμελλον κτίζειν. Τοῦτο δὲ ἔφη ὁ Ἀπολλώνιος, ὡς μὴ εἰδόντων τῶν Ἡρακλεωτῶν, τις εἶη ὁ τεθαμμένος παρ' αὐτοῖς, καὶ χρησμάδῃσθαι εἶναι πολιοῦχος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. Λέγει δὲ καὶ Προμαθίδας, ὅτι διὰ τὸ ἀγνοεῖν, ὅστις εἶη, ἐπιχώριον ἥρωα καλοῦσιν οἱ Ἡρακλεῶται. **(3b.)** Cod. Paris. sic habet: Οὗτός ἐστιν ὁ Ἰδμων, ὃν ἐχρησεν ἡ Πυθία Μεγαρεῦσι καὶ Βοιωτοῖς ὡς πολιοῦχον ἰλάσκεσθαι ὅτε Ἡράκλειαν κτίζειν ἔμελλον. Τοῦτο δὲ λέγει, ἐπειδὴ οἱ Ἡρακλεῶται ἠγνόουν τὸν δηλωθέντα πολιοῦχον ὑπὸ Ἀπόλλωνος διὰ χρησμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀντ' ἐκείνου Ἀγαπήστορα (l. Αγαμήστορα) τινὰ, ἐγχώριον ἥρωα, ἐτίμων. Τοῦτο δὲ Προμαθίδας φησὶν. **(4a.)** Idem II, 911: Ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ Σθενέλου τάφος ἐστὶ τοῦ Ἀκτορος· ὃς συστρατεύσας Ἡρακλεῖ ἐπ' Ἀμαζόννας, τρωθεὶς ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπέθανε καθ' ὁδὸν περὶ τὴν Παφλαγονίαν. Τὴν δὲ περὶ [τοῦ] Σθενέλου [τάφου] ἱστορίαν ἔλαβε παρὰ Προμαθίδα, τὰ δὲ περὶ τοῦ εἰδώλου αὐτὸς ἐπλασεν.

1064. Προμαθίων, γιος του Θεοδότου, κάποιος ιστοριογράφος του 3^{ου} αιώνα π.Χ., αναφερόμενος από τον Πλούταρχο, ο οποίος έγραψε ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΤΑΛΙΚΗ⁶¹³ (ΑΚΛ). [Jacoby, F., *FGH* n. 817, *FHG*, III, 202]

1065. Πρόξενος ο Ηπειρώτης, ιστορικός και γεωγράφος του 3^{ου} αιώνα π.Χ. Αναφέρονται πολλοί τίτλοι έργων του: *Περί πόρων Σικελικών*, *Ηπειρωτικά*⁶¹⁴, ΠΕΡΙ ΠΟΡΘΜΩΝ ΣΙΚΕΔΙΚΩΝ⁶¹⁵, *Περί πολιτείας Λακωνικής* ή *Λακωνική πολιτεία*⁶¹⁶, αλλά δυστυχώς σώζονται μόνο τρία αποσπάσματα από τα Ηπειρωτικά, μια αναφορά για τους Σικελικούς πορθμούς από τον Στέφανο Βυζάντιο και μία αναφορά από τον Αθηναίο *περί Λακωνικής* [C. Müller, *FHG*, v. II σ. 461, 2, Jacoby, F., *FGH* n. 703]

1066. Πρόξενος, έτερος ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ., που έγραψε τα *Χαλκιδικά*. [Jacoby, F., *FGH* n. 425, *FHG*, II, 461]

1067. Πρωταγόρας ο Περικηγετής, γεωγράφος περί τον 3^ο μ.Χ. αιώνα. Έγραψε λέγεται μία Γεωγραφία της οικουμένης σε 6 βιβλία, στο 6^ο βιβλίο του οποίου περιέχεται ιστορία των παραδοξολογουμένων της οικουμένης. Από αυτό το έργο σώζονται μνείες σε 4 αποσπάσματα στον Μαρκιανό (τ. I 1, II 2, 5, 38) και μία στο Φώτιο. Από τον Μαρκιανό παραθέτουμε τα αποσπάσματα αυτά:

Τῶν δὲ ὠκεανῶν ἑκατέρων τοῦ τε ἑξίου καὶ τοῦ ἐσπερίου (ὧν τὴν εἰδησιν ἐς ὅσον ἐφικτὸν ἀνθρώποις ἢ τῶν πολλῶν σπουδὴ καὶ φιλομαθία σαφῆ κατέστησεν) ἐκ τῆς γεωγραφίας τοῦ θειοτάτου καὶ σοφωτάτου Πτολεμαίου ἐκ τε τῆς Πρωταγόρου τῶν σταδίων ἀναμετρήσεως, ἣν τοῖς οἰκείοις τῆς γεωγραφίας βιβλίοις προστέθεικεν, ἔτι μὲν καὶ ἐτέρων πλείστων ἀρχαίων ἀνδρῶν, τὸν περίπλουν ἀναγράψαι προειλόμεθα. *Inter hos quinam fuerint ἕτεροι πλεῖστοι, ne Marcianus quidem dicere potuerit. Protagorae meminuit*

etiam II, 5, p. 543, ubi haec: Ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τῶν ταῦτα τὰ μέρη περιπλευσάντων περὶ τὸν τῶν σταδίων ἀριθμὸν διεσφάλησαν, ... διπλοῦν ὡς ἐπίπαν τὸν ἀριθμὸν τῶν σταδίων προσγράψαι προειλόμεθα, τό τε μὴ πλεῖον καὶ τὸ μὴ ἔλαττον... Τοῦτο γὰρ σαφῶς καὶ Πρωταγόρας ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ ποιήσας δοκεῖ τὴν περὶ τοὺς σταδίου πλάνην ἐκπεφευγῆναι. Et II, 38, p. 558: Τὰ δὲ κατὰ μέρος τῆς Σαρματίας κεφαλαιωδέστερον ἐτάξαμεν, μὴ προσθέντες τῶν σταδίων τὸν ἀριθμὸν τῷ τὸν ἀκριβῆς περίπλουν τοῦ ἀρκτικού τούτου ὠκεανοῦ σχεδὸν ἄγνωστον τυγχάνειν... μάλιστα δ' ὅτε καὶ ὁ Πρωταγόρας παραλειπομένην τούτων τῶν σταδίων τὸν ἀρι-

⁶¹³ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΤΑΛΙΚΗ. Plutarch. Rom. c. 27: Οἱ δὲ μυθώδη παντάπασιν περὶ τῆς γενέσεως διεξίασιν. Ταρχετίω γὰρ Ἀλβανῶν βασιλεῖ παρανοματώτατον καὶ ὠμοτάτον φάσμα δαιμόνιον οἶκοι γενέσθαι· φαλλὸν γὰρ ἐκ τῆς ἐστίας ἀνασχεῖν, καὶ διαμένειν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· εἶναι δὲ Τηθύος ἐν Τυρρηνίᾳ χρηστήριον, ἀφ' οὗ κομισθῆναι τῷ Ταρχετίῳ χρησμὸν, ὥστε συμμῆξαι τῷ φάσματι παρθένον· ἔσεσθαι γὰρ ἐξ αὐτῆς παῖδα κλεινότατον, ἀρετῇ καὶ τύχῃ καὶ ῥώμῃ διαφέροντα. Φράσαντος οὖν τὸ μάντευμα τοῦ Ταρχετίου μίᾳ τῶν θυγατέρων, καὶ συγγενέσθαι τῷ φαλλῷ προστάξαντος, αὐτὴν μὲν ἀπαξιῶσαι, θεράπαιναν δὲ εἰσπένειν. Τὸν δὲ Ταρχετίον, ὡς ἔγνω, χαλεπῶς φέροντα, συλλαβεῖν μὲν ἀμφοτέρας ἐπὶ θανάτῳ· τὴν δ' Ἑστίαν ἰδόντα κατὰ τοὺς ὕπνους ἀπαγορεύουσιν αὐτῷ τὸν φόνον, ἰστόν τινα παρεγγυῆσαι ταῖς κόραις ὑφαίνειν δεδεμέναις, ὡς ὅταν ἐξυφάνωσι, τότε δοθησομένης πρὸς γάμον. Ἐκεῖνας μὲν οὖν δι' ἡμέρας ὑφαίνειν, ἐτέρας δὲ νύκτωρ, τοῦ Ταρχετίου κελεύοντος, ἀναλύειν τὸν ἰστόν. Ἐκ δὲ τοῦ φαλλοῦ τῆς θεραπαινίδος τεκούσης δίδυμα, δοῦναι τινὶ Τερατίῳ τὸν Ταρχετίον ἀνελεῖν κελεύσαντα. Τὸν δὲ θείναι φέροντα τοῦ ποταμοῦ πλησίον· εἶτα λύκαιναν μὲν ἐπιφοιτᾶν μαστὸν διδοῦσαν, ὄρνιθας δὲ παντοδαπούς, ψωμίσματα κομίζοντας, ἐντιθέναι τοῖς βρέφεσιν· ἄχρῃ οὐ βουκόλον ἰδόντα καὶ θαυμάσαντα, τολμῆσαι προσελθεῖν, καὶ ἀνελέσθαι τὰ παιδία. Τοιαύτης δὲ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς γενομένης, ἐκτραφέντας ἐπιθέσθαι τῷ Ταρχετίῳ καὶ κρατῆσαι. Ταῦτα μὲν οὖν Προμαθίων τις ἱστορίαν Ἰταλικὴν συντεταγμένος εἶρηκε.

⁶¹⁴ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ. Schol. vulg. Hom. Odys. ξ, 327: Ποιμὴν νέμων πρόβατα ἐν τοῖς τῆς Δωδώνης ἔλεσι τοῦ πέλας ὑφείλατο νομὴν καλλίστην, καὶ εἰρξας εἰς τὴν σφετέραν αὐλὴν ἐφύλασεν. Ὅθεν τὸν δεσπότην φασὶ ζητεῖν παρὰ τοῖς ποιμέσι τὰ κεκλεμμένα πρόβατα, μὴ εὐρόντα δὲ ἐρωτᾶν τὸν θεὸν τίς ἐστὶν ὁ κλέψας.

⁶¹⁵ ΠΕΡΙ ΠΟΡΘΜΩΝ ΣΙΚΕΔΙΚΩΝ. E LIBRO PRIMO. Stephan. Byz.: Γέλα, πόλις Σικελίας καλεῖται δὲ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Γέλα· ὁ δὲ ποταμὸς, ὅτι πολλὴν ἀχύνην γεννᾷ· ταύτην γὰρ τῇ Ὀπικῶν φωνῇ καὶ Σικελῶν γέλαν λέγεσθαι. Πρόξενος δ' ἐν πρώτῃ τῶν Περί πόρθμων Σικελικῶν καὶ Ἑλλάνικος ἀπὸ Γέλωνος, τοῦ Αἴτνης καὶ Ὑμάρου.

⁶¹⁶ ΛΑΚΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ. E LIBRO SECUNDO. Athenaeus VI: Πρόξενος δ' ἐν δευτέρῳ Λακωνικῆς πολιτείας ἐπικαλεῖσθαι φησι χαλκίδας παρὰ Λακεδαιμονίοις τὰς θεραπαίνας

θμὸν δοκεῖ. Præterea Photius cod. 188, postquam de volumine in quibus Alexandri (Polyhistoris) θαυμασίων συναγωγή legebatur, nonnulla retulit, subjicit hæc : Ἐν ταύτῃ (in eodem volumine)

δὲ καὶ Πρωταγόρου γεωμετρίας (γεωγραφίας e Marciano legi jubet Casaubon.) τῆς οἰκουμένης ἐπιγραφὴν ἔχον, λόγοι ε', ὧν τὰ μὲν ε', εἰ καὶ μὴ σπουδαίως καὶ ὡς οἱ ὕστερον ἀκριβοῦς, ἀλλ' οὖν τὴν τῆς Ἀσίας καὶ Αἰθίως, ἀλλὰ καὶ Εὐρώπης περιήγησιν ποιεῖται· τὸ δὲ ἕκτον σύστοιχόν πῶς ἐστὶ τῇ Ἀλεξάνδρου συναγωγῇ· τῶν γὰρ κατὰ τὴν οἰκουμένην παραδοξολογούμενων ἀναγράφει τὴν ἱστορίαν, ὧν τὰ μὲν εἰς ἀρχαιοτέρους ἀναφέρει, πολλὰ δὲ καὶ εἰς αὐτοψίαν ἔλκει, οὐκ ἔλαττον τῶν ἄλλων προβαλλόμενα τὸ παράδοξον. Σαφὴς δὲ καὶ οὗτος καὶ κεφαλαϊώδης κατὰ τὸ ἕκτον τὴν φράσιν μάλιστα. Mirabilium collectionem

[C. Müller, *Geographi Graeci minores*, v. I σ. 515, 564, 574]

1068. Πρωταγορίδης ο Κυζικηνός, ιστορικός του 2^{ου} π.Χ. αιώνα. Ἐγγραψε ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙ ΔΑΦΝΗ ΠΑΝΗΓΥΡΕΩΝ σε 2 βιβλία καὶ ΚΩΜΙΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΙ σε ἄλλα δύο. Σώζονται ἀπὸ μία παράγραφος σε κάθε βιβλίο. [Jacoby, F., *FGH* n. 853, *FHG*, IV, 484]

1069. Πρώταρχος ο Τραλλιανός (Τράλλεις), ιστορικός καὶ γεωγράφος ο οποίος ἀναφέρεται ἀπὸ τον Στέφανο Βυζάντιο.

Stephan. Byz. : Ὑπερβόρειοι, ἔθνος. Πρώταρχος δὲ τὰς Ἀλπεῖς Ῥίπαια ὄρη οὕτω προσηγορεῖσθαι, καὶ τοὺς ὑπὲρ τὰ Ἀλπεῖα ὄρη κατοικοῦντας πάντας Ὑπερβόρειους ὀνομάζεσθαι. Cf. Müller, *Dor.* I, p. 277.

[*FHG*, IV, 485]

1070. Πτολεμαῖος ο λεξικογράφος, (Heylbut, G., *Hermes* 22, 1887, p. 388 (cit. *Ptol.Vocab.* ... H.).

1071. Πτολεμαῖος ο Ζ΄, ἢ ο Εὐεργέτης Β΄, βασιλιάς τῆς Αἰγύπτου καὶ ιστορικός του 2^{ου} π.Χ. αιώνα (221-204), ο οποίος ἀφησε 24 βιβλία με ιστορικά δρώμενα καὶ ἀπομνημονεύματα (*Ιστορικά Υπομνήματα*), που δυστυχῶς χάθηκαν ὅλα⁶¹⁷. Εὐτυχῶς που σώζονται ελάχιστα ἀποσπάσματα ἀπὸ τα 12 αὐτὰ βιβλία καὶ ἐπισημαίνουν τὸ ἔργο του (*FHG*, III, 186).

1072. Πτολεμαῖος ο Κλαύδιος, 85-165/8 μ.Χ., χαρτογράφος, ἀστρονόμος καὶ γεωγράφος, ο οποίος καταγόταν πιθανῶς ἀπὸ τὴν Πτολεμαῖδα τῆς Ἀνω Αἰγύπτου (ἄλλοι υποστηρίζουν ἀπὸ τὸ Πηλούσιο) τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀντωνίνου Πίου τοῦ Εὐσεβοῦς καὶ τοῦ αυτοκράτορα Μάρκου, σε μια ἐποχὴ που ἀνθῆσε στὴν ἱατρικὴ ὁ Γαληνός, ὁ γραμματικὸς Ἡρωδιανός καὶ ὁ Ερμογένης που ἔγραψε γιὰ τὴ ρητορικὴ τέχνη. Λέγεται ὅτι διέμενε στὸ Σεράπιο τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅπου μελετώντας στὴ βιβλιοθήκη τοῦ ναοῦ, συνέταξε τὰ πολυάριθμα συγγράμματά του καὶ ἔκανε τὶς ἀστρονομικὲς παρατηρήσεις του. Λόγω τῆς ἐπὶ μακρόν παραμονῆς του στὴν Ἀλεξανδρεία ὁ Σουΐδας τὸν ἀποκαλεῖ Ἀλεξανδρινό. Εἶναι ἐκδηλές οἱ ἐπιδράσεις οἱ περιπατητικὲς καὶ φαίνονται στὸ ἔργο του με φιλολογικὸ ἐνδιαφέρον «Περὶ κριτηρίου καὶ ἡγεμονικοῦ», ἐργασία που ἔχει ἀμφισβητηθεῖ ὡς πρὸς τὴ γνωσιότητά της. Οἱ μαθηματικὲς του γνώσεις ἐγέναν πολὺτιμο ἐργαλεῖο στὴν Ἀστρονομία καὶ τὴ Γεωγραφία, ἀναμορφώνοντας τὶς δύο αὐτὲς ἐπιστῆμες καὶ θεμελιώνοντας τὴ Μαθηματικὴ Γεωγραφία. Τὸ ἔργο του *γεωγραφικὴ ἀφήγησις* ἢ *υφήγησις*, σε 8 βιβλία, περιέχει ὅλη τα μέχρι τότε ἐπεξεργασμένα γεωγραφικὰ στοιχεῖα, μένοντας ἓνα υποδειγματικὸ εγχειρίδιο μέχρι τὸ 15^ο αἰώνα. Τὸ υλικὸ τοῦ ξεπερνᾷ κατὰ πολὺ αὐτὸ τοῦ Στράβωνα, γνωρίζει τὴν Κίνα (Σινικὴν χώραν ἢ Θίναι καὶ τοὺς κινέζους Σήραι), τὴν Ἰάβα, ἀλλὰ ἔχει ἀτελεῖς γνώσεις γιὰ τὴν Ἀφρικὴ καὶ τὰ ἀκριβῆ ὅρια τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας. Τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων τῶν Φιλιπίνων ὀνομάζονται νῆσοι Μανιόλαι, 10 τὸν ἀριθμό. Ἀπὸ τὴν *Γεωγραφικὴν υφήγησιν* τα περιεχόμενα εἶναι:

⁶¹⁷ Πτολεμαῖος δ' ὁ Εὐεργέτης βασιλεὺς Αἰγύπτου, εἷς ὧν τῶν Ἀριστάρχου τοῦ γραμματικοῦ μαθητῶν Αοῦτω δὲ καὶ Πτολεμαῖοι φιλομαθεῖν δοκοῦντι περὶ γλώττης καὶ στιχιδίου μαχόμενοι καὶ ἱστορίας μέχρι μέσων νυκτῶν ἀπέτεινον (sc. οἱ κόλακες) κτλ. Ἀθήναιος. *XIV* 69 p. 654 D : ταῖς πολυθρυλήτοις ἱστορίαις τῶν Ὑπομνημάτων τούτων τῶν εἰκοσιτεσσάρων ...

III. Πτολεμαίου εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα·
(E codice saeculi XIII. vid. Bandin. Bibl. Laurentian.
Tom. I. p. 489. cf. Anthol. Pal. IX, 577.)

**Οἶδ' ὅτε θνητὸς ἔφην καὶ ἐφήμερος· ἀλλ' ὅταν ἄστρον
Μαστεύω πικρὰς ἀμφιδρόμους ἑλικας,
Οὐκέτ' ἐπιμαύω γαίης ποσὶν, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦ
Ζητὶ θεοτρεφὲος πίμπλαμαι ἀμβροσίου.**

IV. Τοῦ αὐτοῦ ἄλλο.
(Anthol. Pal. VII, 314.)

**Μὴ πόθεν εἰμὶ μάθης μηδ' οὐνομα· πλὴν ὅτι θνήσκεις
Τοὺς παρ' ἐμὴν στήλην ἐρχομένους ἐθέλω.**

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ.

- α) Τίни διαφέρει γεωγραφία χωρογραφίας;
- β) Τίνα δεῖ ὑποκεῖσθαι πρὸς τὴν γεωγραφίαν;
- γ) Πῶς ἀπὸ τοῦ σταδιασμοῦ τῆς τυχούσης ἰθυτενοῦς διαστάσεως, κἂν μὴ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἢ μεσημβρινόν, ὁ τῆς περιμέτρου τῆς γῆς σταδιασμός λαμβάνεται, καὶ τὸ ἀνάπαλιν;
- δ) Ὅτι δεῖ τὰ ἐκ τῶν φαινομένων τηρούμενα προϋποτίθεσθαι τῶν ἐκ τῆς περιοδικῆς ἱστορίας.
- ε) Ὅτι ταῖς ἐγγυτέραις τῶν ἱστοριῶν προσεκτέον διὰ τὰς ἐν τῇ γῇ κατὰ χρόνους μεταβολάς.
- ς) Περὶ τῆς κατὰ Μαρίνον γεωγραφικῆς ὑφηγήσεως.
- ζ) Διόρθωσις τῆς κατὰ Μαρίνον τοῦ πλάτους τῆς ἐγνωσμένης γῆς διαστάσεως ἀπὸ τῶν φαινομένων.
- η) Ἡ αὐτὴ διόρθωσις ἀπὸ τῶν διανύσεων τῶν κατὰ τὰς ὁδοιπορίας.
- θ) Ἡ αὐτὴ διόρθωσις ἀπὸ τῶν κατὰ πλοῦν διανύσεων.
- ι) Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς Αἰθίοπας μεσημβρινωτέρους ὑποτίθεσθαι τοῦ ἀντικειμένου παραλλήλου τῷ διὰ Μερόης.
- ια) Περὶ τῶν εἰς τὸ μῆκος τῆς οἰκουμένης ὑπὸ τοῦ Μαρίνου μὴ δεόντως ἐπιλελογισμένων.
- ιβ) Διόρθωσις ἀπὸ τῶν ὁδοιποριῶν τοῦ μήκους τῆς ἐγνωσμένης γῆς. {2}
- ιγ) Ἡ αὐτὴ διόρθωσις ἀπὸ τῶν κατὰ πλοῦν διανύσεων.
- ιδ) Περὶ τοῦ ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Χερσονήσου ἐπὶ τὰ Καττίγαρα διάπλου.
- ιε) Περὶ τῶν ἐν τῇ κατὰ μέρος ἐκθέσει τῷ Μαρίνῳ διαπεφωνημένων.
- ις) Ὅτι παρήλθε τίνα αὐτὸν καὶ κατὰ τοὺς τῶν ἐπαρχιῶν περιορισμούς.
- ιζ) Περὶ τῶν διαπεφωνημένων αὐτῷ πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς ἱστορηθέντα.
- ιη) Περὶ τῆς ἀπὸ τῶν τοῦ Μαρίνου συντάξεων κατὰ τὴν καταγραφὴν τῆς οἰκουμένης δυσχρηστίας.
- ιθ) Περὶ τοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς ὑφηγήσεως προχείρου πρὸς τὴν καταγραφὴν.
- κ) Περὶ τῆς ἀσυμμετρίας τοῦ κατὰ τὸν Μαρίνον γεωγραφικοῦ πίνακος.
- κα) Τίνα δεῖ τηρεῖν ἐπὶ τῆς ἐν ἐπιπέδῳ γινομένης καταγραφῆς;
- κβ) Πῶς δεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν σφαίρᾳ καταγράφειν;
- κγ) Ἐκθεσις τῶν ἐντασσομένων τῇ καταγραφῇ μεσημβρινῶν καὶ παραλλήλων.
- κδ) Μέθοδος εἰς τὴν ἐν ἐπιπέδῳ τῆς οἰκουμένης σύμμετρον τῇ σφαιρικῇ θέσει καταγραφὴν.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο κεφάλαιο, ἡ διάκρισις χωρογραφίας⁶¹⁸ καὶ γεωγραφίας, μας δίνει τὴν ἐννοία τῆς τοπικῆς περιγραφῆς με αὐτὴ τῆς σφαιροειδούς γῆς συνολικά, ἐννοίες που λείπουν ἀπὸ τις

⁶¹⁸ Κεφ. α'. Τίни διαφέρει γεωγραφία χωρογραφίας;

§ 1. Ἡ γεωγραφία μίμησις ἐστὶ διαγραφῆς τοῦ κατειλημμένου τῆς γῆς μέρους ὅλου μετὰ τῶν ὡς ἐπίπαν αὐτῷ συνημμένων, καὶ διαφέρει τῆς χωρογραφίας, ἐπειδήπερ αὕτη μὲν ἀποτεμνομένη τοὺς κατὰ μέρος τόπους χωρὶς ἕκαστον καὶ καθ' αὐτὸν ἐκτίθεται, συναπογραφομένη πάντα σχεδὸν καὶ τὰ σμικρότατα τῶν ἐμπεριλαμβανομένων, οἷον λιμένας καὶ κώμας καὶ δήμους καὶ τὰς ἀπὸ τῶν πρώτων ποταμῶν ἐκτροπὰς καὶ τὰ παραπλήσια. § 2. Τῆς δὲ γεωγραφίας ἰδιὸν ἐστὶ τὸ μίαν τε καὶ συνεχῇ δεικνύναι τὴν ἐγνωσμένην γῆν, ὡς ἔχει φύσεώς τε καὶ θέσεως, καὶ μέχρι μόνων τῶν ἐν ὅλαις καὶ περιεκτικωτέραις περιγραφαῖς αὐτῇ συνημμένων, οἷον κόλπων καὶ πόλεων μεγάλων, ἐθνῶν τε καὶ ποταμῶν τῶν ἀξιολογωτέρων, καὶ τῶν καθ' ἕκαστον εἶδος ἐπισημοτέρων. § 3. Ἐχεται δὲ τὸ μὲν χωρογραφικὸν τέλος τῆς ἐπὶ μέρους προσβολῆς, ὡς ἂν εἴ τις οὐς μόνον ἢ ὀφθαλμὸν μιμοῖτο· τὸ δὲ γεωγραφικὸν τῆς καθόλου θεωρίας κατὰ τὸ ἀνάλογον τοῖς ὅλην τὴν

σημερινές σχολικές γεωγραφίες, οι οποίες ούτε καν μνημονεύουν σε δύο λέξεις με κάποια αναφορά την ίδρυση της επιστήμης των ελληνιστικών χρόνων (ως μαθηματική Γεωγραφία) από τον Στράβωνα και την σπουδαιότητα της *Γεωγραφικής Υφήγησης* του Κλαύδιου Πτολεμαίου.

Χ. Ἀνωνύμου·
(e cod. Vindobonensi.)

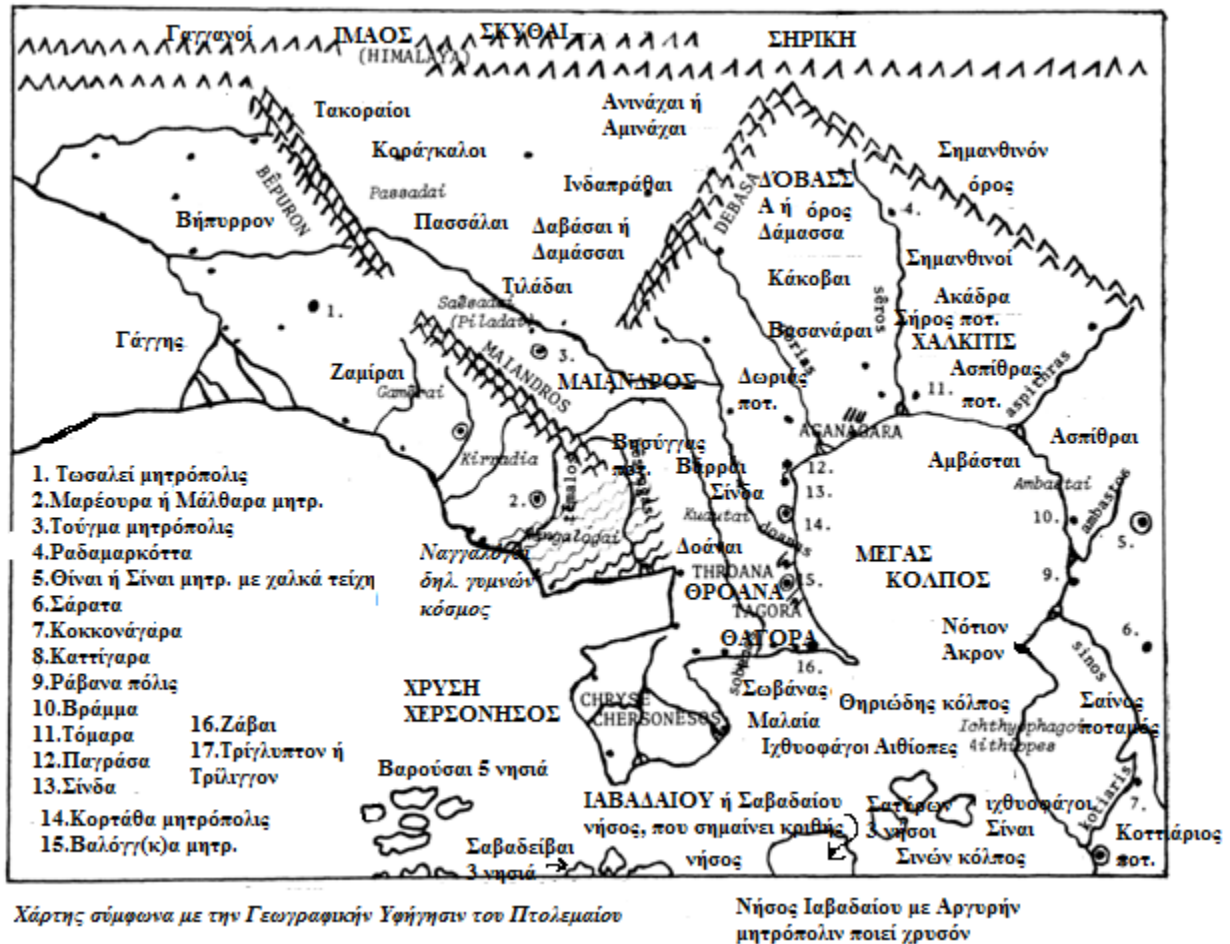
**Ἐν γραμμαῖς τὸν κόσμον ἀριθμηθέντα νόησον,
Ἄρκτους, ὠκεανὸν δύσιν ἀντολήν τε νότον τε,
Χεῖμα, θέρος, φυσικὰς τ' ἀτραπούς σκολιάς τε κε-
λεύθους,
Αἰθιοπὰς τ' ἀθρανεῖς Γερμανῶν δύσμορα φύλα,
Σαυρομάτας χόροιςιν ἐοικότας ἡδὲ καὶ αὐτῆς
Αἰνομόρου Σκυθίης χαλεπὸν γένος ἄχρῃς ἐς ἧν
Ἰνδῶν τε Σηρῶν τε· τὸ γὰρ πέρας ἀντολῆς γῆς.**

Πτολεμαῖος Κλαύδιος 87-150 π.Χ. και ἐπίγραμμα ανωνύμου.

Από τις πόλεις, λαούς, ὄρη, ποταμούς, νήσους, κόλπους της νοτιοανατολικής Ασίας, 8000 περίπου τοποθεσίες με ονόματα, τα οποία συνοδεύονται από το γεγραφικό οτς μήκος και πλάτος, ενδεικτικός είναι ο παρακάτω χάρτης με τη Μαλαϊκή χερσόνησο και τον κόλπο της Ταϋλάνδης (Μέγας κόλπος). Διακρίνεται η οροσειρά των Ιμαλαΐων (ὄρος ΙΜΑΟΣ) και άλλων φοβερών λεπτομερειών. Όλα αυτά θίγονται στα κείμενα με μήκη και πλάτη του έργου του: «*Γεωγραφικήν Υφήγησιν*», συνιστάμενο από 8 βιβλία, αλλά απουσιάζουν οι χάρτες. Οι χάρτες μυστηριωδώς εξαφανίστηκαν, φαίνεται δε να χρησιμοποιήθηκαν αργότερα εκλατινισμένοι κατά τον 14^ο, 15^ο και 16^ο αιώνα και δεν γνωρίζουμε αν έχουν υποστεί οι πρωτότυποι αλλοιώσεις, γιατί τα επιχειρησιακά ναυτικά ταξίδια ήταν φορείς μεγάλου πλούτου σ' αυτούς που τα επιχειρούσαν. Πολύτιμοι λίθοι, άργυρος, χρυσός, μπαχαρικά, λιβάни, ελεφαντόδοντο, έβενος και πλήθος άλλων προϊόντων. Τα περισσότερα δεδομένα της Γεωγραφικής Υφήγησης ο Πτολεμαῖος τα είχε δανειστεί από τον Μαρίνο τον Τύριο και οι επισυναπτόμενοι χάρτες προέρχονται από κάποιον Αγαθοδαίμονα από την Αλεξάνδρεια, όπως μας πληροφορεί σχετική

κεφαλήν ὑπογραφομένοις. § 4. Πάσαις γὰρ ταῖς {4} ὑποτεθειμέναις εἰκόσι τῶν πρώτων μερῶν ἀναγκαίως καὶ προηγουμένως ἐφαρμοζομένων, καὶ ἔτι τῶν δεξομένων τὰς γραφὰς συμμέτρων ὀφειλόντων εἶναι ταῖς ἐξ ἀποχῆς αὐτάρκους τῶν ὄψεων διαστάσεσιν, ἐάν τε τέλειον ἦι τὸ γραφόμενον, ἐάν τ' ἐπὶ μέρους, ἵν' ἅπαν αἰσθητῶς παραλαμβάνηται, παρηκολούθησεν εὐλόγως ἅμα καὶ χρησίμως τῇ μὲν χωρογραφίᾳ συναποδιδόναι καὶ τὰ μικρομερέστερα τῶν ιδιωμάτων, τῇ δὲ γεωγραφίᾳ τὰς χώρας αὐτάς μετὰ τῶν καθόλου παρακειμένων· ὅτι καὶ πρῶτα μέρη καὶ μεγέθεσι συμμέτροις εὐκατάτακτα, τῆς μὲν οἰκουμένης αἱ τῶν χωρῶν τοποθεσίαι, τούτων δὲ αἱ τῶν ἐπιπλείον αὐταῖς ἐμπεριεχομένων διαφοραί. § 5. Καταγίνεται δ' ἐπὶ πλείστον ἢ μὲν χωρογραφία περὶ τὸ ποῖον μᾶλλον, ἢ τὸ ποσὸν τῶν κατατασσομένων, (τῆς γὰρ ὁμοιότητος πεφρόντικε πανταχῇ, καὶ οὐχ οὕτως τοῦ συμμέτρου τῶν θέσεων) ἢ δὲ γεωγραφία περὶ τὸ ποσὸν μᾶλλον, ἢ τὸ ποῖον· ἐπειδήπερ τῆς μὲν ἀναλογίας τῶν διαστάσεων ἐν πᾶσι ποιεῖται πρόνοια, τῆς δ' ὁμοιότητος μέχρι τῶν μεγαλομερεστέρων περιγραφῶν καὶ κατ' αὐτὸ τὸ σχῆμα μόνον. § 6. Ὅθεν ἐκείνη μὲν δεῖ τοπογραφίας, καὶ οὐδὲ εἰς ἂν χωρογραφῆσειεν, εἰ μὴ γραφικὸς ἀνὴρ· ταύτη δ' οὐ πάντως· ἐμποιεῖ γὰρ καὶ διὰ ψιλῶν τῶν γραμμῶν καὶ τῶν παρασημειώσεων δεικνύναι καὶ τὰς θέσεις καὶ τοὺς καθόλου σχηματισμούς. § 7. Διὰ ταῦτα ἐκείνη μὲν οὐδὲν τι δεῖ μεθόδου μαθηματικῆς, ἐνταῦθα δὲ τοῦτο μάλιστα προηγείται τὸ μέρος. § 8. Προεσκέφθαι γὰρ δεῖ καὶ τῆς ὅλης γῆς τότε σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος, ἔτι τε τὴν πρὸς τὸ περιέχον θέσιν, ἵνα καὶ τὸ κατελημμένον αὐτῆς μέρος ἐνῇ εἰπεῖν, καὶ πόσον ἐστὶ {5} καὶ ποῖον, καὶ ἔτι τῶν ἐν τούτῳ τόπων ἐκάστους, ὑπὸ τίνας εἰσὶ τῆς οὐρανίου σφαίρας παραλλήλους· ἐξ ὧν τὰ τε μεγέθη τῶν νυχθημέρων, καὶ τοὺς κατὰ κορυφὴν γινομένους τῶν ἀπλανῶν, καὶ τοὺς ὑπὲρ γῆν, ἢ ὑπὸ γῆν αἰε φερομένους, καὶ ὅσα τῷ περὶ οἰκίσεων λόγῳ συνάπτομεν, ἐξέσται προσδιαλαμβάνειν. § 9. Ἀ τῆς ἀνωτάτω καὶ καλλίστης ἐστὶ θεωρίας, ἐπιδεικνύντα διὰ τῶν μαθημάτων ταῖς ἀνθρωπίναις καταλήψεσι τὸν μὲν οὐρανὸν αὐτόν, ὥς ἔχει φύσεως, ὅτι δύναται φαίνεσθαι περιπολῶν ἡμᾶς, τὴν δὲ γῆν διὰ τῆς εἰκόνης, ὅτι τὴν ἀληθινὴν καὶ μεγίστην οὖσαν καὶ μὴ περιέχουσαν ἡμᾶς, οὔτε ἀθρόαν, οὔτε κατὰ μέρος, ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐφοδευθῆναι δυνατόν.

επιγραφή τα χειρόγραφα των Codex Venetus 383 (έτους 1496) και Vindobonensis I. Parisinus 1401-1492 (έτους 1568).

ΣΦΑΙΡΑ ΚΡΙΚΩΤΗ

§. 15. Παραγράφομεν δὲ καὶ ἐπὶ τούτων ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις τὰς οἰκίας ὀνομασίας, καὶ ἔτι ἐπὶ μὲν τῶν ἐν τῇ γῇ κύκλων, τοὺς ὑποδεδωγμένους ἐν τῇ καταγραφῇ τῆς οἰκουμένης ἀριθμοὺς ἀποχῶν τε καὶ ὥρων, περὶ δὲ τὸν ἔξω κύκλον τὰς τῶν ἀνέμων προσηγορίας ἀκολουθῶν ταῖς ἐπὶ τῆς κρικωτῆς σφαίρας παρὰ τοὺς ἐκκειμένους πέντε παραλλήλους καὶ τοὺς πόλους διασημασίαις.

Χρήσιμο είναι για την περιγραφή του χάρτη, να γίνει η ανάγνωση του αρχαίου κειμένου του 24^{ου} κεφαλαίου⁶¹⁹, το οποίο παρατίθεται στην υποσημείωση.

⁶¹⁹ Κεφ. ιδ'. Περὶ τοῦ ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Χερσονήσου ἐπὶ τὰ Καττίγαρα διάπλου.

§ 1. Τοῦ δ' ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Χερσονήσου ἐπὶ τὰ Καττίγαρα διάπλου τὸν σταδιασμὸν ὁ Μαρῖνος οὐκ ἐκτίθεται· φησὶ δὲ Ἀλέξανδρον ἀναγεγραφέναι, τὴν γῆν ἐντεῦθεν ἐναντίαν εἶναι τῇ μεσημβρίᾳ καὶ τοὺς πλέοντας παρ' αὐτὴν ἐν ἡμέραις εἴκοσι καταλαμβάνειν πόλιν Ζάβας. Ἀπὸ δὲ τῶν Ζαβῶν πρὸς νότον διαπλεύσαντας, καὶ μᾶλλον εἰς τὰ εὐόνυμα ἡμέρας τινὰς ἐκδέχεσθαι τὰ Καττίγαρα. § 2. Μῆκνυει μὲν οὖν αὐτὸς τὴν ἐκκειμένην διάστασιν, ἀκούων τινὰς ἡμέρας ἀντὶ τοῦ πολλὰς· διὰ τὸ πλῆθος γὰρ φησὶ μὴ περιληφθῆναι αὐτὰς ἀριθμῶν· γελοῖως, οἶμαι, τοῦτο γε. § 3. Τίς γὰρ ἀριθμὸς ἡμερῶν ἀόριστος ἔσται, κἂν ὅλης τῆς γῆς πεπερασμένης περίοδον ἐπέχη; τί δ' ἐκόλυε τὸν Ἀλέξανδρον ἀντὶ τοῦ τινὰς εἰπεῖν πολλὰς, ὥς τὸν Διόσκορον ἔφη πολλῶν ἡμερῶν ἱστορῆσαι τὸν ἀπὸ τῶν Ῥάπτων ἐπὶ τὸ Πράσον πλοῦν; εὐλογώτερον δ' ἂν τις ἐκδέχοιτο τὰς τινὰς ὥς

Ἀλβανίας θέσεις.

[Ἀσίας πινὰς γ'.]

§. 1. Ἡ Ἀλβανία περιορίζεται ἀπὸ μὲν ἄρκτων τῶν ἐκτεθειμένων μέρει τῆς Σαρματίας, ἀπὸ δὲ δυσμῶν Ἰβηρίας κατὰ τὴν ἀπωρισμένην γραμμὴν, ἀπὸ δὲ μεσημβρίας Ἀρμενίας τῆς Μεγάλης μέρει, τῶ ἀπὸ τοῦ πρὸς τῇ Ἰβηρίᾳ πέρατος μέχρι τῆς Ὑγκανίας θαλάσσης κατὰ τὰς ἐκβολὰς Κύρου τοῦ ποταμοῦ, αἱ ἐπέχουσι μοίρας. . . . ὅθ γο' μδ ε.

ἀπὸ δὲ ἀνατολῶν τῶ ἐντεῦθεν μέχρι Σοάνα ποταμοῦ τῆς Ὑγκανίας θαλάσσης μέρει κατὰ περιγραφὴν τοιαύτην.

§. 2. μετὰ τὴν τοῦ Σοάνα ποταμοῦ

ἐκβολὴν πς μς
Τέλαιβα πόλις πα μς εγ
Γέφου ποταμοῦ ἐκβολαί πδ ε μς ε

Γέλδα πόλις πγ μς ε'

Καισίον ποταμοῦ ἐκβολαί πβ ε μς

Ἀλβανα πόλις πα γο' μς εγ

Ἀλβανὸς ποταμοῦ ἐκβολαί πα γ' μς ε

(*) Γάγγαρα (ἢ Γαίταρα) πόλις ὅθ ε μς
μεθ' ἣν αἱ τοῦ Κύρου ποταμοῦ ἐκβολαί ὅθ γ' μδ ε.

§. 3. Πόλεις δὲ εἰσιν ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ καὶ κῶμαι, μεταξὺ μὲν τῆς Ἰβηρίας καὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἀπὸ τοῦ Καύκασου εἰς τὸν Κύρον ἐμβαλλόντος, ὅς παρ' ὅλην τὴν τε Ἰβηρίαν καὶ τὴν Ἀλβανίαν φεῖ, διορίζων τὴν Ἀρμενίαν ἀπ' αὐτῶν,

Τάγωδα ὅς ε μς εγ

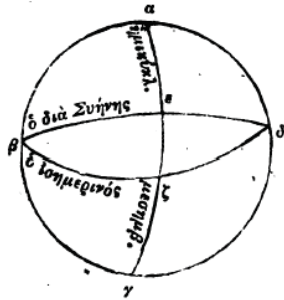
Βακχία ὅς μς ε'

Σανούα ὅς γο' μς γο' 18

Δηγλάνη ὅς γ' μς εγ

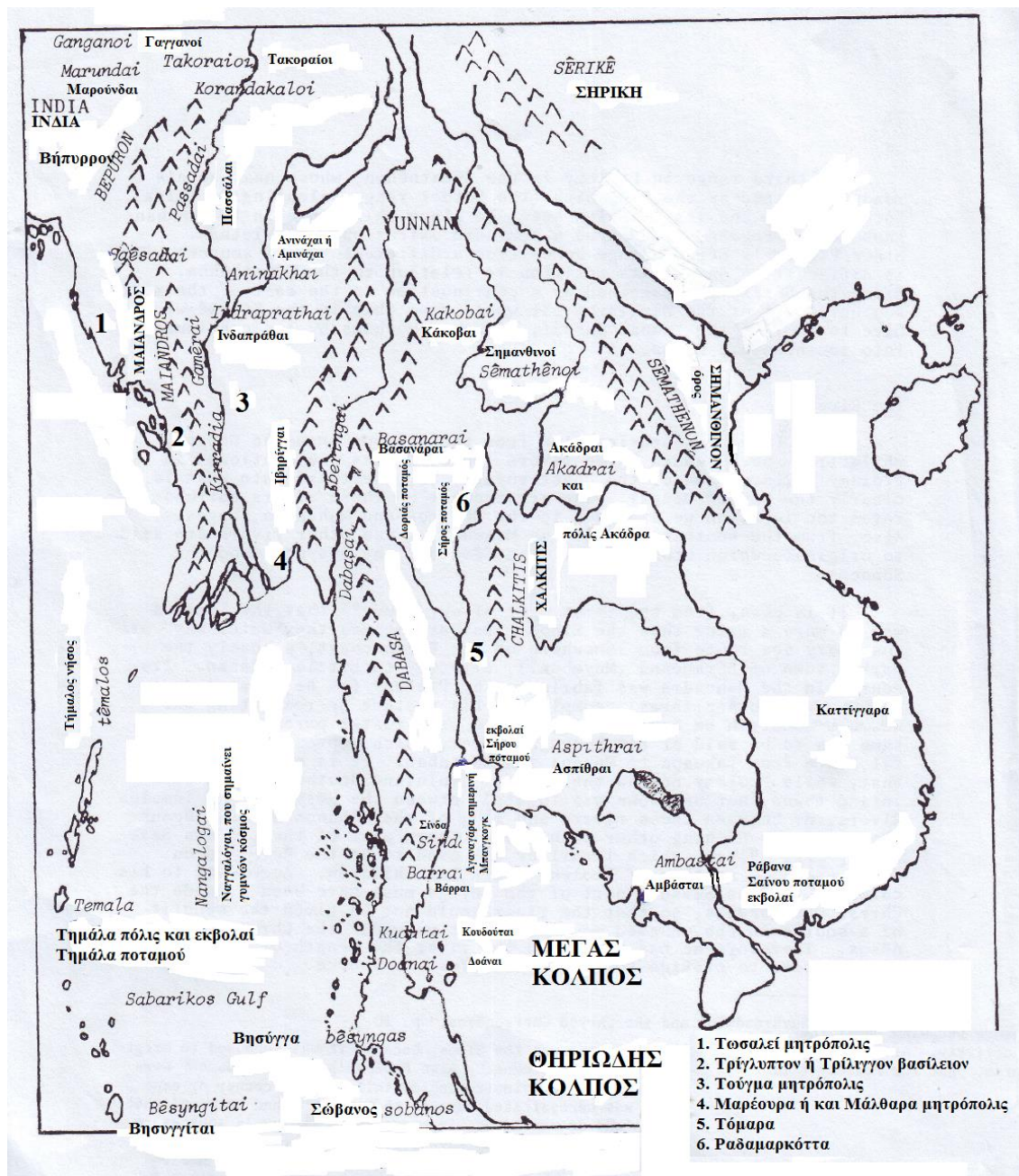
Νηγα ὅς γ' μς ε'

§. 10. Ἀπὸ δὲ τοῦ Μαιάνδρου φέουσιν οἱ μετὰ τὸν Γάγγην μέχρι τοῦ Βησύγγα ποταμοῦ ποταμοί, ὃ δὲ Σῆρος ποταμὸς ἀπὸ τοῦ Σημανθινοῦ ὄρους ἀπὸ δύο πηγῶν, ὧν ἡ μὲν δυτικωτέρα ρθ ε λβ
ἡ δὲ ἀνατολικωτέρα ρογ ε λ
συνάπτουσι δὲ περὶ μοίρας ροα κς.

§. 11. ἀπὸ δὲ τῶν Λαμάσσων ὃ τε Λαόνας καὶ ὁ Λωρίας (ἐκτείνεται δὲ καὶ μέχρι τοῦ Βηπυόφου ὁ Λαόνας) καὶ ὁ Λωρίας ρξδ ε κη
ὁ δὲ Λαόνας, ἀπὸ μὲν τῶν Λαμάσσων ρξβ κς ε
ἀπὸ δὲ τοῦ Βηπυόφου ὄρους ρογ κς ε
καὶ συνάπτουσι αἱ φύσεις περὶ μοίρας ρε γ' ιθ
ὁ δὲ Σωβάνας ποταμὸς, ὅς φεῖ ἐκ τοῦ Μαιάνδρου ὄρους εἰς μοίρας ρεγ ε ιγ.

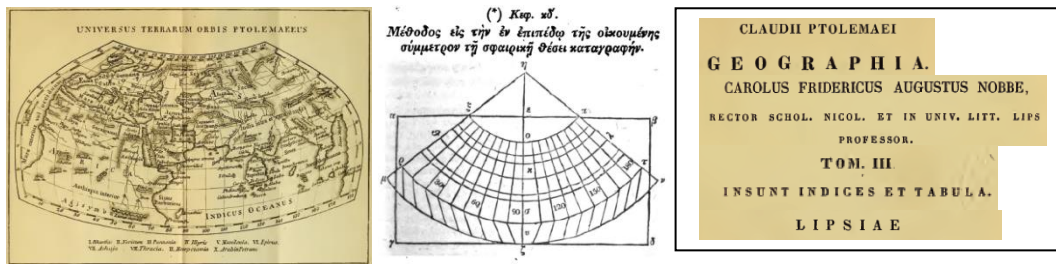
ὀλίγας· καὶ γὰρ τοῦτον εἰώθαμεν {31} κατηγορεῖν τὸν τρόπον. § 4. Ἄλλ' ἵνα μὴ δόξωμεν καὶ αὐτοὶ πρὸς κείμενόν τι πληθος ἐφαρμόζειν τὰς τῶν ἀποχῶν εἰκασίας, παραβάλωμεν τὸν ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Χερσονήσου μέχρι Καττιγάρων πλοῦν, συγκεκριμένον ἐκ τε εἰκοσιν ἡμερῶν, τῶν ἐπὶ Ζάβας, καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν, τῶν ἐπὶ τὰ Καττιγάρα, ὥσπερ τὸν ἀπὸ τῶν Ἀρωμάτων ἐπὶ τὸ Πράσον ἄκρον, συγκεκριμένον καὶ αὐτὸν ἐκ τε τῶν ἴσων ἡμερῶν εἴκοσιν τῶν ἐπὶ τὰ Ράπτα κατὰ Θεόφιλον, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν τῶν ἐπὶ τὸ Πράσον κατὰ Διόσκορον· ἵνα καὶ κατὰ τὸν Μαρῖνον ἐν ἴσῳ θῶμεν τὰς τινὰς ἡμέρας ταῖς πολλαῖς εἰκάσαντα. § 5. Ἐπεὶ τοίνυν ἀπεδείξαμεν ἐκ τε τῶν εὐλόγων καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν φαινομένων τὸ Πράσον ὑπὸ τὸν παράλληλον τὸν ἀπέχοντα πρὸς τὰς μεσημβρίαν τοῦ ἰσημερινοῦ μοίρας ις° γ' ιβ', — διέστηκε τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ ὁ διὰ τῶν Ἀρωμάτων παράλληλος πρὸς τὰς ἄρκτους μοίρας δ° δ', ὥστε συνάγεσθαι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀρωμάτων ἐπὶ τὸ Πράσον διάστασιν μοιρῶν κ° καὶ διμοίρου — τῶν ἴσων ἂν εἰκότως θείημεν, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Χερσονήσου ἐπὶ Ζάβας, κάκειθεν ἐπὶ τὰ Καττιγάρα. § 6. Τὴν μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Χερσονήσου ἐπὶ Ζάβας οὐδὲν τι δεῖ μειοῦν, παράλληλον οὖσαν τῷ ἰσημερινῷ, διὰ τὸ τὴν μεταξὺ χώραν ἐναντίαν ἐκτετάσθαι τῇ μεσημβρίᾳ· τὴν δ' ἀπὸ Ζαβῶν ἐπὶ τὰ Καττιγάρα προσήκει συνελεῖν διὰ τὸ τὸν πλοῦν εἶναι πρὸς νότον καὶ πρὸς ἀνατολάν, ἵνα τὴν παράλληλον τῷ ἰσημερινῷ λάβωμεν θέσιν. § 7. Εἰ δὴ τὸ ἥμισυ τῶν μοιρῶν προσνείμαμεν ἐκατέραι τῶν διαστάσεων διὰ τὸ ἄδηλον αὐτῶν τῆς ὑπεροχῆς καὶ τῶν ἀπὸ Ζαβῶν ἐπὶ τὰ Καττιγάρα μοιρῶν ι° γ' τὸ τρίτον πάλιν ὑπολογίσαιμεν ὑπὲρ τῆς {32} ἐγκλίσεως· ἔξομεν καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Χερσονήσου ἐπὶ τὰ Καττιγάρα διάστασιν, ὡς ἐπὶ παράλλῳ τῷ ἰσημερινῷ θέσεως μοιρῶν ις° ἑκτοῦ ἔγγιστα. § 8. Ἐδέδεικτο δὲ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Κῶρυ ἀκρωτηρίου μέχρι τῆς Χρυσῆς Χερσονήσου μοιρῶν λδ° καὶ τεσσάρων πέμπτων. Πᾶσα ἄρα ἡ ἀπὸ τοῦ Κῶρυ μέχρι Καττιγάρων μοιρῶν ἐστὶν ἔγγιστα νβ°. § 9. Ἄλλ' ὁ μὲν διὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ μεσημβρινὸς ὀλίγῳ δυτικώτερός ἐστι τοῦ βορείου τῆς Ταπροβάνης ἀκρωτηρίου κατὰ τὸν Μαρῖνον, ὅπερ ἀντίκειται τῷ Κῶρυ· τούτου δ' ἀφέστηκεν ὁ διὰ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βαίτιος ποταμοῦ ὠριαῖα διαστήματα ἧ', μοίρας δὲ ρκ°, καὶ ἔτι τούτου ὁ διὰ τῶν Μακάρων νήσων μοίρας ε°, ὥστε καὶ ὁ μὲν διὰ τοῦ Κῶρυ μεσημβρινὸς ἀπέχει τοῦ διὰ τῶν Μακάρων νήσων μικρῷ πλέον ρκε° μοίρας· ὁ δὲ διὰ Καττιγάρων τοῦ διὰ τῶν Μακάρων νήσων μικρῷ πλέον τῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ροζ° μοιρῶν, κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν διάστασιν τοῖς ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς Ῥοδίας παραλλήλου συλλελογισμένοις. § 10. Ἄλλ' ὑποκείσθω τὸ μέχρι τῆς μητροπόλεως τῶν Σινῶν μήκος ὅλων ρπ° μοιρῶν, ὠριαίων δὲ διαστημάτων δώδεκα, διὰ τὸ πάντας ὁμολογεῖν, ἀνατολικωτέραν αὐτὴν εἶναι τῶν Καττιγάρων, ὥστε συνάγεσθαι καὶ τοῦ διὰ τῆς Ῥοδίας μήκους, σταδίους ἐπτακισμυρίους καὶ δισχιλίους ἔγγιστα.

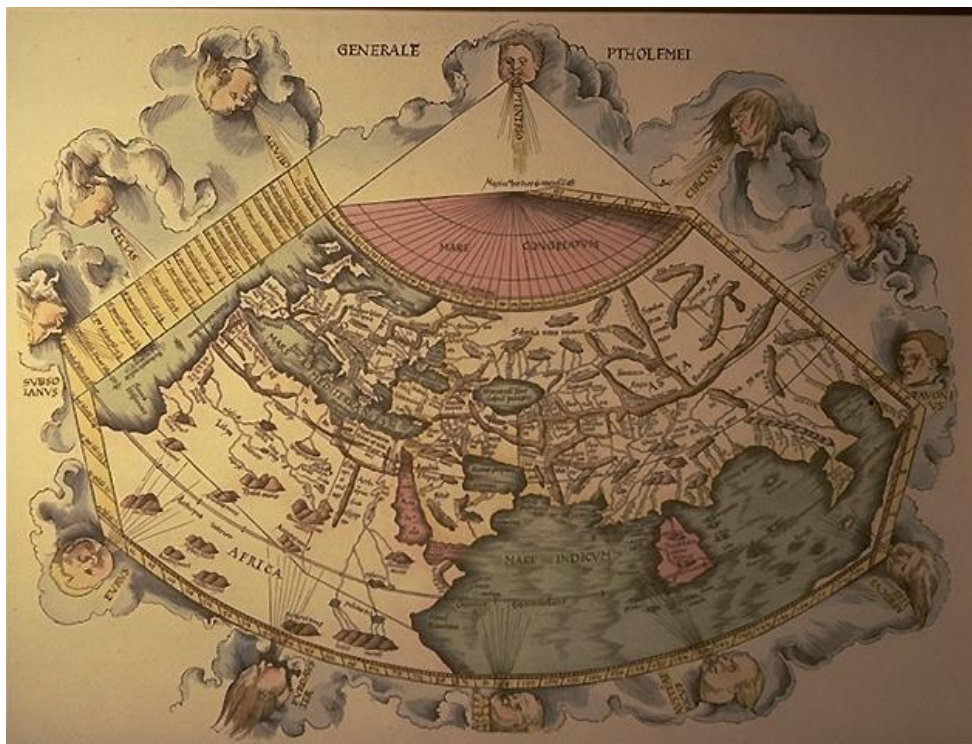
§. 7. (*) Μεγάλον κόλπον τὸ κατὰ
τὴν ἀρχὴν Μέγα ἀκρατήριον ρεῖθ' ε' δ' δ'
Θαγόρα ρεῖθ' ε' δ' δ'
Βαλόγγα μητρόπολις ρεῖθ' ε' δ' δ'
Θροάνα ρεῖθ' ε' δ' δ'
Δοάνα ποταμοῦ ἐκβολαί ρεῖθ' ε' δ' δ'
† † †
Κορτάθα μητρόπολις ρεῖθ' ε' δ' δ'
Σῖνδα πόλις ρεῖθ' ε' δ' δ'
Παγρόσσα ρεῖθ' ε' δ' δ'
Δωρίον ποταμοῦ ἐκβολαί ρεῖθ' ε' δ' δ'
* * * *
Ἀγανάγαθα ρεῖθ' ε' δ' δ'
Σῆρον ποταμοῦ ἐκβολαί ρεῖθ' ε' δ' δ'

§. 15. Μεταξὺ δὲ τοῦ Ἰμαίου ὄρους καὶ τοῦ Βη-
5 πύργου ὄρους
μὲν εἰσὶν ἀρκτικώτεροι,
δὲ ὑπὲρ αὐτοῦς,
εἴτα
10 μεθ' οὓς ὑπὲρ τὸν Μαίανδρον
καλοῦσι δὲ οὕτως τοῦ Βησιδῆος· εἰσὶ γὰρ κολοβοὶ, καὶ
πλατεῖς, καὶ δασεῖς καὶ πλατυπρόσωποι, λευκοὶ μέντοι
τὰς χροάς.

§. 28. Βαρούσαι πέντε, ἐν αἷς ἀνθρωποφάγους
εἶναι φασὶ τὸν καταγενομένον, τὸ δὲ μεταξὺ τῶν νή-
σων ἐπέχει μοῖρας ρεῖθ' ε' δ' δ'
Σαβαδεῖραι νῆσοι τρεῖς ἀνθρωπο-

Χλαμυδοειδής χάρτης της Οικουμένης σύμφωνα με τον Πτολεμαίο. Η Αλβανία ήταν στην περιοχή της Γεωργίας, η οποία ονομαζόταν την εποχή του Πτολεμαίου και της βυζαντινής αυτοκρατορία . Ιβηρία.

Πτολεμαϊκός χάρτης του 1505, σχεδιασθείς από τον Johan Scotus. Στο χάρτη φαίνονται όλοι οι τύποι ανέμων με τις κατευθύνσεις τους, απαραίτητη πληροφορία για τη ναυσιπλοΐα.

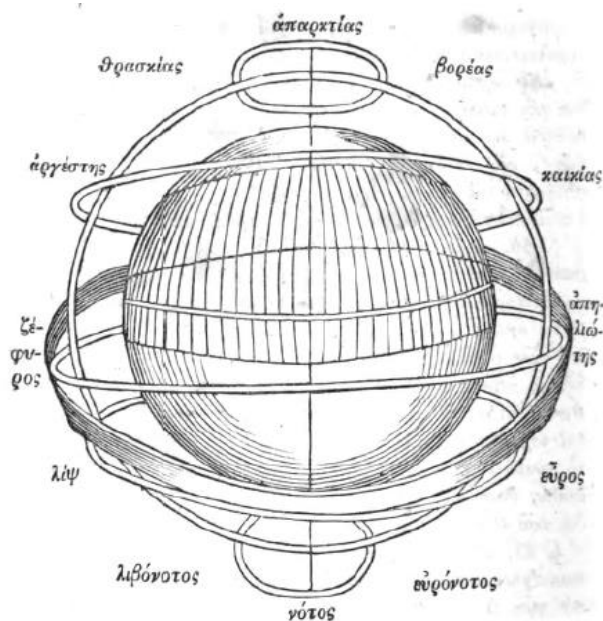
Άλλα έργα του εκτός από την Γεωγραφική Υφήγηση και το Περί κριτηρίου καὶ ἡγεμονικοῦ είναι: Μαθηματική (Μεγίστη) σύνταξις (ca. 145), Περί φάσεως και επισημασιῶν ἀστέρων ἀπλανῶν σε 2 βιβλία, κανόναν πρόχειρον, Ὑποθέσεις τῶν πλανωμένων (ἢ και πλανωνμένων ἀρχαί), Ἀνάλημμα (latine), Πλανισφαιρίον, Τετράβιβλος, Ἀρμονικά ἀπὸ 3 βιβλία, πολὺ ἀξιόλογο ἔργο για τη μουσική, Ὀπτική (που περιλαμβάνει πειράματα διάθλασης του φωτός στο γυαλί), Κανὼν ἐπισήμων πολέων, Γεωγραφική ὑφήγησις, Καρπός (? , ἀπλώνει τα συμπεράσματα των σγγγραμμάτων του και ἀναλύει 100 ἀστρολογικά θέματα, στα λατινικά ονομάζεται centiloquium) και τα Ἐπιγράμματα, στα οποία ἐπίσης ἀναφέραμε παραπάνω.

Η Μαθηματική σύνταξις ἢ σύμφωνα με τον ελληνικό τίτλο: Μεγίστη σύνταξις ἀπὸ 13 βιβλία, μας είναι γνωστή με τον τίτλο Ἀλμαγέστη (Almagest, δηλαδή Η-ΜΕΓΙΣΤΗ) ἀπὸ την αραβική μετάφραση του 9^{ου} αἰῶνα, ἓνα ἀστρονομικό σύγγραμμα που παρουσίαζε ἓνα γεωκεντρικό ἡλιακό σύστημα. Στο ἔργο αὐτό σώθηκαν ἀπὸ τον Γεώργιο Σύγκελλο ἓνας πίνακας με τίτλο:

«Κανών βασιλειών», που άρχιζε από την εποχή των Ασσυρίων με το βασιλιά Ναβονασσάρ και κατέληγε στον Ρωμαίο αυτοκράτορα Αντωνίνο Πίο τον Ευσεβή, χρησιμοποιώντας την αιγυπτιακή χρονολογία. Αργότερα για να αιτιολογήσει εκτενέστερα τις κινήσεις των πλανητών γύρω από τη Γη, έγραψε το *Υποθέσεις τῶν πλανωμένων*, σύγγραμμα το οποίον διασώθηκε ένα μέρος του στα ελληνικά και ένα άλλο σε αραβική μετάφραση. Η Μαθηματική σύνταξις ολοκληρώνεται με ένα παράρτημα, που φέρει την ονομασία Τετράβιβλος ή Αποτελεσματική σύνταξις, στο οποίον θίγεται η αλληλεπίδραση των αστερισμών με το γεωγραφικό περιβάλλον, ακόμη και την επιρροή που έχουν τα αστέρια στις ζωές των ανθρώπων.

Χάρτης της Ελλάδας του Πτολεμαίου.

Οι άνεμοι κατά τον Κλαύδιο Πτολεμαίο που επικρατούν στη γη, την κρικωτήν σφαίρα όπως ονόμαζαν τότε τη σφαιροειδή γη, τεμνομένης της επιφάνειάς της από παραλλήλους.

Ο Σουΐδας αναφέρεται στον Πτολεμαίο Κλαύδιο ως εξή:

**Πτολεμαῖος ὁ Κλαύδιος χρηματίσας,
Ἀλεξανδρεὺς φιλόσοφος, γεγονώς ἐπὶ τῶν
χρόνων Μάρκου τοῦ βασιλέως. οὗτος ἔγραψε
μηχανικὰ βιβλία γ', περὶ φύσεων καὶ ἐπιση-
μασιῶν ἀσέρων ἀπλανῶν βιβλία β', ἀπλω-
σα ἐπιφανείας σφαίρας, κανόνα πρόχειρον,
τὸν μέγαν ἀστρονόμον ἥτοι σύνταξιν, καὶ ἄλλα.**

Δηλαδή πολλά έργα του τίθενται σε αμφιβολία, ὅτι, τα ἔγραψε ο ἴδιος.

ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ 13-14ΟΣ ΑΙΩΝΑΣ ΠΕΡΓΑΜΗΝΗ 33,3/36 X 25/26,7 ΕΚ., ΦΦ. 296 ΦΥΛΑΣΣΕΤΑΙ ΣΤΗΝ Ι.Μ. ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ ΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΙΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΕΣ ΚΩΔΙΚΕΣ ΜΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ.

[ed. J. L. Heiberg, Leipzig, vols. 1-2, 1898-1907, *Alm.* = *Almagesto* (= *Syntaxis mathematica*), *Anal.* = *de analemmate*, *Fr.* = *Fragmenta*, *Hyp.* = *Hypotheses*, *Inscr.Can.* = *Inscriptio Canobi*, *Phas.* = *Phaseis*, *Planisph.* = *Planisphaerium*, *Pseph.* = *Psephophoria* και Müller, C., Paris (D) 1883-1901, vol. I 1-2 (lib. 1-5); Humbach, H. y Ziegler, S., Wiesbaden 1998, *Geog.* = *Geographia*, Düring, I., Gotemburgo 1930, *Harm.* = *Harmonica*, Lammert, F., Leipzig (T) 1961, *de iudicio*, Jan, C., *MSG*, p. 411, *Musica*, Hübner, W., Leipzig (T) 1998, *Tetrabiblos* (= *a)potelesmatika*, *Anthologia Graeca*]

1073. Πτολεμαῖος Α΄ ο Λάγους, ο πρώτος βασιλιάς της Αιγύπτου και ιδρυτής της πτολεμαϊκής δυναστείας (367/6-283), έγραψε ιστορία του Αλέξανδρου, χρησιμοποιώντας τις Εφημερίδες, τις επίσημες ειδήσεις των Μακεδόνων κατά την μακρόχρονη εκστρατεία τους στα βάθη της Ασίας και ως αυτόπτης μάρτυρας πολλών γεγονότων που διαδραματίστηκαν την περίοδο εκείνη, είχε αξιόπιστα στοιχεία, τα οποία χρησιμοποίησε αργότερα ο Αρριανός. Φαίνεται ως ιστορικός είχε κρατήσει μία αμερόληπτη στάση, όμως το σύγγραμμα αυτό δυστυχώς χάθηκε. [FHG, II, σ. 138]

1074. Πτολεμαῖος, ιστορικός του 3^{ου} με 2^ο π.Χ. αιώνα. Έγραψε ΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑΙ⁶²⁰ σε 3 βιβλία. [FHG III, σε. 66-67]

Πτολεμαῖος Επιθέτης, γραμματικός και βιογράφος του 2^{ου} π.Χ. αιώνα μαθητής του Ελλάνικου, κι αντίπαλος του Αρίσταρχου του Σαμοθρακιώτη. Ως αντίπαλος του Αρίσταρχου πήρε το προσωνύμιο Επιθέτης. Ήταν ένας από τους «χωρίζοντες» (δηλαδή την Οδύσσεια δεν την έγραψε ο Όμηρος). Λέγεται ότι εκτός από τις Ομηρικές του μελέτες, έγραψε ένα υπόμνημα για την Οδύσσεια, τους τραυματισμούς που διακρίνονται στον Όμηρο και τις χειρουργικές επεμβάσεις και ερμηνείες για τον Πίνδαρο. [Pau Kroh, σ. 407]

1075. Πτολεμαῖος ο Μεγαλοπολίτης, γιος του Αγήσαρχου, ιστορικός του 3^{ου} με 2^ο αιώνα π.Χ., που συνέγραψε ιστορία του Πτολεμαίου Β΄ του Φιλάδελφου⁶²¹. [Jacoby, F., *FGH* n. 161, *FHG*, IV σ. 66]

1076. Πτολεμαῖος ο Μενδήσιος, κάποιος ιστορικός της Αιγύπτου που έζησε κατά την πτολεμαϊκή περίοδο, χωρίς να γνωρίζουμε πότε, ο οποίος έγραψε στην ελληνική γλώσσα μία χρονογραφία των Φαραώ (ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ και ΧΡΟΝΙΚΑ). (Jacoby, F., *FGH* n. 611, *FHG*, IV, 485).

1077. Πτολεμαῖος ο «ξένος», el Garib, βιογράφος και φιλόσοφος του 3^{ου} με 4^ο αιώνα μ.Χ., από τον οποίον έγιναν πολλές συριακές και αραβικές από τους Σύρους μεταφράσεις νεοπλατωνικών και αριστοτελικών έργων. Ονομαζόταν και πινακογράφος για τους πίνακες, όπως π.χ. των έργων του Αριστοτέλη που είχε καταγράψει, πίνακες νεοπλατωνικών φιλοσόφων με βιογραφικά σημειώματα. Φαίνεται ότι το έργο του ήταν πολύ συγκροτημένο, γιατί γίνεται ιδιαίτερη μνεία στο *Kitab al-Fihrist* του Ibn An-Nadim στο συγγραφέα και στο έργο του *επί της ζωής του Αριστοτέλη, του θανάτου του και της ταξινόμησης ή πινακοποίησης των γραπτών* του. [Ingemar Düring, *Aristotle in the Ancient Biographical Tradition* (Göteborg 1957), σ. 221-231]

1078. Πτολεμαῖος ο Αλεξανδριεύς, γιος του *Ηφαιστίωνος*, ο οποίος άκμασε την εποχή του Τραϊανού και Αδριανού, που είχε το προσωνύμιο **Χέννος** (ορτύκι), ιστοριογράφος ή μυθογράφος του 100 μ.Χ. από την Αλεξάνδρεια, όπως τον χαρακτηρίζουμε σήμερα για το

⁶²⁰ ΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑΙ. E LIBRO PRIMO. Clemens Alex. Protr. c. 3: Πτολεμαῖος δὲ ὁ τοῦ Ἀγησάρχου ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περὶ τὸν Φιλοπάτορα ἐν Πάφῳ λέγει ἐν τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ Κινύραν τε καὶ τοὺς Κινύρου ἀπογόνους κεκηδεῦσθαι.

⁶²¹ FGrH n. 161, «προεχειρίσατο δὲ (sc. Agathokles, vormund des Ptolemaios V) καὶ Πτολεμαῖον τὸν Ἀγησάρχου πρεσβευτὴν πρὸς Ῥωμαίους, οὐχ ὡς ἐπισπεύσοντα τὴν πρεσβείαν, ἀλλ' ὡς, ἂν ᾗσθαι τῆς Ἑλλάδος καὶ συμμίξει τοῖς ἐκεῖ φίλοις καὶ συγγενέσιν, αὐτοῦ καταμενοῦντα» προέκειτο γὰρ αὐτῷ πάντας τοὺς ἐπιφαν...».

περιεχόμενο των έξι βιβλίων της *Καινής ιστορίας* του, με το περιεχόμενό της να κινείται γύρω από λιγότερο γνωστούς μύθους, οι οποίοι συναντιώνονται μερικοί από αυτούς για πρώτη φορά. Ευτυχώς έχουμε επιτομή αυτών από τον Φώτιο. Με το «*Ανθόμηρον*» έπος του, συνιστάμενο από 24 ραψωδίες, διόρθωνε τον Όμηρο, ενώ ένα άλλο μυθολογικό δράμα με τίτλο «*Σφιξ*», το γνωρίζουμε από αναφορές. Παρακάτω έχουμε ένα απόσπασμα από την *Καινή Ιστορία* του εν λόγω Πτολεμαίου:

Π Τ Ο Λ Ε Μ Α Ι Ο Υ
ΤΟΥ ΗΦΑΙΣΤΙΩΝΟΣ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΣ ΠΟΛΥΜΑΘΙΑΝ
ΚΑΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΛΟΓΟΙ Ζ.

[Ex Photii Biblioth. cod. CXG.]

Περιέχει μὲν οὖν τὸ ἄ βιβλίον περὶ Σοφοκλέους τῆς τελευτῆς, καὶ πρὸ αὐτοῦ περὶ τῆς Πρωτεσιλάου, εἴτα καὶ περὶ τῆς Ἡρακλέους, ὡς πρὶ αὐτὸν ἀνεῖλε μὴ δυνηθεῖς τὸ οἰκεῖον ἐντεῖναι τόξον πεντηκοντούτης γενόμενος, περὶ τε τῆς Κροίσου ἐν τῇ πυρᾷ σωτηρίας, περὶ τε τῆς Ἀχιλλέως τελευτῆς, καὶ περὶ Λαῖδος τῆς ἐταίρας, ὡς τελευτήσοι ὅστον ἐλαίας καταπιῶσα. τούτων ἕκαστον διεξιὼν ἀποφαίνεται τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐσφαλμένως τὰ περὶ τούτων ὑπολαβεῖν τε καὶ ἀναγράψαι. ἐφεξῆς δὲ περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως φησὶν, ὡς ἐν Ἐφέσῳ θεασάμενος Παλαμήδην δολοφονούμενον ἐν πίνακι ἐθορυβήθη, διότι ἐώκει τῷ δολοφονουμένῳ Ἀριστόνεικος ὁ σφαιριστὴς Ἀλεξάνδρου· τοιοῦτος γὰρ ἦν Ἀλέξανδρος τὸ ἦθος, ἐπεικὴς καὶ φιλέταιρος. εἴτα ὅτι τὸ παρ' Εὐφορίωνι ἐν Ὑακίνθῳ ἀπορούμενον „Κωκυτὸς μῶνος ἀφ' ἑλκεᾶ νύψεν Ἀδωνιν“ τοιοῦτόν ἐστι· Κωκυτὸς ὄνομα, Χείρωνος

ἐπὶ τῇ ιατρικῇ μαθητῆς, εθεράπευσεν τὸν Ἀδωνιν ὑπὸ τοῦ σὺς τρωθέντα. [MYTHOGRAPHOI SCRIPTORES POETICAE HISTORIAE GRAECI, ed. Antonius Westermann, 1843]

1079. Πυθέας ο Μασσαλιώτης, τολμηρός θαλασσοπόρος των χρόνων του Αριστοτέλη κι επίσημος γεωγράφος της Μασσαλίας. Ο Πυθέας ήταν έμπορος και έγινε γνωστός για το περίφημο εξερευνητικό ταξίδι του στη βόρεια Ευρώπη κατά το 325 π.Χ. Το ταξίδι αυτό, αποτυπωμένο στα βιβλία του *Περὶ Ὠκεανοῦ* και *Γης περίοδος* (Πυθέας ἐν Περιόδῳ γῆς), έγινε οργανωμένα με ένα μικρό αριθμό πλοίων (πιθανόν 2) και είχε στόχο την εξερεύνηση και το σταδιασμό των βόρειων ακτών της Ευρώπης, που εκτείνονται εκτός των Ηρακλείων Σηλῶν. Η εκτέλεση αυτού του πολύχρονου, πολυδάπανου και στρατηγικά σημαντικού ταξιδιού εκτιμάται ότι χρηματοδοτήθηκε από τον Μ. Αλέξανδρο, αν και αυτή η εκδοχή φαίνεται πολύ απομακρυσμένη και πιθανότατα οι Τιμούχοι (οι κατέχοντες και ασκώντας την εξουσία στη Μητρόπολη) της Μασσαλίας να βρήκαν την ευκαιρία, με την κατάκτηση της Σιδώνας και της Τύρου από τον Αλέξανδρο, και τον περιορισμό της ηγεμονίας των Φοινίκων (Καρχηδόνιοι) στην περιοχή της δυτικής Μεσογείου, και να διασπάσουν τα στενά των Ηράκλειων Σηλῶν (του Γιβραλτάρ), αποτολμώντας ένα τέτοιο εξερευνητικό ταξίδι.

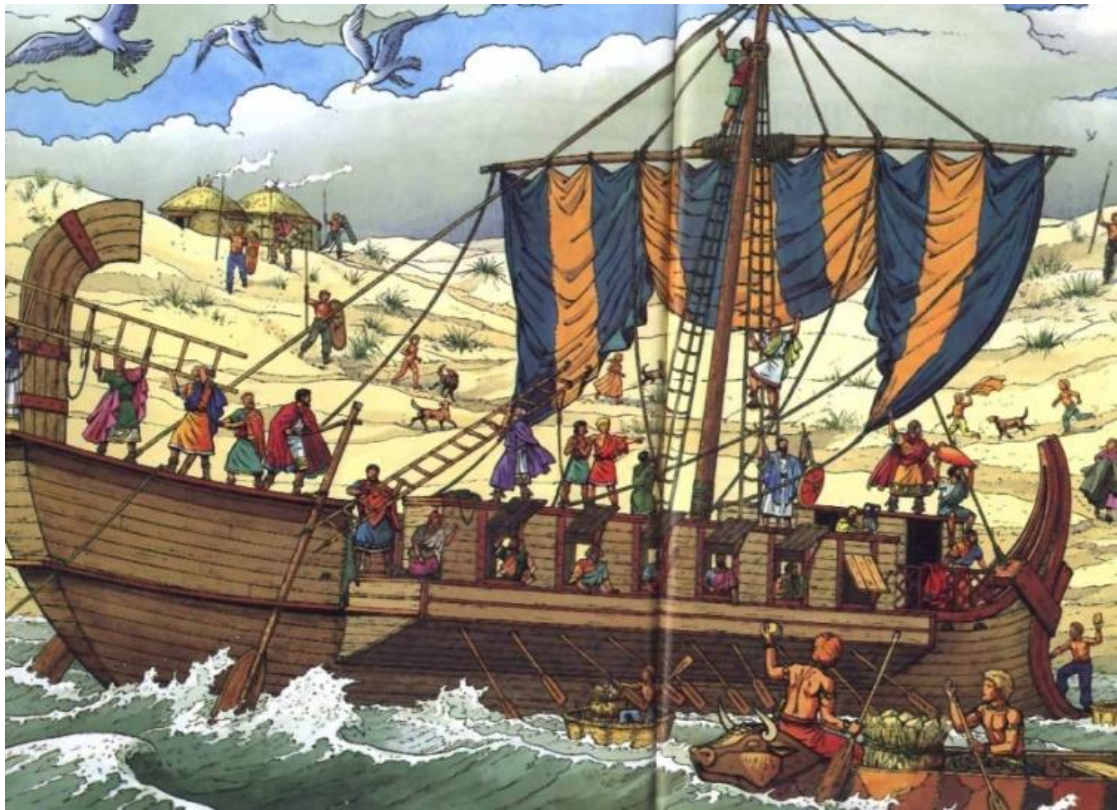
Νόμισμα του 4^{ου} π.Χ. αιώνα της Μασσαλίας με τη μία όψη να έχει κεφαλή του Απόλλωνα και στην άλλη το έμβλημα του τροχού.

Η αποστολή αυτή εκτελέστηκε με επιτυχία υπό τον Πυθέα και απέδειξε ότι η **Ευρώπη** μέχρι την Βαλτική είναι περιβρεχτη, κι ότι η **Βρετανία** είναι νήσος. Η καταγραφή των οικισμών έφερε το γεωγραφικό πλάτος και ο απόπλους προς τα δυτικά της Βρετανίας, έφερε τον Πυθέα στη νήσο **Θούλη**⁶²² (πιθανόν Ισλανδία ή Γροιλανδία), σε μικρή απόσταση από το βόρειο πόλο της γης (Αρκτική⁶²³), της οποίας η μέρα διαρκούσε 2 με 3 ώρες. Το ημερολόγιο και τις παρατηρήσεις του από αυτό το ταξίδι περιελήφθηκαν στο έργο του με τίτλο: *περίπλουν της έξω θαλάσσης ή περί του Ωκεανού*, έργο που χάθηκε, αλλά το γνωρίζουμε από τις αναφορές άλλων έργων που έχουν διασωθεί όπως του Ερατοσθένη, του Πολύβιου, του Στράβωνα, του Διόδωρου, του Πλίνιου και του Τίμαιου.

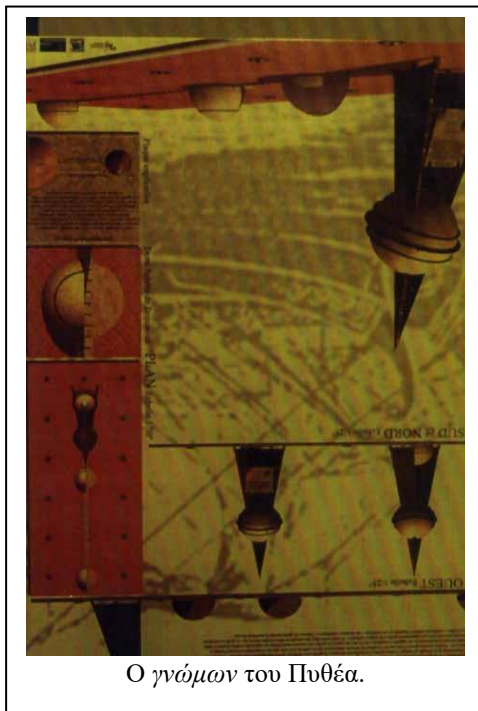
Στο ταξίδι αυτό κατέγραψε την άμπωτη και την πλημμυρίδα (παλίρροιες) των ακτών του Ατλαντικού με τους κύκλους της σελήνης, που μεν στη Μεσόγειο έχει εύρος περίπου 20 με 50 εκατοστά, στις ακτές που διέτρεξε είχε μερικές δεκάδες μέτρα. Περιέγραψε τους λαούς που συνάντησε, το κλίμα, χαρτογράφησε τις ακτές από τις οποίες πέρασε και δημιούργησε ασφαλή θαλάσσιο δρόμο στα μέρη της Βρετανίας και Ιρλανδίας που επισκέφθηκε.

⁶²² ὁ μὲν οὖν Μασσαλιώτης Πυθέας τὰ περὶ Θούλην τὴν βορειοτάτην τῶν Βρεττανίδων ὕστατα λέγει, παρ' οἷς ὁ αὐτός ἐστι τῶι ἀρκτικῶι ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος· παρὰ δὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἱστορῶ, οὐθ' ὅτι Θούλη νήσός ἐστι τις, οὐτ' εἰ τὰ μέχρι δεῦρο οἰκήσιμά ἐστιν ὅπου ὁ θερινὸς τροπικὸς ἀρκτικὸς γίνεται. νομίζω δὲ πολὺ εἶναι νοτιώτερον τοῦτο τὸ τῆς οἰκουμένης πέρας τὸ προσάρκτιον· οἱ γὰρ νῦν ἱστοροῦντες περαιτέρω τῆς Ἰέρνης οὐδὲν ἔχουσι λέγειν, ἢ πρὸς ἄρκτον πρόκειται τῆς Βρεττανικῆς πλησίον, <πλήρης> ἀγρίων τελέως ἀνθρώπων καὶ κακῶς οἰκούντων διὰ ψυχος, ὥστ' ἐνταῦθα νομίζω τὸ πέρας εἶναι θετέον. τοῦ δὲ παραλλήλου τοῦ διὰ Βυζαντίου [τοῦ] διὰ Μασσαλίας πως ἰόντος, ὥς φησιν Ἰππαρχος

⁶²³ HIPPARCHOS VON NIKAIJA Τῶν Ἀράτου καὶ Εὐδόξου Φαινομένων ἐξήγησις IV 1: περὶ μὲν οὖν τοῦ βορείου πόλου Εὐδόξος ἀγνοεῖ λέγων οὕτως· ἔστι δε τις ἀστήρ μένων αἰεὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον· οὗτος δὲ ὁ ἀστήρ πόλος ἐστὶ τοῦ κόσμου'. ἐπὶ γὰρ τοῦ πόλου οὐδὲ εἷς ἀστήρ κεῖται, ἀλλὰ κενός ἐστι τόπος, ὧι παρὰ κεῖνται τρεῖς ἀστέρες, μεθ' ὧν τὸ σημεῖον τὸ κατὰ τὸν πόλον τετράγωνον ἔγγιστα σχῆμα περιέχει, καθάπερ καὶ Πυθέας φησὶν ὁ Μασσαλιώτης καὶ «ξῆς δὲ τὸ πλάτος τῆς οἰκουμένης ἀφορίζων φησὶν (Eratosthenes von Kyrene, Γεωγραφικά F II C 2. 18 H. Berger) ἀπὸ μὲν Μερόης ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ μέχρι Ἀλεξανδρείας εἶναι μυρίους, ἐνθὲνδε εἰς τὸν Ἑλλῆς Πόντον περὶ ὀκτακισχιλίους ἑκατόν, εἴτ' εἰς Βορυσθένη πεντακισχιλίους, εἴτ' ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν διὰ Θούλης—ἣν φησι Πυθέας ἀπὸ μὲν τῆς Βρεττανικῆς ἕξ ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχειν πρὸς ἄρκτον, ἐγγὺς δ' εἶναι τῆς Πεπηγυῖας Θαλάττης—ἄλλους ὡς μυρίους χιλίους πεντακοσίους. ἐὰν οὖν ἔτι προσθῶμεν ὑπὲρ τὴν Μερόην ἄλλους τρισχιλίους τετρακοσίους, ἵνα τὴν τῶν Αἰγυπτίων Νήσον ἔχωμεν καὶ τὴν Κινναμωμοφόρον καὶ τὴν Ταπροβάνην, ἔσσεσθαι σταδίους τρισμυρίους ὀκτακισχιλίους.»

Ο Πυθέας στην Κιμβρική χερσόνησο που κατοικείται από Κέλτες αγοράζει ήλεκτρο (φανταστική απεικόνιση).

Ο γνώμων του Πυθέα.

Όταν αντίκρισε τις λευκές απόκρημνες ακτές της Βρετανίας, ονόμασε το νησί Αλβιώνα, από το άλβος που σημαίνει λευκό. Οι κάτοικοι της Βρετανίας ήταν Κέλτες και Ίβηρες, που είχαν μετακινηθεί από την ηπειρωτική χώρα. Έβαφαν το κορμί τους με ζωηρά χρώματα κι ονομαζόντουσαν στα κελτικά Μπρίτανι, δηλαδή ποικιλόχρωμοι. Οι Ρωμαίοι τους ονόμαζαν Πίκτες (βαμμένοι). Λέγεται ότι πιθανόν ο Πυθέας να έφτασε στο φιορδ του σημερινού Κιέλου της Γερμανίας, να ανέβηκε από τις εκβολές του Έλβα τον ποταμό και να πήγε πιο βόρεια μέχρι τις ακτές της Βαλτικής, όμως η διαδρομή προς τη Βαλτική αμφισβητείται σήμερα από πολλούς μελετητές. Λέγεται ότι είχε γράψει κι ένα δεύτερο βιβλίο για ένα ταξίδι γύρω από τη γη, το οποίον κι αυτό θεωρείται χαμένο. Τα βιβλία του Πυθέα λέγεται ότι, χρησιμοποίησε ο Καίσαρας, όταν εκστράτευσε στη Βρετανία. Στον Πυθέα οφείλεται επίσης και η κατασκευή μιας διόπτρας δικής του έμπνευσης, με την οποία πραγματοποιούσε νυχτερινές και

ημερήσιες ουράνιες σκοπεύσεις. Με αυτήν πιστεύεται ότι κατέγραψε τα πλάτη των βορείων τόπων (μονίμως συνεφιασμένων και κυρίως αυτά της Βρετανίας (Στράβων), μετρώντας το τροπικό ύψος του Ηλίου, γιατί δεν μπορούσε να χρησιμοποιήσει τον γνώμονα και να πάρει τιμές του τροπικού ύψους του ήλιου και να βρει το λόγο με την σκιά του, λόγω της προλεχθείσης συννεφιάς.

Ο χάρτης προέρχεται από τη συλλεκτική έκδοση Νο. 1 του περιοδικού DISCOVERY & SCIENCE, τεχνολογία αρχαίων Ελλήνων, εκδ. ΔΟΛ.

[H. J. Mette, *Pytheas von Massaliotis*, 1952, G. E. Broche, *Pytheas le Massaliote*, Παρίσι 1936, Χρήστος Λάζος, *Το ταξίδι του Πυθέα στην άγνωστη Θούλη*, εκδ. ΑΙΟΛΟΣ, Barry Cunliffe, *Πυθέας, ο Έλληνας Εξερευνητής και Θαλασσοπόρος*, εκδόσεις Γκοβόστη, Αθήνα].

1080. Πυθαγόρας, γεωγράφος που πιθανόν να πρόκειται περί του Ορθαγόρα. [FHG, IV, 487]

1081. Πυθαίνετος, ιστορικός του 3^{ου} με 2^ο π.Χ. αιώνα, που έγραψε σε πολλά βιβλία την ιστορία της Αίγινας (ΑΙΓΙΝΗΤΙΚΑ)⁶²⁴. [FHG, IV, 487]

1082. Πύθερμος ο Εφέσιος, ιστορικός και γεωγράφος πριν από του 3^{ου} με 2^ο αιώνα π.Χ. Έγραψε 8 βιβλία *Ιστοριών*, ένα έργο που χάθηκε⁶²⁵. [Jacoby, F., *FGH* σ. 80, FHG, IV, 487]

1083. Πυθόδωρος, ιστοριογράφος ο οποίος έγραψε *Περί στοιχείων*, δηλαδή περί των γραμμάτων, υποστήριζε μαζί με τον Φύλλιν τον Δήλιο ότι αυτά δεν τα έφερε ο Κάδμος από τους Φοίνικες, αλλά ο Δαναός πολύ προ του Κάδμου τα «μετακόμισε», θέση την οποίαν επιμαρτυρούσαν και οι Αναξίμανδρος, Διονύσιος, Εκαταίος, τους οποίους και ο Απολλόδωρος «εν Νεών καταλόγω παρατίθεται». [FHG, II, 5]

1084. Πυθοκλής ο Σάμιος, ιστοριογράφος πιθανόν των ελληνιστικών χρόνων. Έγραψε ΙΤΑΛΙΚΑ⁶²⁶ σε 4 βιβλία και ΓΕΩΡΓΙΚΑ⁶²⁷ σε 3. Αναφέρεται και ένα τρίτο έργο του το ΠΕΡΙ ΟΜΟΝΟΙΑΣ⁶²⁸ με ιστορικό περιεχόμενο [Jacoby, F., *FGH* σ. 833, FHG, IV, 488]

1085. Πυθόστρατος ο Αθηναίος, αδελφός του Ξενοφώντα, ιστορικός και συγγραφέα της *Θησηΐδας*. [ΑΚΛ]

⁶²⁴ νήσος ή Ίππουρις πλησίον Θήρας. μνημονεύει δε αυτής και Τιμοσθένης και Πυθαίνετος εν α *Περί Αιγίνης*.

⁶²⁵ Από το ζ' βιβλίο του Αθήναιου: και Θεμίσων δὲ ὁ Κύπριος, 1 τὰ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως παιδικὰ, ὥς φησι Πύθερμος ὁ Ἐφέσιος ἐν τῇ ὁγδόῃ τῶν Ἱστοριῶν, οὐ μόνον ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἀνεκηρύττετο Ἐθεμίσων Μακεδῶν, Ἀντιόχου βασιλέως Ἡρακλῆς, ἔθυσον δὲ αὐτῶι πάντες οἱ ἐγχώριοι 2 ἐπιλέγοντες Ἡρακλεῖ Θεμίσωνι, καὶ παρὶν αὐτοῖς ὁπότε τις τῶν ἐνδόξων 3 θύοι καὶ ἀνέκειτο στρωμνὴν καθ' αὐτὸν ἔχων ἡμφιεσμένος λεοντήν. ἐφόρει δὲ καὶ τόξα Σκυθικὰ κ...

⁶²⁶ ΙΤΑΛΙΚΑ : Ε LIBRO QUARTO. Clem. Al. Str. I: Θεόπομπος δὲ καὶ Ἐφορος καὶ Τιμαῖος Ὁρθαγόραν τινὰ μάντιν ἀναγράφουσι, καθάπερ ὁ Σάμιος Πυθοκλῆς ἐν τετάρτῳ Ἱταλικῶν Γάϊον Ἰούλιον Νέπωτα.

⁶²⁷ ΓΕΩΡΓΙΚΑ: Ε LIBRO QUARTO. Clem. Al. Str. I: Θεόπομπος δὲ καὶ Ἐφορος καὶ Τιμαῖος Ὁρθαγόραν τινὰ μάντιν ἀναγράφουσι, καθάπερ ὁ Σάμιος Πυθοκλῆς ἐν τετάρτῳ Ἱταλικῶν Γάϊον Ἰούλιον Νέπωτα.

⁶²⁸ ΠΕΡΙ ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Clem. Al. Protr.: Φωκαεῖς δὲ Πυθοκλῆς ἐν τρίτῳ *Περί ὁμονοίας* τῇ ταυροπόλῳ Ἀρτέκων Γάϊον Ἰούλιον Νέπωτα.

1086. Πυργίων, ιστορικός των ελληνιστικών χρόνων, ο οποίος έχει γράψει ΚΡΗΤΙΚΑ ΝΟΜΙΜΑ⁶²⁹. Αναφέρεται στον Αθήναιο (Δ', 143). [Jacoby, F., *FGH* n. 467, *FHG*, IV, 486-487]

1087. Πύρ(ρ)ανδρος, ιστορικός που έγραψε ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΑ⁶³⁰, από την εποχή του Τρωικού πολέμου σε τουλάχιστον 4 βιβλία. Αναφορές έχουμε από τον Τζέτζη και τον Πλούταρχο. [FHG, IV, 486]

1088. Πύρρος ο Ηπειρώτης, ο βασιλιάς της Ηπείρου, που σύμφωνα με τον Κινέα τον Θεσσαλό, έγραψε ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΑ⁶³¹ ή κατά τον Παυσανία κάποια βιβλία, που είχαν το επίγραμμα «*Εργων υπομνήματα*». [FHG, II, 461]

1089. Πύρρων ο Λιπαραίος, άγνωστος ιστορικός αναφερόμενος από τον Πλούταρχο⁶³². [FHG, IV, 479, 2]

1090. Πώλος ο Ακραγαντίνος, περισσότερο ρήτορας και σοφιστής κι οπαδός του Γοργία, και λιγότερο ιστοριογράφος, δάσκαλος του Λικυμνίου, έγραψε *Γενεαλογία των επί Ίλιον στρατευσάντων Ελλήνων και βαρβάρων*⁶³³ (FGH). [FGH. n. 7]

P

1091. Ρηγίνος ο Πολυμνήμων, άγνωστος ιστοριογράφος που αναφέρεται από τον Τζέτζη. [FHG, II, 12]

1092. Ριανός ο Βηναίος (από τη Βήνη της Κρήτης⁶³⁴), γεωγράφος, επικός ποιητής, γραμματικός και επιγραμματοποιός, της Αλεξάνδρειας του 3^{ου} αιώνα π.Χ. Για ένα διάστημα ήταν δούλος σε γυμναστήριο (παλαιίστρα) κι είχε το ρόλο του παρατηρητή, όμως είχε την τύχη

⁶²⁹ ΚΡΗΤΙΚΑ ΝΟΜΙΜΑ. E LIBRO TERTIO. Athenaeus IV: Πυργίων δ' ἐν τρίτῳ Κρητικῶν Νομίμων «Ἐν τοῖς συσσιτίοις (φῆσιν) οἱ Κρητῆτες καθήμενοι εὐσιτοῦσι» καὶ ὅτι ἀβαμβάκευτα τοῖς ὀρφανοῖς παρατίθεται· καὶ ὅτι οἱ νεώτατοι αὐτῶν ἐφροσῶσι διακονοῦντες· καὶ ὅτι μετ' εὐφημίας σπεῖσαντες τοῖς θεοῖς μερίζουσι τῶν παρατιθεμένων ἄπασιν· ἀπονέμουσι δὲ καὶ τοῖς υἱοῖς, κατὰ τὸν θάκον τοῦ πατρὸς ὑφιζάνουσιν, ἐξ ἡμισείας τῶν τοῖς ἀνδράσι παρατιθεμένων. Τοὺς δ' ὀρφανοὺς ἰσομερεῖς εἶναι· παρατίθεται δ' αὐτοῖς ἀβαμβάκευτα τῇ κράσει καθ' ἕκαστα τῶν νενομισμένων. Ἦσαν δὲ καὶ Ξενικοὶ θᾶκοι καὶ τράπεζα τρίτη δεξιᾶς εἰσιόντων εἰς τὰ ἀνδρεῖα· ἦν Ξενίου τε Διὸς Ξενίαν τε προσηγόρευον.

⁶³⁰ Plutarch. Par. min. c. 37: Μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν Ἀγαμέμνων μετὰ Κασσάνδρας ἀνηρέθη. Ὀρέστης δὲ παρὰ Στροφίῳ ἀνατραφεὶς τοὺς φονεῖς τοῦ πατρὸς ἐτιμωρήσατο· ὡς Πύρρανδρος (Πύρρανδρος?) ἐν τετάρτῳ Πελοποννησιακῶν.

⁶³¹ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΑ. Pausanias I, 12, 2: Ἔστι δὲ ἀνδράσι βιβλία οὐκ ἐπιφανέσιν ἐς συγγραφὴν, ἔχοντα ἐπίγραμμα Ἐργων ὑπομνήματα εἶναι. Ταῦτα ἐπιλεγόμενῳ μοι μάλιστα ἐπῆλθε θαυμάσαι Πύρρου τόλμαν τε, ἣν μαχόμενος αὐτός [τε] παρείχετο, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀεὶ μέλλουσιν ἀγῶσι πρόνοιαν· ὃς καὶ τότε περαιούμενος ναυσὶν ἐς Ἰταλίαν Ῥωμαίους ἐλελήθει, καὶ ἦκων οὐκ εὐθὺς ἦν σφίσι φανερός· γινομένης δὲ Ῥωμαίων πρὸς Ταραντίνους συμβολῆς, τότε δὴ πρῶτον ἐπιφαίνεται σὺν τῷ στρατῷ, καὶνπαρ' ἐλπίδα σφίσι προσπεσὼν, ὡς τὸ εἶκος, ἐτάραξεν.

⁶³² διὰ τί τοῦ θριαμβεύσαντος, εἴτ' ἀποθανόντος καὶ καέντος, ἐξῆν ὅστέον λαβόντας εἰς τὴν πόλιν εἰσφέρειν καὶ κατατίθεσθαι, ὡς Πύρρων ὁ Λιπαραῖος ἰστόρηκεν;

⁶³³ Σουΐδας: Πώλος Ἀκραγαντίνος ῥήτωρ, μᾶλλον δὲ σοφιστὴς τῶν πάλαι, διδάσκαλος Λικυμνίου. ἔγραψε Γενεαλογίαν τῶν ἐπὶ Ἰλίον στρατευσάντων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, καὶ πῶς ἕκαστος ἀπῆλλαξε· τινὲς δὲ αὐτὸ Δαμάστου (5 Τ 3) ἐπιγράφουσι. Νεῶν Κατάλογον. Περί Λέξεως.

⁶³⁴ SUDA s. Ῥιανός· ὁ καὶ Κρής (F 45), ὃν Βηναῖος (F 42)· Βήνη δὲ πόλις Κρήτης. τινὲς δὲ Κεραίτην, ἄλλοι δὲ Ἰθώμης τῆς Μεσσηνίας αὐτὸν ἰστόρησαν. οὗτος δὲ ἦν τῆς παλαιίστρας πρότερον φύλαξ καὶ δούλος, ὕστερον δὲ παιδευθεὶς ἐγένετο γραμματικός. σύγχρονος Ἐρατοσθένους. ἔγραψεν ἐμμέτρως ἱπομνήματα, Ἡρακλειάδα ἐν βιβλίοις <ι>δ. STEPH. BYZ. s. Βήνη· πόλις Κρήτης ὑπὸ Γόρτυν τεταγμένη. τὸ ἐθνικὸν Βηναῖος· Ῥιανὸς γὰρ ὁ ποιητὴς Βηναῖος ἦν ἡ Κεραεάτης [ἢ] Κρής. ATHEN. 13, 100 p. 499D: Ῥιανὸς ὁ ἐποποιὸς ἐν Ἐπιγράμμασιν

να γίνει φίλος του Ερατοσθένη (275 π.Χ. - 195 π.Χ.). Λόγω της σχέσης του αυτής απέκτησε μεγάλη μόρφωση, έκανε πολυποίκιλες μελέτες, επηρεαζόμενος από τον Ερατοσθένη και η διευρυμένη του παιδεία άφησε ένα εκτεταμένο έργο. Έδρασε στην αρχή, λόγω της ευστροφίας του, ως επιγραμματοποιός ερωτικών ή παραδοσιακών φράσεων, στη συνέχεια πραγματεύτηκε την ιστορία διαφόρων τόπων, δίνοντας έργα με σημαντικές ιστορικές, γεωγραφικές και μυθολογικές πληροφορίες με τίτλους: *Αχαϊκά*⁶³⁵, *Ηλιακά*, *Μεσσηνιακά*, περιγράφοντας το δεύτερο Μεσσηνιακό πόλεμο, που είχε ως κεντρικό πρόσωπο τον Αριστομένη και *Θεσσαλικά* και τέλος έγραψε γραμματική. Αποσπάσματα των έργων του συναντάμε στον Ιωάννη τον Στοβαίο, ενώ ο Πανσανίας χρησιμοποίησε τα *Μεσσηνιακά* του. Έγραψε επίσης έπη, όπως γνωρίζουμε ένα επικό ποίημα στον Ηρακλή, την *Ηρακλειάδα ή Ηράκλεια* από 14 βιβλία. Εξέδωσε με κριτικά σχόλια την *Ιλιάδα* και την *Οδύσσεια* από τα οποία διασώθηκαν μερικές κριτικές πάνω στον Όμηρο. [Chisholm, Hugh, ed (1911). "Rhīanus". *Encyclopædia Britannica* (Eleventh ed.). Cambridge University Press.]

1093. Ρουτίλλιος Ρούφος (Rutilius Rufus), Ρωμαίος που έγραψε στην ελληνική γλώσσα τη Ρωμαϊκή ιστορία⁶³⁶. Είχε εκστρατεύσει μαζί με τον Σκιπίωνα τον Αφρικανό και κατά τη διάρκεια της κατέγραψε όλα τα συμβάντα της πολεμικής αναμέτρησης με τον Αννίβα. [FHG, III, 199]

Σ

1094. Σαγχωνιάθων, ιστοριογράφος από τη Φοινίκη, που άκμασε πριν από τα Τρωικά και έγραψε για την ιστορία των παλαιών Φοινίκων και Αιγυπτίων (ΑΚΛ).

1095. Σάτυρος ο Αλεξανδρινός, ιστορικός και περιπατητικός φιλόσοφος περί το 200 με 300 π.Χ. Ανάμεσα στα έργα του που κάλυπτε τις γενεές του Διονύσου και Ηρακλή (πάπυρος Οξυρύγχου, 2465 s. 2 p. (vol. 27, 1962, 118—133 [Taf. 7/8]; Hugh (11) Lloyd—Jones, *Gnomon* 85, 1963, 453f.): (12)) ανάφερεται ο Βίος του Ευριπίδη (C. Mullerus, FHG III, σ. 159, H.J. Mette, "Die Kleinen' griechischen Historiker heute," *Lustrum* 21 (1978): σ. 33-35). Με το όνομα αυτό μνημονεύεται και ένας επιγραμματοποιός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα. Έχουμε και έναν Σάτυρο βιογράφο χωρίς να γνωρίζουμε απόλυτα αν πρόκειται για τον Αλεξανδρινό, γιατί αναφέρεται αυτός και ως Οξυρυγχίτης. Έγραψε ΒΙΟΥΣ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΝ⁶³⁷ και αναφέρεται από τον Αθήναιο στο 12^ο βιβλίο του. [Arrighetti, G., Pisa 1964, FHG, III, 115]

⁶³⁵ STEPH. BYZ. s. Απία (EUST. DION. Per. 414). οὕτως οἱ νεώτεροι τὸ Ἄργος, καὶ τοὺς κατοικοῦντας Ἀπιδόνας, ἀπὸ Ἀπιδος τοῦ Φορωνέως, ὡς Ῥιανὸς ἐν Ἀχαϊκῶν β. «ὕμε τέρη (?) τοι, τέκνα, Φορωνέος Ἴνα <χίδαο> / ἀρχήθεν γενεή· τοῦ δὲ κλυτὸς ἐκγένετ' Ἄπις, / ὅς ῥ' Ἀπίην ἐφάτιξε καὶ ἀνέρας Ἀπιδανῆας». τὸ ἐθνικὸν Ἀπιεύς, δηλῶν τὸν Πελοποννήσιον Ἀπιδόνες δὲ καὶ οἱ Ἀρκάδες, ἀπὸ Ἀπιδόνος ποταμοῦ ἢ τοῦ υἱοῦ Φορωνέως Ἀπιδος Ἀτλαντες· ἔθνος Λιβυκόν· Ἡρόδοτος δ (184). ἔστι καὶ <Ἀρκαδίας>· τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν ὀρῶν τῶν δύο Ἀτλάντων· Ῥιανὸς [δὲ] ἐν Ἀχαϊκῶν β. Ἀτάραντας μετ' αὐτοὺς εἶναι φησι καὶ Ἀτλαντας· καὶ ὅτι οὐ βλέπουσιν οὗτοι ὄνειρους.

⁶³⁶ Φώτιος· καὶ δὴ καὶ ὁ ἑννατος (scil. Σωπάτρου Ἐκλογῶν διαφόρων βίβλος) αὐτῷ ὁμοίως ἐκ τῶν Πλουτάρχου συνε-
τμήθη συνείλεται δὲ καὶ ἐκ τῆς Ῥούφου Ῥωμαϊκῆς ιστορίας πρώτου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου βιβλίου καὶ τετάρτου, ἐν
οἷς ἔστι περιτυχεῖν πολλοῖς ἀξιολόγοις, εἰ καὶ ἑνία αὐτῶν εἰς μύθους καὶ μακρὸν ἐκπίπτουσι λῆρον.

⁶³⁷ ΒΙΟΙ [ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ]. [ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ.] Athenaeus XII: Περὶ δὲ τοῦ καλοῦ Ἀλκιβιάδου Σάτυρος
ιστορῶν «Λέγεται (φησὶν), ὅτι ἐν Ἰωνία μὲν ὦν, Ἰώνων ἐφαίνετο τρυφερώτερος, ἐν Θήβαις δὲ σωμασκῶν καὶ γυμναζόμενος,
τῶν Θηβαίων αὐτῶν μᾶλλον Βοιώτιος, ἐν Θετταλία δὲ ἵπποτροφῶν καὶ ἡνιοχῶν, τῶν Ἀλευαδῶν ἱππικώτερος, ἐν Σπάρτῃ δὲ
καρτερῶν καὶ ἀφελείαν ἐπιτηδεύων, ἐνίκα τοὺς Λάκωνας, ὑπερῆρε δὲ καὶ τὴν τῶν Θρακῶν ἀκρατοποσίαν. Τὴν δὲ αὐτοῦ
γυναικα πειρῶν, ὥς ἕτερος, ἐπεμψεν αὐτῇ χιλιούς Δαρεικοὺς. Κάλλιστος δὲ ὦν τὴν μορφὴν, κόμην τε ἔτρεφεν ἐπὶ πολλῇ τῆς
ἡλικίας, καὶ ὑποδήματα παρηλλαγμένα ἐφόρει, ἃ ἀπ' αὐτοῦ Ἀλκιβιάδης καλεῖται. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ. Idem
XII: Περὶ δὲ τῆς Διονυσίου τοῦ νεωτέρου Σικελίας τυράννου τρυφῆς Σάτυρος ὁ περιπατητικὸς ιστορῶν ἐν τοῖς Βίοις,
πληροῦσθαί φησι παρ' αὐτῷ τριακοντακλίνας οἴκους ὑπὸ τῶν εὐχουμένων. ΦΙΛΙΠΠΟΥ. Athenaeus VI: Σάτυρος δ' ἐν τῷ
τοῦ Φιλίππου βίῳ «Ὅτε (φησὶ) Φίλιππος τὸν ὀφθαλμὸν ἐξεκόπη, συμπροήλθεν αὐτῷ καὶ ὁ Κλείσοφος, τελαμωνισθεὶς τὸν
αὐτὸν ὀφθαλμόν. Καὶ πάλιν, ὅτε τὸ σκέλος ἐπηρώθη, σκάζων συνεξώδευε τῷ βασιλεῖ. Καὶ εἰ ποτε δριμύ προσφέροιο τῶν
ἐδεσμάτων ὁ Φίλιππος, αὐτὸς συνέστρεφε τὴν ὄψιν, ὡς συνδαινύμενος. Ἐν δὲ τῇ Ἀράβῳ χώρᾳ οὐχ ὡς ἐν κολακείᾳ τοῦτ'
ἐποίουν, ἀλλὰ κατὰ τὴν νόμιμον, βασιλέως παθόντος τι τῶν μελῶν, συνυποκρίνεσθαι τὸ ὅμοιον πάθος, ἐπεὶ καὶ

1096. Σεβερός, έγραψε περί τα μέσα του 7^{ου} αιώνα ιστορία του Ηρακλείου. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1897]

1097. Σεβήρος, Ρωμαίος αυτοκράτορας ο οποίος, παρ' όλη την σκληρότητα του βίου του, έγραφε και στα λατινικά και στα ελληνικά. Το γένος ήταν *Λίβυς*. Λέγεται ότι άφησε τότε πολλά γραπτά με ιστορική και μη σημασία, τα οποία χάθηκαν. [FHG, III, 657]

1098. Σειληνός ή Σιλανός ο Καλατινός, ιστορικός και γεωγράφος του 3^{ου} π.Χ. αιώνα που έγραψε ιστορία της Σικελίας (*Σικελικά*⁶³⁸) και της Ρώμης (FHG, III, 100, Στέφανος Βυζάντιος, Στράβων και Πλίνιος).

1099. Σέλευκος ο Αλεξανδρεύς, ιστοριογράφος, γραμματικός, ο οποίος επεκλήθηκε Ομηρικός. Εσοφίτευσε στη Ρώμη και έγραψε εξηγητικά σε όλα όσα αναφέρονται στους ποιητές. Επίσης έγραψε Περί της εν συνωνύμοις διαφοράς, Περί των ψευδώς πεπιστευμένων, Περί των παρ' Αλεξανδρεύσι παροιμιών, Περί θεών σε 70 βιβλία και άλλα Σύμμικτα.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ.

Schol. Apoll. Rhod. II, 1055 : Στυμφαλίδες δὲ λέγονται αἱ περὶ αὐτὴν (τὴν Στυμφαλίδα λίμνην) ὄρνιθες, ἃς πλωῖδας εἶπεν Ἀπολλωνίος. Οὕτω δὲ αὐτὰς ὀνομάζει καὶ Σέλευκος ἐν Συμμίκτοις, καὶ Χάρων, αὐτοῦ τοῦ Ἀπολλωνίου γνώριμος ἐν τῷ Περί Ἱστοριῶν τοῦ Ἀπολλωνίου.

[FHG, III, σ. 500]

1100. Σέλευκος ο Εμέσιος (ή Εμησινός, από την Έμεσα της Συρίας), γραμματικός κι ιστορικός του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα (C. Mullerus, FHG III, σ. 500). Ένα έργο του που αναφέρεται στον Αθήναιο ήταν τα *αλιευτικά ή Ασπαλιευτικά δι'επών* σε 4 βιβλία. Αναφέρεται ένα υπόμνημα προς τους λυρικούς και Παρθικά σε 2 βιβλία. [Jacoby, F., FGH n. 341; n. 634, Reitzenstein, R., *Geschichte der Griechischen Etymologika*, 1897, p. 157 (H) 1964]

1101. Σεμηρώνιος ο Βαβυλώνιος ο Πέρσης, ο οποίος έγραψε στην ελληνική γλώσσα ιστορία των Περσών βασιλιάδων⁶³⁹. [FHG, IV, 592]

1102. Σεραπίων ο Αντιοχεύς, μαθηματικός και γεωγράφος του 2^{ου} με 1^ο αιώνα π.Χ. Ο *Σεραπίων* ήταν μαθητής του Ιππάρχου από τη Νίκαια και σύγχρονος του Ερατοσθένη, για τον οποίον έγραψε μία κριτική. Ο Κικέρωνας τον χαρακτήριζε ως νεότατο γεωγράφο. Έγραψε πίνακες για τον προσδιορισμό του χρόνου και για τη μετατροπή αστρονομικών στοιχείων. Άλλο έργο του ήταν σχετικό με μετρήσεις της οικουμένης. Αναφέρεται από τον Πλίνιο με το προσωνύμιο *γνωμικό*, ως εκπρόσωπο της μαθηματικής γεωγραφίας. [F. Cumont, *Catalogus Codium Astrologorum*, 1898]

1103. Σερίνος ή Σερήνος, Έλληνας ιστορικός που έγραψε, από όσα έχουν διασωθεί, Επιτομή των Φίλωνος περιπόλων και Περί πόλεων. [FHG, III, 575]

1104. Σερούιος ή Σέρβιος⁶⁴⁰, ιστορικός αγνώστων χρόνων. [FGrH n. 47]

γελοῖον νομίζουσιν, ἀποθανόντι μὲν αὐτῷ σπουδάζειν συγκατορύττεσθαι, πηρωθέντι δὲ μὴ χαρίζεσθαι τὴν ἴσιν δόξαν τοῦ πάθους.»

⁶³⁸ ΣΙΚΕΛΙΚΑ. E LIBRO SECUNDO. Stephan. Byz.: Παλική, πόλις Σικελίας. Θεόφιλος δ' ἐν ἐνδεκάτῳ Περιηγήσεως Σικελίας Παλικίνην κρῆνην φησὶν εἶναι. Πλησίον δὲ αὐτῆς ἱερὸν Παλικῶν, οἱ εἰσι δαίμονές τινες, οὓς Αἰσχύλος ἐν Αἰτνείαις γενεαλογεῖ Διὸς καὶ Θαλείας τῆς Ἡφαίστου, Σειληνὸς δὲ ἐν δευτέρῳ, Αἴτνης τῆς Ὠκεανοῦ καὶ Ἡφαίστου, κληθῆναι δὲ αὐτοὺς Παλικοὺς διὰ τὸ ἀποθανόντας πάλιν εἰς ἀνθρώπους ἰκέσθαι

⁶³⁹ μετὰ τὸν Νίνον ἐβασίλευσεν Θούρρας ὀνόματι, ὄντινα ὀνόμασεν ὁ τούτου πατὴρ Ζάμης, ὁ τῆς Ῥέας ἀδελφός, Ἄρεα εἰς ὄνομα τοῦ πλάνητος ἀστέρος καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν Ἄρεως ἐβασίλευσεν ὁ Λάμης· καὶ μετὰ Λάμην ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων Σαρδανάπαλλος ὁ μέγας, ὄντινα Περσεὺς ὁ Δανάνης ἐφόνευσεν, καὶ ἀφείλετο τὴν βασιλείαν ἀπὸ Ἀσσυρίων, καὶ βασιλεύσας αὐτῶν εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα ἐπεκάλεσεν αὐτοὺς Πέρσας, ἅτινα συνεγράψατο Σεμηρώνιος ὁ Βαβυλώνιος, Πέρσης.

⁶⁴⁰ δεινὸν δ' ἄμφ' Ἀχιλλῆα κυκώμενον ἴστατο κῦμα κτλ.] Ἑλλάνικος ἐν δευτέρῳ Τρωικῶν ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἐν τῇ Ἰδίῃ <> ὅθεν ὁ Σκάμανδρος τὸ ρεῖθρον ὑπερβαλὼν ὑπὸ τοῦ ὀμβρίου ὕδατος τὸ ἔχον κοῖλα χωρία ἐπῆλθεν Σερούιος δὲ ἐ...

1105. Σήμος ο Ηλείος ή Δήλιος, 3^{ος} αι. π.Χ., ιστορικός, περιηγητής και αρχαιογνώστης. Έλεγαν ότι ήταν Ηλείος γραμματικός και έγραψε πάμπολλα βιβλία, όπως: *Δηλιακῶν*⁶⁴¹ ή *Νησιακῶν* σε 8 βιβλία, *Περίόδους* σε 2, *Περί Πάρου* σε ένα, *Περί Περγάμου* σε ένα και *Περί Παιάνων*⁶⁴². Λέγεται ότι έγραψε *ΙΣΤΟΡΙΑΙ*⁶⁴³ [FHG, IV, σ. 492, Σουΐδας]

1106. Σιλβέστρος Συροπούλος ο Κωνσταντινοπολίτης, ιστορικός και εκκλησιαστής του 15^{ου} αιώνα μ.Χ. Πρέπει να γεννήθηκε πριν από το 1399 και διατέλεσε διάκονος, «διδάσκαλος του ευαγγελίου» και στη συνέχεια δικαιοφύλαξ, μέγας εκκλησιάρχης στην Κωνσταντινούπολη, καταλήγοντας πατριάρχης για ένα βραχύβιο διάστημα (1463/64). Καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια κι έτυχε σπουδαίας μόρφωσης από την εκκλησία στην Πόλη. Πολλοί υποθέτουν ότι πατέρας του ήταν ο Πρωτέκδικος της Μεγάλης Εκκλησίας Ιωάννης Συρόπουλος, αν κι από γνωρίζουμε ο Ιωάννης είχε εκφωνήσει ένα λόγο στον αυτοκράτορα Ισαάκ Άγγελο (1185-1195) το 1192, λόγο που περιείχε κάποια ιστορικά στοιχεία για το τυπικό της βασιλικής αυλής, χρόνος εκφώνησης που δεν δικαιολογεί ότι ήταν πατέρας του Σιλβέστρου ο Ιωάννης. Περί το 1437/8 συνόδευσε στη Φλωρεντία τον πατριάρχη Ιωσήφ για τη Σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας (1438-39) μεταξύ των δύο εκκλησιών, της Ρώμης εκπροσωπούμενης από τον πάππα Μαρτίνο Ε΄. Στη σύνοδο αυτή υπέγραψε απρόθυμα την ένωση των εκκλησιών, δεχόμενος απειλές από τον αυτοκράτορα. Επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη παραιτούμενος από τα αξιώματά του πενώ είχε αναγορευτεί πατριάρχης ο λατινόφρονας Μητροφάνης, πρώην Μητροπολίτης Κυζίκου και συγγράφοντας μεταξύ των ετών 1443 με 1445 τα *ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ*⁶⁴⁴ του. Τα κείμενα αυτά έχουν εξαιρετικό ιστορικό ενδιαφέρον, γιατί αναφέρονται στις διαπραγματεύσεις της Συνόδου Φερράρας-Φλωρεντίας 1431-1438. Η ιστορία αυτή εκδόθηκε το 1660, διαθέτωντας πολλές υποσημειώσεις και έναν εκτεταμένο πρόλογο στη λατινική μετάφραση από τον Ροβέρτο Creighton, που είχε τίτλο: «Vera Historia unionis non verae inter Graecos et Latinos, sive concilii Florentini narratio», Haage, 1660, ήτοι «Η αληθινή Ιστορία της ψευδοενώσεως μεταξύ Ελλήνων και Λατίνων. Ακριβής αφήγηση της Συνόδου της Φλωρεντίας». Δυστυχώς, κατά την αντιγραφή του κειμένου παρατηρήθηκαν πολλά σφάλματα, ενώ η μετάφραση δεν ήταν πολύ πιστή. Άλλα έργα του είναι η αποκαλούμενη *METANOIA*, για την υπογραφή του στη Σύνοδο,

⁶⁴¹ ΔΗΛΙΑΣ. E LIBRO PRIMO. (1.) Athenaeus XIV: Σήμος δὲ ὁ Δήλιος ἐν πρώτῳ Δηλιάδος (sc. Φοίνικα τὸ ὄργανον κληθῆναι φησι) διὰ τὸ ἐκ τοῦ ἐν Δήλῳ φοίνικος τοὺς ἀγκῶνας αὐτοῦ ἐξεργάσασθαι. (2.) Harpocratio: Ἐκάτης νήσος, Λυκοῦργος Κατὰ Μενεσαίχμου. Πρὸ τῆς Δήλου κείταί τι νησὺδριον, ὅπερ ὑπ' ἐνίων καλεῖται Ψαμμητίχη, ὡς Φανόδημος ἐν α' Δηλιακῶν. Ψαμμητίχην δὲ κεκληθῆναι φησιν ὁ Σήμος ἐν τῇ α' διὰ τὸ τοῖς ψαμμήτοις τιμᾶσθαι τὴν θεὸν· ψάμμητα δ' ἐστὶ ψαιστών τις ἰδέα.

⁶⁴² ΠΕΡΙ ΠΑΙΑΝΩΝ. Athenaeus XIV: Σήμος δ' ὁ Δήλιος ἐν τῷ Περί παιάνων φησί· «Τὰ δρᾶγματα τῶν κριθῶν αὐτὰ καθ' αὐτὰ προσηγόρευον ἀμάλας· συναθροισθέντα δὲ καὶ ἐκ πολλῶν μίαν γενόμενα δέσμην οὐλοῦς καὶ ιούλους· καὶ τὴν Δήμητρα ὅτε μὲν Χλόην, ὅτε δὲ Ἰουλῶ. Ἀπὸ τῶν οὖν τῆς Δήμητρος εὐρημάτων τοὺς τε καρποὺς καὶ τοὺς ὕμνους, τοὺς εἰς τὴν θεὸν, οὐλοῦς καλοῦσι, καὶ ιούλους. Δημήτρουλοι καὶ καλλίουλοι. Καὶ Πλείστον οὐλον οὐλον ἴει, ιούλον ἴει. Ἄλλοι δὲ φασιν ἐριουργῶν εἶναι τὴν ᾠδὴν. Αἱ δὲ τῶν τιτθεουσῶν ᾠδαὶ καταβαυκαλήσεις ὀνομάζονται.»

⁶⁴³ ΙΣΤΟΡΙΑΙ. E LIBRO PRIMO. Diogenis L. II, 11: Φησὶ δὲ Σειληνὸς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἱστοριῶν, ἐπὶ ἄρχοντος Λυσ*μύλου λίθον ἐξ οὐρανοῦ πεσεῖν· τὸν δὲ Ἀναξαγόραν εἰπεῖν, ὡς ὅλος ὁ οὐρανὸς ἐκ λίθων συγκέοιτο· τῇ σφοδρᾷ δὲ περιδινῇσει συνεστάναι, καὶ ἀνεθέντα κατενεχθήσεσθαι.

⁶⁴⁴ Μετὰ δὲ παραδρομὴν δύο ἡμερῶν παραγίνεται πάλιν ὁ μεσάζων εἰς τὸν πατριάρχη, (εὗρε δὲ καὶ τὸν Μηδείας ἐκεῖσε, καθὼς τοῦτο προκατεσκεύασε, καὶ πάλιν λόγους πολλοὺς κινεῖ ὁ μεσάζων ἔχων καὶ τὸν Μηδείας ἐκ μέρους συνηγοροῦντα πρὸς τὸ δεχθῆναι ὡς Μολδοβλαχίας τὸν δηλωθέντα ἢ ἀπλῶς ἐλθεῖν καὶ εὐρίσκε[σθαι ἐνταῦθα], ἄχρις ἂν ὁ βασιλεὺς ἐπανελθὼν ὁρίσῃ ὃ ἂν ἐθέλῃ περὶ αὐτοῦ. Ὡς δὲ πείθειν ἐπιχειροῦντες οὐδὲν ἤνυσον (οἱ γὰρ λόγοι τοῦ σοφοῦ πατριάρχου μετ' ἐπιστήμης λογικῆς καὶ τὸ δίκαιον ἔχοντες φροῦδα ἐδείκνυνον τὰ παρ' αὐτῶν προφερόμενα), ἀναγκασθεὶς ὁ Μηδείας καθικετεύων εἶπε τῷ πατριάρχει, ὅτι· Πολλοὶ καὶ ἐξ ἄλλων γενῶν καὶ αἰρέσεων εἰσέρχονται ἐν ταύτῃ τῇ Πόλει· καὶ Ἀρμένιοι γὰρ καὶ Ἀγαρηνοὶ εἰσέρχονται καθ' ἑκάστην μὴ κωλυόμενοι παρὰ τινος· κατὰ γοῦν τὸν ὁμ[οιον τρόπον] εἰσελθέτω καὶ αὐτός, καὶ μὴ κωλυθῇτω.

την οποίαν δεν ήθελε να βάλει. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1897, V. Laurent, *Les «Mémoires» du Grand Evêque de l'Église de Constantinople Sylvestre Syropoulos sur le concile de Florence (1438-1439)*. Paris: Centre National de la Recherche Scientifique, 1971: 100-574, N. Polites, "Η μετάνοια τοῦ Σιλβέστρου Συροπούλου," *Ἐπετηρίς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν* 39-40 (1972-1973)]

1107. Σιληνός ἢ Σειληνός ἢ Σιλανός ο Καλακτίνος, ἀπὸ τὴν Καλὴ Ἀκτὴ τῆς Σικελίας (Καλακτῆς ἢ Καλλατιανός). Ἐγράψε τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀννίβα (τὸν ὁποῖο συνόδευσε στὶς ἐκστρατεῖες τοῦ) σὲ 4 βιβλία με τίτλο: ΣΙΚΕΛΙΚΑ⁶⁴⁵. Ἐνα ἄλλο ἔχει τίτλο: ΙΣΤΟΡΙΑΙ⁶⁴⁶ σὲ περισσότερα τοῦ ἐνός βιβλίου. [FGrH n.175]

1108. Σιληνός ο Χίος ἱστορικός ποὺ ἔγραψε Μυθικὲς Ἱστορίες⁶⁴⁷ κατὰ τὸν Εὐστάθιο. [FGrH n. 27]

1109. Σιμμία ἢ Σιμμέας ο Ρόδιος (ἢ Σάμιος ἢ Βυζάντιος), γραμματικός, γεωγράφος, ἱστορικός, ποιητής⁶⁴⁸ καὶ ἐπινοητής ἐρωτοπαιγνίων, ποὺ ἔζησε περὶ τὸ 300 π.Χ. Αναφέρεται καὶ ὡς κυβερνήτης ἐξερευνητικῶν ἀποστολῶν, ὁ ὁποῖος «τὰ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν γράψας, Σιμμέας». Κατὰ τὸν Σουΐδα ἔγραψε *Γλώσσας* σὲ 3 βιβλία καὶ ποιήματα σὲ 4. Ἦταν στὴν ἀρχὴ Σάμιος καὶ ὡς ἡγεμόνας τῶν Σαμίων στάλθηκε νὰ ἀποικίσει τὴν Ἀμοργό, κτίζοντας τρεῖς πόλεις, τὴ Μινώα, Αἰγιαλό καὶ Ἀρκεσίνη. Λέγεται ὅτι ἔγραψε καὶ *Ἀρχαιολογία*, δηλαδὴ ἱστορία τῶν Σαμίων. [Die Fragmente der griechischen Historiker continued Part V Simmeas Orth Christian German Ancient Greek, FGrH, n. 534, Σουΐδας]

1110. Σιμωνίδης ο Καρύστιος ἢ Ἐρετριεύς, ἐποποιός ποὺ ἔγραψε γιὰ τὴ σύνοδο τῆς Ἀυλίδας τῶν Ἀχαιῶν, *Περὶ Ἰφιγενείας καὶ Τριμέτρων* σὲ 2 βιβλία. [Σουΐδας]

1111. Σιμωνίδης ο Κεῖος, γιὸς τοῦ Λεωπρεπούς κατὰ τὸν Σουΐδα (γεννήθηκε στὴν Κέα τὸ 559 π.Χ. καὶ πέθανε στὶς Συρακούσες ἢ τὸν Ἀκράγαντα τὸ 469), λυρικός ποιητής, ἱστορικός καὶ γενεαλόγος, ὁ ὁποῖος ὀνομάστηκε Μελικέρτης. Καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἰουλίδα (Ἰουλιήτης), πόλη τῆς Κέας, μία πόλη ποὺ ἔβγαλε τὸν γιὰτρό Ἐρασίστρατο, τὸν μελοποιό Βακχυλίδη καὶ τὸν περιπατητικό Ἀρίστωνα. Ἐγράψε σὲ δωρικὴ διάλεκτο τὰ γεγονότα πρὶν ἀπὸ τὸν δρώμενα στὸ ἔργο τοῦ *Γενεαλογίαι* (σὲ 3 βιβλία) καὶ ἓνα ἄλλο τὸ *Περὶ ἐνρημάτων* (σὲ 3 βιβλία, ποὺ ἀποτελοῦσε μία περιγραφὴ τῶν μέχρι τότε εφευρέσεων). Ἐπίσης θεωρεῖται συγγραφέας τῶν

⁶⁴⁵ ΣΙΚΕΛΙΚΑ. E LIBRO SECUNDO. Stephan. Byz.: Παλική, πόλις Σικελίας. Θεόφιλος δ' ἐν ἐνδεκάτῳ Περιγηγέσεως Σικελίας Παλικίνην κρήνην φησὶν εἶναι. Πλησίον δὲ αὐτῆς ἱερὸν Παλικῶν, οἱ εἰσι δαίμονες τινες, οὗς Αἰσχύλος ἐν Αἰτνείαις γενεαλογεῖ Διὸς καὶ Θαλείας τῆς Ἥφαιστου, Σειληνὸς δὲ ἐν δευτέρῳ, Διὸς καὶ Θαλείας τῆς Ἥφαιστου, Σειληνὸς δὲ ἐν δευτέρῳ, Αἰτνης τῆς Ὠκεανοῦ καὶ Ἥφαιστου, κληθῆναι δὲ αὐτοὺς Παλικούς διὰ τὸ ἀποθανόντας πάλιν εἰς ἀνθρώπους ἰκέσθαι. E LIBRO TERTIO. Athenaeus XII: Σειληνὸς δ' ὁ Καλλατιανὸς ἐν τρίτῳ Σικελικῶν περὶ Συρακούσας φησὶ κῆπον εἶναι πολυτελῶς κατεσκευασμένον, ὃν καλεῖσθαι Μῦθον, ἐν ᾧ χρηματίζειν Ἰέρωνα τὸν βασιλέα. E LIBRO QUARTO. Photius Lex.: Σ α ρ δ ὁ ν ι ο ς γ ἔ λ ω ς ... Σειληνὸς δὲ ἐν δ' τῶν Περὶ Συρακόσας, λάχανον εἶναι παρὰ Σαρδωνίους ἡδὺ, σελίνῳ ἐμφερές· οὗ τοὺς γευσάμενους τὰς τε σιαγόνας καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ἀποδάκνειν.

⁶⁴⁶ ΙΣΤΟΡΙΑΙ. E LIBRO PRIMO. Diogenes L. II, 11: Φησὶ δὲ Σειληνὸς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἱστοριῶν, ἐπὶ ἄρχοντος Λυσ*μύλου λίθον ἐξ οὐρανοῦ πεσεῖν· τὸν δὲ Ἀναξαγόραν εἰπεῖν, ὡς ὅλος ὁ οὐρανὸς ἐκ λίθων συγκέειτο· τῇ σφοδρᾷ δὲ περιδινήσει συνεστάναι, καὶ ἀνεθέντα κατενεχθῆσεσθαι.

⁶⁴⁷ Ὅμηρος μὲν ἐτυμολογῶν τὸν Ὀδυσσεῖα πεποίηκε τὸν Ἀυτόλυκον λέγοντα (τ 407) ὅτι πολλοῖσιν γὰρ ἐγὼ δὴ Ὀδυσσάμενος τόδ' ἱκάνω'. Σιληνὸς 1 δὲ ὁ Χίος ἐν δευτέρῳ Μυθικῶν Ἱστοριῶν — ἔστι δὲ δύο βιβλία — Ἀντί-κλειάν φησι τὴν Ὀδυσσεῖα μητέρα ἐγκύμονα ὀδεύουσαν παρὰ τὸ Νήριτον, 2 ὅπερ ἐστὶ τῆς Ἰθάκης ὄρος, ὕσαντος πολὺ τοῦ Διὸς ὑπ' ἄ...

⁶⁴⁸ Σιμμία ὁ Ρόδιος· γραμματικός. ἔγραψε Γλώσσας βιβλία γ' ποιήματα διάφορα βιβλία δ)]. ἦν δὲ τὸ ἐξαρχὴς Σάμιος, ἐν δὲ τῷ ἀποικισμῷ τῆς Ἀμοργοῦ ἐστάλη καὶ αὐτὸς ἡγεμὼν ὑπὸ Σαμίων· ἔκτισε δὲ Ἀμοργὸν εἰς τρεῖς πόλεις, Μινώϊαν, Αἰγιαλόν, Ἀρκεσίνην. γέγονε δὲ μετὰ υς' ἔτη Τρωικῶν· ἔγραψε ... Ἀρχαιολογίαν τε τῶν Σαμίων.

Συμμίκτων, που αναφέρεται στον Φρίξο, στους Μινύες, τις εξερευνήσεις τους και σε ήρωες του Τρωικού πολέμου. [FHG, II, σελ. 42]

1112. Σιμωνίδης ο Μάγνης, ιστοριογράφος και εποποιός Σιπύλου επί Αντιγόνου του Μεγάλου, από τον οποίον κλήθηκε να γράψει για τα κατορθώματά του, όταν στις μάχες του με τους Γαλάτες, οι ελέφαντές του κατατρόπωσαν το ιππικό τους. [Σουΐδας, FHG, III, 71]

1113. Σιμωνίδης ο Μεροεύς, ιστοριογράφος κατά το 2^ο αιώνα π.Χ., ο οποίος έγραψε τα *Αιθιοπικά* και μνημονεύεται από τον Πλίνιο τον πρεσβύτερο.

1114. Σιμωνίδης ο Σάμιος⁶⁴⁹ ή ο **Αμοργίνος**, εποποιός ιαμβογράφος και ιστορικός που έγραψε ιστορία των Σαμίων και Αμοργίνων, ήτοι Αρχαιολογίαν Σαμίων, έργο που δεν σώζεται. Γεννήθηκε περί το 750 π.Χ. και απεβίωσε περί το 640. Λέγεται ότι μετέφερε αποίκους στην Αμοργό κι ότι ίδρυσε τρεις πόλεις εκεί, κατοικώντας σε μία εξ αυτών τη Μινώα. [ΑΚΛ]

Etym. Gud. p. 276, 41 : 'Ιαεύς δ' Αϊάντος πατήρ
ἐτυμολογείται ὑφ' 'Ησιόδου (fr. 48 ed. Didot.)

Suidas : Σιμωνίδης Κεῖος, θυγατρίδους κατὰ τινὰς τοῦ προτέρου (Simonidis Leoprepidae), δὲ ἐπακλήθη Μελικέρτης. Γέγονε δὲ πρὸ τῶν Πελοποννησιακῶν καὶ γέγραφε Γενεαλογίαν ἐν βιβλίοις γ', Εὐρήματα ἐν βιβλίοις γ'. Postrema : εὐρήματα κτλ. omittit Eudoc. p. 383.

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ.

1.

Schol. Apoll. Rhod. II, 866 : 'Ὅτι Ποσειδῶνος καὶ Ἀστυπαλαίας τῆς Φοίνικος ὁ Σάμιος Ἀγκαῖος ἦν παῖς, δὲ ἐκυβέρνα τὴν ναῦν μετὰ τὴν Τίφυος τελευτήν, καὶ Σιμωνίδης ὁ γενεαλόγος ὁμοίως τῷ Ἀπολλωνίῳ γενεαλογεῖ.

2.

Etym. M. Ἰωνίς. Φησὶ δὲ ὁ γενεαλόγος Σιμωνίδης Ἰώνου θυγατέρας γενέσθαι δύο, Ἀθηνᾶν καὶ Ἰοδάμαν, δὲ ἐξηλωκίας τὴν ὁπλομαχικὴν εἰς ἔριν τὴν εἰς ἀλλήλας χωρῆσαι καὶ ἀναιρεθῆναι τὴν Ἰοδάμαν ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Sequuntur versus Apollon. Rhod. I, 550. Eadem, nominato auctore, narrat Tzetzes ad Lycophr. Pro ἄλλῃσιν libri ἄλλῃσιν, quod mutavimus, quamquam dubitante Tafelio in Steph. Thes. tom. I, p. 1527, C.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ.

3.

Schol. Apoll. Rh. I, 763 : Φρίξος Μινυῆσις] ὁ Ἰώλκιος· τὴν γὰρ Ἰωλκὸν Μινύαι φέκουν, ὡς φησὶ Σιμωνίδης ἐν Συμμίκτοις. Num ad Nostrum hæc pertinent? De re cf. Müller. Min. p. 248, 5.

Έγραψε *Τρωικά*⁶⁵⁰, υποστηρίζοντας ότι την υπόθεση του Τρωικού πολέμου την βρήκε ο Όμηρος και την εξέθεσε στην Ιλιάδα. [FGrH n. 50]

1116. Σκάμων ο Μυτιληναίος, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα. Έχει γράψει μία ιστορία των εφευρέσεων ΠΕΡΙ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ⁶⁵¹, η οποία δεν

⁶⁴⁹ «ἦν δὲ ἐξ ἀρχῆς Σάμιος, ἐν δὲ τῷ ἀποικισμῷ τῆς Αμοργοῦ ἐστάλη καὶ αὐτὸς ἡγεμὼν ὑπὸ Σαμίων. ἔκτισε δὲ Αμοργὸν εἰς τρεῖς πόλεις, Μινώϊαν, Αἰγιαλόν, Ἀρκεσίνην. καὶ ἔγραψε κατὰ τινὰς πρῶτος ἰάμβους, καὶ ἄλλα διάφορα, ἀρχαιολογίαν τε τῶν Σαμίων ... ἔγραψεν ἐλεγείαν ἐν βιβλίοις β'» (Σουΐδας).

⁶⁵⁰ Σίσυφος ὁ Κῶος ... ἐν τῷ πολέμῳ ὑπάρχων σὺν τῷ Τεύκρῳ· ἦντινα συγγραφὴν εὕρηκώς Ὅμηρος ὁ ποιητὴς τὴν Ἰλιάδα ἐξέθετο, καὶ Βεργίλλιος τὰ λοιπὰ.

⁶⁵¹ ΕΥΡΗΜΑΤΑ. E LIBRO PRIMO. Athenaeus XIV: Σκάμων δ' ἐν πρώτῳ Περί εύρημάτων, σίκιννιν αὐτὴν εἰρησθαὶ ἀπὸ τοῦ σείεσθαι· καὶ πρῶτον ὀρχήσασθαι τὴν σίκιννιν Θέρσιππον. (2.) E LIBRO SECUNDO. Suidas Lex. Φοινικὴ ἱα γ ρ ἄ μ μ α τ α : Λυδοὶ καὶ Ἴωνες τὰ γράμματα ἀπὸ Φοίνικος τοῦ Ἀγήνορος τοῦ εύρόντος ἔλαβον· τούτοις δὲ ἀντιλέγουσι Κρήτες ὡς εύρέθη ἀπὸ τοῦ γράφειν ἐν φοινίκων πετάλοις· Σκάμων δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Εύρημάτων ἀπὸ Φοινίκης τῆς Ἀκταίονος ὀνομασθῆναι· μυθεύεται δ' οὗτος ἀρσένων μὲν παῖδων ἄπαις· γενέσθαι δ' αὐτῷ θυγατέρα Ἀγλαυρον, Ἐρσην, Πάνδροσον, Φοινίκη· τὴν δὲ Φοινίκη·ν ἔτι παρθένον οὔσαν τελευτῆσαι· διὸ καὶ Φοινικὴ ἱα καλέσαι γράμματα τὸν Ἀκταίονα, βουλόμενόν τινος τιμῆς ἀπονεῖμαι τῇ θυγατρὶ. Idem XIV, 637, B: Τῇ σαμβύκῃ πρῶτην φησὶ χρήσασθαι Σίβυλλαν Σκάμων ὁ προειρημένος· ὀνομασθῆναι δ' αὐτὴν εύρεθεῖσαν ὑπὸ Σάμβυκος τινός. .. Clemens Alex. Strom. I, 74.: Αἰγύπτιοι γοῦν πρῶτοι ἀστρολογίαν εἰς ἀνθρώπους ἐξήνεγκαν, ὁμοίως δὲ καὶ Χαλδαῖοι. Αἰγύπτιοι λύχνους τε αὐ καίειν πρῶτοι κατέδειξαν καὶ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς δώδεκα μῆνας διεῖλον καὶ ἐν ἱεροῖς μίσγεσθαι γυναιξὶν ἐκώλυσαν, μὴδ' εἰς ἱερὰ εἰσιέναι ἀπὸ γυναικὸς ἀλούστους ἐνομοθέτησαν, γεωμετρίας τε αὐ εύρεται γεγόνασιν. Εἰσὶν δὲ οἱ Κᾶρας τὴν δι' ἀστέρων πρόγνωσιν ἐπινενοσκέναὶ λέγουσιν. Πτήσεις δὲ ὀρνίθων παρεφύλαξαντο πρῶτοι Φρύγες· καὶ θυτικὴν ἡκριβώσαν Τοῦσκοι Ἰταλίας γείτονες. Ἰσαυροὶ δὲ καὶ Ἀραβες ἐξεπόννησαν τὴν οἰωνιστικὴν, ὥσπερ Τελμισεῖς τὴν δι' ὀνείρων μαντικὴν. Τυρρηνοὶ σάλπιγγα ἐπενόησαν καὶ Φρύγες αὐλόν· Φρύγες γὰρ ἦσθη Ὀλυμπός τε καὶ Μαρσύας... Κάδμος δὲ Φοῖνιξ ἦν ὁ τῶν

διασώζεται παρά κάποιες αναφορές γι' αυτήν από τον Αθήναιο (*Δειπνοσοφισταί*) και τον Κλήμη στους Στρωματείς. Άλλο έργο του είναι το ΠΕΡΙ ΛΕΣΒΟΥ⁶⁵². [Jacoby, F., *FGH* n. 476, *FHG*, IV, 489-491]

1117. Σκιπίων Πόπλιος Κορνήλιος (SCIPIO PUBLIUS CORNELIUS), γιος του Σκιπίωνα του Αφρικανού που στην Ζάμα το 202 π.Χ. νίκησε τον Αννίβα. Έγραψε στην ελληνική γλώσσα ένα ιστορικό έργο αγνώστου περιεχομένου, το οποίον επιδοκίμαζε ο Κικέρωνας. Το 180 π.Χ. είχε ακολουθήσει το ιερατικό αξίωμα του οιωνοσκόπου. [FHG, III σ. 97]

1118. Σκυθίνος ο Τήιος, ποιητής ιάμβων και ιστορικός, ο οποίος έγραψε Ιστορία⁶⁵³. Το μόνο που διασώζεται είναι η κτίση της *Ηράκλειας Τρηχινίας*. [FHG, IV, 491]

1119. Σκύλαξ ο Καρυανδεύς (από τα Καρύανδα της Καρίας), 555-480 π.Χ. γεωγράφος-εξερευνητής, τον οποίον ο Δαρειός Α΄ (ο Υστάσπους) έχρησε ναύαρχο του Περσικού στόλου. Τον έστειλε να περιπλεύσει τις λιβυκές ακτές και τις άλλες ακτές της Μεσογείου μεταξύ των ετών 519 και 515, για να τις χαρτογραφήσει και να διερευνήσει το εμπορικό τους ενδιαφέρον. Ξεκίνησε την αποστολή του από την πόλη Κασπάτυρο ή Καντάτυρο (τη σημερινή Καμπούλ

του Αφγανιστάν) της Πακτικής γης ή Πακτών γη (σήμερα Πακτού ή Πακτούν), ονομασία που δόθηκε στη γη αυτή λόγω των χωμάτων καλυβών, που κοσμούσαν τις όχθες του ποταμού Καντάπυρου, ο οποίος χυνόταν στον Ινδό ποταμό (δεύτερος ποταμός σε κορκόδειλους). Κατεβαίνοντας

γραμμάτων Ἑλλήσιν εὐρετης, ὥς φησιν Ἐφορος, ὅθεν καὶ Φοινικία τὰ γράμματα Ἡρόδοτος κεκληθῆναι γράφει. Οἱ δὲ Φοίνικας καὶ Σύρους γράμματα ἐπινοῆσαι πρῶτους λέγουσιν. Ἱατρικὴν δὲ Ἄπιν Αἰγύπτῳ αὐτόχθονα πρὶν εἰς Αἴγυπτον ἀφικέσθαι τὴν Ἰῶ. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀσκληπιὸν τὴν τέχνην αὐξῆσαι λέγουσιν. Ἄτλας δὲ ὁ Λίβυς πρῶτος ναῦν ἐναυπηγήσατο καὶ τὴν θάλασσαν ἔπλευσε. **Κέλμις τε αὐτὸς καὶ Δαμναμενὺς οἱ τῶν Ἰδαίων Δάκτυλοι** πρῶτοι σίδηρον εὗρον ἐν Κύπρῳ, Δέλας δὲ ἄλλος Ἰδαῖος εὗρε χαλκοῦ κράσιν, ὥς δὲ Ἡσίοδος, Σκύθης... **Ναὶ μὴν Θραῖκες πρῶτοι τὴν καλουμένην ἄρπην εὗρον**, ἔστι δὲ μάχαιρα καμπύλη, καὶ πρῶτοι πέλταις ἐπὶ τῶν ἵππων ἐχρήσαντο. Ὅμοίως δὲ καὶ Ἰλλύριοι τὴν καλουμένην πέλταν ἐξεύρον. Ἐτι φασὶ Τουσκανοὺς τὴν πλαστικὴν ἐπινοῆσαι, Ἰτανόν τε—Σαυνίτης οὗτος ἦν—πρῶτον θυρεὸν κατασκευάσαι. Κάδμος γάρ ὁ Φοῖνιξ λιθοτομίαν ἐξεύρε καὶ μέταλλα χρυσοῦ τὰ περὶ τὸ Πάγγαιον ἐπενόησεν ὄρος. Ἢδη δὲ καὶ ἄλλο ἔθνος Καππάδοκες πρῶτοι εὗρον τὸν νάβλαν καλούμενον, ὃν τρόπον καὶ τὸ δίχορδον Ἀσσύριοι. Καρχηδόνιοι (Χαλκηδόνιοι;) γὰρ πρῶτοι τετρήρη κατεσκεύασαν, ἐναυπήγησε δὲ αὐτὴν Βόσπορος αὐτοσχέδιον... Μῆδειά τε ἡ Αἰήτου ἢ Κολχίς πρώτη βαφὴν τριχῶν ἐπενόησεν. Ἀλλὰ καὶ Νῶροπες—ἔθνος ἐστὶ Παιονικόν, νῦν δὲ Νῶρικοὶ καλοῦνται—κατεργάσαντο χαλκὸν καὶ σίδηρον ἐκάθησαν πρῶτοι. Ἀμυκὸς τε ὁ Βεβρύκων βασιλεὺς ἱμάντας πυκτικούς πρῶτος εὗρε. Περὶ τε μουσικὴν Ὀλυμπος ὁ Μυσὸς τὴν Λύδιον ἀρμονίαν ἐφιλοτέχνησεν. Οἱ τε Τρωγλοδῦται καλούμενοι σαμβύκην εὗρον ὄργανον μουσικόν. Φασὶ δὲ καὶ τὴν πλαγίαν σύριγγα Σάτυρον εὐρεῖν τὸν Φρύγα· [τρίχορδον δὲ ὁμοίως καὶ τὴν διάτονον ἀρμονίαν Ὑαγνιν τὸν καὶ αὐτὸν Φρύγα·] κρούματα δὲ Ὀλυμπον ὁμοίως τὸν Φρύγα, καθάπερ Φρύγιον ἀρμονίαν καὶ μίξοφρύγιον καὶ μίξολύδιον Μαρσύαν τῆς αὐτῆς ὄντα τοῖς προειρημένοις χώραις, καὶ τὴν Δώριον Θάμυριν ἐπινοῆσαι τὸν Θραῖκα. .. Σικελοὶ τε οἱ πρὸς τὴν Ἰταλίαν πρῶτοι φόρμιγγα εὗρον οὐ πολὺ τῆς κιθάρας λειπομένην καὶ κρόταλα ἐπενόησαν. Ἐπὶ τε Σεμιράμεως βασιλέως Αἰγυπτίων (sic) τὰ βύσσινα ἱμάτια εὗρεσθαι ἰστοροῦσιν. Καὶ πρῶτην ἐπιστολὰς συντάξαι Ἀποσσαν τὴν Περσῶν βασιλεύσασάν φησιν Ἑλλάνικος.

⁶⁵² ΠΕΡΙ ΛΕΣΒΟΥ. Schol. Iliad. γ, 250: Μήτηρ Πριάμου, ὥς φησι Πορφύριος ἐν τῷ περὶ τῶν παραλελειμμένων τῷ ποιήτῃ ὀνομάτων, κατὰ μὲν Ἀλκμᾶνα τὸν μελοποιὸν Ζευξίππῃ, κατὰ δὲ Ἑλλάνικον Στρυμῷ. Στάμις δὲ ἐν τῷ Περί Λέσβου φησὶ Θόασαν τὴν Τεύκρου.

653 Τέως · πόλις Ἰωνίας ... ἀφ' οὗ Ἐρωταγόρας ὁ Τήιος' (Eupolis I 297, 146 K), καὶ Ἐκθυίνος ἰαμβῶν ποιητὴς Τήιος'. 1 FGrH 13 T 2BNJ Diog. Laert. IX 16: Ἰερώνυμος δὲ φησι καὶ Σκυθῖνον τὸν τῶν ἰαμβῶν ποιητὴν ἐπιβαλέσθαι τὸν ἐκείνου (sc. Ἡρακλείτου) λόγον διὰ 2 μέτρον ἐκβάλλειν. ... οὐ τῶν Κυλικράνων εἰς ὑπάρχων, οὐς χλεαῖζων Ἐρμύππος ὁ κωμωιδιοποιὸς ἐν τοῖς Ἰάμβοις (I 246, 70 K) φησὶν· εἰς τὸ Κυλικράνων βαδίζων σπληνόπεδον ἀφικόμ...

το ποτάμι αυτό και τον Ινδό ποταμό ξεχύθηκε με τον στόλο του στη θάλασσα και μετά από 30 μήνες έφθασε στην Αρσινόη περιπλέοντας τα περσικά παράλια και την αραβική χερσόνησο⁶⁵⁴. Από το ταξίδι αυτό ο Σκύλακας έκανε μία έκθεση, όπου έδινε, εκτός από γεωγραφικά στοιχεία και πληροφορίες για την πανίδα και τη χλωρίδα των ακτών που περιέπλευσε, περιέγραψε τους λαούς που κατοικούσαν στις ακτές, τα προϊόντα που μπορούσες να συναντήσεις και να ανταλλάξεις και τις πλουτοπαραγωγικές ύλες. Εκτός αυτής της έκθεσης έγραψε και άλλες περίπλους από ταξίδια ανιχνευτικά που έκανε. Γνωρίζουμε σε άλλο ταξίδι του, ότι, περιέγραψε τις ακτές της Μεσογείου και οι εκθέσεις του θα έκριναν αν ήταν σκόπιμο να οργανωθεί εκστρατεία για την κατάληψη χωρών από το μεγάλο βασιλιά της Περσίας. Αποσπάσματα της πρώτης έκθεσης έχουν διασωθεί στον Ηρόδοτο και τον Εκαταίο. Τα έργα του, που θεωρούμε ότι έγραψε, είναι: «Περίπλους τῆς θαλάσσης τῆς οἰκουμένης Εὐρώπης καὶ Ἀσίας καὶ Λιβύης», δηλαδή των τριών τότε γνωστών ηπείρων⁶⁵⁵, «Τὰ κατὰ Ἡρακλείδην τὸν Μυλασσῶν

⁶⁵⁴ «Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη, ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμόν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρέειν καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυκῆς γῆς ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θάλασσαν, διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες τριηκοστῶι μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χώρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας τοὺς πρότερον εἶπα ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην, (Ἡρόδοτος)».

⁶⁵⁵ ΣΚΥΛΑΚΟΣ ΚΑΡΥΑΝΔΕΩΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΛΙΒΥΗΣ καὶ ὅσα καὶ ὅποια ἔθνη ἕκαστα, ἐξῆς καὶ χώραι καὶ λιμένες καὶ ποταμοὶ καὶ ὅσα μήκη τῶν πλῶν, καὶ αἱ νῆσοι αἱ ἐπτὰ αἱ οἰκούμεναι, καθότι ἐκάστη κεῖται τῆς ἡπείρου. (1Τ.) ΕΥΡΩΠΗ. (1.) Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ * μέχρι Ἡρακλείων στηλῶν τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ μέχρι Αἰθιοπῶν τῶν μεγάλων. Εἰσὶ δὲ ἀλλήλων καταντικρὺ αἱ Ἡράκλειοι στηλαί, καὶ ἀπέχουσιν ἀλλήλων πλοῦν ἡμέρας. [Καὶ νῆσοι ἐνταῦθα ἔπεισι δύο, αἷς ὄνομα Γάδειρα. Τούτων ἡ ἐτέρα πόλιν ἔχει ἀπέχουσιν ἡμέρας πλοῦν ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν.] Ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐμπόρια πολλὰ Καρχηδονίων καὶ πηλὸς καὶ πλημμυρίδες καὶ πελάγη. (2.) ἸΒΗΡΕΣ. Τῆς Εὐρώπης εἰσὶ πρώτοι Ἰβηρες, Ἰβηρίας ἔθνος, καὶ ποταμὸς Ἰβηρ... Εἶτα Ἐμπόριον (πόλιν Ἑλληνίδα ἢ ὄνομα Ἐμπόριον)· εἰσὶ δὲ οὗτοι Μασσαλιωτῶν ἄποικοι. Παράπλους τῆς Ἰβηρίας ἐπτὰ ἡμερῶν καὶ ἐπτὰ νυκτῶν. (6.) ΚΥΡΝΟΣ. Κατὰ δὲ Τυρρηνίαν κεῖται νῆσος Κύρνος. Ἔστι δὲ ἀπὸ Τυρρηνίας ὁ πλοῦς εἰς Κύρνον ἡμέρας καὶ ἡμίσεως· καὶ νῆσος ἐν μέσῳ τῷ πλῶι τούτῳ οἰκουμένη, ἢ ὄνομα Αἰθαλία, καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἔρημοι νῆσοι. (17.) ΤΥΡΡΗΝΟΙ. Μετὰ δὲ τὸ Ὀμβρικὸν Τυρρηνοί. Διήκουσι δὲ καὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους ἔξωθεν εἰς τὸν Ἀδρίαν· καὶ πόλις ἐν αὐτῇ Ἑλληνίς [Σπίνα], καὶ ποταμὸς· καὶ ἀνάπλους εἰς τὴν πόλιν κατὰ ποταμὸν ὡς κ' σταδίων. Καὶ ἐστὶν ἐπὶ αὐτῆς ἀπὸ Πίσσης πόλεως ὁδὸς ἡμερῶν τριῶν. (22.) ἸΛΛΥΡΙΟΙ. Μετὰ δὲ Λιβυρνοὺς εἰσὶν Ἰλλυριοὶ ἔθνος, καὶ παροικοῦσιν οἱ Ἰλλυριοὶ παρὰ θάλαττανμέχρι Χαονίας τῆς κατὰ Κέρκυραν τὴν Ἀλκινόου νῆσον. Καὶ πόλις ἐστὶν Ἑλληνίς ἐνταῦθα, ἢ ὄνομα Ἡράκλεια, καὶ λιμὴν. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ λωτοφάγοι καλούμενοι βάρβαροι οἶδε· Ἰεραστάμναι, Βουλινοὶ (Υἱλινοί)· Βουλινῶν ὁμοτέρμονες Ὑλλοι. Οὗτοι δὲ φασιν Ὑλλον τὸν Ἡρακλέους αὐτοὺς κατοικίσαι· εἰσὶ δὲ βάρβαροι. Κατοικοῦσι δὲ χερρόνησον ὀλίγῳ ἐλάσσῳ τῆς Πελοποννήσου. Ἀπὸ δὲ χερρόνησου παραστόνιον* ὀρθόν· ταύτην παροικοῦσι Βουλινοί. Βουλινοὶ δ' εἰσὶν ἔθνος Ἰλλυρικόν. Παράπλους δ' ἐστὶ τῆς Βουλινῶν χώρας ἡμέρας μακρᾶς ἐπὶ Νέστον ποταμόν. (23.) ΝΕΣΤΟΙ. Ἀπὸ δὲ Νέστου πλοῦς ἐστὶ κολπώδης. Καλεῖται δὲ Μανιὸς ἅπας οὗτος ὁ κόλπος. Παράπλους δὲ ἐστὶν ἡμέρας μιᾶς. Εἰσὶ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κόλπῳ νῆσοι, Προτερὰς, Κρατεῖαι, Ὀλύντα. Αὗται δὲ ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχουσι στάδια β', ἢ ὀλίγῳ πλέον, κατὰ Φάρον καὶ Ἴσσαν. Ἐνταῦθα γάρ ἐστι νέος Φάρος, νῆσος Ἑλληνίς, καὶ Ἴσσα νῆσος, καὶ πόλεις Ἑλληνίδες αὗται. Πρὶν ἐπὶ τὸν Νάρωννα ποταμὸν παραπλευσαι πολλὴ χώρα ἀνήκει σφόδρα εἰς θάλασσαν. Καὶ νῆσος τῆς παραλίας χώρας ἐγγὺς, ἢ ὄνομα Μελίτη, καὶ ἐτέρα νῆσος ἐγγὺς ταύτης, ἢ ὄνομα Κέρκυρα ἡ μέλαινα· καὶ ἐκτρέχει τῷ ἐνὶ τῶν ἀκρωτηρίων νῆσος αὕτη τῆς παραλίας χώρας σφόδρα, τῷ δὲ ἐτέρῳ ἀκρωτηρίῳ καθήκει ἐπὶ τὸν Νάρωννα ποταμόν. Ἀπὸ δὲ τῆς Μελίτης ἀπέχει στάδια κ', τῆς δὲ παραλίας χώρας ἀπέχει στάδια η'. (42.) ΑΧΑΙΟΙ. Μετὰ δὲ Σικυῶνα Ἀχαιοὶ ἔθνος, καὶ πόλεις εἰσὶν ἐν αὐτοῖς αἶδε· Πελλήνη, Αἰγείρα, Αἰγαί, Αἰγίον, Ρύπες, ἔξω δὲ Ρίου Πάτραι, Δύμη. Παράπλους δὲ τῆς Ἀχαΐας χώρας στάδια ψ'. (44.) ΑΡΚΑΔΙΑ. Μετὰ δὲ Ἥλιν Ἀρκαδία ἔθνος ἐστὶ. Καθήκει δὲ ἡ Ἀρκαδία ἐπὶ θάλατταν κατὰ Λέπρεον ἐκ μεσογείας. Εἰσὶ δὲ αὐτῶν πόλεις ἐν μεσογείᾳ αἱ μεγάλαι αἶδε. Τέγεα, Μαντίνεια, Ἡραία, Ὀρχομενὸς, Στύμφαλος. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι πόλεις. Παράπλους δὲ τῆς Λεπρεατῶν χώρας στάδια ρ'. (70Τ.) ΑΣΙΑ. (71.) ΜΑΙΩΤΑΙ. Τῶν γυναικοκρατουμένων ἔχονται Μαιῶται. (72.) ΣΙΝΔΟΙ. Μετὰ δὲ Μαιῶτας Σίνδοι ἔθνος· διήκουσι γὰρ οὗτοι καὶ εἰς τὸ ἔξω τῆς λίμνης· καὶ εἰσὶν πόλεις ἐν αὐτοῖς

βασιλέα», «Περίπλους τῶν ἐκτὸς τῶν Ἡρακλέους στηλῶν» και «Γῆς περίοδος». [Jacoby, F., FGH n. 709, Müller, C., GGM 1, p. 15]

1120. Σκύλαξ ἢ Ψευδο-Σκύλαξ, γεωγράφος ἐπὶ τῆς εποχῆς τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου. Τοῦ νεότερου αὐτοῦ Σκύλακα, πιθανόν νὰ εἶναι ψευδώνυμο, ἦταν ἓνας σωζόμενος περίπλους τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰῶνα γιὰ τὴ Μεσόγεια θάλασσα, πιθανόν συμπῆλμα κάποιων παλιότερων ἔργων πολλῶν συγγραφέων και ἀποδίδεται ἐτσι με τὸ ὄνομα **Ψευδο-Σκύλακας**. Αὐτὸς ὁ Σκύλακας ἀκμασε μάλλον ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου και θα πρέπει νὰ εἶχε μία ναυτική δράση γύρω στο 420 με 400 π.Χ. . Λέγεται ὅτι ἦταν και μαθηματικός κι ἀπόγονος τοῦ πρώτου γεωγράφου, που ἐξῆσε κατὰ τὴ βασιλεία τοῦ Δαρείου τοῦ Νόθου (423-404 π.Χ.). Τα ἔργα τοῦ νεότερου Σκύλακα λέγεται ὅτι εἶναι: α) *Σκύλακος συγγραφαί*, β) *Περίπλους τῶν ἐκτὸς τῶν Ἡρακλέους στηλῶν*, γ) *Γῆς περίοδος* δ) *Περίπλους τῆς θαλάσσης τῆς οἰκουμένης Εὐρώπης καὶ Ἀσίας καὶ Λιβύης καὶ ὅσα καὶ ὅποια ἔθνη ἕκαστα, ἐξῆς καὶ χῶραι καὶ λιμένες καὶ ποταμοὶ καὶ ὅσα μήκη τῶν πλῶν, καὶ αἱ νῆσοι αἱ ἑπτὰ αἱ οἰκούμεναι, καθότι ἐκάστη κεῖται τῆς ἡπείρου*. Το τελευταῖο ἔργο χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀρχαιότητος τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων και τῶν πρώτων αυτοκρατορικῶν. Οἱ πλημμυρίδες εἶναι οἱ παλῖρροιες που ἐντονα ἐμφανίζονται στὶς ακτὲς τοῦ Ἀτλαντικοῦ⁶⁵⁶.

1121. Σκύμνος ὁ Χίος, γεωγράφος τοῦ 2^{ου} αἰῶνα π.Χ. ἀν και ἡ εποχὴ τοῦ δὲν ἔχει προσδιοριστεῖ ἀκριβῶς, ὅμως ἐκτιμάται ὅτι ἦταν πρὶν ἀπὸ τὸν Ποσειδώνιο και ἐπὶ τῆς εποχῆς τῆς βασιλείας τοῦ Νικομήδους στὴ Βιθυνία. Ἐγραψε ἓνα γεωγραφικὸ ἔργο περιήγησις τῆς γῆς με ἰάμβους στίχους με τίτλο: *Γεωγραφίας υποτύπωσις*, δίνοντας τὰ ὅρια τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου και τὸ σταδιασμὸ τῶν ἀποστάσεων, περιγράφοντας τοὺς ἀνέμους, τὴ διαίρεση τῆς οἰκουμένης, τὶς τρεῖς ἡπείρους, τὰ μεγάλα νησιά (*τῶν νήσων ἀναμέτρησις και περί μεγίστων νήσων*), *περί ποταμῶν μεγίστων και περί μήκους και πλάτους. Ἡ περίμετρος τῆς ὅλης γῆς σταδίων κε' μυριάδων και β' παραδέδονται* (27000 στάδια). Ἡ Ἀφρικὴ ὀνομάζεται *Λιβύη*, ὅπως γενικά λεγόταν ἡ ἡπειρος αὐτὴ μέχρι τὶς ἀρχές τοῦ 1^{ου} αἰῶνα π.Χ. Ἡ θάλασσα ἀνατολικά τῆς Ἰνδίας, πέρα τοῦ Γάγγη ποταμοῦ ἀποκαλεῖται *Βραχεία θάλασσα*, ἐκτεινόμενη αὐτὴ μέχρι τὴ χώρα τῶν Σίνων. Σώθηκαν ἐπίσης 742 τέτοιοι στίχοι τοῦ ἔργου *Περιήγησις τῆς Οἰκουμένης*, στο ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ Κιλικία (Κελένδερης), ἡ *Νήσος τοῦ Ἀρεως*, ἡ *Ερμώνασσα*, ἡ *Κολχίδα*,

⁶⁵⁶ Ἑλληνίδες αἶδε· Φαναγόρου πόλις, Κῆποι, **Σινδικὸς λιμὴν**, Πάτους. **(73.)** ΚΕΡΚΕΤΑΙ. Μετὰ δὲ Σινδικὸν λιμένα Κερκέται ἔθνος. **(74.)** [ΤΟΡΕΤΑΙ. Μετὰ δὲ Κερκέτας Τορέται ἔθνος]καὶ πόλις Ἑλληνὶς Τορικὸς καὶ λιμὴν. **(75.)** ΑΧΑΙΟΙ. Μετὰ δὲ Τορέτας Ἀχαιοὶ ἔθνος. **(76.)** ΗΝΙΟΧΟΙ. Μετὰ δὲ Ἀχαιοὺς Ἡνίοχοι ἔθνος. **(77.)** [ΚΟΡΑΞΟΙ. Μετὰ δὲ Ἡνιόχους Κοραξοὶ ἔθνος.] **(78.)** ΚΩΛΙΚΗ. Μετὰ δὲ Κοραξοὺς Κωλικὴ ἔθνος. **(79.)** ΜΕΛΑΓΧΛΑΙΝΟΙ. Μετὰ δὲ Κωλικὴν Μελάγχλαινοὶ ἔθνος, καὶ ποταμὸς ἐν αὐτοῖς Μετάσωρις καὶ Αἰγίπιος ποταμὸς. **(80.)** ΓΕΛΩΝΕΣ. Μετὰ δὲ Μελαγχχλαίνους Γέλωνες. **(81.)** ΚΟΛΧΟΙ. Μετὰ δὲ τούτους Κόλχοι ἔθνος καὶ Διοσκουρὶς πόλις καὶ Γυηνὸς πόλις Ἑλληνὶς καὶ Γυηνὸς ποταμὸς καὶ Χερόβιος ποταμὸς, Χόρσος ποταμὸς, Ἄριος ποταμὸς, Φᾶσις ποταμὸς καὶ Φᾶσις Ἑλληνὶς πόλις, καὶ ἀνάπλους ἀνὰ τὸν ποταμὸν σταδίων ρπ', εἰς πόλιν (μάλην) μεγάλην βάρβαρον, ὅθεν ἡ Μῆδεα ἦν· ἐνταῦθα ἐστὶ Πῖς ποταμὸς· **(84.)** ΒΕΧΕΙΡΙΚΗ. Μετὰ Ἐκεχειριεῖς Βέχειροι ἔθνος, Βεχειρικὸς λιμὴν, Βεχειριάς πόλις Ἑλληνὶς. **(88.)** ΧΑΛΥΒΕΣ. Μετὰ δὲ Τιβαρηνοὺς Χάλυβες εἰσιν ἔθνος, καὶ **Γενήτης λιμὴν κλειστός**, Σταμένεια πόλις Ἑλληνὶς, καὶ Ἰασονία ἀκρόπολις Ἑλληνὶς.

⁶⁵⁶ Ἐν ἀπόσπασμα που ἔχει διασωθεῖ, χαρακτηριστικὸ γιὰ περιγραφή ἐκτὸς τῶν Ἡρακλείων Στηλῶν: «Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Ἡρακλείων στηλῶν τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ μέχρι Αἰθιοπῶν τῶν μεγάλων. Εἰσὶ δὲ ἀλλήλων καταντικρὺ αἱ Ἡράκλειοι στηλαί, καὶ ἀπέχουσιν ἀλλήλων πλοῦν ἡμέρας. <Καὶ νῆσοι ἐνταῦθα ἔπεισι δύο, αἷς ὄνομα Γάδειρα. Τούτων ἡ ἑτέρα πόλιν ἔχει ἀπέχουσαν ἡμέρας πλοῦν ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν.> Ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐμπόρια πολλὰ Καρχηδονίαν καὶ πηλὸς καὶ πλημμυρίδες καὶ πελάγη.» Ἐνα δεῦτερο ἀπόσπασμα γιὰ τοὺς Αἰγύες, τὴ Μασσαλία και τὶς ακτὲς τῆς βορειοδυτικῆς Μεσογείου, γεμάτῃ με προστατευτικούς ὅρους, εὐνοϊκοὺς γιὰ τὸν ἐλλειμενισμό τῶν πλοίων, δίνεται στὴ συνέχεια: «Ἀπὸ Ῥοδανοῦ ποταμοῦ ἔχονται Αἰγύες μέχρι Ἀντίου. Ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ πόλις ἐστὶν Ἑλληνὶς Μασσιλία καὶ λιμὴν. ἄποικοι αὐταὶ Μασσαλίας εἰσὶ <καὶ Ταυροεῖς καὶ Ὀλβία>. Παράπλους δ' ἐστὶ ταύτης ἀπὸ Ῥοδανοῦ ποταμοῦ μέχρι Ἀντίου ἡμερῶν δ' καὶ νυκτῶν τεσσάρων. Ἀπὸ δὲ Ἡρακλείων στηλῶν μέχρι Ἀντίου ἡ χώρα πᾶσα αὕτη εὐλίμενος.»

η Ταναΐδα, η Πάρος, η πόλη Αγάθη της Ναρβωνικής Γαλλίας, ο λιμένας Ίστρος και η Βρετανία. Οι διασωθέντες στίχοι εκδόθηκαν στη συλλογή *Geographi graeci minores*. Στο *Περίγησις της Οικουμένης* αναφέρει και την περίμετρο της Βρετανίας ίση με 40 χιλιάδες στάδια, περίπου 7200 χιλιόμετρα. Στο δεύτερό του σύγγραμμα με τίτλο *Περίπλους*, αφηγείται τις χώρες της Ευρώπης από τις Ηράκλειες Στήλες (Γιβραλτάρ) μέχρι την Αγχίαλο της Θράκης (σημερινή Βουλγαρία). Ένα τρίτο έργο με τίτλο *Λιβύη* δεν σώζεται. Ο Αγαθήμερος χρησιμοποίησε πολύ παλιότερο γεωγραφικό υλικό, ανάμεσα στο οποίο διακρίνεται το έργο του Αρτεμίδωρου του Εφέσιου. [GGM]

1122. Σουΐδας ο Θεσσαλός, κάποιος ιστοριογράφος που αναφέρεται από τον Στράβωνα του 4^{ου} με 3^ο αιώνα π.Χ. κι ο οποίος έγραψε ιστορία της Θεσσαλίας με τίτλο: *Θεσσαλικά*⁶⁵⁷ (ΑΚΛ). Δεν πρέπει να συγχέεται με το Λεξικό Σουΐδα του 11^{ου} αι. μ.Χ. [Jacoby, F., *FGH* n. 602]

1123. Σουΐδας, Έλληνας γραμματικός λεξικογράφος του 10^{ου} με 11^{ου} μ.Χ. αιώνα, άγνωστης πατρίδας, που συνέγραψε το περίφημο λεξικό με γεωγραφικά και ιστορικά στοιχεία, ιδιωτισμών, παροιμιών, ονομαστικό, που τροφοδότησε και τροφοδοτεί μέχρι σήμερα πολλούς γραμματικούς. Το «*Λεξικόν ονομάτων και Πραγμάτων*», γραμμένο πριν από το 976 μ.Χ. με 12000 λήμματα και με περιεχόμενο μεταξύ των άλλων 900 βιογραφικών σημειωμάτων. Το 976 μ.Χ. πρωτοδημοσιεύτηκε ή ήταν δημοσιευμένο. Ο πιο παλαιός συγγραφέας που παραπέμπει στο Λεξικό Σουΐδα είναι ο αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Ευστάθιος. Το Σουΐδας ή Σούδας υποδηλώνει το όνομα κατ' άλλους μελετητές της ομάδας λεξικογράφων (A. Adler, *Suidae Lexicon*) ή ενός ανώνυμου λεξικογράφου, διευθύνοντα μία ομάδα (Paul Maas, 1932, Fr. Dolger, 1936), που συνέταξαν το Λεξικό στην Κωνσταντινούπολη (Νέα Ρώμη), κατά την εποχή συμπληρωματικών εργασιών πάνω στα έργα της αρχαιότητας, όταν η κρίση μεταξύ των Ρωμαίων της ανατολικής αυτοκρατορίας (δηλαδή των Βυζαντινών) και των Λατίνων της Ρώμης και δυτικής Ευρώπης βρισκόταν στην κατακόρυφο της έντασης. Σημειωτέον δε, ότι, το όνομα Σουΐδας προϋπήρχε και ως απόδειξη τούτου μνημονεύεται από τον Ευστάθιο Θεσσαλονίκης. Ο συγγραφέας λοιπόν μας είναι τελείως άγνωστος και το όνομά του έχει αρχαία θεσσαλική καταγωγή. Οι πηγές του Λεξικού είναι άμεσες κι έμμεσες. Χρησιμοποίησε γενικά άλλα λεξικά, σχολιασμούς, ιστορικού και μία διασκευή κάποιου μεγάλου συγγράμματος του Ησύχιου του Μιλήσιου. Από τα Λεξικά χρησιμοποίησε ο Σουΐδας το επίτομο του Αρποκρατίωνα, το λεξικό του Ελλαδίου, στον οποίον οφείλει τα άρθρα του προς τον Φρόνιχο και ίσως το λεξικό του Ευδήμου. Δεν γνωρίζουμε αν έκανε χρήση των λεξικών του Αιλίου Διονυσίου και Παισανίου. Πάντως υπήρχε μεγάλη ταύτιση με το λεξικό του Φωτίου. Σχολιασμούς έκανε χρήση αυτών προς Θουκυδίδη και Αριστοφάνη, Αξιόλογα άρθρα πάνω στη γενική και εκκλησιαστική ιστορία έκανε , αναφέροντας αρχαιότερους συγγραφείς, όπως οι: Πολύβιος, Ιώσηπος, Ευτρόπιος, Προκόπιος, Καπίτων, Μαλάλας, Ιωάννης Αντιοχείας, Θεοφύλακτος Σιμοκάττης, Πασχάλιο Χρονικό, Γεώργιος Σύγκελλος, Νικηφόρος Πατριάρχης, Γεώργιος Μοναχός κ.ά. Την εποχή εκείνη το Λεξικό Σουΐδα αποτέλεσε τη μεγάλη ερανιστική εγκυκλοπαίδεια του Κωνσταντίνου του Πορφυρογέννητου. [ΛΕΞΙΚΟ ΣΟΥΪΔΑ, εκδόσεις ΘΥΡΑΘΕΝ, Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ 1900]

1124. Σοφαίνετος ο Στυμφάλιος (από την Στυμφαλία της Αρκαδίας), γεωγράφος και ιστοριογράφος του 5^{ου} με 4^ο π.Χ. αιώνα, ένας από τους στρατηγούς του Ξενοφώντα, καθοδηγητής 1000 Αρκάδων, που έγραψε ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ, με περιγραφές, από ότι βλέπουμε στα 3 με 4 σωζόμενα αποσπάσματα, πόλεων, όπως για παράδειγμα παρατίθεται ένα από αυτά: «Φύσκος, πόλις Λοκρίδος ... Καρίας ... Μακεδονίας ... Έστι καί ποταμός

⁶⁵⁷ Φερεκύδης φησίν, ότι Κρόνος άπεικασθείς ἔπλωι ἐμίγη τῇι Φιλύρῃ τῇι Ὠκεανοῦ, καὶ διὰ τοῦτο διφυῆς ὁ Χεῖρων. Σουΐδας δὲ ἐν α Θεσσαλικῶν τὸν Χεῖρωνα Ἰξίονος παῖδ᾽ α φησιν, ἀδελφὸν δὲ Πειρίθου.

Φύσκος, καθά φησιν Σοφαίνετος ἐν Κύρου ἀναβάσει». Ἐνα ἀπὸ τα ἀποσπάσματα αὐτά κάνει ἀναφορὰ καὶ γιὰ ἀρχαίους λαοὺς, ὅπως τοὺς «Καρδούχους, ἔθνος Μηδίας...οἰκεῖν ἀνά τὰ ὄρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν». Οἱ Καρδούχοι εἶναι πρόγονοι τῶν σημερινῶν Κούρδων, ποὺ κατοικοῦσαν στα βουνά της Μηδίας (ορεινὸ Ἰράκ καὶ Ἰράν) καὶ δὲν ἦταν υὑάκουοι τοῦ μεγάλου βασιλιά τῶν Περσῶν, προκαλῶντας συνεχῶς ἐξεγέρσεις. [Jacoby, F., *FGH* n. 109, *FHG*, II, 74]

1125. Στασίνο^ς, ἐποποιὸς τοῦ 9^{ου} αἰῶνα π.Χ., δημιουργὸς ἐνὸς ἔργου με τίτλο: ΚΥΠΡΙΑ ΕΠΗ, ποὺ περιγράφει τὰ γεγονότα τοῦ Τρωικοῦ πολέμου σε 11 βιβλία, αὐτῶν ποὺ προηγήθηκαν τῶν διαδραματιζομένων της Ἰλιάδας, τὴν προετοιμασία της ἐκστρατείας καὶ ὅλων τῶν γεγονότων μέχρι τοῦ σημείου ποὺ ἀναλαμβάνει τὴν ἀφήγησι ο Ὀμηρος στὴν Ἰλιάδα καὶ τελειώνει με τὴν *μήνυν τοῦ Ἀχιλλέως*, δηλαδὴ το θυμὸ τοῦ Ἀχιλλέα πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅταν ο τελευταῖος κράτησε τὴν Βρισηῖδα ἢ Ἰπποδάμεια, ἐνῶ ἦταν αἰχμάλωτη τοῦ Ἀχιλλέα. Ἀρχίζει με τὸ γάμο τοῦ Πηλέα, τοῦ πατέρα τοῦ Ἀχιλλέα με τὴ Θέτιδα, τὴν κρίσι τοῦ Πάρη, τὴν ἀπαγωγή της Ελένης, τὴ συγκέντρωση τῶν πλοίων στὴν Αὐλίδα, τὴν ἀπαγωγή της Ἰφιγένειας ἀπὸ τὴν Ἄρτεμη κατὰ τὴν τελετὴ της θυσίας, καὶ τὶς επιχειρήσεις τοῦ πολέμου στο Ἰλιον. Μετὰ ο Ὀμηρος στὴν Ἰλιάδα ἀφηγεῖται τὶς τελευταῖες 50 ἡμέρες μέχρι το θυμὸ τοῦ Ἀχιλλέα. Ο Στασίνο^ς κατὰγεται ἀπὸ τὴν Κύπρο καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἀμφισβητεῖται ὅτι εἶναι δημιουργὸς αὐτοῦ τοῦ ἐπικοῦ κύκλου καὶ ἀναφέρουν τὸν Κύπριο ἐπικὸ Ἡγησίνο τὸν Σαλαμῖνιο τοῦ 7^{ου} π.Χ. αἰ., τὸν ὁποῖον ο Ἀθηναῖος ὀνομάζει Ἡγησία ἢ μερικοὶ τὸν Ὀμηρο. Σύμφωνα με μία παράδοσι, ο Ὀμηρος πάντρεψε τὴν κόρη τοῦ Ἀρσιφόνη με τὸν Κύπριο Στασίνο, καὶ ἐπειδὴ ἦταν φτωχός, τὴν προίκισε με ἓνα μεγάλο ἐπικὸ ποίημα ποὺ ἔδωσε στὸν γαμπρὸ τοῦ Στασίνο. Ἀργότερα δόθηκε ο τίτλος Κύπρια ἔπη, ἀπὸ τὴν πατρίδα τοῦ Στασίνο^υ. Ὡς γραπτὸ κείμενο πρέπει νὰ ἐμφανίστηκε κατὰ τὸν 7^ο αἰῶνα π.Χ. Τὰ ἔπη αὐτά διαιροῦνται σε 11 βιβλία, ἀπὸ τα ὁποῖα σώζονται σήμερα μόνο 22 ἀποσπάσματα. Το περιεχόμενο ἦταν γνωστό, ὅπως φαίνεται στὸν Πρόκλο, το ὁποῖον περιέλαβε στὴ Χρηστομάθειά του καὶ στὴ συνέχεια ἀπὸ τὴν Χρηστομάθεια ο Φώτιος δημιούργησε ἓνα ἀπάνθισμα στὴ Μυριόβιβλο. [Κυριάκου Χατζηγιάννου, *Ἡ ἀρχαία Κύπρος εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πηγὰς*, Ἐκδοσι Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Λευκωσία 1975, τόμ. Γ', μέρος Α', σ. 23, Ἀδαμάντιος Κοραῖς, ἈΤΑΚΤΑ, 1830]

1126. Στάφυλος ο Ναυκρατίτης⁶⁵⁸ (ἀπὸ τὴ Ναύκρατι της Αἰγύπτου), ιστοριογράφος περίπου το 300 π.Χ. (ΑΚΛ). Ὑπάρχουν ἀναφορὲς τοῦ Ἀρποκρατίωνα ὅτι ἔγραψε ΠΕΡΙ

⁶⁵⁸ Παρατίθενται δύο ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν ιστορία τῶν Θεσσαλῶν: «Στάφυλος δὲ ὁ Ναυκρατίτης Πελασγὸν φησιν Ἀργεῖον τὸ γένος, μετοικῆσαι δὲ εἰς Θεσσαλίαν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ Πελασγίαν τὴν Θεσσαλίαν κληθῆναι. Στάφυλος δὲ ἐν τρίτῳ τῶν **Περὶ Θεσσαλίαν** ἱστορεῖ Χεῖρωνα, σοφὸν ὄντα καὶ ἀστρονομίας ἔμπειρον, βουλόμενον τὸν Πηλέα ἐνδοξον ποιῆσαι, μεταπέμψασθαι τὴν Ἄκτορος θυγατέρα τοῦ Μυρμιδόνος, καὶ λόγους διασπείραι, ὅτι μέλλει γαμεῖν τὴν Θέτιν ὁ Πηλεὺς, Διὸς δίδοντας αὐτῷ· οἱ δὲ θεοὶ μετ' ὄμβρου καὶ χειμῶνος ἤξουσιν εἰς τὸν γάμον. Ταῦτα φημίσας, παρετῆρει τὸν χρόνον, ἐν ᾧ ὑδάτων ἔμελλεν ἔσεσθαι ἐπομβρία καὶ πνεύματα ἐξαίσια, καὶ τότε δίδωσι Πηλεῖ Φιλομήλαν. Καὶ οὕτως ἐπεκράτησεν ἡ φήμη, ὅτι τὴν Θέτιν ἔγμη». Schol. Apoll. Rh. I, 580; Στάφυλος δὲ ὁ Ναυκρατίτης Πελασγὸν φησιν Ἀργεῖον τὸ γένος, μετοικῆσαι δὲ εἰς Θεσσαλίαν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ Πελασγίαν τὴν Θεσσαλίαν κληθῆναι. Hapocration; Πενέσται παρὰ Θετταλοῖς καλοῦνται οἵπερ παρὰ Λακεδαιμονίους Εἴλωτες ... Διεῖλεται δὲ περὶ αὐτῶν ἐπὶ πλέον Στάφυλος ἐν τῇ γ' Περὶ Θετταλῶν. Οὐ μόνον δὲ αὐτοὺς Πενέστας καλεῖσθαι φησι, ἀλλὰ καὶ Θετταλοκέτας. Schol. Iliad. II, 175; Ἐκ τίνος Πηλεὺς Πολυδώραν ἔσχεν; ὥς μὲν Στάφυλος ἐν τῇ γ' (al. ζ') Θεσσαλικῶν, ἐξ Εὐρυδίκης τῆς Ἄκτορος θυγατρὸς· Φερεκύδης δὲ ἐξ Ἀντιγόνης τῆς Εὐρυτίωνος, ἄλλοι δὲ ἐκ Λαοδαμείας τῆς Ἀλκμαίωνος. Argument. Eur. Medae; Στάφυλος δὲ φησι τὸν Ἰάσονα τρόπον τινὰ ὑπὸ τῆς Μηδείας ἀναιρεθῆναι· ἐγκελεύσασθαι γὰρ αὐτὴν ὑπὸ τῇ πρύμνῃ τῆς Ἀργούς αὐτὸν κατακοιμηθῆναι, μελλούσης τῆς νεῶς διαλύεσθαι ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἐπιπεσοῦσης γοῦν τῆς πρύμνης τῷ Ἰάσονι, τελευτῆσαι αὐτόν.

ΘΕΤΤΑΛΩΝ, ΠΕΡΙ ΑΙΟΛΕΩΝ⁶⁵⁹, ΠΕΡΙ ΑΘΗΝΩΝ⁶⁶⁰ και ΠΕΡΙ ΑΡΚΑΔΩΝ⁶⁶¹, όπως μας αναφέρει ο Σέξτος ο Εμπειρικός. [FHG, IV, 505-507]

1127. Στέφανος ο Βυζάντιος, καθηγητής στο Πανσπουδαστήριο της Κωνσταντινούπολης. Γεωγράφος και γραμματικός της 5^{ης} από Χριστού εκατονταετηρίδας (άλλοι τον τοποθετούν την 6^η μ.Χ. εκατονταετηρίδα μεταξύ των χρόνων 538 και 573), ο οποίος έγραψε ένα λεξικό που επιγράφεται *Εθνικά*⁶⁶², αποτελούμενο λέγεται από 60 βιβλία. Το τεράστιο αυτό έργο περιλαμβάνει την παραγωγή όλων των αρχαίων κυρίων ονομάτων εθνών, χωρών, πόλεων και ποταμών, παραθέτοντας πληθώρα πληροφοριών για την παλιότερη και τη σύγχρονη προς αυτόν γραμματεία. Δυστυχώς δεν διασώθηκε. Ευτυχώς όμως για μας σώζεται μία επιτομή, που έφτιαξε ο Ερμόλαος ο γραμματικός και την οποία αφιέρωσε στον αυτοκράτορα Ιουστινιανό και τη μέθοδο παράθεσης των λημμάτων του μπορούμε να τα ταυτοποιήσουμε από τον Κωνσταντίνο τον Πορφυρογέννητο (10^{ος} αιώνας) στο λήμμα *Ιβηρία*, συγγραφέας που είχε, όπως φαίνεται, στη διάθεσή του ολόκληρο το πολύτομο έργο του Στέφανου. [Εκδόσεις του Στεφάνου: Aldus Manutius (pr.), 1502, *Περὶ πολεῶν*, Claudius Salmasius (Claude Saumaise), Abraham van Berkel, 1688, Στεφάνου Βυζαντίου *Ἐθνικά κατ' ἐπιτομήν* = *Stephani Byzantini Gentilia per epitomen, antehac*, *Περὶ πολεῶν*, *De urbibus inscripta* (Leiden) και Karl Wilhelm Dindorf, 1825, *Stephanus Byzantinus. Opera*, 4 vols. (Leipzig), ενσωματώνοντας τις σημειώσεις του L. Holsteinius, A. Berkelius, και T. de Pinedo]

1128. Στησικλείδης ο Αθηναίος. Ιστορικός 4^{ου} με 3^{ου} αιώνα π.Χ., ο οποίος αναφέρεται από τον Διογένη τον Λαέρτιο ως συγγραφέα ενός καταλόγου αρχόντων και ολυμπιονικών, που επιγράφεται ως *Αρχόντων και Ολυμπιονικών αναγραφή*. [FHG, IV, 507]

1129. Στησίμβροτος ο Θάσιος, ιστορικός συγγραφέας από την Θάσο. Έζησε κατά τον 5^ο αιώνα π.Χ. (470-420). Ήταν ένας από τους πρώτους Έλληνες επιστήμονες που καλλιέργησε τη γραμματική τέχνη. Δούλεψε για πολύ μεγάλο διάστημα στην Αθήνα και ασχολήθηκε με τη νέα φάση της φιλοσοφίας, το σκεπτικισμό, που

**ΑΡΧΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΩΝ
ΑΝΑΓΡΑΦΗ.**

Diogen. Laert. II, 55. de Xenophontis filio Gryllo: Ἦκμαζε δὲ κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς τετάρτης καὶ ἐνενηκοστῆς Ὀλυμπιάδος, καὶ ἀναβέβηκε σὺν Κύρῳ ἐπὶ ἀρχontos Ξεναϊέτου ἐνὶ πρότερον ἔτει τῆς Σωκράτους τελευτῆς. Κατέστρεψε δὲ, καθά φησι Στησικλείδης ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῇ τῶν ἀρχόντων καὶ Ὀλυμπιονικῶν ἀναγραφῇ, ἔτει πρώτῳ τῆς πέμπτης καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος, ἐπὶ ἀρχontos Καλλιδημίδου, ἐφ' οὗ καὶ Φίλιππος ὁ Ἀμύντου Μακεδόνων ἤρξε. Τέθνηκε δ' ἐν Κορίνθῳ, ὡς φησι Δημήτριος ὁ Μάγνης, ἥδη δηλαδὴ γηραιὸς ἱκανῶς.

⁶⁵⁹ ΠΕΡΙ ΑΙΟΛΕΩΝ. Harpocration v. Προναία: Ὡνομάζετο τις παρὰ Δελφοῖς Ἀθηνᾶ Προναία διὰ τὸ πρὸ τοῦ ναοῦ ἰδρῦσθαι. Ταύτην δὲ Ἡρόδοτος ἐν τῇ η' Προνηΐην ὀνομάζει. Ἰστορήκασιν δὲ περὶ αὐτῆς ἄλλοι τε καὶ Στάφυλος ἐν τῷ Περὶ Αἰολέων.

⁶⁶⁰ ΠΕΡΙ ΑΘΗΝΩΝ. E LIBRO PRIMO. Harpocration: Ἐπίβοιον ... Φιλόχορος ἐν β' φησὶν οὕτως· «Ἐὰν δὲ τις τῇ Ἀθηνᾶ θύῃ βούν, ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τῇ Πανδρόσῳ θύειν οἶν, καὶ ἐκαλεῖτο τὸ θῦμα ἐπίβοιον.» Ὁμοίως καὶ Στάφυλος ἐν α' τῶν Περὶ Ἀθηνῶν.

⁶⁶¹ ΠΕΡΙ ΑΡΚΑΔΩΝ. Sextus Empiricus C. math.: Στάφυλος δὲ ἐν τῷ Περὶ Ἀρκάδων (sc. Ἀσκληπιὸν κεκεραυνῶσθαι λέγει), ὅτι Ἰππόλυτον ἐθεράπευσε φεύγοντα ἐκ Τροιζήνης, κατὰ τὰς παραδεδομένας κατ' αὐτοῦ ἐν τοῖς τραγωδουμένοις φήμας. Φύλαρχος δὲ κτλ.

⁶⁶² ΕΚ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ Ἀ β α ι, πόλις Φωκική, ἀπὸ εὐθείας ἐνίκης τῆς Ἀβη. κέκληται δὲ ἀπὸ ἥρωος Ἀβα. Ἡρωδιανὸς δὲ φησιν ὅτι τὸ Ἀβας, ὅτε ἔθνος σημαίνει, περιττοσυλλάβως κλίνεται ἀεὶ, ὅτε δὲ κύριον, καὶ ἰσοσυλλάβως καὶ περιττοσυλλάβως. ἐστι δὲ ὁ ποταμὸς Ἰταλίας. ὡς οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀμύκλα Ἀμύκλαι, οὕτως Ἀβα Ἀβαι. Λυκόφρων „ποθοῦντες Ἀμφισάν τε καὶ κλεινὰς Ἀβας“. τὸ ἐθνικὸν Ἀβαῖος καὶ τὸ κτητικόν. μηδεὶς δὲ περιττολογίαν ἡγήσθω τὴν παράθεσιν τῶν ἐθνικῶν, διὰ τὸ ἀνόμοιον. Δέσβη γὰρ φρούριον Ἰσαυρίας, τὸ δὲ ἐθνικὸν Δεσβήτης καὶ Δεσβαῖος, ὡς Σιδήτης καὶ Πυλήτης, ὡς δευχθήσεται, ἀπὸ τοῦ Σίδη καὶ Πύλη. [ὡς] καὶ Ἀλβη, τὸ ἐθνικὸν Ἀλβανός. καὶ Ἀλύβη, τὸ δὲ ἐθνικὸν Ἀλυβαῖος καὶ Ἀλυβεύς, οὗ θηλυκὸν Ἀλυβής, καὶ Ἀλυβήιος τὸ κτητικόν, ὡς βασιλῆιος· ἀλλὰ καὶ Ἀλυβες. καὶ Ἀρτάκη Ἀρτακηνός Ἀρτάκιος, οὐκ Ἀρτακαῖος. αἱ δὲ Ἀβαι πόλις ἐν τοῖς Φωκεῦσιν, ἔνθα ἱερὸν Ἀπόλλωνος. ἦν δὲ τοῦτο τὸ μαντεῖον πρὸ τοῦ ἐν Δελφοῖς. ἐστι καὶ ἄλλη Ἀβα πόλις Καρίας, ὡς Ἡρωδιανὸς ἐν ἐνδεκάτῳ βιβλίῳ.

είχε αρχίσει να εμφανίζεται την εποχή εκείνη, συναναστρεφόμενος τους σοφιστές Πρωταγόρα και Γοργία. Διακρίθηκε για την ευρύτητα του πνεύματος του και την πολύπλευρη μόρφωση του. Τα συγγράμματα του, «Περί Όμηρου», «Περί Τελετών» και «Περί Θεμιστοκλέους», «Περί Θουκυδίδου και Περικλέους», έργα που χρησίμευσαν ως βασική βιβλιογραφική πηγή σε πολλούς μεταγενεστέρους Έλληνες και Ρωμαίους συγγραφείς. Από το τελευταίο έργο του διασώθηκαν αρκετά αποσπάσματα, που περιλαμβάνονται στις εκδόσεις των «Αποσπασμάτων Ελλήνων Ιστορικών» του Carolus Müllerus (FHG). Ένα άλλο έργο που μνημονεύεται ήταν το «Περί τελετών». Στο έργο αυτό υποστηρίζει, ότι, οι Ιδαίοι Δάκτυλοι εκλήθησαν έτσι, όχι γιατί την σκόνη που έρριξαν ήταν από την Ίδη, αλλά ως προερχόμενοι από τον Δία και τη νύμφη Ίδη. Στο ΠΕΡΙ ΟΜΗΡΟΥ ο Στησίμβροτος υποστήριζε ότι 'ηταν Σμυρναίος [FHG, II, 53-58, Jacoby, F., FGH n. 107 (fr. 12-29)]

1130. Στράβων ο Αμάσειος ή Αμασεύς, (64/3 π.Χ.-23/19 μ.Χ.), ιστορικός και ο πιο ξακουστός γεωγράφος της αρχαιότητας. Ο Στράβωνας γεννήθηκε στην Αμάσεια του Πόντου από μητέρα, που είχε ελληνική καταγωγή, όπως αναλυτικά μας περιγράφει στα *Γεωγραφικά* του. Μια καταγωγή ευγενών για την οποία περηφανεύεται, γι' αυτό και την αναλύει μέχρι δεύτερη γενιά, κι από την άλλη αποσιωπά τα πάντα για τον πατέρα του, μόνο αναφέρει το θείο του με το βαρβαρικό όνομα Μοαφέρνης. Να πώς εξιστορεί την καταγωγή του. Η μητέρα του γεννήθηκε από την κόρη του Λαγέτα (γιαγιά του Στράβωνα). Ο Λαγέτας ήταν γιος του Δορύλαου του τακτικού, ενός στρατηγού του Μιθριδάτη του Ε', τον επονομαζόμενο Ευεργέτη, που ήταν βασιλιάς του Πόντου. Ο Δορύλαος είχε σταλθεί από τον Μιθριδάτη στην Κρήτη για να βοηθήσει τους Κνωσσίους από τις επιθετικές ενέργειες των φιλορωμαίων κατοίκων της Γόρτυνας και κατόρθωσε να τελειώσει τον πόλεμο γρήγορα. Εκεί ο Δορύλαος ενυμφεύει μια Μακεδόνισα, τη Στερόπη, και γέννησε τον παππού από τη μάνα του Στράβωνα Λαγέτα και ένα παιδί ακόμη τον Στρατάρχη. Ο Δορύλαος είχε έναν αδελφό, τον Φιλέταιρο, ο οποίος κι αυτός ανήκε στο στενό περιβάλλον του Μιθριδάτη του Ευεργέτη. Ο Φιλέταιρος έκανε ένα γιο, στον οποίον έδωσε το όνομα του αδελφού του, Δορύλαο, που ήταν φυσικά εξάδελφος του Λαγέτα. Η θυγατέρα του Λαγέτα γέννησε τη μάνα του Στράβωνα (Δορύλαος ο τακτικός, καταγόμενος από την Κρήτην, εγέννησε υιούς δύο, ονομαζομένους Στρατάρχαν και Λαγέταν. Ο αδελφός του Δορυλάου, ωνομάζετο Φιλέταιρος, έχων και αυτός υιόν, ομώνυμον του θείου, Δορύλαον. Του Λαγέτα η θυγάτηρ εγέννησε την μητέρα του Στράβωνος *Γεωγραφικά*, βιβλίο Ι, 477-478, από την έκδοση του Κοραή). Ο Δορύλαος του Φιλέταιρου είχε την τύχη να ανατραφεί με το διάδοχο του Μιθριδάτη του Ε'. Όπως και στην αυλή του Φιλίππου, οι νέοι της αυλής που είχαν ήθος και ευγένεια, αποτελούσαν τους συμμαθητές του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην παιδική και νεανική ηλικία, οι γνωστοί «συνέταιροι» κι

αυριανοί πιστοί του φίλοι και στρατηγοί, έτσι και στην αυλή του Μιθριδάτη του Ε' ο Δορύλαος

επιλέχθηκε να είναι ένας από τους εταίρους του διαδόχου. Ο Δορύλαος του Φιλεταίρου ανατράφηκε από παιδί με το Μιθριδάτη τον ΣΤ΄ (132 ή 120 με 65 π.Χ.), τον αποκαλούμενο Ευπάτορα, που αποδείχθηκε ο μεγαλύτερος εχθρός των Ρωμαίων. Ο Ευπάτορας απέκτησε βαθύτατη ελληνική παιδεία, την οποίαν, όταν βρέθηκε στο θρόνο, προώθησε στις τέχνες και στα γράμματα. Ήταν ψηλός με επιβλητικό ανάστημα, όμως πιο φοβερή ήταν η ευρύτατη μόρφωσή του κι η ικανότητά του να μιλά 22 διαλέκτους. Τα πεδία γνώσεών του είχαν επεκταθεί ακόμη και στον ειδικό τομέα της φαρμακευτικής και της ιατρικής, αναπτύσσοντας ερευνητικό έργο μαζί με το γιατρό Κρατεύα. Λέγεται ότι έγραψε ένα έργο για τα Αντίδοτα δηλητηρίων, τα οποία ονομάστηκαν *Μιθριδάτεια*. Ο νεότερος Δορύλαος, θείος της μάνας του Στράβωνα, με την άνοδο στο θρόνο του Ευπάτορα, διετέλεσε ύπαρχος της Κολχίδας και στη συνέχεια στρατηγός στον πόλεμο με τους Ρωμαίους.

Το 65 π.Χ. (το 687 έτος από κτίσεως Ρώμης) ο Πομπήιος, νίκησε τον Μιθριδάτη και κατέλυσε το πλούσιο και πολυεθνικό βασίλειο του Πόντου, σκοτώνοντας το γιγαντώσωμο αλλά μεγάλης διανοητικής ικανότητας βασιλιά. Ο Στράβωνας πρέπει να γεννήθηκε την ίδια περίπου εποχή της κατάλυσης του βασιλείου του Πόντου ή λίγο μετά. Υπολογίζεται σήμερα ότι γεννήθηκε το 64 με 63 π.Χ., ενώ ο Αδαμάντιος Κοραής που εξέδωσε το Στράβωνος Γεωγραφικών στο Παρίσι το 1815 υποστήριξε, επιχειρηματολογώντας, ότι γεννήθηκε *περί το 687 έτος της κτίσεως Ρώμης*, δηλαδή το 65 π.Χ. Το όνομα και το επάγγελμα του πατέρα του αποσιωπάται κι αυτό μάλλον γιατί δεν ήταν Έλληνας. Γίνεται μόνο μια αναφορά σε έναν θείο του Καππαδόκη, το Μοαφέρνη, όνομα βαρβαρικό.

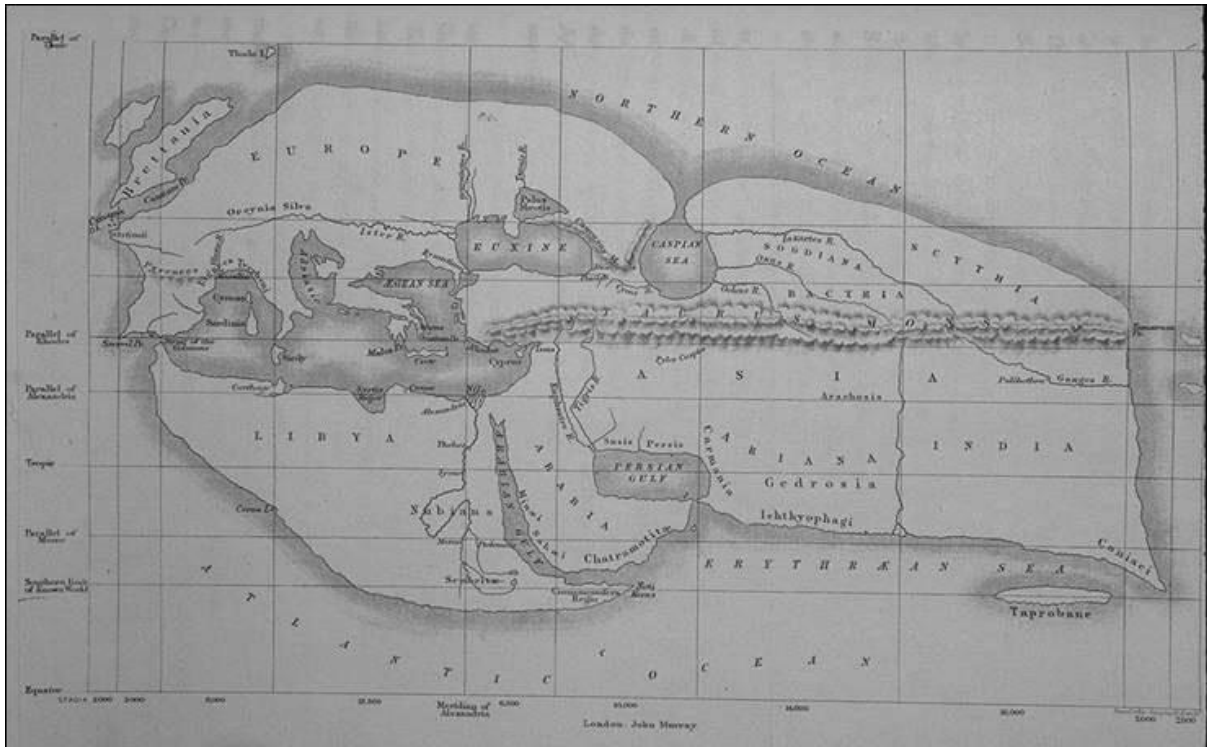
Τα πρώτα βήματα της ζωής του τα έκανε στον κολοφώνα της δόξας του Πομπήιου⁶⁶³ του Μεγάλου, που μόλις είχε νικήσει το Μιθριδάτη και τους πειρατές της ανατολικής Μεσογείου. Οι γονείς του Στράβωνα για να διατηρήσουν τα περιουσιακά τους δικαιώματα και για να αποσείσουν το παρελθόν τους ως στελέχη της αυλής του Μιθριδάτη, έδωσαν στο παιδί τους το όνομα Στράβων, επειδή ο πατέρας του Πομπήιου ονομάζεται Strabo, θέλοντας να εξευμενίσουν το μεγάλο νικητή. Το όνομα Στράβων όμως είναι ελληνικό, εφόσον είναι ο γιος του Τειρεσία, παίρνοντας αυτό το όνομα γιατί ήταν παραμορφωμένος στην όψη, όπως μας λέει ο Σώστρατος, μετά την οργή της θεάς Ήρας. Ο Πομπήιος, εκείνον τον καιρό έπαψε να χρησιμοποιεί το επώνυμό του Strabo, γιατί πλαισιωμένος από τις μεγάλες νίκες του (πειρατές, Μιθριδάτης), θέλησε να επιβληθεί των άλλων στρατηγών, προσκολλώντας το επίθετο Μέγας (Magnus). Όμως νικήθηκε στα Φάρσαλα από τον Ιούλιο Καίσαρα, και διαφυγών στην Αίγυπτο, σκοτώθηκε από τον Πτολεμαίο τον Αυλητή. Ο μεγάλος μας γεωγράφος μεγάλωσε και σπούδασε στα χρόνια του Καίσαρα, που νίκησε τον Πομπήιο, άρχισε να ιστορεί στα χρόνια του Αυγούστου και να γεωγραφεί στα χρόνια του αυτοκράτορα Τιβερίου. Η οικονομική κατάσταση της οικογένειάς του ήταν τέτοια, που του επέτρεπε να αποκτήσει πολύ καλές σπουδές και άριστες κοινωνικές σχέσεις, οι οποίες υλοποιήθηκαν με τη μορφή των σπουδαίων του έργων. Έργα, που ευτυχώς κάποια έφτασαν και σε μας, όμως τα πιο πολλά «χάθηκαν» (αυτό το πολύτομο της Ιστορίας του). Ο Στράβωνας διδάχθηκε την ελληνική φιλολογία από τον *Τυραννίωνα* το νεότερο, έναν Φοίνικα γραμματικό την εποχή του Αυγούστου. Απέκτησε

⁶⁶³ Ο Γναίος Πομπήιος Στράβων (**Gnaeus Pompeius Strabo**, 135 π.Χ. - 87 π.Χ.) ήταν στρατηγός των Ρωμαίων, καταγόμενος από το FEMO της Πικεντίας, αγροτική κώμη των Απεννίνων προς την πλευρά της Αδριατικής, περιοχή της Αγκκώνας, ο οποίος πλούτισε, έγινε, αν και ταπεινής καταγωγής, συγκλητικός και στρατηγός στη συνέχεια. Το Στράβων του δόθηκε λόγω στραβισμού στα μάτια. Πέθανε κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων ανάμεσα στον Γάιο Μάριο και στον Λεύκιο Κορνήλιο Σύλλα. Ο γιος του Πομπήιος επίσης Στράβων, πέρασε με την πτέρυγα των αντιπάλων του πατέρα του, του Σύλλα και γρήγορα ανελίχθηκε και έγινε ύπατος κατ' εξαίρεση το 70 π.Χ. Μετά από πολέμους στην ανατολή, όπου νίκησε τον Μιθριδάτη, τον Αντίοχο ΙΓ' και τον Τιγράνη βασιλιά της Αρμενίας, έγινε ένας της τριανδρίας μαζί με τον Καίσαρα και τον Κράσσο. Ο Κράσσος σκοτώθηκε στους πολέμους με το ελληνικό βασίλειο των Πάρθων και ο Πομπήιος ήρθε σε σ'γκρουση με τον Καίσαρα. Στο Δυρράχιο της Ηπείρου τον νίκησε, όμως σε δεύτερη μάχη στα Φάρσαλα νικήθηκε κατ'α κράτος. Διέφυγε στην Αίγυπτο, ζήτησε άσυλο από τον Πτολεμαίο ΙΓ' Διόνυσο, όμως ο τελευταίος για να εξευμενίσει τη Ρώμη τον δολοφόνησε το 48 π.Χ.

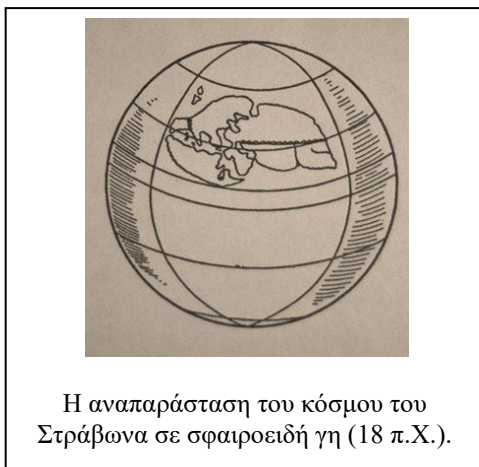
μία προσεγμένη παιδεία στη Νύσσα της Καρίας, με δάσκαλο τον ιστοριογράφο Αριστόδημο⁶⁶⁴. Ακολούθως ως ακροατής διδάχθηκε την αριστοτελική φιλοσοφία από τον Ξέναρχο στη Σελεύκεια της Κιλικίας, λιμάνι στις εκβολές του Καλυκάδνου ποταμού. Θα περίμενε κανείς, από τις τελευταίες σπουδές να τον κατατάξει στην Περιπατητική σχολή των φιλοσόφων (Αριστοτέλη). Θα κάνει όμως λάθος, γιατί φαίνεται να είναι μυαλό ανήσυχο και δεν αρκείται στην προσήλωση ενός φιλοσοφικού ρεύματος. Επιδίωξή του είναι να γνωρίσει και το περιεχόμενο του βασικού αντιπάλου ρεύματος προς τον Αριστοτέλη, των Στωικών (φιλοσοφικό ρεύμα του Ζήνωνα, ο οποίος εδίδασκε στην Ποικίλη Στοά). Συνέχισε γι' αυτό τις σπουδές του στη Σιδώνα, παρακολουθώντας τη διδασκαλία του Βοήθου, επίσημου εκπροσώπου τότε των Στωικών. Συγκρίνοντας τα δύο φιλοσοφικά ρεύματα, βγαίνει το συμπέρασμα ότι μάλλον έκλινε προς το ρεύμα αυτό της φιλοσοφίας. Κι αυτό, γιατί το Στωικό Αθηνόδωρο τον ονομάζει *Εταίρον* του και τον Ζήνωνα τον θεωρεί *ημέτερον*. Οι αιρέσεις μεταξύ των Ελλήνων φιλοσόφων ήταν πολλές και τα δόγματα αλληλοσυγκρουόμενα, όμως όλες κατά την ακρόασή τους υποστήριζαν ότι σκοπός τους είναι η έρευνα για την εύρεση της αλήθειας. Παρόλα αυτά μεταξύ των διαφόρων εκπροσώπων των φιλοσοφικών αιρέσεων αντί να συνδιαλέγονται εποικοδομητικά και να προωθούν τον διάλογο, αντιθέτως βαθμιαία ανέπτυξαν ένα μίσος με αλόγιστα όρια, ώστε 200 χρόνια αργότερα ο Λουκιανός ο Σαμοσατέας, που έγραψε για τους σοφούς και τους φιλοσόφους, να ομιλεί για γελοίους σχολαστικούς.

Ο Στράβωνας ταξίδευσε πολύ και έκανε περιηγήσεις από την Αρμενία μέχρι την Ιταλία κι από τον Εύξεινο Πόντο μέχρι τα σύνορα της Αιθιοπίας με την Αίγυπτο. Το 44 π.Χ. μετέβη στη Ρώμη για να συνεχίσει τις σπουδές του, όπου έμεινε πολύ καρό, κάνοντας ταυτόχρονα περιηγήσεις στην Ιταλία, όπως στην Τυρρηνία και αλλού. Το 42 π.Χ. λίγους μήνες πριν από τη δολοφονία του Καίσαρα, η Κόρινθος είχε καταστραφεί από τον Μόμμιο, αλλά επί Καίσαρα άρχισε να γίνεται ανάκτηση της πόλης κι αποκατάσταση σε λίγα χρόνια. Την Κόρινθο αυτή επισκέφθηκε ο Στράβωνας κατά το 35 π.Χ. Κατά το 23 π.Χ. γνωρίστηκε με τον Αίλιο Γάλλο και τον συνόδευσε στην εκστρατεία του κατά των Αράβων. Από τις περιηγήσεις του και τα μακρά ταξίδια του προέκυψε ένα υλικό, το οποίον συνδυαζόμενο με την τότε υπάρχουσα βιβλιογραφία, δημιούργησε το σπουδαίο έργο του τα *Γεωγραφικά*. Πριν καταγράψει τις γεωγραφικές του εμπειρίες, ξεκίνησε τη συγγραφή ιστορίας στη Ρώμη, πόλη που προσφερόταν για τη μελέτη και συλλογή κατάλληλου υλικού από τις εκεί βιβλιοθήκες. Έγραψε τα *Ιστορικά υπομνήματα ή Απομνημονεύματα* ή τα *μετά Πολύβιον* σε 47 βιβλία, έργο απωλεσθέν, γνωστού όμως περιεχομένου των 43 βιβλίων από τα 47, που μερικοί υποστηρίζουν ότι, τα συνιστούσαν λιγότερα στον αριθμό βιβλία(περί τα 42). Στα 4 πρώτα απ' αυτά δεν γνωρίζουμε το περιεχόμενό τους, αλλά υποθέτουμε ότι είναι μία σύντομη επισκόπηση των ιστορικών γεγονότων μέχρι το 144 π.Χ. Τα επόμενα βιβλία εκθέτουν τα γεγονότα μέχρι την εποχή του, πιθανότατα φθάνοντας μέχρι το 27 π.Χ., χρόνια του αυτοκράτορα Αυγούστου. Γνωρίζουμε ότι το 29 π.Χ. επέστρεψε στη Ρώμη, αλλά το 24 π.Χ. διέτρεχε μετά του Α. Γάλλου την Αίγυπτο, φθάνοντας στα νοτιότερα της χώρας, φθάνοντας πιθανόν μέχρι την Αιθιοπία. Πέθανε περί το 24 ή 21 π.Χ. Οι εκτιμήσεις μας αυτές εμπλουτίζονται κι από κάποιες λιγοστές όμως αναφορές άλλων συγγραφέων προς το έργο του. Το πρώτο λοιπόν ογκώδες συγγραφικό έργο ήταν η *Ιστορία*, οπότε και ο χαρακτηρισμός του ως πνευματικού άνδρα της εποχής ήταν αυτός του *ιστορικού*.

⁶⁶⁴ Ο Αριστόδημος ήταν γιος του Μενεκράτη, διάσημου μαθητή του Αρίσταρχου του Σαμοθρακέα, του επίσης διάσημου και μεγάλου γραμματικού, διευθυντή της Μεγάλης Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας και παιδαγωγού του Πτολεμαίου Ζ'.

Αναπαράσταση του κόσμου του Στράβωνα κατά το 18 π.Χ.

Η αναπαράσταση του κόσμου του Στράβωνα σε σφαιροειδή γη (18 π.Χ.).

Η ιστορία αυτή αποτελούσε συνέχεια του έργου του ιστορικού Πολύβιου. Στην πραγματικότητα η ιστορία ξεκινούσε, όχι ακριβώς από το σημείο που σταμάτησε να γράφει ο Πολύβιος, αλλά πολύ πιο παλιά, γιατί με τα πρώτα 4 ή 5 βιβλία συνοψίζονται η ιστορία των Ελλήνων και των Ρωμαίων και στο 6^ο αρχίζει αναλυτικά την ιστορία μετά τον Πολύβιο. Γνωρίζουμε ότι στα υπόλοιπα 42 βιβλία περιγράφονται γεγονότα από την πτώση της Ελλάδας στους Ρωμαίους το 145 π.Χ. κι φθάνει στα χρόνια του Αυγούστου το 27 π.Χ. Το τεράστιο αυτό έργο εκδόθηκε το 20 π.Χ., αλλά δυστυχώς δεν έχουμε κανένα βιβλίο από αυτό, παρά κάποια λιγοστά αποσπάσματα που έχουν διασωθεί και μερικές

αναφορές σε έργα άλλων μεταγενέστερων ιστορικών. Από το 20 μ.Χ. και κατά άλλους το 7 π.Χ. άρχισε να γράφει τα Γεωγραφικά του. Αντίθετα, τα Γεωγραφικά του (17 συνολικά βιβλία) είχαν καλύτερη, ευτυχώς για μας, τύχη. Έχει διασωθεί το μεγαλύτερο μέρος τους. Στο έργο αυτό δίνεται μία περιγραφή ολόκληρου του γνωστού τότε κόσμου, έχοντας ως πρώτη αυθεντία στο χώρο της γεωγραφίας τον Όμηρο και ευρισκόμενος σε αντιπαράθεση με τον Ερατοσθένη, τον Πολύβιο και τον Ποσειδώνιο για τις μαθηματικές βάσεις της γεωγραφίας. Ήταν ο πρώτος που περιέγραψε χώρες της Ευρώπης, όπως η Γαλλία, η Γερμανία ή η Βρετανία. Το ύφος του ήταν απλό, παραστατικό και γινόταν, όπου είχε στοιχεία, σαφές. Για το περιεχόμενο των Γεωγραφικών του Στράβωνα στα 17 του βιβλία, υπάρχει ιδιαίτερο ένθετο.

Η γεωγραφία του Στράβωνα γράφτηκε μετά τη συγγραφή μιας ιστορίας, αποτελούμενης από 43 βιβλία και για την οποίαν θα αναφερθούμε παρακάτω. Το περιεχόμενο των 17 βιβλίων των

Γεωγραφικών του Στράβωνα, όπως δίνεται με τη διάταξη κεφαλαίων της έκδοσης του *Αδαμάντιου Κοραή* στο Παρίσι στα 1815-1817, η οποία είχε τίτλο:

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΒΙΒΛΙΑ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Προοίμιο της Γεωγραφίας, περιλαμβάνει κριτική προγενεστέρων γεωγράφων, θεωρητική εισαγωγή στοιχείων της γεωγραφίας, θεωρητικές αντιλήψεις, όπως για τη σφαιρικότητα της γης, της μετάθεσης πολλών μερών της (π.χ. της Σικελίας, η οποία αποσπάστηκε από την ηπειρωτική Ιταλία) κ.ά.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β. Περιλαμβάνει: γενική περιγραφή τόπων, όπως για παράδειγμα της Βακτριανής, Αρμενίας, Μηδίας, Αρίας, Καππαδοκίας κλπ, επίσης χαρακτηρισμούς δυσφημιστικούς σε μερικούς γεωγράφους (χαρακτηρίζει τον Πυθέα και τον Ευήμερο ως γεωγράφους ψεύστες), αναφορές σε επιτεύγματα άλλων (αναφέρει την περίμετρο της γης, όπως τη μέτρησε ο Ερατοσθένης: *η της γης περίμετρος στάδιά εισι μυριάδες εικοσιπέντε και δισχίλια ων το εξηκοστόν μέρος γίνεται τετρασχιλίων διακοσίων σταδίων*) ή για επιτεύγματα του Ιπάρχου και δεδομένων της ιστορικής γεωγραφίας.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ.

Ιβηρία με τις παρακείμενες νήσους (Πιτυούσσα, Γυμνησία κλπ.)

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ.

Γαλλία
Βρετανική
Άλπεις

ΒΙΒΛΙΟΝ Ε.

Ιταλία (από τις Άλπεις μέχρι το Σικελικό πορθμό)

ΒΙΒΛΙΟΝ ΣΤ.

Ιταλία (τα της Αδρίας, δηλαδή της Αδριατικής, της Απουλίας, Καλαβρίας, των νήσων του Ιονίου πελάγους, των παρακειμένων νήσων της Σικελίας, της Σικελίας, μέχρι της Καρχηδόνας και των παρακειμένων της νήσων)

ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ.

Κεφ. Α'. Γερμανία
Κεφ. Β'. Κίμβροι
Κεφ. Γ'. Γέται
Κεφ. Δ'. Χερρόνησος (ταυρική)
Κεφ. Ε'. Ιλλυρίς
Κεφ. ΣΤ'. Βυζάντιον
Κεφ. Ζ'. Ήπειρος

ΒΙΒΛΙΟΝ Η.

Κεφ. Α'. ΕΛΛΑΣ
Κεφ. Β'. Πελοπόννησος

ΒΙΒΛΙΟΝ Ι.

Κεφ. Α'. Εύβοια
Κεφ. Β'. Αιτωλία και Ακαρνανία
Κεφ. Γ'. Κούρητες
Κεφ. Δ'. Κρήτη
Κεφ. Ε'. Κυκλάδες και Σποράδες νήσοι

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ.

Κεφ. Α'. ΑΣΙΑ
Κεφ. Β'. Τάναϊς
Κεφ. Γ'. Ιβηρία
Κεφ. Δ'. Αλβανία
Κεφ. Ε'. Αμαζόνες
Κεφ. ΣΤ'. Κασπία θάλαττα
Κεφ. Ζ'. Υρκανία
Κεφ. Η'. Σάκαι και Μασσαγέται
Κεφ. Θ'. Παρθυαία
Κεφ. Ι'. Αρία και Μαργιανή
Κεφ. ΙΔ'. Αρμενία
Κεφ. ΙΑ'. Βακτρία
Κεφ. ΙΔ'. Αρμενία
Κεφ. ΙΒ'. Ταύρος
Κεφ. ΙΓ'. Μηδία

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΒ.

Κεφ. Α'. Καππαδοκία
Κεφ. Β'. Καππαδοκία
Κεφ. Γ'. Πόντος
Κεφ. Δ'. Βιθυνία
Κεφ. Ε'. Γαλατία
Κεφ. ΣΤ'. Λυκαονία
Κεφ. Ζ'. Πισιδία
Κεφ. Η'. Φρυγία

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΓ.

Κεφ. Α'. Τρωάς
Κεφ. Β'. Λέσβος
Κεφ. Γ'. Κίλικες
Κεφ. Δ'. Πέργαμον

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΔ.

Ιωνία
Σμύρνη
Μαγνησία
Τράλλεις
Νύσα
Καρία
Λυκία
Παμφυλία
Κιλικία
Κύπρος

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΕ.

Κεφ. Γ'. Ηλεία Κεφ. Δ'. Μεσσηνία Κεφ. Ε'. Λακωνική Κεφ. ΣΤ'. Αργεία, Κορινθία Κεφ. Ζ'. Αχαΐα Κεφ. Η'. Αρκαδία BIBAIION Θ. Κεφ. Α'. Αττική Κεφ. Β'. Βοιωτία Κεφ. Γ'. Φωκίς Κεφ. Δ'. Λοκρίς Κεφ. Ε'. Θετταλία	Ινδική Αριανή Περσίς BIBAIION ΙΣΤ. Ασσυρία Συρία Περσικός κόλπος Αραβία BIBAIION ΙΖ. Αίγυπτος Αιθιοπία Λιβύη
---	---

[A. Meineke, *Strabonis geographica*, 3 vols. Leipzig: Teubner, 1877 (repr. 1969): 1:xii-xv, 1-396; 2:397-814; 3:815-1173, F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker* (FGrH) n. 91, FHG, III, 390]

1131. Στρατοκλής ο Αθηναίος, γιος του Ευθύδημου, ρήτορας και ιστορικός, φίλος του ρήτορα Λυκούργου κι εχθρικά διακείμενος προς το Δημοσθένη (ΑΚΛ).

1132. Στρατοκλής ο Ρόδιος, ιστορικός και φιλόσοφος του 2^{ου} αιώνα π.Χ. Διετέλεσε μαθητής του Παναίτιου. Έγραψε μία ιστορία της Στοάς και την εξελικτική πορεία της διδασκαλίας της, ένα πρωτότυπο σύγγραμμα επιτομή του οποίου διασώζεται στο Papyrus Herculanensis 1018.

1133. Στράτις ο Ολύνθιος⁶⁶⁵, άγνωστος ιστοριογράφος. του 3^{ου} αιώνα π.Χ. που έγραψε για τους χρόνους του Αλέξανδρου Σώζονται μερικοί τίτλοι γραπτών του, που έχουν ως εξής: *Περὶ τῶν Ἀλεξάνδρου Ἐφημερίδων βιβλία πέντε· Περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν· Περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς*. [SPAM, 111, Σουΐδας]

1134. Στράτων ο Αμασεύς, φιλόσοφος και γεωγράφος ο οποίος έζησε επί Τιβερίου Καίσαρος και έγραψε *Γεωγραφίαν* σε 7 βιβλία. [Σουΐδας]

1135. Στράτων ο Λαμψακηνός, γιος του Αρκεσίλαου (3^{ος} αιώνας π.Χ.), μαθητής του Θεόφραστου, τον οποίον διαδέχτηκε στη διεύθυνση της περιπατητικής σχολής (του Αριστοτέλη) το 287 π.Χ., στη διεύθυνση της οποίας έμεινε 18 ολόκληρα χρόνια. Ήταν πολυμαθέστατος, οξύνους, φανατικός υλιστής, οπαδός του Δημόκριτου (του ατόμου και του κενού), αρνητής της αθανασίας της ψυχής, έτοιμος να δώσει ερμηνείες με φυσιοκρατικά κριτήρια, αφήνοντας έργο που αγκάλιαζε ένα ευρύ γνωστικό πεδίο, γνωστό από δευτεροταγείς αναφορές. Έγραψε πολλές πραγματείες πάνω

ΠΕΡΙ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ.

Clemens Alex. Strom. I, p. 129, 29 Sylb. :
Χίλωνι τῶ Λακεδαιμονίῳ ἀναφέρουσι τὸ μὴ δὲν ἄγαν.
Στράτων δὲ ἐν τῷ Περὶ εὐρημάτων Στρατοδήμῳ τῷ
Τεγεατῇ προσάπτει τὸ ἀπόφθεγμα, Δίδυμος δὲ Σόλωνι
αὐτὸ ἀνατίθησιν. Pro Στρατοδήμῳ procul dubio scri-

Laet. V, 28, opus scripsit Περὶ εὐρημάτων, sive
ut Diogenes ait, Εὐρημάτων ἐλέγχους δύο : quoci
quid sibi velit, liquet ex Plinio, qui inter auctore
ad concinnandum Hist. Nat. librum VII adhibito
ponit Stratonem qui contra Ephori εὐρήματα
scripsit. Ceterum Polybius (Exc. Vatican.) XII
25 c. ed. Didot., postquam de Timæo aliorum
scriptorum objurgatore dixerat, subjicit : Παρα
πλήσιον Στράτωνι τῷ φυσικῷ συμβέβηκε· καὶ γὰ
ἐκείνος ὅταν ἐγχειρήσῃ τὰς τῶν ἄλλων δόξας διαστέλ
λεισθαι καὶ ψευδοποιεῖν, θαυμάσιός ἐστιν· ὅταν δ' εἰ
αὐτῷ τι προφέρῃται καὶ τι τῶν ἰδίων ἐπινοημάτων
ἐξηγῇται, παρὰ πολλὸ φαίνεται τοῖς ἐπιστήμοσιν εὐθε-
στερος αὐτοῦ καὶ νωθρότερος.

⁶⁶⁵ Υπήρχε και κάποιος άλλος Στράτις Αθηναίος τραγικός (της νέας Αττικής κωμωδίας), ο οποίος αναφέρεται από τον Σουΐδα με τραγωδίες: Ανθρωπορέστης, Αταλάντη, Αγαθοί ήτοι Αργυρίου αφανισμός, Ιριγέρων, Καλλιπίδης, Κινησίας, Λιμνομέδων, Μακεδόνες, Μήδεια, Τρωίλος, Φοίνισσαι, Φιλοκτήτης, Χρύσιππος, Παισανίας, Ψυχασταί, όπως αναφέρει ο Αθήναιος στους Δειπνοσοφιστές στο β' βιβλίο του.

στη φιλοσοφία, στην ιατρική, αλλά και σε πεδία εκ διαμέτρου αντίθετα, σε αυτά της ηθικής και της λογικής, επίσης στη φυσική (από αυτήν πήρε το παρωνύμιο «Φυσικός» και ένα ιστορικό, το *περί ευρημάτων* όπως πληροφορούμαστε από τον Διογένη το Λαέρτιο (V, 28). Από τα *Fragmenta Historicorum Graecorum* (II, 369), τη μηχανική, τίθενται τα παρακάτω αποσπάσματα:

1136. Στράτων, αγνώστων λοιπών στοιχείων, αναφερόμενος ως συγγραφέας ιστορίας του πολέμου μεταξύ του Περσέα και των Ρωμαίων⁶⁶⁶ (ΑΚΛ). Αναφέρεται από τον Διογένη τον Λαέρτιο. Υπήρχαν 8 Στράτωνες και ο εν λόγω είναι ο τέταρτος, ιστορικός. [FHG III, σ. 173]

1137. Σύαγρος, αρχαιότερος ποιητής του Ομήρου, σύγχρονος του Ορφέα και του Μουσαίου, που λέγεται ότι έγραψε τα *Τρωικά* (ΑΚΛ).

1138. Συμεών Λογοθέτης, χρονογράφος και ιστοριογράφος του 10^{ου} αιώνα, γραμματικός, μάγιστρος, λογοθέτης του στρατιωτικού σώματος και πατρίκιος στην Κωνσταντινούπολη, ο οποίος το 959 έγραψε επιτάφιο λόγο στο θάνατο του Κωνσταντίνου Ζ΄ του πορφυρογέννητου. Γύρω από το 963, όντας πατρίκιος και πρωτασηκριτάρης, έγραψε έναν επιτάφιο για τον Στέφανο γιο του Ρωμανού του Λεκαπηνού. Μεταξύ Αυγούστου και Οκτωβρίου του 975 ερμηνεύει την εμφάνιση του κομήτη του Ιωάννη Τζιμισκή. Στο πρώτο μισό του ενδεκάτου αιώνα ένας υφιστάμενος του μαγίστρου Συμεώνος, ο Ευστάθιος τον βρίσκει εν ζωή γύρω από το 1025. Ο Συμεών έγραψε εκτός από επικήδειους λόγους, επιστολές και ένα χρονικό που φτάνει μέχρι το 930. Λείπουν όμως του χρονικού εκτεταμένα κεφάλαια της ελληνικής ιστορίας και των ελληνιστικών χρόνων. Επιγράφεται το χρονικό ως: ΛΕΟΝΤΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ–ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ–ΛΕΙΠΕΙ ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΑΥΤΗΣ (Chronicon (sub nomine Leonis Grammatici vel Theodosii Melissenii vel Julii Pollucis) (redactio A + B operis sub titulo Epitome fort. sub auctore Trajano Patricio). [I. Bekker, *Leonis Grammatici chronographia* [*Corpus scriptorum historiae Byzantinae*. Bonn: Weber, 1842]: 3-331]

1139. Συρίσκος από την Ταυρική Χερσόνησο, ιστορικός του 250 με 200 π.Χ. ο οποίος έγραψε για την ιερή ιστορία της περιοχής του (σήμερα Κριμαία)⁶⁶⁷. [FGrH, n. 807]

1140. Σφαίρος ο Βοσποριανός ή Βορυσθενίτης, ιστορικός και στωικός φιλόσοφος του 3^{ου} π.Χ. αιώνα, που αναφέρεται από τον C. Mullerus, στα FHG III, σ. 20. Ήταν μαθητής του Ζήνωνα από το Κίτιο της Κύπρου και του Κλεάνθη από την Άσσο. Δίδαξε φιλοσοφία επί μακρό χρονικό διάστημα στη Λακεδαίμονα, όπου ασχολήθηκε με πολιτειακά θέματα της Σπάρτης, όταν βασιλιάς της ήταν ο Κλεομένης Γ΄. Έγραψε: *Περί Ηρακλείτου* σε 5 βιβλία, *Περί βασιλείας* (κατά την εποχή του Κλεομένη και του Πτολεμαίου του Φιλοπάτορα), *Περί Λακωνικής πολιτείας*, *Περί Λυκούργου και Σωκράτους* και πολλούς λόγους. [APLEA, FGrH n. 585]

1141. Σωζόμενος ή Σωζομενός Ερμείας ο Σαλαμίνιος από τη Βηθελία ή Βαιθήλ(ία) (Γάζα). Ιστορικός της εκκλησίας του 5^{ου} αιώνα μ.Χ. και νομικός στην Κωνσταντινούπολη. Έγραψε εκκλησιαστική ιστορία από τη γέννηση του Χριστού μέχρι το 323, έργο που χάθηκε και ένα δεύτερο από το 324 μέχρι το 439, έργο που σώζεται μέχρι το 425 σε ένα φθαρμένο χειρόγραφο. Τα χρόνια από το 425 μέχρι το 439 ανήκουν στη βασιλεία της αυτοκράτειρας Αυλίας Ευδοκίας, κατά τα οποία ο συγγραφέας είχε πέσει σε δυσμένεια. Το ύφος του και το περιεχόμενό του ήταν επηρεασμένο από τον Σωκράτη τον

⁶⁶⁶ Διογένης Λαέρτιος: γεγονάσι δὲ Στράτωνες ὀκτώ· τέταρτος ἱστορικός, Φιλίππου (220—179) καὶ Περσέως (179—168) τῶν Ῥωμαίων πολεμισάντων γεγραφὼς πράξεις.

⁶⁶⁷ [Ἡρακλε]ίδας Παρμένοντος εἰ[πε]· [ἐπειδὴ] Συρίσκος Ἡρακλεῖδα τὰ[ς] [ἐπιφαν]είας τὰς Πα[ρ]θένου φιλ[ο]-[πόνως] γράψας ἀ[νέ]γνω καὶ τ[ὴ] [ποτὶ τ]οὺς Βοσ[π]όρου [β]ασιλεί[ς] (5)[διηγήσα]το, τὰ [θ'] ὑ[πάρ]ξαντα φ[ι]-[λάνθρωπα ποτὶ τὰς πόλεις ἰστ[ό]-[ρησεν ἐπιεικ]έως τῷ <δ>άμω[ι], [ἵνα λάβοι τιμ...

Κωνσταντινοπολίτη. Το ιστορικό του έργο ήταν αφιερωμένο στον αυτοκράτορα Θεοδόσιο Β΄. [TUSCULUM]

1142. Σωκράτης ο Αργεῖος, 2^{ος} αι. π.Χ., περιηγητής και περιπατητικός έγραψε *Περιήγησιν Ἀργους*⁶⁶⁸, ΠΕΡΙ ΟΣΙΩΝ⁶⁶⁹ και ένα άλλο μυθικό σύγγραμμα *Προς Εἰδόθεον* (ΑΚΛ). Στην περιήγηση της Αργολίδος ο Σωκράτης υποστηρίζει ότι ο Ασκληπιός ήταν γιος της Αρσινόης και εκπαιδεύτηκε από τον Χείρωνα. [Jacoby, F., FGH n. 310, FHG, IV, 496]

1143. Σωκράτης ο Κωνσταντινοπολίτης ή Σχολαστικός (380-440 μ.Χ.), ο επωνομαζόμενος Σχολαστικός. Ιστορικός της εκκλησίας περί το 400 μ.Χ., ο οποίος συνέχισε την ιστορία του Ευσέβιου από την Καισάρεια, καλύπτοντας την περίοδο από το 305 μέχρι το 439 μ.Χ. Για την προσωπική του ζωή δεν έχουμε κάποια στοιχεία, εκτός από την *Εκκλησιαστική Ιστορία*. Αναφέρει δύο Εθνικούς δασκάλους του τον Ελλάδιο και τον Αμμώνιο της Αλεξάνδρειας, οι οποίοι όμως την εγκατέλειψαν μετά από εξέγερση, που είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφή του Σεραπίου το 391. Στο ιστορικό του σύγγραμμα χρησιμοποίησε εκτεταμένες αυτούσιες περικοπές από συνόδους και εκλογές επισκόπων, γι' αυτό το έργο του είχε μία αξιοπιστία και αντικειμενικότητα για τους μετέπειτα ιστορικούς, όπως ο Ρουφίνος. [Patrologia Graeca και R. Hussey, W. Bright, Oxford 1898, Hansen, G.C., GCS N.F. 1, 1995]

1144. Σωκράτης ο Κώος, ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα με έργο του τις ΕΠΙΚΛΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ τουλάχιστον σε 12 βιβλία. Μνημονεύεται από τον Αθήναιο (Γ', σ. 111), αναφέροντας ειδικά ότι ο οβελίας ήταν εύρημα του Διονύσου κατά τις εκστρατείες του για να τρώνε οι στρατιώτες του. Ο Κυνήιος Απόλλων στην Αθήνα ιδρύθηκε από το τέκνο του Απόλλωνα και της νύμφης Παρνηθίας με το όνομα Κύνις, όπως μας πληροφορεί ο Σουΐδας. Άλλο έργο του το ΠΕΡΙ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΠΥΡΟΣ ΚΑΙ ΛΙΘΩΝ, που μνημονεύεται στο ΙΒ' βιβλίο του Αθήναιου στη σελίδα 388 (FHG IV, σ. 499).

⁶⁶⁸ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΑΡΓΟΥΣ. (1.) Schol. Pind. Pyth. III, 14: Οἱ μὲν Ἀρσινόης, οἱ δὲ Κορωνίδος φασὶν αὐτὸν (Ἀσκληπιὸν) εἶναι ... Καὶ Σωκράτης γόνον Ἀρσινόης τὸν Ἀσκληπιὸν ἀποφαίνει, παῖδα δὲ Κορωνίδος εἰσποιήτῳ. (2.) Idem Nem. III, 93: Ὁ Ἀσκληπιὸς παρὰ Χείρωνι ἐτράφη, ὡς καὶ Σωκράτης ὁ Ἀργεῖός φησιν. (3.) Idem Pyth. III, 102: Οὕτῳ περίθυμος ἐγένετο ὁ Ζεὺς, ὥστε ἐνσκήψαι βέλος διαμπαῖξ δι' ἀμφοτέρων τῶν μαστῶν ἢ τῶν πλευρῶν, ἢ δι' αὐτοῦ τε τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοῦ ἱατρευθέντος, ὥστε καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν ἀναιρεῖσθαι καὶ τὸν ἀναβεβιωκότα· ὁ δὲ Σωκράτης τὸν Ἀσκληπιὸν φησὶ καὶ τὸν διδάξαντα αὐτὸν Χείρωνα. Οὐδεὶς δὲ τοῦτῳ συμμαρτυρεῖ. (3a.) Schol. Vatican. Eurip. Phes. 28: Ὁ δὲ Ἡσίοδος Εὐρώπης μὲν φησιν αὐτὸν (τὸν Σαρπηδόνα), ὡς Ἑλλάνικος· εἰσὶ δὲ οἱ Λευκάστου (scribe Λυκάστου) καὶ Ἰδης τῆς Κορύβαντος γενεαλογοῦσι μετὰ καὶ Μίνωος καὶ Ῥαδαμάνθους, καθάπερ Σωκράτης ἐν τοῖς Ἀργολικοῖς. (4.) Plutarch. De pul. virt. c. 4: Οὐδενὸς δὲ ἦττον ἐνδοξόν ἐστὶ τῶν κοινῇ διαπεπραγμένων γυναιξιν ἔργων ὁ πρὸς Κλεομένη περὶ Ἀργους ἀγὼν, ὃν ἠγωνίσαντο, Τελεσίλλης τῆς ποιητρίας προτρεψαμένης. Ταύτην δὲ φασιν οἰκίας οὐσαν ἐνδόξου, τῇ δὲ σώματι νοσηματικὴν, εἰς θεοὺς πέμψαι περὶ ὑγείας, καὶ χρησθὲν αὐτῇ Μούσας θεραπεύειν, πειθομένην τῇ θεῷ, καὶ ἐπιθεμένην ᾠδῇ καὶ ἁρμονίᾳ, τοῦ τε πάθους ἀπαλλαγῆναι ταχὺ, καὶ θανμάζεσθαι διὰ ποιητικὴν ὑπὸ τῶν γυναικῶν. Ἐπεὶ δὲ Κλεομένης ὁ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν πολλοὺς ἀποκτείνας (οὐ μὴν, ὡς ἔνιοι μυθολογοῦσιν, πολλοὺς ἀποκτείνας [οὐ μὴν, ὡς ἔνιοι μυθολογοῦσιν, ἐπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτακοσίους πρὸς ἑπτακισχιλίους]), ἐβάδιζε πρὸς τὴν πόλιν, ὁρμὴ καὶ τόλμα δαιμόνιος παρέστη ταῖς ...

⁶⁶⁹ ΠΕΡΙ ΟΣΙΩΝ.(5.) Plutarchus De Is, et Osir. c. 35: Ἀ δ' ἐμφανῶς δρῶσι θάπτοντες τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὅταν παρακομίζωσιν ἐπὶ σχεδίας τὸ σῶμα, βακχείας οὐδὲν ἀποδεῖ. ζῶσιν ἐπὶ σχεδίας τὸ σῶμα, βακχείας οὐδὲν ἀποδεῖ. Καὶ γὰρ νεβρίδας περικαθάπτονται, καὶ θύρσους φοροῦσι, καὶ βοαῖς χρῶνται καὶ κινήσειν, ὥσπερ οἱ κάτοχοι τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς. Διὸ καὶ ταυρόμορφα Διονύσου ποιοῦσιν ἀγάλματα πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων· αἱ δ' Ἥλειων γυναικες καὶ παρακαλοῦσιν εὐχόμεναι, ποδὶ βοεῖω τὸν θεὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτάς. Ἀργεῖοις δὲ βουγενὴς Διόνυσος ἐπὶ κλην ἐστίν· ἀνακαλοῦνται δ' αὐτὸν ὑπὸ σαλπίγγων ἐξ ὕδατος, ἐμβάλλοντες εἰς τὴν ἄβυσσον ἄρνα τῷ πυλαόχῳ. Τὰς δὲ σάλπιγγας ἐν θύρσοις ἀποκρύπτουσιν, ὡς Σωκράτης ἐν τοῖς Περὶ Ὀσίων εἴρηκεν. Ὁμολογεῖ δὲ καὶ τὰ Τιτανικά, καὶ νῦν τελεῖα τοῖς λεγομένοις Ὀσίριδος διασπασμοῖς, καὶ ταῖς ἀναβιώσεσι καὶ παλιγγενεσίαις· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ταφάς.

1145. Σωκράτης ο Ρόδιος, ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα που έζησε κατά την εποχή του Αυγούστου κι έγραψε για τους εμφύλιους πολέμους των Ρωμαίων (*Περί εμφυλίου πολέμου*⁶⁷⁰, FHG, III, 326).

1146. Σώσανδρος ο Κυβερνήτης, 1^{ος} αι. π.Χ. Θαλασσοπόρος και γεωγράφος που έγραψε ένα έργο για τις Ινδίες (ΑΚΛ). Κατά τον Μαρκιανό «Σώσανδρος ο κυβερνήτης τα κατά την Ινδικήν γράψας». [FHG, IV, 500]

1147. Σωσθένης⁶⁷¹, ιστοριογράφος από την Κνίδα, ο οποίος αναφέρεται από τον Πλούταρχο (ΑΚΛ). [Jacoby, F., FGH n. 846 και FHG, IV, σ. 504]

1148. Σωσίβιος ο Λάκων (Λακεδαιμόνιος), γραμματικός και ιστοριογράφος, που άκμασε περί το 251 π.Χ. Γραπτά του τα *Περί βασιλείας προς Κάσσανδρον* και το *Χρόνων αναγραφή*, στο οποίον έχουμε κάποιες ενδιαφέρουσες χρονολογήσεις. Σ' αυτές λέγεται ότι, ο Όμηρος είχε ζήσει κατά τον όγδοο χρόνο βασιλείας του Χαρίλλου του Πολυδέκτου, που βασίλευσε 64 συνολικά χρόνια, ο γιος του στη συνέχεια Νικάνδρος 39 χρόνια, στο 34^ο έτος της βασιλείας του ξεκινά η πρώτη ολυμπιάδα (776 π.Χ.). Έχοντας υπ' όψη όλα αυτά ο Όμηρος πρέπει να βρίσκεται στο βασίλειο του Χαρίλλου το 865 π.Χ. κι ο Χαρίλλος να βασίλευσε από το 873 ως το 809, ενώ ο Νικάνδρος από το 809 ως το 771. Ένα άλλο έργο του είναι τα *Περί Λακεδαιμονίων θυσιών, Περί Ομήρου, Περί Άλκμανος και Ομοιότητες*. [FHG, v. II, σ. 625]

1149. Σωσικράτης ο Ρόδιος, ιστοριογράφος που άκμασε περί το 200 με 128 π.Χ. (ΑΚΛ). Λέγεται ότι έγραψε μία ιστορία της Κρήτης (*Κρητικά*⁶⁷²) και μία ιστορία των φιλοσοφικών

670 BCΣωκράτης δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τρίτῳ Ἐμφυλίου Πολέμου τὸ Κλεοπάτρας ἀναγράφων συμπόσιον τῆς τελευταίας Αἰγύπτου βασιλευσάσης, γημαμένης δ' Ἀντωνίῳ τῷ Ῥωμαίων στρατηγῷ [ἐν Κιλικίᾳ] φησὶν οὕτως· «ἀπαντήσασα τῷ Ἀντωνίῳ ἡ Κλεοπάτρα ἐν Κιλικίᾳ παρεσκεύασεν αὐτῷ βασιλικὸν συμπόσιον, ἐν ᾧ πάντα χρύσεα καὶ λιθοκόλλητα περιττῶς ἐξεργασμένα ταῖς τέχναις, ἦσαν δέ» φησί «καὶ οἱ τοῖχοι ἀλουργέ...

⁶⁷¹ «Παράκειται δ' αὐτῷ (τῷ Νείλῳ) ὄρος, Ἀργίλλον καλούμενον ἀπ' αἰτίας τοιαύτης. Ζεὺς δὲ ἔρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐκ Λύκτου, πόλεως Κρητικῆς, Ἀργὴν νύμφην ἀρπάσας, ἀπήνεγκεν εἰς ὄρος τῆς Αἰγύπτου, Ἀργίλλον καλούμενον· καὶ ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς υἱόν, καλούμενον Διόνυσον· ὃς ἀκμάσας εἰς τιμὴν τῆς μητρὸς τὸν Λόφον Ἀργίλλον μετωνόμασε· στρατολογήσας δὲ Πάνας καὶ Σατύρους, ἰδίῳι σκηπτροῖς Ἰνδοὺς ὑπέταξε· νικήσας δὲ καὶ Ἰβηρίαν, Πάνα κατέλιπεν ἐπιμελητὴν τῶν τόπων· ὃς τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ Πανίαν μετωνόμασεν· ἦν οἱ μεταγενέστεροι παραγῶγως Σπανίαν προσηγόρευσαν· καθὼς ἰστορεῖ Σωσθένης ἐν ἑγ' Ἰβηρικῶν».

⁶⁷² Στράβων βιβλίο Γ': Μέγεθος δὲ (σχ. τῆς Κρήτης) Σωσικράτης μὲν, ὃν φησιν ἀκριβοῦν Ἀπολλόδωρος τὰ περὶ τὴν νῆσον, ἀφορίζεται, μήκει μὲν πλειόνων ἢ δισχιλίων σταδίων καὶ τριακοσίων· πλάτει δὲ οὐ κατὰ τὸ μέγεθος· ὥσθ' ὁ κύκλος γένοιτ' ἂν πλέον ἢ πεντακισχίλιοι στάδιοι. Αθήναιος ΣΤ': Σωσικράτης δ' ἐν πρῶτῳ Κρητικῶν ἰδίῳι τί φησι περὶ τοὺς Φαιστιῖους ὑπάρχειν. Δοκοῦσι γὰρ ἀσκεῖν ἐκ παιδαρίων εὐθύς τὸ γέλοιον λέγειν· διὸ καὶ συμβέβηκεν αὐτοὺς ἀποφθέγγεσθαι πολλάκις εὐκαίρως, διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς συνήθειαν. Ὡστε πάντας τοὺς κατὰ Κρήτην τούτοις ἀνατιθέναι τὸ γέλοιον. ΔΙΑΔΟΧΑΙ. Διογένης Λαέρτιος, 38, Περί Θαλού: Ἐτελεύτησε δ' ἐτῶν ἑβδομήκοντα ὀκτῶ, ἢ, ὡς Σωσικράτης φησὶν, ἐνενήκοντα. Τελευτῆσαι γὰρ ἐπὶ τῆς πεντηκοστῆς ὀγδόης Ὀλυμπιάδος, γεγονότα κατὰ Κροῖσον, ᾧ καὶ τὸν Ἄλυν ὑποσχέσθαι ἄνευ γεφύρας περᾶσαι, τὸ ρεῖθρον παρατρέψαντα. Idem I, 49, Περί Σόλωνος: Τοῦ δὲ λοιποῦ προσεῖχον αὐτῷ ὁ δῆμος καὶ ἡδέως καὶ τυραννεῖσθαι ἤθελον ὑπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ οὐχ εἴλετο, ἀλλὰ καὶ Πεισίστρατον τὸν συγγενῆ, καθὰ φησι Σωσικράτης, προαισθόμενος τὸ ἐφ' ἑαυτῷ διεκώλυσεν. Αἶξας γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετὰ δόρατος καὶ ἀσπίδος προεῖπεν αὐτοῖς τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Πεισιστράτου· καὶ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ βοηθεῖν ἔτοιμος εἶναι, λέγων ταῦτα· «Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν μὲν σοφώτερος, τῶν δὲ ἀνδρειότερός εἰμι· σοφώτερος μὲν τῶν τὴν ἀπάτην τοῦ Πεισιστράτου μὴ συνιέντων, ἀνδρειότερος δὲ τῶν ἐπισταμένων μὲν, διὰ δέος δὲ σιωπώντων.» Καὶ ἡ βουλή, Πεισιστρατίδαι ὄντες, μαίνεσθαι ἔλεγον αὐτόν· ὅθεν εἶπε ταυτί· Δείξει δὴ μανίην μὲν ἐμὴν βαιὼς χρόνος ἀστοῖς, δείξει, ἀληθείης ἐς μέσον ἐρχομένης. Τὰ δὲ περὶ τῆς τοῦ Πεισιστράτου τυραννίδος ἐλεγεία προλέγοντος αὐτοῦ ταῦτα ἦν· Ἐκ νεφελῆς φέρεται χιόνος μένος ἢ δὲ χαλάζης· βροντὴ τ' ἐκ λαμπρῆς γίγνεται ἀστεροπῆς· ἀνδρῶν δ' ἐκ μεγάλων πόλεις ὀλλυται· ἐς δὲ μονάρχου δῆμος αἰδρεῖται δουλοσύνην ἔπεσεν. Ἦδη δὲ αὐτοῦ κρατούντος οὐ πείθων ἔθηκε τὰ ὄπλα πρὸ τοῦ στρατηγίου καὶ εἰπών, «ὦ πατρίς, βεβοήθηκά σοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ,» ἀπέπλευσεν εἰς Αἴγυπτον καὶ εἰς Κύπρον, καὶ πρὸς Κροῖσον ἦλθεν.

σχολών (*Διαδοχαί*). Ένα από τα σωζόμενα αποσπάσματα ακολουθεί: «Πάσαις ταῖς ἀφ’ Ἡλίου γενομέναις ἐμήνισεν Ἀφροδίτη διὰ τὴν μηνυθεῖσαν αὐτῆς ὑφ’ Ἡλίου μοιχείαν. Τὴν οὖν Πασιφάνην οὐ μόνον τοῦ ταύρου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Μίνωος ἐρασθῆναί φασιν, ὡς ἰστορεῖ Σωσικράτης».

Schol. Aristoph. Av. 521: Λάμπων δ' ὄμνυσ' ἔτι καὶ νυνὶ τὸν χῆν', δταν ἐξαπατῇ τι] "Οτι [lege Οὐ. Dübner.] Πρῶτοι οἱ Σωκρατικοὶ ἐπετῆδυσαν οὕτως ὄμνυναι. Σωσικράτης γὰρ ἐν τῷ β' τῶν Κρητικῶν οὕτως φησί· «Ραδάμανθους δὲ δοκεῖ διπδεξάμενος τὴν βασιλείαν δικαιοτάτος γεγενῆσθαι πάντων ἀνθρώπων. Λέγεται δὲ αὐτὸν πρῶτον οὐδένα ἔαν δρκους ποιῆσθαι κατὰ τῶν θεῶν, ἀλλ' ὄμνυναι κελεῦσαι χῆνα καὶ κύναι καὶ κρινὸν καὶ τὰ ὅμοια.»

Athenæus XIII, p. 561, E: Λακεδαιμόνιοι δὲ πρὸ τῶν παρατάξεων ἔρωτι προθύονται, ὡς ἐν τῇ τῶν παραταττομένων φιλῇ κειμένης τῆς σωτηρίας τε καὶ νίκης. Καὶ Κρήτες δ' ἐν ταῖς παρατάξεσι τοὺς καλλίστους τῶν πολιτῶν κοσμήσαντες, διὰ τούτων θύουσι τῷ ἔρωτι, ὡς Σωσικράτης ἰστορεῖ.

[FHG, IV, 500-503]

1150. Σώσιλος ο Ἰλιεύς, (3^{ος} με 2^ο αἰώνα π.Χ.), ιστορικός που συνόδευσε τον Αννίβα στις εκστρατείες του και ἔγραψε τις πολεμικὲς επιχειρήσεις του σε επτά βιβλία (*Περὶ Αννίβα πράξεων*). Αναφέρεται ἀπὸ τον Πολύβιο καὶ τον Διόδωρο. [ed. F. Bilabel, Die kleineren Histirikerfragmente auf Papyrus, Born 1923, σ. 29, Jacoby, F., FGH n. 176, FHG, III, σ. 99]

1151. Σώστρατος (ἢ **Σωσικράτης**) ἀπὸ τῆ **Φαναγορία** τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ιστορικός, ο ὁποῖος ἔγραψε ΤΥΡΡΗΝΙΚΑ, ΘΡΑΚΙΚΑ, ΜΥΘΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΥΝΑΓΩΓΗ καὶ ΠΕΡΙ ΠΟΤΑΜΩΝ (FHG, v. IV σ. 504).

Stobæus Floril. LXIV, 36: Σωστράτου ἐν δευτέρῳ Τυρρηνικῶν. Αἰολοί, τῶν κατὰ Τυρρηνίαν βασιλεὺς τόπων, ἔσχεν ἐξ Ἀμφιθέας θυγατέρας ἐξ, καὶ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀρρένων παίδων, ὧν ὁ πρεσβύτατος (νεώτατος Plut.) Μακαρεὺς Κανάκης τῆς ἀδελφῆς ἔραστῆς ἐβιάσατο τὴν προεირημένην. Αἰολοί δὲ περὶ τούτων μαθὼν τῇ θυγατρὶ ξίφος ἔπεμψεν· ἡ δὲ ὡς νόμον δεξαμένη τὸν σίδηρον αὐτὴν ἀνείλε. Μακαρεὺς δὲ τὸν γεννήσαντα προεξιλωσάμενος ἔδραμεν εἰς τὸν θάλαμον· εὐρῶν δὲ τὴν ἀγαπωμένην αἰμορραγοῦσαν τῷ αὐτῷ ξίφει τὸν βίον περιέγραψε. Eadem brevius Plutarch. in Parall. min. c. 28, ex quo dedi Τυρρηνικῶν pro Τυραννικῶν, quod est apud Stobæum. Contra ap. Plut. ex Stobæo scribe δ νόμον κρίνασα pro vg. ἀνομον κρ.

Stobæus Floril. VII, 66: Σωστράτου ἐν δευτέρῳ Θρακικῶν. Ἀθηναῖοι πρὸς Θρᾷκας πόλεμον ἔχοντες στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν Κόδρον. Οὗτος ἀκούσας ὅτι χρησμὸν εἰλήφασιν οἱ πολέμιοι ἐγκρατεῖς γενήσεσθαι τῆς νίκης αὐτοὺς, ἐὰν τοῦ στρατηγοῦ φείσωνται τῶν Ἀθηναίων, ἐν δρυτόμου σχήματι συνέβαλε μάχην μετὰ τινων Θρακῶν ξυλιζομένων, καὶ τῷ ὀρεπᾶν καίρῳ ἐξ αὐτῶν ἓνα πλῆξας ἀνείλεν· οἱ δὲ λοιποὶ τὴν περίστασιν τοῦ στρατηγήματος μὴ γινώσκοντες ἀπέκτειναν τὸν

14.

Idem I, 95, de Periandro: Σωσικράτης δὲ φησι πρότερον Κροίσου τελευτῆσαι αὐτὸν ἔτεσι τετταράκοντα καὶ ἐνὶ, πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς ἐνάτης Ὀλυμπιάδος.

15.

Idem I, 101, de Anacharsi: Λέγει δὲ αὐτὸν Σωσικράτης ἔλθειν εἰς Ἀθήνας κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἐβδόμην Ὀλυμπιάδα, ἐπὶ ἀρχόντος Εὐκράτους.

16.

Idem I, 106, de Mysone: Μύσων Στρώμωνος, οἷ φησι Σωσικράτης, Ἑρμιππον παρατιθέμενος, τὸ γένος Χηνεὺς, ἀπὸ κώμης τινὸς Οἰταϊκῆς ἢ Λακωνικῆς, σὺ τοῖς ἐπτά καταριθμεῖται. Λέγεται δὲ πρὸς τινος (τινῶν? Ἀναχάρσιδος πυνθανομένου εἰ τις αὐτοῦ σφώτερος εἴη τὴν Πυθίαν εἰπεῖν ἄπερ προεῖρηται ἐν τῷ Θαλῷ βίῳ ὑπὲρ Χεῖλωνος·

Οἰταῖον τινὰ φημι Μύσων' ἐνὶ Χηνὶ γενέσθαι σοῦ μᾶλλον κακίδοσιν ἀσπρότα πευκαλίμης.

Κόδρον θέλοντα· συμβαλόντες δὲ τὸν πόλεμον Ἀθηναῖοι τῆς νίκης ἐγκρατεῖς ἐγένοντο. Eadem paullo brevius Plutarch. in Parall. min. c. 18, ubi libri pro Σώστρατος perperam Σωκράτης.

Plutarch. De fluu. c. 24: Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ (ἐν Τίγριδι) βοτάνη, ἡ κριθὴ ἔστι παρόμοιος ἀγρία· ταύτην οἱ ἐγγύριοι θερμαίνοντες ἐν ἑλαίῳ καὶ ἀλειφόμενοι, οὐδέποτε νοσοῦσι μέχρι ἀνάγκης τοῦ θανάτου, καθὼς ἰστορεῖ Σώστρατος ἐν α' Μυθικῆς ἱστορίας συναγωγῆς. Eadem Stobæus Florileg. 100, 17.

Plutarch. De fluu. c. 2: Ἰσμηνὸς ποταμὸς ἔστι τῆς Βοιωτίας κατὰ πόλιν Θήβας· ἐκαλεῖτο δὲ τὸ πρότερον Κάδμου ποῦς, ἀπ' αἰτίας τοιαύτης· Κάδμος, τὸν κρηνοφύλακα δράκοντα τοξεύσας, καὶ εὐρῶν ὥσπερ πεφαρμακευμένον φόβου (φόνω?) τὸ ὕδωρ, περιήρχετο τὴν χώραν ζητῶν πηγὴν· γενόμενος δὲ κατὰ τὸ Κωρύκαιον ἄντρον, κατὰ πρόνοιαν Ἀθηνᾶς, τὸν δεξιὸν πόδα βαθύτερον εἰς πηλὸν ἤρεισεν· ποταμοῦ δ' ἀναδοθέντος ἐκ τοῦ τόπου, ὁ ἥρως βουθυτήσας, Κάδμου πόδα προσηγόρευσε αὐτόν. Μετὰ δὲ τινα χρόνον Ἰσμηνὸς, Ἀμφίονος καὶ Νισῆος παῖς, ὑπ' Ἀπόλλωνος τοξευθεὶς, καὶ ἀλγῆδόνι συνεχόμενος, ἑαυτὸν ἔβαλεν εἰς τὸν προεირημένον ποταμὸν, δεῖ ἀπ' αὐτοῦ Ἰσμηνὸς ὠνομάσθη· καθὼς ἰστορεῖ Σώστρατος ἐν β' Περὶ ποταμῶν.

1152. Σωσύλος ο Λακεδαιμόνιος (3^{ος} με 2^ο αιώνα π.Χ.), ιστορικός που συνόδευσε τον Αννίβα στις εκστρατείες του (*Περί Αννίβα πράξεων* σε 7 βιβλία). [ed. F. Bilabel, Die kleineren Historikerfragmente auf Papyrus, Born 1923, σ. 29, Jacoby, F., *FGH* n. 176]

1153. Σωτάδης ο Αθηναίος, φιλόσοφος και ιστορικός που έγραψε *Περί μυστηρίων*⁶⁷³. [*FGH* n. 358]

1154. Σωτηρίδας ο Επιδαύριος, πατέρας της Παμφύλας, γραμματικός ο οποίος έγραψε και ιστορία:

Idem : Σωτηρίδας, γραμματικός, ἀνὴρ (1. πατήρ) Παμφίλης, ἧ καὶ τὰς ἱστορίας περιῆψεν. Ἐγραψεν Ὅρθογραφίαν, Ζητήσεις Ὀμηρικές, Ὑπόμνημα εἰς Μέλανδρον, Περὶ μέτρων, Περὶ Κωμωδίας, Εἰς Εὐριπίδην.

[*FHG*, III, 520]

1155. Σωτήριχος Οασίτης, δηλ. από τη Λιβύη, ιστορικός και εποποιός του 3^{ου} αιώνα π.Χ., που έγραψε για την κατάληψη της Θήβας από τον Αλέξανδρο με τίτλο *Πύθωνα ή Αλεξανδριακός*, τα γεγονότα των πολέμων του Διοκλητιανού κατά των Πάρθων (εγκώμιον Διοκλητιανού) και σύμφωνα με τον Σουΐδα επικά ποιήματα Βασσαρικά ή Διονυσιακά σε 4 βιβλία, τα κατά Πάνθειαν την Βαβυλωνίαν, Τα κατά Αριάδνην, Βίον Απολλωνίου του Τυανέως, και ιστορία του Αλεξάνδρου. [*Σουΐδας* σ. 1048, Heitsht]

1156. Σωτίων, ιστορικός άγνωστης εποχής που έγραψε μία επιτομή για την ιστορία των διαδόχων σε 6 βιβλία. [*FHG*, III σ. 169]

T

1157. Τελέσαρχος, ιστορικός αναφερόμενος από τον Σέξτο τον Εμπειρικό, που έγραψε για την ιστορία της Αργολίδας:

TELESARCHUS.

ΑΡΓΟΛΙΚΑ.

I.

Sextus Empir. Adv. math. I, 12, p. 271 Fabric. : Τελέσαρχος δὲ ἐν τῷ Ἀργολικῷ (Ἀσκληπιὸν κεκραυγῶσθαι λέγει), ὅτι τῶν Ὀρίωνά ἐπεβάλετο ἀναστῆσαι. Eadem Schol. Eur. Alcest. 1, omisso libri titulo. Cf. Phylarch. fr. 17; Apollodor. III, 10, 4; Schol. Pindar. Pyth. III, 96.

Schol. Il. λ, 690 : Quæritur quam ob causam Hercules Pylum expugnaverit Neleique filios præter Nestorem occiderit : Τελέσαρχος δὲ ἐν τοῖς Ἀργολικοῖς, ἄγοντα τὰ χρύσεια μῆλα καὶ τὸν ζωστήρα καὶ τοὺς Διομήδους ἵππους εἶργεσθαι ἐπιβαίνειν τῇ πόλει, καὶ τοῦ Νέστορος κωλύοντος.

[*FHG*, τ. 4^{ος} σ. 508]

1158. Τεύκρος ο Κυζικηνός, ιστοριογράφος (1^{ος} αι. π.Χ.). Έγραψε τους πολέμους του Μιθριδάτη σε 5 βιβλία, την ιστορία της Τύρου (5 βιβλία), ιστορία της Αραβίας (5 βιβλία), ιστορία των Ιουδαίων (6 βιβλία) και μια ιστορία για το Βυζάντιο⁶⁷⁴. Επίσης έγραψε ένα έργο με θέμα την αγωγή των νέων στην ιδιαίτερη πατρίδα του. [*FHG*, IV, 508-509]

⁶⁷³ Σουΐδας: Σωτάδης · Ἀθηναῖος, φιλόσοφος, ὁ γράψας Περὶ μυστηρίων βιβλίον α.

⁶⁷⁴ Δίνεται ένα απόσπασμα από το μη σωζόμενο έργο του: «Βουτρωτὸς ἢ Βουθρωτὸς, πόλις τῆς Ἠπειροῦ, ὡς φησι Τεύκρος ὁ Κυζικηνός, ὅτι Ἐλένου ἐκ τῆς πατρίδος εἰς τὴν Ἠπειρον παραγενομένου, θύοντος δὲ ἐπιβατήρια, ἢ βοῦς οὐ καιρίαν λαβοῦσα τομὴν, φεύγει, καὶ κόλπον τινὰ τῆς Ἠπειροῦ διανηξαμένη, εἰς γῆν ἐξέρχεται, καὶ καταπεσοῦσα ἀπέθανεν. Ὁ δὲ Ἐλενος, συμβόλῳ θείῳ χρησάμενος, κτίζει πόλιν, καὶ ἀπὸ τοῦ συμβάντος Βουτρωτὸν αὐτὴν ὠνόμασε».

1159. Τέλλις, ιστορικός που αναφέρεται από τον Φώτιο⁶⁷⁵ και τον Ευστάθιο⁶⁷⁶. [FGrH n. 61]

1160. Τεύπαλος ο Ανδριεύς ή ο Ηλειεύς (Ανδρία είναι πόλη της Ηλείας), έγραψε *Ηλιακά*⁶⁷⁷, δηλαδή ιστορία της πατρίδας του. Αναφέρεται από τον Στέφανο τον Βυζάντιο. [FHG, IV, 509, FGrH n. 408]

1161. Τζέτζης Ιωάννης, μία πολυσχιδής προσωπικότητα του δωδέκατου αιώνα (1110-1183) στο Βυζάντιο, ποιητής, σχολιαστής, ιστορικός και στο επάγγελμα «γραμματικός» (δηλαδή καθηγητής), γεννημένος στην Κωνσταντινούπολη και προερχόμενος από μία εύπορη οικογένεια της Αυτοκρατορίας. Ο μεγάλος του αδελφός ήταν ο Ισαάκ Τζέτζης, γνωστός για το «*Περί των Πινδαρικών μέτρων*» έργο του. Ο πατέρας ήταν λόγιος και η μητέρα του κατήγετο από την Γεωργία όπως και η γιαγιά του, η οποία είχε συγγενική σχέση με την Μαρία της Αλανίας (ή Αλβανίας του Καυκάσου), συζύγου του αυτοκράτορα Μιχαήλ Ζ΄ και είχε έρθει τότε με την πριγκίπισσα της Αλανίας στην Κωνσταντινούπολη για το γάμο, όπου και παρέμεινε. Εκεί έγινε δεύτερη σύζυγος του μέγα Δρουγκάριου Σεβαστού και ανηψιού του πατριάρχη Μιχαήλ Α΄ Κηρουλάριου. Ο Ιωάννης Τζέτζης έλαβε καλή παδεία στη βασιλεύουσα και απέκτησε εκτεταμένη μόρφωση, βουτώντας κυριολεκτικά στις εκεί βιβλιοθήκες, κάτι που διακρίνει κανείς για την ευρύτητα του πνεύματός στα έργα του⁶⁷⁸. Αρχικά εργάστηκε το 1138 ως γραμματέας στη Βέρροια, αλλά λόγω μιας ερωτικής αποτυχημένης περιπέτειάς του απολύθηκε, έχασε την πολύτιμη βιβλιοθήκη του και επιστρέφει στην Κωνσταντινούπολη. Από τα πολυάριθμα βιβλία του του είχε απομείνει μόνο ένα, ο Πλούταρχος. Εκεί αποκτά μία θέση γραμματέα πάλι, αλλά εργάζεται παράλληλα και ως γραμματικός (καθηγητής). Ως χαρακτήρας είχε μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του, το οποίο συνέκρινε με τον σοφό Παλαμήδη της αρχαιότητας και τον Κάτωνα τον Πρεσβύτερο των ρωμαϊκών χρόνων και ασκούσε συχνά μεγάλη πολεμική για την ερμηνεία αντικειμενικών θεμάτων με πολύ επιπολαιότητα. Ταυτόχρονα είχε την προστασία της αυτοκράτειρας Ειρήνης, την καταγόμενη από τη Γερμανία σύζυγο του Ανδρόνικου Κομνηνού καθώς υπάρχει και μία πλούσια συλλογή έμμετρων επιστολών με ιστορικοφιλολογικό περιεχόμενο και βιογραφικές λεπτομέρειες σε μια σειρά από προσωπικότητες της εποχής του, τις οποίες ο ίδιος εξέδωσε σε δύο τόμους, τους οποίους ονόμασε «*Βίβλος ιστοριών*» ή «*βίβλος Αλφα*» ή «*Ιστορία*» ή «*Χιλιάδες*» όπως μας είναι γνωστές σήμερα. Αρχικά το έργο αυτό αποτελείτο από 660 κεφάλαια και 12674 έμμετρους πολιτικούς στίχους. Στα περιθώρια του έργου ήταν γεμάτο με αναρίθμητα πολύτιμα σχόλια. Οι πολυάριθμες αναφορές σε αρχαίους συγγραφείς, πολλές εκ των οποίων είναι από μνήμης, των οποίων τα έργα έχουν χαθεί, κάνουν το έργο αυτό ανυπολόγιστης αξίας, παρόλες τις μικρές συγχύσεις και παραφθορές ονομάτων που παρουσιάζονται. Στο ογκώδες έργο αυτό αναπτύσσονται υπομνήματα με εξηγήσεις της Ιλιάδας, πολλές από αυτές να συνιστούν βεβιασμένα συμπεράσματα, τα οποία συνοδεύονται από την ύπαρξη πολλών λαθών, τα οποία

⁶⁷⁵ ...ὅτι τελευτήσαντος Δημητρίου τοῦ Σκηψίου τὸ βιβλίον Τέλλιδος πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ εὗρεθῃ.

⁶⁷⁶ Τέλλις δὲ ἱστορεῖ Πενθεσίλειαν 1 ἀνελεῖν τὸν Ἀχιλλέα, αἰτησαμένης δὲ Θέτιδος τὸν Δία ἀναστήναι αὐτὸν καὶ ἀντανελεῖν ἐκείνην. Ἄρεα δὲ πατέρα Πενθεσιλείας δίκην λαχεῖν Θέτιδι· κριτὴν δὲ γενόμενον Ποσειδῶνα κατακρίναι Ἄρην.

⁶⁷⁷ πόλις Ἡλείας, καὶ ἐτέρα Μακεδονίας, ὡς Φιλέας ἐν Περίπλοις. ὁ πολίτης Ἀνδριεύς· Τεύπαλος ὁ γράψας Ἡλιακὰ <Ἀνδριεύς>.

⁶⁷⁸ Η πολυαναγνωσία του Τζέτζη υπερβαίνει το κοινό μέτρο της βυζαντινής πολυμάθειας. Όπως φαίνεται από τις Χιλιάδες του είχε αναγνώσει τον Όμηρο, Ησίοδο, Πίνδαρο, όλους τους τραγικούς, τον Αριστοφάνη Θεόκριτο, Απολλώνιο το Ρόδιο, Λυκόφρονα, Νίκανδρο, Διονύσιο Περιηγητή, Οππιανό, τα Ορφικά, τον Κόιντο τον Σμυρναίο και μία ανθολογία. Επίσης μελέτησε τους ιστορικούς Ηρόδοτο, Διόδωρο τον Σικελιώτη, Ιώσηπο, Σουετώνιο, Πλούταρχο, Αρριανό, Δίωνα Κάσσιο, Προκόπιο, Ψευδο-Καλλισθένη, Μαλάλα, Ησύχιο τον Μιλήσιο, Θεοφύλακτο και άλλους. Από τους ρήτορες τον Λυσία, Δημοσθένη, Αισχίνη, το χαμένο έργο «Αριστογείτονα κατά Υπερίδου» και πολλά άλλα που δεν διασώζονται σήμερα. Από τους φιλοσόφους τον Πλάτωνα, Αριστοτέλη, Ψελλό και άλλους. Από τους γεωγράφους Στράβωνα και Στέφανο Βυζάντιο και λογοτέχνες όπως ο Λουκιανός.

οι αντίπαλοί του τα εκμεταλλευόντουσαν για να τον κατακρίνουν, εξηγήσεις λοιπόν από μικρή σύγκριση προηγουμένων έργων και μελετών και μερικές πηγές που θίγονται, να φαίνονται από μνήμης κι όχι με τη σύγχρονη παρουσία σχετικού αντιγράφου⁶⁷⁹. Οι συγγραφικές πραγματείες του μπορούν να κατανεμηθούν σε τρεις ομάδες, που περιλαμβάνει:

η 1^η τα ιστορικά (επιστολές και Χιλιάδες) και ποικίλα αρχαιολογικά

η 2^η τις αλληγορίες, σχόλια στους αρχαίους ποιητές και συμπληρώσεις και

η 3^η τις γενικές του διατριβές για την ποίηση, μετρική και γραμματική ή άλλου ποικίλου ενδιαφέροντος.

Γενικά έχουμε πολλές πρωτότυπες διασκευές μυθολογικού και ιστορικού περιεχομένου και να παρουσιάζονται πολλά στοιχεία, όπως το γενεαλογικό δένδρο των βασιλέων του Κέκροπα και του Κόδρου, τις σχέσεις του Σόλωνα με τον *Ανάχαρσιν* και τον Λυδό βασιλιά Κροίσο, τον Αριστείδη και τον *οστρακισμό* του, τον τύραννο Θηραμένη του Ακράγαντα, τον Επιμενίδα, Κίμωνα, Φειδία και Αγοράκριτο, Πλάτωνα, μαζί με τους Αττικούς ρήτορες, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα το γεωγραφικό φυσικό περιβάλλον της Αττικής. Κάποιος Κωνσταντίνος Κοτερτζής ήταν εκείνος που τον παρακίνησε να συνεχίσει τις αλληγορίες του προς τον Όμηρο και να επεξεργαστεί κατά δεύτερη προσπάθεια τις χιλιάδες του. Άλλα έργα του που πρέπει να μνημονευτούν είναι: «*Υπόθεσις του Ομήρου αλληγορηθείσα*» («Αλληγορίες στην Ιλιάδα και στην Οδύσσεια»), «*Τα Ομήρου*» (Homeric), «*Τα προ Ομήρου*» (Antehomeric), «*Τα μεθ' Ομηρον*» (Posthomeric), τρία έργα που εξιστορούν τα πριν του Τρωικού, τα του Τρωικού πολέμου και αυτά που ακολούθησαν μετά την άλωση της Τροίας, «*Θεογονία*», μία σχολαστική εξέταση του κόσμου των θεών, «*Έργα και Ημέραι*», σχόλια και υπόμνημα στον Ησίοδο, «*Ασπὶς του Ηρακλέους*», σχόλια προς τον Αισχύλο, πολλά σχόλια στον Αριστοφάνη, Ευριπίδη, υπόμνημα στην *Αλεξάνδρα* του Λυκόφωνα⁶⁸⁰ μαζί με τον αδελφό του Ισαάκ, Σχόλια στα *Αλιευτικά*, *Θηριακά* και *Αλεξιφάρμακα* του Οππιανού επιτομή της *Ρητορικής* του Ερμογένη, υπόμνημα στην «*Εισαγωγή*» του Πορφυρίου και η «*Χρονική βίβλος*», *Περί μέτρων*, *Περί λογισμών* και πολλά ποιήματα προς τον Θεόδωρο Καματηρό, προς το δολοφονημένο αυτοκράτορα Ιωάννη Β', προς τον Ανδρόνικο Α' που πέθανε το 1185 και προς άλλους αξιωματούχους της αυτοκρατορίας. Πρέπει να μνημονεύσουμε και ένα ποίημα κατά μιας λόγιας γυναίκας με τίτλο: «*Κατά γυναικός σχεδογραφούσης*». Το πότε πέθανε δεν μας είναι γνωστό, αλλά αν πάρουμε ότι είναι δικοί του οι ίαμβοι, που αποδόθηκαν στο θάνατο του Μανουήλ Κομνηνού το 1180 και η μονωδία «Περί του φονευθέντος αυτοκράτορος» στον Ανδρόνικο Κομνηνό το 1185 κι η οποία περιέχεται στον παριζιάνικο κώδικα 2644 και θεωρείται ότι είναι του Τζέτζη, παρότι υπάρχουν κάποιες αμφιβολίες, θα πρέπει να τελειώνει την ζωή του περί το 1186. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ 1900, Tusculum, ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, Ιωάννης Τζέτζης, εκδόσεις: ΚΑΝΑΚΗ, 11/2001,

⁶⁷⁹ Λόγω των ικανοτήτων του και την έλλειψη άμεσων αυλικών δικτυώσεων, διακρινόταν από υπεροψία, η οποία του έβγαине με σκαιότατες πολεμικές προς τους άλλους γραμματικούς. Αυτή η στάση του έβγαζε και την αντίστροφη κριτική που δεχόταν, όταν λάθη που του επισημαίνονταν από επιπολαιότητα ή άγχος της ογκώδους γραφής του, όπως ο ποιητής Σιμωνίδης από την Αμοργό ήταν γιος του Αμοργού, ή ότι η Νάξος είναι πόλη της Εύβοιας ή ότι ο Σέρβιος Τούλιος ήταν ύπατος και αυτοκράτορας των Ρωμαίων ή ότι ο Ευφράτης διαρρέει την Αίγυπτο κ.ά. Τα λάθη αυτά και οι αβλεψίες του ερμηνεύονται, στο, δεν είχε πρόσβαση σε βιβλία και επαναπαυόταν στο μνημονικό του. «Εμοί βιβλιοθήκη γάρ ή κεφαλή τυγχάνει» και «Βίβλοι δ' ήμιν ου πάρειει δεινώς άχρηματούσιν» κανχάται στις αλληγορίες της Ιλιάδας 15 και 87. Παρομοίως περηφανεύεται για το μνημονικό του στις Χιλιάδες I, 267: «Ουδέ γάρ μνημονέστερον του Τζέτζου θεός άλλον-Άνδρα τών πρίν τε και τών νυν έξεφηνεν έν βίω».

⁶⁸⁰ Ο Λυκόφρων ήταν Χαλκιδαίος ιαμβογράφος ποιητής της εποχής του Πτολεμαίου του Φιλάδελφου (3^{ος} π.Χ. αι.), προστατευόμενός του και ακμάζων στην Αλεξάνδρεια. Ήταν πρωτότυπος και ευφυής, γνωστός από το σατυρικό του ποίημα Μενέδημος. Πρώτος σχολιαστής που τον αντίκρουσε ήταν ο Ερατοσθένης, κριτικής του οποίου σώζονται ελάχιστα αποσπάσματα. Ο θάνατός του προήλθε από βέλος που τόξευσε κάποιος αντίπαλος του κατά τον Οβίδιο.

TZETZHS, Ιωάννης, *Εξήγησις Ιωάννου γραμματικού του Τζέτζου εις την Ομήρου Ιλιάδα* (Μ. Παπαθωμόπουλος Εκδ. Αθήναι 2007, Epistolae, Tzetis Ioannis, F. Fues, 1851]

1162. Τηλεκλείδης ο Αθηναίος (5^{ος} αιώνας π.Χ.), εκπρόσωπος της αρχαίας κωμωδίας⁶⁸¹, αλλά και ιστοριογράφος. Λέγεται ότι έγραψε *Τελχινιακήν ιστορίαν* (FHG, τ. 2^{ος} σ. 43), όπως παρόμοια έγραψε κι ο Επιμενίδης από την Κρήτη. Αναφέρονται από τους Αλεξανδρινούς 6 ακόμα έργα: *Ησίοδοι* (αγώνες ποιητών), *Στερροί*, *Αψευδείς*, *Ευμενίδες*, *Στρατιώται* και *Αμφικτύονες*.

1163. Τηλέσαρχος, ιστορικός ο οποίος έγραψε ΑΡΓΟΛΙΚΑ⁶⁸², αναφέροντας ότι ο κατακεραυνωθείς Ωρίωνας αναστήθηκε από τον Ασκληπιό. [FHG, IV, 508]

1164. Τηλεφάνης, ιστορικός αναφερόμενος από τον Αθήναιο, ο οποίος έγραψε *Περί ἄστεος*⁶⁸³ (FHG, IV, 507).:

TELEPHANES.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ἈΣΤΕΟΣ.

Athenæus XIV, p. 614, D : Ἴππολοχος δὲ δ Μακεδὼν ἐν τῇ πρὸς Λυγκέα ἐπιστολῇ γελωτοποιῶν μέμνηται Μανδρογένους καὶ Στράτωνος τοῦ Ἀττικοῦ. Πλήθος δ' ἦν Ἀθήνησι τῆς σοφίας ταύτης. Ἐν γοῦν τῷ Διομέων Ἡρακλείῳ συνελέγοντο ἐξήκοντα ὄντες τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἐν τῇ πόλει δὲ ὠνομάζοντο, ὡς « Οἱ ἐξήκοντα τοῦτ' εἶπον » καὶ « Ἀπὸ τῶν ἐξήκοντα ἔρχομαι. » Ἐν δὲ τούτοις ἦσαν Καλλιμέδων τε δ Κάραβος καὶ Δεινίας, ἔτι δὲ Μνασιγείτων καὶ Μέναιχμος, ὡς φησι Τηλεφάνης ἐν τῷ Περί τοῦ ἄστεος.

Τήλεφος, Περγαμηνός, γραμματικός. Ἐγραψε καὶ αὐτὸς (ἔγρ. κανόνας conj. Hemsterh.), ἐν οἷς παρατίθεται πόσα χρὴ εἰδέναι τὸν γραμματικόν. Περί τῶν παρ' Ὀμήρῳ σχημάτων ῥητορικῶν βιβλία β'. Περί συντάξεως λόγου Ἀττικοῦ βιβλία ε'. Περί τῆς καθ' Ὀμηρον ῥητορικῆς. Περί τῆς Ὀμήρου καὶ Πλάτωνος συμφωνίας. Πουκίλης φιλομαθείας βιβλία β'. Βίους τραγικῶν καὶ κωμικῶν. Βιβλιακῆς ἐμπειρίας βιβλία γ', ἐν οἷς διδάσκει τὰ κτήσεως ἄξια βιβλία. Ὅτι μόνος Ὀμηρος τῶν ἀρχαίων ἐλληνίζει. Περιήγησιν Περγάμου. Περί τοῦ ἐν Περγάμῃ Σεβαστείου βιβλία β'. Περί τῶν Ἀθήνησιν δικαστηρίων. Περί τῶν Ἀθήνησιν νόμων καὶ ἐθῶν. Περί τῶν Περγάμου βασιλέων βιβλία ε'. Περί χρήσεως, ἥτοι ὀνομάτων ἐσθῆτος καὶ τῶν ἄλλων οἷς χρῶμεθα· ἔστι δὲ κατὰ στοιχεῖον. Περί τῆς Ὀδυσσεύς πλάνης. Ὀκυτάκιον· ἔστι δὲ συναγωγὴ ἐπιθέτων εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἁρμοζόντων, πρὸς ἔτοιμον εὐπορίαν φράσεως, βιβλία δέκα.

1165. Τήλεφος ο Περγαμηνός, δηλ. από την Πέργαμο, ιστορικός-γραμματικός του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα, δάσκαλος του αυτοκράτορα Λεύκιου Βήρου, πολύπλευρος συγγραφέας με πλούσιο έργο αρχαιογνωστικού περιεχομένου στην ιστορία της πατρίδας του και της ευρύτερης περιοχής. Έγραψε πολλές βιογραφίες, λεξικογραφικά συγγράμματα και στη φιλολογία (*Περί συντάξεως λόγου Αττικού*, *Περί της καθ' Ομηρον ρητορικής*). Όλα τα έργα του χέθηκαν. [FHG, III, 634]

⁶⁸¹ Ο Τηλεκλείδης μετά το 446 π.Χ. είχε 8 νίκες στην αρχαία κωμωδία κι ήταν πολύ δημοφιλής στους Αθηναίους. Η επιθετικότητα του εμπαιχτικού του λόγου δεν εξαίρεσε ακόμη και τον Περικλή. Στην Αλεξάνδρεια μνημονεύουν 6 έργα του από το πλούσιο συγγραφικό του έργο: Ησίοδοι, Αμφικτύονες, Πρυτάνεις, Στερροί, Αψευδείς, Ευμενίδες και Στρατιώται. Από όλο το έργο του σώζονται λιγοστά αποσπάσματα.

⁶⁸² Από τους σχολιασμούς του Ευρυπίδη: Τηλέσαρχος δὲ ἐν τῷ Ἀργολικῷ (?), ὅτι τὸν Ὠρίωνα ἐπεβάλετο ἀναστήσαι 2 (scil. κεραυθῆναι τὸν Ἀσκληπιὸν λέγει).

⁶⁸³ Ἴππολοχος δ' ὁ Μακεδὼν ἐν τῇ Πρὸς Λυγκέα ἐπιστολῇ γελωτοποιῶν μέμνηται Μανδρογένους καὶ Στράτωνος τοῦ Ἀττικοῦ. πλήθος δ' ἦν Ἀθήνησι τῆς σοφίας ταύτης· ἐν γοῦν τῷ Διομέων Ἡρακλείῳ συνελέγοντο ξ ὄντες τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἐν τῇ πόλει διωνομάζοντο ὡς 2 « οἱ ξ τοῦτ' εἶπον » καὶ « ἀπὸ τῶν ξ ἔρχομαι ». ἐν δὲ τούτοις ἦσαν Καλλιμέδων τε ὁ Κάραβος καὶ Δεινίας, ἔτι δὲ Μνασιγείτων καὶ Μέναιχμος, ὡς φησι Τηλεφάνης 3 ἐν τῷ Περί τοῦ ἄστεος. τοσαύτη δ' αὐτῶν δόξα τῆς ραιθυμίας ἐγένετο, ὡς καὶ 4 Φίλιππον ἀκούσαν...

1166. Τιμαγένης ο Αλεξανδρεύς (ή κατ' άλλους ο Σύριος⁶⁸⁴), ιστορικός και γεωγράφος της εποχής του Αυγούστου. Έγραψε μία οικουμενική ιστορία των βασιλιάδων, κατατασσόμενους σε δυναστείες με τίτλο: *Βασιλείς*, η οποία κατέγραφε τα γεγονότα μέχρι την εποχή του Καίσαρα. Το 55 π.Χ. είχε πάει ως αιχμάλωτος στη Ρώμη και ως δάσκαλος της ρητορικής εκτιμήθηκε πολύ από τον Asinius Pollio. Ένα άλλο έργο που έγραψε ήταν ένας *περίπλους*, περιγράφοντας τις τότε γνωστές χώρες και θάλασσες⁶⁸⁵. [FHG, III, 322-323]

1167. Τιμαγένης ή Τιμογένης ο Μιλήσιος, ιστορικός και ρήτορας, ο οποίος σύμφωνα με τον Σουΐδα έγραψε επιστολές, *Περί Ηρακλείας της εν τω Πόντω και των εξ αυτής λογίων ανδρών* σε 3 βιβλία. Υπήρχε και κάποιος άλλος **Τιμαγένης**, ιστορικός ο οποίος έγραψε *Περίπλουν πάσης θαλάσσης* σε 5 βιβλία (Σουΐδας). Δεν γνωρίζουμε ακριβώς αν ταυτίζεται με τον Μιλήσιο ή με τον Αλεξανδρέα.

1168. Τιμάγητος, γεωγράφος των ελληνιστικών χρόνων του 3^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος έγραψε ένα έργο, το *περί λιμένων*, που χρησιμοποιήθηκε ως βασική βιβλιογραφία από τον Απολλώνιο το Ρόδιο στο 4^ο βιβλίο των Αργοναυτικών⁶⁸⁶. [FHG, IV, 519-520]

1169. Τιμαγόρας, ιστοριογράφος άγνωστης περιόδου, ο οποίος έγραψε ιστορία με τίτλο: *Θηβαϊκά*⁶⁸⁷. Το όνομά του μνημονεύεται από τον Στέφανο Βυζάντιο και στους σχολιασμούς του Ευριπίδη (E. Schwartz, *Scholia in Euripidem*, 2 vols. Berlin: Reimer, 1:1887; 2:1891 (ανατύπωση De Gruyter, 1966)). [FHG, IV, σ. 520]

1170. Τίμαιος, ιστορικός κατά τον Σουΐδα, «Τίμαιος ὁ ἱστορικός· (566 T 19 c. 23; F 119a). έγραψε *Περί Συρίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πόλεων καὶ βασιλέων* βιβλία γ», ο οποίος έγραψε και κατά του Εφόρου.

1171. Τίμαιος ο Ταυρομενίτης, γιος του Ανδρομάχου (ιδρυτή και κυβερνήτη του Ταυρομενίου), ιστορικός που έζησε από το 346 μέχρι το 250 π.Χ. («...Τίμαιος ὁ Ταυρομενίτης ἐξ καὶ ἐνενήκοντα»), όπως μας πληροφορεί ο Λουκιανός, 50 τελευταίων εκ των οποίων έζησε ξενιτεμένος στην Αθήνα. Όταν κατέπεσε από την εξουσία ο πατέρας του, ο Αγαθοκλής τον φυγάδευσε στην Αθήνα. Οι Αθηναίοι τον ονόμασαν Επιτίμαιον και λέγεται ότι υπήρξε μαθητής του Φιλίσκου του Μιλήσιου. Είναι γνωστός για τη συγγραφή ιστορίας της Σικελίας. Έθεσε ως βάση χρονολογίας της ιστορίας τις ολυμπιάδες και έδωσε ιδιαίτερη σημασία στο ρόλο της τύχης και των προγνωστικών στοιχείων στην έκβαση των ιστορικών γεγονότων. Επηρεασμένος από τη ρητορική σχολή του Ισοκράτη, η ιστορική του αφήγηση είναι παραγεμισμένη με ρητορικά σχήματα εκτός από τη συμβολή της μοίρας για την έκβαση

⁶⁸⁴ Πλούταρχος (De fluv. 6): παρ' οὗ τὴν ὑπόθεσιν εἴληφε Τιμαγένης ὁ Σύρος. Στράβων ΣΤ': Καὶ τοὺς Τεκτοσάγας δὲ φασι μετασχεῖν τῆς ἐπὶ Δελφοὺς στρατείας, (καὶ) τοὺς τε θησαυροὺς τοὺς εὗρεθέντας παρ' αὐτοῖς ὑπὸ Σκιπίωνος τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ρωμαίων ἐν πόλει Τολώσῃ τῶν ἐκεῖθεν χρημάτων μέρος εἶναι φασι, προσθεῖναι δὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν ἀνιερῶντας καὶ ἐξιλασκομένους τὸν θεόν· προσαψάμενον δ' αὐτῶν τὸν Σκιπίωνα διὰ τοῦτο ἐν δυστυχίμασι καταστρέψαι τὸν βίον, ὡς ἱερόσυλον ἐκβλήθέντα (ὑπὸ) τῆς πατρίδος, διαδόχους δ' ἀπολιπόντα παῖδας, ἃς συνέβη καταπορνευθεῖσας, ὡς εἴρηκε Τιμαγένης, αἰσχροῦς ἀπολέσθαι.

⁶⁸⁵ Από τον Στέφανο Βυζάντιο έχουμε ότι: «Μιλούαι, οἱ πρότερον Σόλυμοι, ὡς Τιμαγένης πρώτῳ Βασιλέων. Καὶ ἡ χώρα Μιλυάς, ὡς Μινυάς. Λέγονται καὶ Μίλυες, ἀπὸ Μιλῆς τῆς γυναικὸς Σολύμου καὶ ἀδελφῆς, ὕστερον δὲ Κράγου γυναικός. Τὸ ἔθνικόν Μιλυεύς καὶ Μιλυίτης».

⁶⁸⁶ Τιμάγητος δὲ ἐν α' *Περί λιμένων* τὸν Ἰστρον φησὶ καταφέρεισθαι ἐκ τῶν Κελτικῶν ὁρῶν, εἴτα ἐκδιδόναι εἰς Κελτικὴν λίμνην· μετὰ δὲ ταῦτα εἰς δύο σχίζεσθαι τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ μὲν εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον εἰσβάλλειν, τὸ δὲ εἰς τὴν Κελτικὴν θάλασσαν· διὰ δὲ τούτου τοῦ στόματος πλεῦσαι τοὺς Αργοναύτας, καὶ ἐλθεῖν εἰς Τυρρηνίαν. Κατακολουθεῖ δὲ αὐτῷ καὶ Απολλώνιος.

⁶⁸⁷ Στους σχολιασμούς του : Τιμαγόρας δὲ ἐν τοῖς Θηβαϊκοῖς φησὶν ὡς κακῶς πάσχοντες ὑπὸ τῶν περὶ Ἀμφίονα οἱ Σπαρτοὶ ἀνείλον αὐτοὺς λοχήσαντες ἀπιόντας εἰς Ἐλευθερὰς ἐπὶ πατρικὴν θυσίαν, τὴν δὲ Νιόβην εἶασαν ζῆν διὰ Πέλοπα· ἄλλοι δὲ ἄλλως ἰστοροῦσι περὶ αὐτῆς. Καὶ ἀπὸ τῶν σχολιασμῶν τοῦ Στέφανου Βυζάντιου: Stephan. Byz.: Σπάρτη, Λακωνικὸν χωρίον, ἀπὸ τῶν μετὰ Κάδμου Σπαρτῶν, περὶ ὧν Τιμαγόρας φησὶν, ἐκπεσόντας (δὲ) αὐτοὺς εἰς τὴν Λακωνικὴν Σπάρτην ἀφ' ἑαυτῶν ὀνομάσαι.

αυτών. Ο Ησύχιος ο Μιλήσιος στο ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΔΙΑΛΑΜΨΑΝΤΩΝ ΣΟΦΩΝ γράφει: «γραοσυλλέκτρια ελέγετο, δια το τα τυχόντα αναγράφειν». Έγραψε Σικελικά και Ιταλικά σε 30 βιβλία, χρονικά και άλλα (Σουΐδας: ...έγραψεν Ιταλικά και Σικελικά ἐν βιβλίοις <λ>η· Ἑλληνικά και Σικελικά· Συλλογὴν ῥητορικῶν ἀφορμῶν βιβλία ξη· Ολυμπιονίκας ἦτοι Χρονικά Πραξιδικά...). [FHG, v. I, σ. 625, 640 και F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker* (FGrH) n. 566]

1172. Τιμαχίδας ο Ρόδιος, ιστοριογράφος και ποιητής αγνώστων λοιπών στοιχείων του 1^{ου} π.Χ. αιώνα. Σώζονται μέχρι 32 λέξεις από το έργο του Δείπνα, γραμμένο σε 11 βιβλία⁶⁸⁸. [H. Lloyd-Jones and P. Parsons, *Supplementum Hellenisticum*. Berlin: De Gruyter, 1983, σ. 366-367]

1173. Τιμόθεος, ιστοριογράφος, που έγραψε ιστορία της Αργολίδας (*Αργολικά*). «Κεῖνται δὲ πολλοὶ ἐν τῷ τεμένει τῆς Προσυνναίας Ἡρας, καθὼς ἱστορεῖ Τιμόθεος ἐν τοῖς Αργολικοῖς», απόσπασμα από τον Πλούταρχο. Άλλο έργο που φαίνεται ότι έγραψε ήταν το *Περὶ ποταμῶν*. Στο τελευταίο αυτό έργο μαθαίνουμε ότι, ο ποταμός Έβρος ονομαζόταν Ρόμβος προηγουμένως κι ονομάστηκε έτσι από το γιο του βασιλιά Κάσανδρου και της Κροτωνίκης Έβρο⁶⁸⁹. [FHG, IV, 522-523]

1174. Τιμόθεος ο Γαζαίος, γραμματικός, παραδοξογράφος και γεωγράφος, ο οποίος έζησε κατά τον 5^ο με 6^ο μ.Χ. αιώνα. Έργα του το ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΓΑΖΗΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΘΟΛΙΚΟΙ ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ, και ένα άλλο για εξωτικά ζώα της Ινδίας και παράδοξα π.χ. στην Κρήτη⁶⁹⁰. [M. Haupt, "Excerpta ex Timothei Gazaei libris de animalibus," *Hermes* 3 (1869): 5-30, J.A. Cramer, *Anecdota Graeca e codd. manuscriptis bibliothecae regiae Parisiensis*, vol. 4. Oxford: Oxford University Press, 1841 (repr. Hildesheim: Olms, 1967): 239-244]

1175. Τιμόθεος ο Μιλήσιος, ιστορικός και ελεγειακός, που γεννήθηκε περί το 440 π.Χ. και πέθανε το 357. Ήταν μαθητής του Φρύνιδα (Φρύνις) και όπως λέγανε στην εποχή του τον

⁶⁸⁸ "ένα απόσπασμα από το τέταρτο βιβλίο του: Δείπνου δ' θήσειόν θ' ἀπαλὸν μῆλ' ἑναλίγκιον ἄνθος, Λευκερέης ἱερὸν περικαλλέος, ὃ ῥα μάλιστα φίλατο..

⁶⁸⁹ «Έβρος ποταμός ἐστὶ τῆς Θράκης, προσηγορίαν εἰληχῶς ἀπὸ τῆς συστροφῆς τῆς καταφορᾶς τοῦ ὕδατος. Κάσανδρος δὲ, ὁ βασιλεὺς τῶν τόπων, γῆμας Κροτωνίκην, ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς υἱὸν Ἐβρον· ἀποταξάμενος δὲ τῇ συμβίῳσιν τῆς προτέρας γυναικὸς, ἐπέγημε τῷ τέκνῳ Δαμασίππην τὴν Ἀτρακος· ἥτις εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τοῦ προγόνου, λόγους αὐτῷ περὶ συνόδων ἀπέστειλεν. Ὁ δ' ὡς Ἐριννὺν φυγῶν τὴν μητριάν, προσηυκαίρει κυνηγίαις. Ἀποτυχοῦσα δὲ τῆς προαιρέσεως ἢ ἀσελγῆς, κατεψεύσατο τοῦ σώφρονος, ὡς βιάσασθαι αὐτὴν θελήσαντος. Κάσανδρος δὲ τῷ ζήλῳ συμπεριενεχθεὶς, μεθ' ὁρμῆς ἐπὶ τὴν ὕλην ἦχθη, καὶ σπασάμενος τὸ ξίφος, ἐδίωκε τὸν υἱὸν, ὡς ἐπίβουλον τῶν πατρῶων γάμων. Ὁ δὲ υἱὸς περικατάληπτος γενόμενος, ἑαυτὸν ἔρριψεν εἰς ποταμὸν Ρόμβον, ὃς ἀπ' αὐτοῦ Ἐβρος μετωνομάσθη· καθὼς ἱστορεῖ Τιμόθεος ἐν ια' Περὶ ποταμῶν».

⁶⁹⁰ κεφ. ι'. περὶ τῶν ἐν Κρήτῃ αἰγῶν. ὅτι ἐν Κρήτῃ αἰγες τοξεύονται ἐσθίουσι βοτάνην δίκταμον καὶ εὐθὺς ἀποβάλλουσι τὸ βέλος καὶ ὑγιεῖς γίνονται. ὅτι τῶν Καππαδοκῶν αἱ αἰγες κείρονται τὸ αἶγειον ἔριον. κεφ. ιζ'. περὶ δόρκου. ὅτι ἐὰν διωκόμενος δόρκος μικρὸν στῇ καὶ οὐρήσῃ, πλέον τρέχει καὶ διαφεύγει. ὅτι οἱ δόρκοι καὶ οἱ πέρδικες ἀλλήλων φίλοι εἰσὶν· ὅθεν ὑπ' ἀλλήλων διὰ τῶν θηρευτῶν ἀγρεύονται. ὅτι ὅπου ἂν ἐκ τῆς ἀγέλης εἷς ἀποπατήσῃ, ἐκεῖ καὶ οἱ ἄλλοι. ἀγελάζονται δὲ μετὰ τῶν ὀνάγων. κεφ. ιη'. περὶ λαγωῦ. ὅτι τῶν λαγῶν ἡ θήλεια τίκτει καὶ ἕτερον ἔχουσα ἐν τῇ γαστρὶ ἐπικυῖσκειται καὶ ἔτι καὶ γάμῳ προσέρχεται. κεφ. κδ'. περὶ καμηλοπαρδάλεως. ὅτι ἡ καμηλοπαρδάλις ζῶν ἐστὶν Ἰνδικόν· γίνεται δὲ ἀπὸ ἐπιμιξίας ζῶων ἑτερογενῶν. ὅτι διὰ Γάζης παρῆλθέ τις ἀνὴρ ἀπὸ τῶν Ἰνδικῶν, Αελίσσιος δὲ τὸ γένος, ἄγων δύο καμηλοπαρδάλεις καὶ ἐλέφαντα τῷ βασιλεῖ Ἀναστασίῳ. τοῦτο ἐθεάθη καὶ ἐφ' ἡμῶν· τῷ γὰρ βασιλεῖ τῷ Μονομάχῳ καὶ ἄμφω ταυτὶ τὰ ζῶα προσαχθέντα ἐξ Ἰνδίας ὡς θαῦμα ἐπὶ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θεάτρου ἐκάστοτε τῷ λαῷ ἐπεδείκνυντο. κεφ. κε'. περὶ ἐλέφαντος. ὅτι ὁ ἐλέφας γόνата οὐκ ἔχει. ὅτι προβοσκίδα ἔχει, δι' ἧς πάντα ποιεῖ ὡς διὰ χειρός. ὅτι ὀδόντας ἔχει μεγάλους ἢ κέρατα. ὅτι γυναῖκες ἄδουσαι θέλγουσιν αὐτὸν καὶ πρὸς θήραν ἄγουσιν, ὥσπερ καὶ τὸν κασσίτερον παρθένος ἐξάγει. ὅτι παρὰ τοῖς Μαύροις δόλω καὶ τάφροις ἀγρεύονται. ὅτι εὐνομοῦσι καὶ σωφρονοῦσι καὶ ἡγεμόνα ἔχουσι καὶ τοὺς ποταμοὺς παρέρχονται βασιτάζοντες αὐτῶν τὰ τέκνα.

ξεπέρασε κατά πολύ, γιατί τον νίκησε σε δραματικούς αγώνες με τους διθυράμβους του. Έπαιζε και κιθάρα, η οποία ήταν εντεκάχορδη και οι έφοροι της Σπάρτης του έκοψαν τις τέσσερεις. Όπως συνέβη με τον Φρύνιδα και τον Τιμόθεο, το ίδιο συνέβη με τον Τιμόθεο και τον Πολύειδα. Ο **Πολύειδος**, ο οποίος δεν είχε μουσικές γνώσεις, είχε έναν μαθητή τον **Φιλότα**, που νίκησε σε αγώνες τον Τιμόθεο. Plut. vit. Agesil. 14: πολλοῖς ἐπήμει τὰ τοῦ Τιμοθέου λέγειν· Ἄρης τύραννος· χρυσὸν Ἑλλάς οὐ δέδοικε.

1176. Τιμόκριτος, ιστορικός που αναφέρεται στην Αναγραφή της Λίνδου⁶⁹¹.

1177. Τιμόλαος ο Λαρισαίος, ρήτορας, ποιητής, γεωγράφος και ιστοριογράφος, ο οποίος έγραψε την Ιλιάδα του Ομήρου και συμπλήρωνε με δικούς του στίχους αυτούς του Ομήρου. Δεν γνωρίζουμε ακριβώς τι έγραφε, γιατί τα έργα του έχουν χαθεί. Αναφέρονται τα *Φρυγιακά* και σώζεται ένα απόσπασμα αναφορικά με αυτά⁶⁹². [FHG, IV, 521]

1178. Τιμόμαχος, ιστορικός που έγραψε ΚΥΠΡΙΑΚΑ, και από μία αναφορά που σώζεται ομιλεί για τον Σαλαμίνιο Στήσανδρο, μεγάλο κιθαρωδό στους Δελφούς, που τραγουδούσε τις μεγάλες Ομηρικές μάχες, αρχίζοντας από την Οδύσσεια. Μαζί με τον Αριστοτέλη ο Τιμόμαχος υποστήριζε ότι ο Όμηρος καταγόταν από την Ίο. [FHG, IV, 521]

1179. Τιμόναξ, ιστορικός του 4^{ου} με 3^ο π.Χ. αιώνα. Έγραψε για τη χώρα των Σκυθών (*Σκυθικά*)⁶⁹³ σε άγνωστο αριθμό βιβλίων και για την ιστορία της Σικελίας (*Σικελικά*). Καὶ Ἴππῶναξ δὲ μνημονεύει· «Πρὸς τὸ Σινδικὸν διάσφαγμα»⁶⁹⁴. [FHG, IV, 522]

⁶⁹¹ (XXIII) τοὶ μετὰ Κλευβούλου στρατεύσαντες εἰς Λυκίαν ἀσπίδας ὀκτῶ καὶ τῶι ἀγάλματι στεφάναν χρυσέαν, ὡς ἱστορεῖ Τιμόκριτος ἐν τὰ<ι> α τὰς χρονικὰς συντάξις, Πολύζαλος ἐν ταῖ δ τὰν ἱστορίαν.

⁶⁹² «Μαίανδρος ποταμὸς τῆς Ἀσίας· ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Ἀναβαίνων· μόνος γὰρ ἐκ πάντων τῶν ποταμῶν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἀρχόμενος πηγῶν εἰς ἑαυτὸν παλινδρομεῖ. Προσηγορεύθη δὲ Μαίανδρος ἀπὸ Μαϊάνδρου, τοῦ Κερκάφου καὶ Ἀναξιβίας παιδὸς, ὃς πρὸς Πεσσινουντίους πόλεμον ἔχων ἠῦξατο τῇ Μητρὶ τῶν θεῶν, ἐὰν ἐγκρατὴς γένηται τῆς νίκης, θύσειν τὸν πρῶτον αὐτῷ συγχαρέντα ταῖς ἀνδραγαθίαις, τρόπαια φέρων. Ὑποστρέψαντι δὲ τῷ προειρημένῳ πρῶτος συνεχάρη συναντήσας ὁ παῖς Ἀρχέλαος, μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς· ὁ δὲ τῆς προειρημένης δεισιδαιμονίας ἀναμνησθεὶς, κατ' ἀνάγκην βωμοῖς κατήγαγε τοὺς προσήκοντας. Ἀθυμήσας δ' ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσιν ἔρριπεν ἑαυτὸν εἰς ποταμὸν Ἀναβαίνοντα, ὃς ἀπ' αὐτοῦ Μαίανδρος προσηγορεύθη· καθὼς ἱστορεῖ Τιμόλαος ἐν α' Φρυγιακῶν. Μέννηται δὲ τούτων καὶ Ἀγαθοκλῆς ὁ Σάμιος ἐν τῇ Πεσσινουντίων πολιτείᾳ».

⁶⁹³ Παρατίθεται ένα σωζόμενο απόσπασμα από τα Σκυθικά: «Λαύριον πεδίων τῆς Σκυθίας. Τῆς δὲ Σκυθίας ἔθνη πεντήκοντα Τιμῶναξ ἀναγράφει ἐν πρώτῳ Περὶ Σκυθῶν. Κατὰ δὲ τὸ τῶν Σίνδων πεδίων σχίζεται ὁ ποταμὸς Ἴστρος, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ῥεῦμα εἰς τὸν Ἀδρίαν, τὸ δὲ εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον εἰσβάλλει ...

⁶⁹⁴ Τιμῶναξ ἐν πρώτῳ τῶν Σικελικῶν (scr. Σκυθικῶν) ἐν Κόλχοις φησὶν Ἰάσονα Μῆδειαν γῆμαι, Αἰήτου αὐτῷ ἐγγυήσαντος. Ὁ δὲ αὐτὸς φησι· «Δείκνυνται παρὰ τὸν παράπλου ἐνδον τοῦ Πόντου κηποί τινες Ἰασόνιοι καλούμενοι, καθ' ὧν τὴν ἀπόβασιν ἐποιήσατο· καὶ κατὰ τὴν Αἴαν γυμνάσια καὶ δίσκοι, καὶ τῆς Μηδείας θάλαμος, καθ' ὃν τότε ἐνυμφεύθη· καὶ πρὸς τῇ πόλει ἱερὸν ἱδρυμένον Ἰάσονος, καὶ πρὸς τούτοις ἱερὰ πολλά.» **Βιβλίο δεύτερο**: Ὁ Ἀψυρτος καὶ Φαέθων ἐκαλεῖτο, ὡς φησι Τιμῶναξ ἐν δευτέρῳ Σκυθικῶν.

1180. Τιμοσθένης ο Ρόδιος, (4^{ος} με 3^ο αιώνα π.Χ.), ναύαρχος ή αρχικυβερνήτης του

Ac meminit Timosthenis ἐν τῷ περὶ λιμένων Harpocraton quoque in voce ἐφ' ἱερὸν. Timosthenes ille paullo grandior fuit Eratosthene; nam vixit sub Philadelpho. Quod docet Strabo IX. p. 421. ἐμελοποίησε μὲν οὖν Τιμοσθένης ναύαρχος τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου, ὁ καὶ τοὺς λιμένας συντάξας ἐν δέκα βίβλοις. Marcianus Heracleota in periplo: Τιμοσθένης ὁ Ῥόδιος ἀρχικυβερνήτης τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου γεγονώς. Opus eius de portibus praecipue laudabat Eratosthenes, sed saepius in eo peccasse arguit Strabo II. p. 92 sqq. Meminit et idem Timosthenis III. p. 140, 4) uti et Stephanus in Ἀλεξανδρείᾳ, Ἀρτάκη, Ἀπία, Ἀγάθη, ubi citatur ἐν σταδισμῷ, hoc est dimensione terrae per

στόλου του Πτολεμαίου Β' του επωνομαζόμενου Φιλάδελφου από το 266 μέχρι το 245 π.Χ. στους εναντίον πολέμους του με τον Αντίγονο Β' όπως γνωρίζουμε από τις μαρτυρίες του Μαρκιανού του Ηρακλειώτη. Το έργο του ήταν πολύ

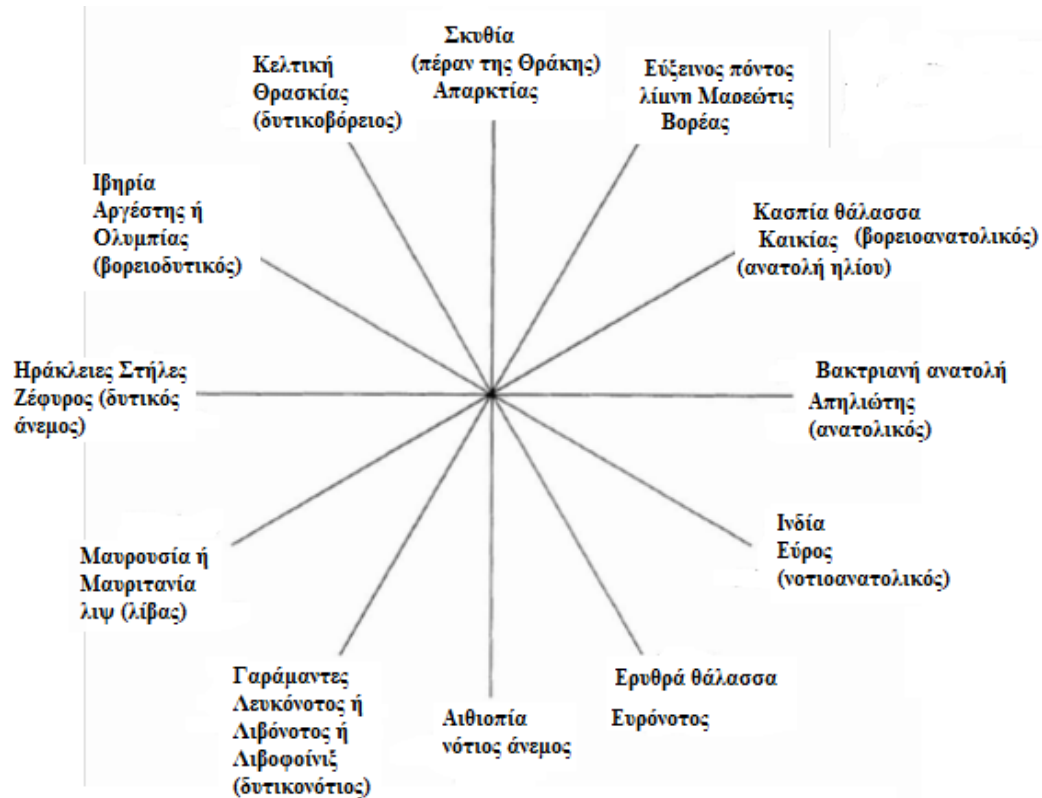
σημαντικό για τη ναυσιπλοΐα της εποχής του και περιλαμβάνει χάρτες, ημερολόγια και άλλο γραπτό υλικό, δυστυχώς όμως δεν έχει διασωθεί. Έγραψε λέγεται περί τις δέκα περίπλους, ενώ ο Στράβωνας παρατηρεί πολλές ανακρίβειες στο έργο του. Ήταν ο πρώτος γεωγράφος που εισήγαγε 12 είδη ανέμων στους υπάρχοντες 4 ή 8 μέχρι την εποχή εκείνη, ο πρώτος που χρησιμοποίησε τους ανέμους και άλλα μετεωρολογικά στοιχεία για τον προσανατολισμό ενός ναυτικού ταξιδιού. Από τα ταξίδια, που περιήγαγε, λέγεται ότι, έγραψε έναν περίπλου αποτελούμενο από 10 βιβλία, έργο το οποίο αναφέρεται από μεταγενέστερους γεωγράφους περιηγητές (κυρίως από τον Ερατοσθένη και τον Στράβωνα) με τίτλο: *Σταδισμοί* (Τιμοσθένης τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος περιέπλευσεν, Στράβων). Το πιο σπουδαίο έργο του, του οποίου έχουμε εκτεταμένα αποσπάσματα και αναφορές, είναι το *Περὶ λιμένων*. Στο έργο αυτό αναφέρονται οι θέσεις των λιμανιών της ανατολικής Μεσογείου με πολλά στοιχεία για τις δυνατότητες που είχαν, δηλαδή αν διέθεταν προβλήτες ή ήταν ρηγά, αν ήταν εκτεθειμένα σε ανέμους και ποιας κατεύθυνσης και ποιας εποχής και πόσα πλοία μπορούσαν να δέσουν στους προβλήτες τους ή γενικά να ελλιμενιστούν. Εκτός των άλλων οι αποστάσεις μεταξύ των λιμένων ήταν σταδιασμένες με συγκεκριμένο χρόνο πλου μεταξύ τους. Ο Ερατοσθένης έκανε ευρύτατη χρήση του έργου αυτού, ώστε να κατηγορηθεί για λογοκλοπή από τον Μαρκιανό. Άλλα έργα του ήταν το «*Περὶ νήσων*» και το «*Εξηγητικόν*», που πραγματευόταν τις ερμηνείες των ιερών νόμων. Αναφέρεται και μία μελοποίηση του *Πυθικού νόμου*, ένα μουσικό έργο το οποίο συνοδευόταν από κιθάρα και αυλό και παιζόταν κατά τους Πυθικούς αγώνες των Δελφών.

ΣΤΡΑΒΩΝ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ Γ' (ΙΒΗΡΙΑ): Τῆς δὲ παραλίας ταύτης, εἰς ἣν ὁ τε Βαῖτις καὶ ὁ Ἄνας ἐκδίδωσι, καὶ τῶν ἐσχάτων τῆς Μαυρουσίας εἰς τὸ μεταξὺ ἐμπύπτον τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος ποιεῖ τὸν κατὰ στήλας πορθμόν, καθ' ὃν ἡ ἐντὸς θάλαττα συνάπτει τῇ ἐκτός. ἐνταῦθα δὴ ὄρος ἐστὶ τῶν Ἰβήρων τῶν καλουμένων Βαστητανῶν, οὗς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἢ Κάλπη, τῇ περιοχῇ μὲν οὐ μέγα τῷ δ' ὕψει μέγα καὶ ὄρθιον ὥστε πόρρωθεν νησοειδὲς φαίνεσθαι. ἐκπλέουσιν οὖν ἐκ τῆς ἡμετέρας θαλάττης εἰς τὴν ἔξω δεξιὸν ἐστὶ τοῦτο, καὶ πρὸς αὐτὸ Καρτηρία πόλις ἐν τετταράκοντα σταδίοις ἀξιόλογος καὶ παλαιά, ναύσταθμόν ποτε γενομένη τῶν Ἰβήρων. ἐνιοὶ δὲ καὶ Ἡρακλέους κτίσμα λέγουσιν αὐτήν, ὧν ἐστὶ καὶ Τιμοσθένης, ὃς φησι καὶ Ἡράκλειαν ὀνομάζεσθαι τὸ παλαιόν, δείκνυσθαι τε μέγαν περίβολον καὶ νεωσοίκους.

ΣΤΡΑΒΩΝ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ, ΙΖ': Εἰς δὲ τὴν ἐντὸς θάλατταν πλέουσιν ἀπὸ Λυγγὸς πόλις ἐστὶ Ζῆλις καὶ Τίγα, εἴτα τῶν ἐπτὰ ἀδελφῶν μνήματα καὶ τὸ ὑπερκείμενον ὄρος ὄνομα Ἀβίλη

πολύθηρον καὶ μεγαλόδενδρον. τοῦ δὲ κατὰ τὰς στήλας πορθμοῦ τὸ μὲν μῆκος λέγεται σταδίων ἑκατὸν εἴκοσι, τὸ δ' ἐλάχιστον πλάτος κατὰ τὸν Ἑλέφαντα ἐξήκοντα. εἰσπλεύσαντι δ' ἐξῆς πόλεις τε καὶ ποταμοὶ πλείους μέχρι Μολοχὰθ ποταμοῦ, ὃς ὀρίζει τὴν Μαυρουσίῳ καὶ τὴν Μασαισυλίων γῆν. καλεῖται δὲ καὶ ἄκρα μεγάλη πλησίον τοῦ ποταμοῦ καὶ Μεταγώνιον τόπος ἄνυδρος καὶ λυπρός, σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ὄρος τὸ ἀπὸ τῶν Κώτεων μέχρι δεῦρο παρατείνει· μῆκος δὲ τὸ ἀπὸ τῶν Κώτεων ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς τῶν Μασαισυλίων στάδιοι πεντακισχίλιοι· ἔστι δὲ τὸ Μεταγώνιον κατὰ νέαν που Καρχηδόνα ἐν τῇ περαίᾳ· **Τιμοσθένης** δ' οὐκ εὖ κατὰ Μασσαλίαν φησὶν· ἔστι δ' ἐκ Καρχηδόνας νέας διάρμα εἰς Μεταγώνιον στάδιοι τρισχίλιοι, παράπλους δὲ εἰς Μασσαλίαν ὑπὲρ ἑξακισχιλίων.

Ἡ δωδεκάβαθμη κλίμακα ανέμων του Τιμοσθένη.

Ο Τιμοσθένης ο Ρόδιος (3ος αιώνας π.Χ.) είχε συχετίσει τους ανέμους με τις χώρες και τους λαούς προέλευσης.

Ο Ερατοσθένης λέγεται ότι έκανε αδικαιολόγητα εκτεταμένη χρήση του έργου αυτού, ώστε να κατηγορηθεί από το Μαρκιανό τον Ηρακλειώτη για λογοκλοπή. Άλλοι γεωγράφοι, όπως ο Στράβωνας και ο Αγαθήμερος συχνά αναφέρουν τον μεγάλο αυτόν γεωγράφο. [GGM, E.H. Bunbury, (1879) *A History of Ancient Geography among the Greeks and Romans: from the earliest ages till the fall of the Roman Empire*. New York: Murray, σ. 588, **De historicis Graecis libri tres** από τον Gerardus Joannes Vossius, Anton Westermann, LIPSIAE, 1838.]

1181. Τιμοχάρης ο Αλεξανδρεύς, γεωγράφος και αστρονόμος του 3^{ου} αι. π.Χ. Μνημονεύεται από τον Κλαύδιο Πτολεμαίο. [FHG, III, 207]

1182. Τιμωνίδης ο Λευκάδιος⁶⁹⁵ (από τη Λευκάδα, τον οποίον ο Διογένης ο Λαέρτιος χρησιμοποιεί ως πιο ορθόν από το Σιμωνίδη που χρησιμοποιούσαν άλλοι), ιστορικός και γεωγράφος του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, συστρατιώτης και φίλου του Δίωνα. Έγραψε μια σικελική ιστορία και τη βιογραφία του Δίωνα του Συρακούσιου και του Βίωνα με τίτλο: *Τα κατά Δίωνα*, την οποίαν είχε αφιερώσει στον Σπεύσιππο, ανήκων ο ίδιος στους μαθητές του Πλάτωνα, τους οποίους ο Δίωνας είχε μαζέψει γύρω του. Κατά την εκτίμηση του Μυλλέρου ήταν ιστοριογράφος όχι τόσο διαπρεπής, (ελλην. μτφρ. του 1886, τόμος 3^{ος} σ. 135-6). Από το έργο του σώζονται κάποιες μνείες 177 λέξεων. [FHG, II, σ. 83-84]

1183. Τρισίμαχος, όνομα ιστορικού, που έγραψε ΚΤΙΣΕΙΣ σε τρία βιβλία, αναφερόμενο από τον Πλούταρχο. Πιθανόν να γίνεται σύγχυση με το Λυσίμαχος. [FHG, III, 337]

⁶⁹⁵ «Τιμωνίδης δὲ, πρᾶττομέναις ἐξ ἀρχῆς ταῖς πράξεσι ταύταις μετὰ Δίωνος παραγενόμενος, καὶ γράφων πρὸς Σπεύσιππον, τὸν φιλόσοφον, ἱστορεῖ, ζῶντα ληφθῆναι, τῆς τριήρους εἰς τὴν γῆν ἐκπεσοῦσης, τὸν Φίλιστον· καὶ πρῶτον μὲν ἀποδύσαντας αὐτοῦ τὸν θώρακα τοὺς Συρακουσίους, καὶ γυμνὸν ἐπιδείξαμένους τὸ σῶμα, προπηλακίζειν, ὄντος ἤδη γέροντος· ἔπειτα τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν καὶ τοῖς παισὶ παραδοῦναι τὸ σῶμα, κελεύσαντας ἔλκειν διὰ τῆς Ἀχραδινῆς, καὶ καταβαλεῖν εἰς τὰς Λατομίας».

1184. Τρυφιδώδωρος από την Αίγυπτο, επικός ποιητής και ιστοριογράφος του 5^{ου} μ.Χ. αιώνα, μαθητής του Νόννου του Πανοπολίτη, του οποίου διασώζεται ένα επικό ποίημα από 691 εξάμετρους στίχους, το *Ιλίου άλωσις*, που αντλεί στοιχεία, εκτός από τον Όμηρο κι από τον Κόϊντο τον Σμυρναίο, κι από άλλους συγγραφείς (όπως από τον Αρκτίνο τον Μιλήσιο που λέγεται ότι έγραψε το έπος *Ιλίου Πέρσις*). Για να έχουμε μία γνώμη του ύφους του ποιητή εκτίθεται ένα απόσπασμα αναφοράς στον Παλαμήδη, τον ήρωα του Τρωικού πολέμου, που λογόκρινε ο Όμηρος και γι' αυτό χαρακτηρίστηκε ο μεγάλος τυφλός επικός ποιητής από τον Αριστοτέλη ότι ψευδόταν⁶⁹⁶. [Tusculum, A.W. Mair, *Oppian, Colluthus, Tryphiodorus*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1928 (repr. 1963), σ. 580-632]

1185. Τυχικός, ένας φημισμένος δάσκαλος της Τραπεζούντας πολυμαθής (γεωγράφος, μαθηματικός, αστρονόμος, αστρολόγος για τη δυνατότητα πρόβλεψης, ρήτορας, φιλόσοφος), του οποίου ότι στοιχεία για την ζωή του (τέλη 6^{ου} και πρώτο μισό του 7^{ου} αιώνα μ.Χ.) γνωρίζουμε, προέρχονται από την αυτοβιογραφία του Ανανία. Ο Ανανίας μας γνωρίζει ότι ο Τυχικός σπούδασε φιλοσοφία και άλλες επιστήμες δίπλα σε κάποιον διάσημο άνδρα στην Αθήνα. Δεν γνωρίζουμε αν τότε είχε επανιδρυθεί κάποια από τις σχολές της Αθήνας κι υπολειτουργούσε. Μάλλον σε καθεστώς παρανομίας γινόταν η διδασκαλία στην Αθήνα, γιατί δεν αναφέρεται κάποιο όνομα για το δάσκαλο του Τυχικού από τον Ανανία. Φαίνεται ότι ο Τυχικός πέρασε και από την Κωνσταντινούπολη, γιατί ο άγνωστος δάσκαλός από την Αθήνα ήταν προηγουμένως και δάσκαλος στην αυλή του αυτοκράτορα στην Κωνσταντινούπολη. Ο ιστορικός Robert H. Hewsen υποστηρίζει ότι ο Τυχικός δεν πήγε στην Αθήνα, αλλά σπούδασε δίπλα σε Αθηναίο δάσκαλο στην Κωνσταντινούπολη. Στην Τραπεζούντα ως μονοφυσίτης μοναχός της Αρμένικης Εκκλησίας ίδρυσε μία σχολή φυσικών επιστημών στο ναό του Αγίου Ευγενίου, διδασκοντας μαθηματικά, φιλοσοφία, αστρονομία, δημιουργώντας ένα ανώτατο ίδρυμα εκπαίδευσης με πολλούς αιώνες συνέχεια και πολλούς αποφοιτώντες διάσημους άνδρες των θετικών επιστημών (Γρηγόριος Χιονιάδης, Γεώργιος Χρυσοκκόκης, Ανδρέας Λιβαδηνός, Κωνσταντίνος Λουκίτης, Βησσαρίων, Αμιρούτζης, Γεώργιος Ακροπολίτης). Στη σχολή λειτουργούσε λέγεται και αστεροσκοπείο και διέθετε μεγάλη και σημαντική βιβλιοθήκη. Τα γραπτά του δεν διασώθηκαν. [Robert H. Hewsen, *The Geography of Ananias of Shirak*. The Long and the Short Recensions (1992)]

Υ

1186. Υπερμένης, ιστορικός του 2^{ου} μ.Χ αιώνα, ο οποίος έγραψε ιστορία της Χίου (*Περί Χίου*⁶⁹⁷). [FHG, IV, 434, Jacoby, F., *FGrH* n. 394]

1187. Υπέροχος ο Κυμαίος, κάποιος ιστορικός συγγραφέας μιας εμμέτρου ιστορίας της Κύμης (*Κυμαϊκά*⁶⁹⁸) του 3^{ου} αιώνα π.Χ. (ΑΚΛ). Οι Οπικοί ήταν αρχαίος λαός της Καμπανίας

⁶⁹⁶ οἳά με λωβήσαντο θεῶν ὅπιν οὐκ ἀλέγοντες οὐδὲν ἀλιτραίνοντα, κακοὶ καὶ ἀπηνέες αἰεὶ ὥς μὲν Ἀχιλλῆος γέρας ἤρπασαν Αἰακίδαο, ὥς δὲ Φιλοκτῆτην ἔλιπον πεπεδημένον ὕδρῳ, ἔκτειναν δὲ καὶ αὐτὸν ἀγασσάμενοι Παλαμήδην.

⁶⁹⁷ «Υπερμένης ἐν τῷ Περί Χίου, Ὁμήρου φησὶ γενέσθαι θεράποντα Σκινδαψὸν ὀνόματι· καὶ τοῦτον ζημιωθῆναι ὑπὸ Χίων χιλίας δραχμὰς διὰ τὸ μὴ καῦσαι τελευτήσαντα τὸν δεσπότην. Ὁ δὲ τὸ ὄργανον εὐρὼν τὸ οὕτω καλούμενον σκινδαψόν, Ἐρέτριος ἦν, Ποικίλης αὐλητρίδος υἱός».

⁶⁹⁸ «Καὶ Κυμαῖοι δὲ οἱ ἐν Ἰταλίᾳ, ὥς φησιν Ὑπέροχος ἡ ὁ ποιήσας τὰ εἰς αὐτὸν ἀναφερόμενα Κυμαϊκά, διετέλεσαν χρυσοφοροῦντες καὶ ἀνθιναῖς ἐσθῆσι χρώμενοι, καὶ μετὰ γυναικῶν εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐξίοντες, ἐπὶ ζευγῶν ὀχούμενοι», απόσπασμα ἀπὸ το 12^ο βιβλίου τοῦ Ἀθηναίου. Σῶζεται καὶ μία ἀναφορὰ ἀπὸ τοῦ Πανσανία (X, 12, 4): «Τὴν δὲ ἐπὶ ταύτῃ χρησμοὺς κατὰ ταῦτὰ εἰποῦσαν ἐκ Κύμης τῆς ἐν Ὀπικοῖς εἶναι, καλεῖσθαι δὲ αὐτὴν Δημῶ, συνέγραψεν Ὑπέροχος ἀνὴρ Κυμαῖος. Χρησμὸν δὲ οἱ Κυμαῖοι τῆς γυναικὸς ταύτης ἐς οὐδένα εἶχον

της κάτω Ιταλίας, οι και Όσκοι ονομαζόμενοι, πολλοί ιστοριογράφοι εκ των οποίων τους ταυτίζουν με τους Αύσωνες, όμως ο Πολύβιος τους διακρίνει από τους Οπικούς. [H. Lloyd-Jones και P. Parsons, *Supplementum Hellenisticum*. Berlin: De Gruyter, 1983: σ. 249, Jacoby, F., *FGrH* n. 576, FHG, IV, 434]

1188. Υψικλής από την Αλεξάνδρεια ή την Ασκάλωνα, που έζησε περί το 160 π.Χ. (ΑΚΛ). Ήταν σπουδαίος μαθηματικός (έγραψε μία σπουδαία μελέτη για τα κανονικά πολύεδρα, την οποίαν λαθεμένα την προσαρτούν ως 14^ο βιβλίο των *Στοιχείων* του Ευκλείδη) και έγραψε για τις αριθμητικές προόδους. Ήταν επίσης αστρονόμος και έγραψε για τις αυξομειώσεις της χρονικής διάρκειας των ημερών. Ως μαθηματικός και γεωγράφος υπολόγισε το γεωγραφικό σημείο της Αλεξάνδρειας και χώρισε για πρώτη φορά το κύκλο σε 360 μοίρες, που αναφέρεται σ'όλο έργο του με τίτλο: *Λόγος αναφορικός*, του οποίου εκτεταμένα αποσπάσματά του διασώζονται σε μία αραβική μετάφραση και από αυτήν σε λατινική από τον Γεράρδο (έκδοση του 1200 περίπου, που έγινε στην Κρεμόνα). [Heiberg, L.L. y Stamatis, E.S., *Euclidis Elementa* 5.1, Leipzig]

1189. Υψικράτης ο Αμισηνός (από την Αμισό του Πόντου), ιστοριογράφος, γραμματικός και γεωγράφος του 2^{ου} με 1^ο αιώνα π.Χ. Το ιστορικό του έργο πραγματεύεται τους λαούς της ανατολής, το οποίον αποτέλεσε βασική βιβλιογραφία του Στράβωνα για την έκθεση ορισμένων γεγονότων. Επίσης εργάστηκε πάνω στον Όμηρο και σε ετυμολογικές μελέτες στις οποίες αποδείκνυε την προέλευση των λατινικών λέξεων από την ελληνική γλώσσα. Μνημονεύεται από τον Λουκιανό για τη μακροβιότητά του, γιατί έζησε 92 έτη. [Jacoby, F., *FGrH* n. 190, FHG, III, 493, 13 not.]

Φ

1190. Φάβιος Πίκτωρ Κόιντος (Fabius Pictor Quintus), Ρωμαίος ιστορικός και πολιτικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. Ανήκε στο γένος των Φαβίων (gens Fabia), ο πατέρας του Γάιος ήταν ζωγράφος (pictor). Γεννήθηκε το 254 π.Χ. και έλαβε μέρος στους πολέμους εναντίον των Γάλλων (225) και των Καρχηδονίων. Στο δεύτερο καρχηδονιακό πόλεμο μετά την ήττα των Ρωμαίων στις Κάννες το 216 π.Χ., στάλθηκε από τη Σύγκλητο (ήταν συγκλητικός) στους Δελφούς να πάρει χρησμό. Διακρίθηκε ως χρονικογράφος και τα *Annales* που έγραψε στα ελληνικά, αρχίζουν με τον ερχομό του Αινεία στο Λάτιο, την ίδρυση της Ρώμης το 747 π.Χ. και τελειώνουν με τη λήξη του Β' καρχηδονιακού πολέμου. Πολλά στοιχεία της χρονικογραφίας του τα πήρε από τον Διοκλή τον Πεπαρήθιο και άφησε υλικό προς χρήση στους κατοπινούς ιστορικούς, όπως είναι ο Διονύσιος Αλικαρνασσεύς, ο Πολύβιος και ο Πλούταρχος. Θεωρείται ο πρώτος πεζογράφος της Ρωμαϊκής Ιστορίας. Η ελληνική γλώσσα που χρησιμοποίησε, ήταν κατάλληλη και είχε απήχηση στον τότε ελληνικό κόσμο, γιατί δικαιολογούσε τις ρωμαϊκές επεμβάσεις. Εκτός από τα *Annales Maximi*, αναφέρεται και το *Commentarii Consulares*. Από το έργο του έχουν διασωθεί λίγες αναφορές. [Hermann Peter, *Historicorum Romanorum Fragmenta* (1883)]

ἐπιδείξασθαι, λίθου δὲ ὕδριαν ἐν Ἀπόλλωνος ἱερῷ δεικνύουσιν οὐ μεγάλην, τῆς Σιβύλλης ἐνταῦθα κείσθαι φάμενοι τὰ ὅσα.».

1191. Φαβωρίνος από την Αρελάτη της Γαλλίας, ιστορικός, φιλόσοφος και ρήτορας του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα. Ο πολυμαθέστατος συγγραφέας έγραψε ένα έργο με τίτλο: *Παντοδαπή ιστορία* σε 24 βιβλία. Αναφέρεται από τον Κάρολο Μυλέρους (C. Müller, *FHG*, III, σ. 577).

Suidas : Φαβωρίνος, Ἀρελάτου τῆς ἐν Γα πολέως, ἀνὴρ πολυμαθὴς κατὰ πᾶσαν παιδείαν, γ νὼς δὲ τὴν τοῦ σώματος ἔξιν ἀνδρόγυνος, ὃν φασιν μαφρόδιτον· φιλοσοφίας μεστὸς, ῥητορικῇ δὲ μᾶ ἐπιθέμενος· γεγονὼς ἐπὶ Τραϊανοῦ τοῦ Καίσαρος, παρατείνας μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων τοῦ βασιλ Ἀντεφιλοτιμεῖτο γοῦν καὶ ζῆλον εἶχε πρὸς Πλούτα, τὸν Χαιρωνέα ἐς τὸ τῶν συνταττομένων βιβλίων ἄ ρον. Γέγραπται γοῦν αὐτῷ φιλόσοφά τε καὶ ἱστορ ὢν πολὺς ἀριθμὸς. Ἔστι δὲ καὶ τῶν βιβλίων α ταῦτα· Περὶ τῆς Ὀμήρου φιλοσοφίας. Περὶ Σωκρά καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἐρωτικῆς τέχνης. Περὶ Πλάτν Περὶ τῆς διαίτης τῶν φιλοσόφων· καὶ ἄλλα. Ο ἔγραψε καὶ Γνωμολογικά.

St. B. : Ὁκεανὸς, ὁ ποταμὸς ὁ περιέχων τὴν γῆν Φαβωρίνος ἐν ταῖς Παντοδαπαῖς ἱστορίαις· « Προσ- αγορεύουσι δὲ τὴν ἔξω θάλατταν ἐκεῖ μὲν οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων Ὁκεανὸν, οἱ δὲ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦντας Μεγάλην θάλατταν, οἱ δ' Ἕλληνες Ἀτλαντικὸν πελα- γος. » Ἐκλήθη δ' οὕτω παρὰ τὸ ὠκεὺς νᾶειν, ὃ ἐστὶ ρεῖν.

1192. Φαέννος, ιστορικός που αναγράφεται στην πινακίδα της Λίνδου⁶⁹⁹. [*FGrH* n. 17]

1193. Φαίστος ή Φήστος, ιστορικός που έγραψε ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΑΚΑ. Μερικοί τον

αποκαλούν Φήστο και λέγεται ότι έγραψε και Μακεδονικά. [*FHG*, IV, 472]

1194. Φανίας ο Ερέσιος, ο περιπατητικός φιλόσοφος και ιστοριογράφος από την Ερεσό της Λέσβου, μαθητής μαζί με τον Θεόφραστο του Αριστοτέλη, ο οποίος μνημονεύεται από τον Πλούταρχο (*FHG*, II, 293). Αναφέρονται 9 τίτλοι έργων στα αποσπάσματα του C. Müller: 1) *Περί πρυτάνεων Ερεσίων*, 2) *Περί των εν Σικελία τυράννων*, 3) *Τυράννων αναίρεσις εκ τιμωρίας*, 4) *Περί ποιητών*, 5) *Προς τους σοφιστάς*, 6) *Περί των Σωκρατικών*, 7) *Προς Διόδωρον* (φιλοσοφικό έργο), 8) *Κατηγορίας και Περί ερμηνείας και Αναλυτικήν* και 9) *Περί φυτών* (από 7 βιβλία).

1195. Φανόδημος ο Αθηναίος, πολιτικός και ιστορικός του 4^{ου} αι. π.Χ. Ανήκει στους Αττίδες συγγραφείς, δηλαδή ασχολήθηκε με την αρχαιολογία της Αττικής (προϊστορία) και λέγεται ότι έγραψε μία Αττίδα⁷⁰⁰ (*Ατθίς*), σε 9 βιβλία. Άλλο μνημονευόμενο έργο του τα *Δηλιακά*, ιστορία του νησιού *Δήλος*⁷⁰¹. [*Jacoby*, F., *FGrH* n. 325 και *FHG*, I, 366-370.]

1196. Φανόδικος ο Αθηναίος, ιστορικός του 2^{ου} π.Χ. αιώνα. Σώζονται κάποια αποσπάσματα, από τα οποία συμπεραίνουμε ότι, έγραψε για την αργοναυτική εκστρατεία⁷⁰²,

⁶⁹⁹ Ἡρακλῆς γέγρα δὺο, τὸ μὲν ἐν περιεσκυτωμένον, τὸ δὲ κατακεχαλκωμένον, ὧν ἐπὶ μὲν τοῦ ἐσκυτωμένου ἐπεγέγραπτο· "Ἡρακλῆς ἀπὸ Μερόπων τὰν Ε[ϋ]ρυπύλου", ἐπὶ δὲ τοῦ κατακεχαλκωμένου· "τὰν Λαομέδοντος Ἡρακλῆς ἀπὸ Τεύκρων Ἀθάναι Πολιάδι καὶ Διὶ Πολιεῖ", ὥς ἀποφαίνεται Ξεναγόρας ἐν ταῖ α τὰς χ[ρ]ονικὰς συντάξις, Γόργων ἐν ταῖ α τὰν περὶ Ῥόδου, Νικασύλος ἐν ταῖ γ' τὰς χρονικὰς συντάξις, Ἡγησίας ἐν τῷ Ῥόδου ἐνκομῖοι, Αἰέλουρος ἐν τῷ περὶ τοῦ ποτὶ τοὺς Ἐξαγιάδας (?) πολέμου, **Φάεννος** ἐν τῷ περὶ Λίνδου, Γοργοσθένης ἐν ταῖ ἐπιστολαῖ, Ἰερόβουλος ἐν ταῖ ἐπιστολαῖ.

⁷⁰⁰ LIBRI QUINTI. Suidas: Παρθένου. Τὰς Ἐρεχθέως θυγατέρας οὕτως ἔλεγον καὶ ἐτίμων. Ἦσαν δὲ ἀριθμὸν ἑξ. Πρεσβυτάτη μὲν Πρωτογένεια· δευτέρα δὲ Πανδώρα· τρίτη Πρόκρις· τετάρτη Κρέουσα· πέμπτη Ωρεΐθυια· ἕκτη Χθονία. Τούτων λέγεται Πρωτογένεια καὶ Πανδώρα δοῦναι ἑαυτὰς σφαγῆναι ὑπὲρ τῆς χώρας, στρατιᾶς ἐλθοῦσης ἐκ Βοιωτίας. Ἐσφαγιάσθησαν δὲ ἐν τῷ Ὑακίνθῳ καλουμένῳ πάγῳ ὑπὲρ τῶν Σφενδονίων. Διὸ καὶ οὕτως καλοῦνται παρθένου Ὑακινθίδες, καθάπερ μαρτυρεῖ Φανόδημος ἐν τῇ πέμπτῃ Ατθίδι, μεμνημένος τῆς τιμῆς αὐτῶν.) Natal. Com. Mythol. IX, 10: Αἰγεὺς ὁ Πανδίωνος υἱὸς βασιλεύων Ἀθηνῶν γαμεῖ Μῆταν πρῶτον τὴν Ὀπλήτος, δεῦτερον Χαλκιοπὴν Ρηξήνορος. LIBRI NONI. Harpocrat.: Λεωκόρειον, Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος. Τὸ δὲ Λεωκόρειον εἶναί φησι Φανόδημος ἐννάτῳ Ατθίδος ἐν μέσῳ τῷ Κεραμεικῷ.

⁷⁰¹ Πρὸ τῆς Δήλου κεῖται τι νησὺδριον, ὅπερ ὑπ' ἐνίων καλεῖται Ψαμμητήχη, ὥς Φανόδημος ἐν πρώτῃ Δηλιακῶν).. Απόσπασμα ἀπὸ τον Ἀθήναιο, που αναφέρεται στον Φανόδημο: «Περί δὲ τῆς γενέσεως αὐτῶν (ὀρτύγων) Φανόδημος ἐν δευτέρῳ Ατθίδος φησὶν, ὥς κατεῖδεν Ἐρυσίχθων Δῆλον τὴν νῆσον, τὴν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένην Ὀρτυγίαν, παρὰ τὰς ἀγέλας τῶν ζώων τούτων φερομένης ἐκ τοῦ πελάγους ἰζάνειν εἰς τὴν νῆσον, διὰ τὸ εὐορμον εἶναι».

⁷⁰² Ζήτης καὶ Κάλαις· τούτους ἐκ διαφόρων τόπων συμπλεῦσαι τοῖς Ἀργοναύταις φασίν. οἱ μὲν γὰρ ἐκ Θράκης, ὥς Ἀπολλώνιος...

μία ιστορία της Δήλου (*Δηλιακά*) και για τον Βίαντα το σοφό από την Πριήνη⁷⁰³. [Jacoby, F., *FGH* n. 397 και *FHG*, IV, 473-474]

1197. Φανόκριτος, ιστοριογράφος που αναφέρεται από τον Αθήναιο (Ζ', 276). Ιστορεί *Περί Ευδόξου* και ότι ο Αρκεσίλας ήταν *φιλόβοτρυς*. [*FHG*, IV, 473]

1198. Φαρνούχος ο Νασιβηνός, ιστορικός από την Τρίτη Αντιόχεια της Μεσοποταμίας, η οποία ονομαζόταν Νασίβη ή Νισίβη ή *Νισιβίς*, και ο οποίος αναφέρεται από τον Παλαίφατο. Συνέγραψε το *Περσικάς ιστορίας*, έργο μη σωζόμενο. [*FHG*, IV, 474]

1199. Φαύστος ο Βυζάντιος, έγραψε στα ελληνικά την ιστορία των Αρμενίων από το 317 ως το 385. Παρ' όλη τη μεροληπτική και εμπαθή παρουσίαση των γεγονότων παραμένει η μοναδική ιστορική πηγή του 4^{ου} αιώνα για τους Αρμένιους. Δυστυχώς δεν διασώζεται παρά μόνο μια αρμενική μετάφραση και δύο τεμάχια του ελληνικού κειμένου που μας δίνει ο Προκόπιος στο περί του περσικού πολέμου. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1897]

1200. Φερεκύδης ο Λέριος ή Αθήναιος. Αθηναίος λόγω της μακράς του διαμονής στην Αθήνα. Ήταν ιστοριογράφος και γεωγράφος («Υσία, πόλις Βοιωτίας. Ἔστι καὶ Ἀρκαδίας πόλις, ὡς Φερεκύδης πρῶτωρ», Στέφανος Βυζάντιος), που άκμασε περί το 480 π.Χ. Το συγγραφικό του έργο δημιουργήθηκε πριν από την έναρξη του Πελοποννησιακού Πολέμου, ενώ το παρωνύμιο που του είχαν δώσει οι μετέπειτα συγγραφείς ήταν *γενεαλόγος*, λόγω της μεγάλης συλλογής που είχε εκδόσει από 10 βιβλία γενεαλογίας, η οποία ξεκινούσε από τους μυθικούς ήρωες μέχρι την εποχή του. Το υλικό του είχε χρησιμοποιήσει ως βιβλιογραφία από όσο γνωρίζουμε ή υποθέτουμε εκτός από τον Ησίοδο και τον Όμηρο, τον προγενέστερό του Ακουσίλαο. Άλλες πραγματείες του Φερεκύδη είναι οι *αυτόχθονες της Αττικής* και η *αττική αρχαιολογία*, αποσπάσματα των οποίων σώζονται στον πρώτο τόμο των *Fragmenta Historicorum Graecorum* του Müller (*FHG*, IV, 639). Ειδικά για την Αττική το υλικό που είχε εκθέσει ήταν πλουσιότατο και το εκμεταλλεύτηκαν αργότερα οι Ελλάνικος ο Μυτιληναίος, Ηρόδοτος και άλλοι.

1201. Φερεκύδης Βάβυος ο Σύριος (γιος του Βάβη από τη Σύρο των Κυκλάδων). Μνημονεύεται με το ίδιο όνομα και ένας κοσμολόγος-αστρονόμος από τη Σύρο των Κυκλάδων, ο **Φερεκύδης ο Σύριος**, 584-500 π.Χ., ο οποίος, πιθανολογείται ότι, δίδαξε τον Πυθαγόρα, ήταν μαθητής του Πιττακού και ήταν μάντης φυσικών κι ανθρωπογενών καταστροφών (σεισμών, ναυαγίων, πολιορκίας πόλεων κλπ.). Για τον άλλον Φερεκύδη ο Ερατοσθένης υποστήριζε ότι ήταν Αθηναίος, ο οποίος έγραψε γενεαλογίες. Ο Θεόπομπος αναφέρει ότι, πρώτος έγραψε για τη δομή της φύσης και για τους θεούς. Λέγεται ότι έγραψε σε διφθέρες κατά το παράδειγμα των Ιώνων⁷⁰⁴ την *Επτάμυχο* (επτά μυχούς, δηλαδή κόλπους) ή *Θεοκρασία* σε 10 βιβλία, μία αλληγορική κοσμολογία σε πεζό λόγο, όπως αυτή του Ησίοδου, που άρχιζε από την ένωση του Δία (Ζας) με την Χθονία (Γη), αναπτύσσοντας κάτι ανάλογο της Θεογονίας με απώτερο σκοπό να ερμηνεύσει τις θεότητες-στοιχεία από τα οποία συνίσταται το Σύμπαν (Ζας, Χρόνος, Χθονία, Οφιονεύς, Ωγηνός). Η *Επτάμυχος* του Φερεκύδη είχε ακρογωνιαίους λίθους την τριάδα Ζας, Κρόνος ή Χρόνος, που υπήρχε ανέκαθεν και την Χθονία, δηλαδή τη Γαία-Γη σε αντιπαράθεση της τριάδας του Ησίοδου (Χάος-Γαία-Έρως). Άλλα έργα του: *Ιστορίαι*, *Θεογονία*. Κατά την αρχαιότητα, συγκαταλεγόταν στους 7 σοφούς. Ο Βιλαμόβιτς θεωρούσε ότι δεν πρόκειται περί πραγματικού προσώπου, αλλά αποτελεί

⁷⁰³ «...Σάτυρος μὲν φησι παρελθεῖν τὰς κόρας—οἱ δὲ τὸν πατέρα αὐτῶν, ὡς καὶ Φανόδικος—εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰπεῖν τὸν Βίαντα σοφὸν, διηγησαμένας τὰ καθ' ἑαυτάς. Καὶ ἀπεστάλη ὁ τρίπους· καὶ ὁ Βίας ἰδὼν ἔφη τὸν Ἀπόλλωνα σοφὸν εἶναι, οὐδὲ προσήκατο. Οἱ δὲ λέγουσιν ἐν Θήβαις τῷ Ἡρακλεῖ αὐτὸν ἀναθεῖναι, ἐπεὶ ἀπόγονος ἦν Θηβαίων ἀποικίαν εἰς Πριήνην στειλάντων, ὥσπερ καὶ Φανόδικός φησι», από το *Inscriptio marmoris Sigeensis*.

⁷⁰⁴ Την εποχή αυτή οι Έλληνες δεν είχαν παραλάβει πάπυρο από την Αίγυπτο.

ένδειξη περιληπτικής συλλογικής εργασία πολλών προσώπων. Σήμερα όμως απορρίπτεται αυτή η εκδοχή. [Διογένης Λαέρτιος, Βίοι φιλοσόφων, Σουΐδας]

1202. Φιλάλιος ο Κορίνθιος (ή Φιδάλιος ή Φιλάλλιος ή Φιλάλληθος), κάποιος ιστορικός άγνωστης εποχής που μνημονεύεται από τον Παλαίφατο, Διόδωρο, Πολύβιο, Ιωάννη Μαλάλα και Τζέτζη⁷⁰⁵. [Jacoby, F., *FGH* n. 30, *FHG*, IV, 474]

1203. Φιλέας από την Αθήνα. Γεωγράφος του 5^{ου} αι. π.Χ. Έγραψε το *Γη περίοδος*, μια περιγραφή της γης με γεωμορφολογικά στοιχεία (βουνά, λίμνες, ποτάμια), οικιστικά και εθνολογικά. Αποσπάσματα υπάρχουν στο έργο ΕΘΝΙΚΑ του Στέφανου του Βυζάντιου.

1204. Φιλήμων ο Περηγητής, 1^{ος} αι. π.Χ., αναφέρεται από τον Πλίνιο [*FHG*, IV, 474]

1205. Φιλητάς ο Εφέσιος, ιστορικός, που το μόνο γνωστό σε σχολιασμούς είναι, οι αναφορές του στους χρησιμοφόρους Βάκιδες (ήταν τρεις, ο πρώτος από τον Ελεώνα της Βοιωτίας, ο δεύτερος Αθηναίος και ο τρίτος Αρκάς) και τις Σίβυλλες (ήταν τρεις, η αδελφή του Απόλλωνα, η Ερυθραία και η Σαρδιανή). [*FHG*, IV, 474]

1206. Φιλίσκος ο Μιλήσιος, ιστορικός⁷⁰⁶ του 405/400 – 320/310 π.Χ. Από τον Σουΐδα μαθαίνουμε ότι: «*ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΙΔΕΙΑΙ ΔΙΑΛΑΜΨΑΝΤΩΝ (ΣΟΦΩΝ)*», όπως μαρτυρεί ο Ησύχιος (Φιλίσκον τόν Μιλήσιον ρήτορα, πρότερον αὐλητὴν ὄντα παραδοξότατον, Ἰσοκράτης ὁ ρήτωρ αὐλοτρύπην ἐκάλεσεν). [Jacoby, F., *FGrH* n. 337B]

1207. Φιλίνος ο Ακραγαντίνος, ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. με 12τομο έργο για τον πρώτο καρχηδονιακό πόλεμο, έργο που χρησιμοποίησε ο Πολύβιος και ο Διόδωρος ο Σικελιώτης. *Φιλῖνος δὲ ὁ Ἀκραγαντῖνος ἱστορικὸς ἀνεγράψατο* (Διόδωρος). Με το ίδιο όνομα υπήρχε ένας γιατρός από την Κω και μια Φιλίνα ποιήτρια. [Jacoby, F., *FGrH* n. 174, [*FHG*, III, 17]

1208. Φίλιππος ο Αμφιπολίτης, ιστορικός. *Ροδιακά* βιβλία ιθ' (ἔστι δὲ τῶν πάνυ αἰσχυρῶν)· *Κωρακά* βιβλία β'· *Θασιακά* βιβλία β'· καὶ ἄλλα. [*FGrH* n. 280]

1209. Φίλιππος ο Περγαμηνός, ιστορικός του 1^{ου} αιώνα π.Χ. Έγραψε ιστορία της Περγάμου. [*FGrH* n. 95]

1210. Φίλιππος ο Σιδίτης ή Κωνσταντινοπολίτης, ιστορικός του 5^{ου} μ.Χ. αιώνα. Έγραψε μία χριστιανική ιστορία⁷⁰⁷, με πολλές όμως ανακρίβειες, λαθεμένες χρονολογίες και χωρίς

⁷⁰⁵ ὁ γὰρ σοφὸς Εὐριπίδης <ποιητικῶς> δρᾶμα ἐξέθετο περὶ τοῦ Κύκλωπος, ὅτι τρεῖς ἔσχεν ὀφθαλμούς, σημαίνων τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς (50 F 2) ὡς συμπαθοῦντας ἀλλήλοις καὶ διαβλεπομένους τοὺς ἀλλήλων τόπους τῆς ...

⁷⁰⁶ Φιλίσκον τόν Μιλήσιον ρήτορα, πρότερον αὐλητὴν ὄντα παραδοξότατον, Ἰσοκράτης ὁ ρήτωρ αὐλοτρύπην ἐκάλεσεν.

⁷⁰⁷ Τοῦ διδασκαλείου τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἀθηναγόρας πρῶτος ἡγήσατο, κατὰ τοὺς χρόνους ἀκμάσας Ἀδριανοῦ καὶ Ἀντωνίνου, οἷς καὶ τὸν ὑπὲρ Χριστιανῶν Πρεσβευτικὸν προσεφώνησεν, ἀνὴρ ἐν αὐτῷ χριστιανίσας τῷ τρίβωνι καὶ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς σχολῆς προϊστάμενος. οὗτος πρὸ τοῦ Κέλσου κατὰ Χριστιανῶν γράψαι προθυμηθεὶς, ἐντυχάν ταῖς θείαις γραφαῖς εἰς τὸ ἀκριβέστερον ἀγωνίσασθαι οὕτως ἔαλω τῷ παναγίῳ πνεύματι, ὥστε διδάσκαλον κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον ἀντὶ διώκτου γενέσθαι τῆς πίστεως ἧς ἐδίωκεν. τούτου μαθητὴν γενέσθαι φησὶν ὁ Φίλιππος τὸν Στρωματέα Κλήμεντα καὶ Πάνταινον [τὸν] Κλήμεντος. ὁ δὲ Πάνταινος καὶ αὐτὸς Ἀθηναῖος ὑπῆρχε φιλόσοφος Πυθαγόρειος. Εὐσέβιος δὲ φησὶν [τοῦ ναύτον] ὅτι Πάνταινος τοῦ Κλήμεντος διδάσκαλος γέγονεν· οὐ καὶ ὡς διδασκάλου ἐν ταῖς Ὑποτυπώσεσι μέμνηται. οὗτος δὲ ὁ Πάνταινος εἶχεν μαθητὴν διάδοχον τοῦ διδασκαλείου μετ' αὐτὸν προϊστάμενον κατὰ μὲν Φίλιππον Ὠριγένην, κατὰ δὲ Εὐσέβιον Κλήμεντα καὶ μετὰ Κλήμεντα Ὠριγένην· πλὴν εἴτε οὕτως εἴτε ἐκείνως τέταρτος προέστη τῆς Χριστιανικῆς διατριβῆς Ὠριγένης· μετὰ Ὠριγένην Ἡρακλᾶς καὶ μετὰ τοῦτον Διονύσιος καὶ μετὰ τοῦτον Πιέριος· μετὰ Πιέριον Θεόγνωστος καὶ μετὰ τοῦτον Σεραπίων καὶ μετὰ τοῦτον Πέτρος ὁ μέγας ἐπίσκοπος μάρτυς γενόμενος· μετὰ Πέτρον Μακάριος ὃν πολιτικὸν ἐκάλουν οἱ ἐπιχώριοι· μετὰ τοῦτον Δίδυμος καὶ μετὰ Δίδυμον Ῥόδων· ὃς καὶ μετήγαγε κατὰ Φίλιππον τὴν διατριβὴν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τῇ Σίδῃ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου. τούτῳ <τῷ> Ῥόδων <ι> λέγει μαθητεῦσαι ὁ Φίλιππος· ὥτινι καὶ πλεῖστα μαρτυρεῖ περὶ εἰδησιν λόγων τῶν τε καθ' ἡμᾶς καὶ τῶν ἔξωθεν. οἱ διδάσκαλοι·

ίχνος κριτικής. Αναφέρεται από τον Σωκράτη τον σχολαστικό και στη Μυριόβιβλο του Φωτίου. [G.C. Hansen, *Theodoros Anagnostes. Kirchengeschichte [Die griechischen christlichen Schriftsteller* 54. Berlin: Akademie Verlag, 1995]: 160]

1211. Φίλιππος ο Θεαγγελεύς⁷⁰⁸. Τα Θεάγγελα ήταν πόλη της Κιλικίας. Είναι ιστορικός του 3^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος έγραψε ιστορία της Καρίας (ΚΑΡΙΚΑ ή ΠΕΡΙ ΚΑΡΩΝ ΚΑΙ ΛΕΛΕΓΩΝ). Το έργο του έχει χαθεί άλλα μνημονεύεται από τον Αθήναιο και τον Στράβωνα. [FHG, IV, 475]

1212. Φιλιστίδης ο Μαλλώτης (από την πόλη Μαλλώ της Κιλικίας), ιστοριογράφος που έγραψε ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ και ο οποίος έλεγε ότι κάποιος Πάλλαντας στη Γιγαντομαχία είχε φονεύσει έναν γίγαντα (μάλλον ιερέα των Γιγάντων). [FHG, IV, 477, Σουΐδας]

1213. Φίλιστος ή Φίλισκος ο Συρακούσιος, γιος του Αρχομενίδη και μαθητής του ελεγειακού ποιητή Ευηνού, τον οποίον ο Πλάτωνας συναριθμεί στους σοφιστές, είναι ιστοριογράφος της περιόδου του Διονυσίου του Πρεσβύτερου. Γνώριζε τα συμβάντα από την απαρχή της τυραννίας του Διονυσίου του πρεσβύτερου, γιατί τύχαινε να είναι συγγενής του τυράννου ως γαμπρός της ανηψιάς του και ακόμη περισσότερο ως ένας από τους θερμότερους οπαδούς του. Εξορίστηκε από τον Διονύσιο το νεότερο, καταφεύγοντας αρχικά στους Θουρίους κι αργότερα στην Ατρία της πεδιάδας του Πάδου, όπου έγραψε και την ιστορία του. Άρχισε να γράφει και την ιστορία του Διονυσίου του νεότερου, αλλά ανακλήθηκε από την εξορία από τον Διονύσιο και το έργο του διακόπηκε, όταν ναύαρχος του στόλου των Συρακουσίων έχασε σε ναυμαχία από τον Δίωνα κι αυτοκτόνησε το 4^ο έτος της 105^{ης} Ολυμπιάδας (357 π.Χ.). Τα Σικελικά του Φίλιστου αρχίζουν με τα 100 έτη, που προηγήθηκαν του Τρωικού πολέμου⁷⁰⁹ και τελειώνει στην άλωση του Ακράγαντα το 406 π.Χ. Το χρονικό διάστημα δεν ήταν λιγότερο από 800 χρόνια και σε πολλά συμφωνούσε με την ιστορία του Αντίοχου του ιστοριογράφου, παλαιότερου από αυτόν συγγραφέα. Ο Κορνήλιος Νέπως όταν αναφέρθηκε σε κάποια από τις πηγές του για τον Φίλιστο, δεν στάθηκε ευνοϊκά προς αυτόν. Ο Διονύσιος ο Αλικαρνασσεάς μάλιστα του προσάπτει ψόγο, ότι έχει «... ήθος κολακικών και φιλοτύραννον εμφανίζει και ταπεινόν και μικρολόγον». Μάλιστα από τον Πausanias διαβάζουμε ότι ο Φίλιστος, στην ιστορία του που έγραψε εξόριστος, έκρυψε τα ανουσιουργήματα του Διονυσίου για να μπορεί να επιστρέψει στην πατρίδα του⁷¹⁰. [Καρ. Μυλλέρου, «Ιστορία της Ελληνικής φιλολογίας», συνέχεια υπό Emil Heitz, μετάφραση από τα γερμανικά από τον Χρήστο Μαντζάκο, τόμος τρίτος, Αθήνα 1886, FHG, I, 185-192]

Αθηναγόρας α· Πάνταινος β· Ωριγένης γ· Ήρακλᾶς δ· Διονύσιος ε· Κλήμης ς· Πιέριος ζ· Θεόγνωστος η· Σεραπίων θ· Πέτρος ο μάρτυς ι· Μακάριος ό πολιτικός ια· Δίδυμος ιβ· Ρόδων ιγ.

⁷⁰⁸ Φίλιππος ό Θεαγγελεύς έν τῷ Περί Καρῶν καί Λελέγων συγγράμματι καταλέξας τοὺς Λακεδαιμονίων εἰλωτας καί τοὺς Θετταλικούς πενέστας, καί Κᾱράς φησι τοῖς Λέλεξιν ὡς οἰκέταις χρήσασθαι πάλαι τε καί νῦν (Αθήναιος, 5^ο βιβλίον). Ο Στράβωνας (14^ο βιβλίον) επίσης σημειώνει ότι: Οὐ γάρ ἐστιν (sc. Τραχυτάτη ή γλῶττα τῶν Καρῶν)· ἀλλὰ καί πλείστα Ἑλληνικά ὀνόματα ἔχει καταμεμιγμένα, ὥς φησι Φίλιππος ό τὰ Καρικὰ γράψας.

⁷⁰⁹ Dionys. H. A. R. I, 22: Τὸ μὲν οὖν Σικελικὸν γένος οὕτως ἐξέλιπεν Ἰταλίαν, ὡς μὲν Ἑλλάνικός φησι, τρίτη γενεᾷ πρότερον τῶν Τρωϊκῶν, Αλκυόνης ἱερωμένης έν Ἀργεὶ κατὰ τὸ ἕκτον καί εἰκοστὸν ἔτος. Δύο γὰρ ποιεῖ στόλους Ἰταλικούς διαβάνας εἰς Σικελίαν ... ὡς δὲ Φίλιστος ό Συρακούσιος ἔγραψε, χρόνος μὲν τῆς διαβάσεως ἦν ἔτος ὀγδοηκοστὸν πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου· ἔθνος δὲ τὸ διακομισθὲν ἐξ Ἰταλίας, οὔτε Σικελῶν, οὔτε Αὐσόνων, οὔτ' Ἑλύμων, ἀλλὰ Λιγύων, ἄγοντος αὐτοὺς Σικελοῦ· τοῦτον δ' εἶναι φησιν υἱὸν Ἰταλοῦ, καί τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τούτου δυναστεύοντος, ὀνομασθῆναι Σικελούς. Ἐξανασθῆναι δὲ ἐκ τῆς ἑαυτῶν τοὺς Λίγυας ὑπὸ τε Ομβρικών καί Πελασγῶν.

⁷¹⁰ «εἰ δὲ καί Φίλιστος αἰτίαν δικαίαν εἴληφεν, ἐπελπίζων τὴν έν Συρακούσαις κάθοδον, ἀποκρύψασθαι τῶν Διονυσίου τὰ ἀνοσιώτατα, ἥπου πολλή γε Ἱερωνύμῳ συγγνώμη τὰ ἐς ἡδονὴν Ἀντιγόνοῦ γράφειν», Πausanias 1, 13, 9.

1214. Φίλιστος ο Ναυκρατίδης, ρήτορας, γεωγράφος και ιστοριογράφος που έζησε περί το 256 π.Χ. Έγραψε ιστορία της Αιγύπτου (Σουΐδα) με τίτλο *Αιγυπτιακά* σε 12 βιβλία, *περί Ναυκράτεως*, *περί της Αιγυπτίων θεολογίας* σε 3 βιβλία, *περί Λιβύης* και *περί Συρίας*. Έγραψε κι άλλα βιβλία περί της τέχνης της ρητορικής, της δημηγορίας κ. ά (Φίλιστος Ναυκρατίτης ἢ Συρακούσιος· Ἀρχωνίδου υἱός. μαθητὴς δ' ἦν Εὐήνου τοῦ ἐλεγειοποιοῦ, ὃς πρῶτος κατὰ τὴν ρητορικὴν τέχνην ἱστορίαν ἔγραψεν. συνέταξε δὲ Τέχνην ρητορικὴν· Αἰγυπτιακὰ ἐν βιβλίοις ιβ'. Σικελικὰ ἐν βιβλίοις ια'. Πρὸς τὸν Τρικάρανον λόγον·). [FHG, IV, 477]

1215. Φίλλις ο Δήλιος, μουσικός, ιστοριογράφος και χρονικογράφος του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, συγγραφέα του *Περὶ χρόνων*⁷¹¹, του *περί μουσικής* και του *περί αυλητῶν*. [FHG, IV, 476].

1216. Φιλογένης, ιστορικός που μνημονεύει ο Τζέτζης και ο Στέφανος Βυζάντιος και δηλώνει ότι ο Λάμητος είναι της Ιταλίας ποταμός. [FHG, IV, 478]

1217. Φιλοκράτης, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, που μνημονεύει ο Αθήναιος (ΙΣΤ', 264) και έγραψε ΘΕΤΤΑΛΙΚΑ⁷¹². [Jacoby, F., *FGH* n. 601, FHG, IV, 477]

1218. Φιλόμνηστος, ιστορικός του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα με γνωστό τον τίτλο του έργου του: *Περὶ τῶν ἐν Ρόδῳ Σμινθίων*⁷¹³. [FHG, IV σ. 477]

1219. Φιλονίδης, ιστορικός της Ακαμαντίδας φυλής που αναφέρεται από τον Πλίνιο. [FHG, IV, 478]

1220. Φιλοστέφανος ο Κυρηναίος, γεωγράφος του 3^{ου} αιώνα π.Χ. (περί το 250 π.Χ.)

- 1) *Περὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων* (fr. 1).
- 2) *Περὶ Κυλλήνης* (fr. 9).
- 3) *Ἑπειρωτικά* (fr. 9 a).
- 5. *Περὶ ποταμῶν παραδόξων* (fr. 20)
[*Περὶ λιμνῶν παραδόξων*, fr. 17.]
- 6. *Περὶ κρηνῶν* (fr. 28).
[*Ἀίτια*, fr. 14.]
- 7. *Περὶ εὐρημάτων* (fr. 29).
- 8. *Ὑπομνήματα* (fr. 33).
- 4) *Περὶ νήσων*
Περὶ Κύπρου (fr. 10. 13).

Υπήρξε μαθητὴς του Καλλίμαχου κι έγραψε έργα με γεωγραφικό και μυθολογικό περιεχόμενο (*Υπομνήματα*), καθώς και για τις εφευρέσεις (*Ευρήματα*). Λόγω της ευρύτητας του πνεύματός του τον φώναζαν και *Πολυστέφανο*. Σώζονται πολλοί τίτλοι έργων του. Για την Κύπρο ο Φιλοστέφανος έλεγε ότι το πρότερον όνομά της ήταν *Σφήκεια* κι πρώτοι άνδρες την οποία κατοίκισαν ονομάζοντο Σφήκες. [FHG, III, 19-20]

1221. Φιλοστόργιος ο Καππαδόκης, γιος του Καρτερίου και της Ευλαμπίας, που γεννήθηκε το 358 μ.Χ. στην Καππαδοκία και συγγράφας εκκλησιαστική ιστορία, συνεχιστής της ιστορίας

του Ευσέβιου από την Καισάρεια, γεμάτη εσχατολογικούς και χιλιαστικούς υπαινιγμούς, στην προσπάθειά του να ερμηνεύσει την πτώση το 410 μ.Χ. της Ρώμης στους Βησιγότθους. Τον θεωρούσαν *θεομπέκτην* και Ευνομιανός κατά την αίρεση. Κάλυψε ιστορία μέχρι το έτος 425. Αποσπάσματα του έργου του αναφέρονται στον Φώτιο και τα λίγα αποσπάσματα που έχουν διασωθεί, εκδόθηκαν το 1720 στο Παρίσι. [Bidez, J. y Winkelmann, F., *GCS* 21, 1972]

⁷¹¹ «Bekker. Anecd. Gr.: Πυθόδωρος ἐν τῷ Περὶ στοιχείων ἀφίλλαισ (scr. καὶ Φίλλις) ὁ Δήλιος ἐν τῷ Περὶ χρόνων πρὸ Κάδμου Δαναὸν μετακομίσαι αὐτὰ (τὰ γράμματά) φασιν. Ἐπιμαρτυροῦσι τούτοις καὶ οἱ Μιλησιακοὶ συγγραφεῖς Ἀναξίμανδρος καὶ Διονύσιος καὶ Ἑκαταῖος, οὗς καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν Νεῶν καταλόγῳ παρατίθεται».

⁷¹² συνείπετο δὲ (scil. τῷ Ἀχιλλεῖ) καὶ Πάτροκλος ὁ Μενoitίου καὶ Σθενέλης τῆς Ἀκάστου ἢ Περιώπιδος τῆς Φέρητος ἢ, καθάπερ φησὶ Φιλοκράτης, Πολημήλης τῆς Πήλεως.

⁷¹³ «Φιλόμνηστος δ' ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ Σμινθίων φησὶν· «ἐπεὶ καὶ ὁ συκοφάντης ἐντεῦθεν προσηγορεύθη διὰ τὸ εἶναι τότε τὰ ἐπιζήμια καὶ τὰς εἰσφορὰς σῦκα καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ἀφ' ὧν τὰ κοινὰ διώκουν· καὶ τοὺς ταῦτα εἰσπράττοντας καὶ φαίνοντας ἐκάλουν, ὡς ἔοικε, συκοφάντας, αἰρούμενοι τοὺς ἀξιοπιστοτάτους τῶν πολιτῶν».

1222. Φιλόστρατος ο Αθηναίος, ιστορικός του 3^{ου} αιώνα μ.Χ. Από τον Ησύχιο το Μιλήσιο στο ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΔΙΑΛΛΑΜΨΑΝΤΩΝ ΣΟΦΩΝ, γράφει:

74. Φιλόστρατος δ' Ἀθήνιος, δὲ τὰς Εἰκόνας γρά-
ψας, υἱὸς ἦν τοῦ πρώτου σοφιστοῦ Φιλοστράτου Ἀθη-
νίου. Οὗτος δ' αὐτὸς ἐσοφίστευεν ἐν Ἀθήναις, εἴτα
ἐν Ῥώμῃ, ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως.

[FHG, III, 177, Jacoby, F., FGH n. 99]

1223. Φιλόστρατος, ένας άλλος ιστορικός του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα, ο οποίος έγραψε ιστορίες Φοινικικές και Ινδικές⁷¹⁴. [FGrH. n. 789]

Στην πραγματικότητα υπήρχαν πολλοί Φιλόστρατοι, πιθανόν συνδεδεμένοι με συγγενικούς δεσμούς. Ο **Φιλόστρατος Α΄**, γιος του Βήρου ήταν σοφιστής του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα, του οποίου κανένα γραπτό έργο δεν διασώζεται. Αμφισβητείται ακόμη και η ύπαρξή του. Ο **Φιλόστρατος Β΄** (160-245) **Φλάβιος**, πιθανόν να ήταν γιος του πρώτου, ήταν μαθητής του Δαμιανού του Εφέσιου και του Αντίπατρου του Ιεροπολίτη. Έζησε στην Αθήνα και μέσου του Πρόκλου συνδέθηκε με την αυτοκράτορα Ιουλία Δόμνα του Σεβήρου. Σε αυτόν αποδίδουν το έργο *Βίοι σοφιστών* σε 8 βιβλία, στο οποίο διασώζεται σήμερα ο βίος του Απόλλωνα Τυανέα. Άλλα έργα του σε διαλόγους *Νέρων* και *Ηρωικός*. Τελευταία του είναι το *Εικόνες* (περιγραφή και ερμηνεία 65 ζωγραφικών πινάκων από την εποχή των ηρώων π.χ. Ηρακλή κλπ. και της τραγωδίας κάποιας συλλογής, της οποίας την ύπαρξη αγνοούμε) και *Περί Γυμναστικής*. Ο **Φιλόστρατος Γ΄** με το πρωσυνύμιο Λήμιος γεννήθηκε περί το 190 μ.Χ. κι ήταν συγγραφέας των Επιστολών που πραγματευόταν τη διαφορά νόμου-φύσης. Ο **Φ. Δ΄** εγγονός του Β΄ περιέγραψε 17 εικόνες στο έργο του *Εικόνες και Βίων*.

1224. Φιλόχορος, ιστορικός, κριτικός, περιπατητικός φιλόσοφος, σήμερα ως ο σημαντικότερος αθηνογράφος (επιβεβαιώνεται κι από τον Müller) της Αθήνας του 4^{ου} με 3^ο αιώνα π.Χ. (340-260 π.Χ.). Ήταν γιος του Κύκνου, ενός επιφανή Αθηναίου ιερέα οίωνασκοπου και προερχόταν από το δήμο Αναφλυστίων της Αττικής. (Σουΐδας: «Φιλόχορος· Κύκνου Ἀθηναῖος, μάντις καὶ ἱεροσκόπος. γυνὴ δὲ αὐτῷ ἦν Ἀρχεστράτη. κατὰ δὲ τοὺς χρόνους γέγονεν ὁ Φιλόχορος Ἐρατοσθένους, ὡς ἐπιβαλεῖν πρεσβύτη νέον ὄντα ἐτελεύτησε δὲ ἐνεδρευθεὶς ὑπὸ Ἀντιγόνου, ὅτι διεβλήθη προσκεκλικέναι τῇ Πτολεμαίου βασιλείᾳ. ἔγραψεν Ἀτθίδος βιβλία ιζ· περιέχει δὲ τὰς Ἀθηναίων πράξεις καὶ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας ἕως Ἀντιόχου τοῦ τελευταίου τοῦ προσαγορευθέντος Θεοῦ† (ἔστι δὲ πρὸς Δήμωνα)· Περί μαντικῆς δ· Περί θυσίων α· περὶ τῆς Τετραπόλεως· Σαλαμῖνος κτίσιν· Ἐπιγράμματα Ἀττικά· Περί τῶν Ἀθήνησι ἀγώνων [βιβλία ιζ]· Περί τῶν Ἀθήνησιν ἀρξάντων ἀπὸ Σωκρατίδου καὶ μέχρι Ἀπολλοδώρου· Ὀλυμπιάδας ἐν βιβλίοις β· Πρὸς τὴν Δήμονος Ἀτθίδα· Ἐπιτομὴν τῆς ἰδίας Ἀτθίδος· Ἐπιτομὴν τῆς Διονυσίου πραγματείας περὶ ἱερῶν· Περί τῶν Σοφοκλέους μύθων βιβλία ε· Περί Εὐριπίδου· Περί Ἀλκμᾶνος· Περί μυστηρίων τῶν Ἀθήνησι· Συναγωγὴν ἡρωίδων ἥτοι Πυθαγορείων γυναικῶν· Δηλιακά, βιβλία β· Περί εὐρημάτων· Περί καθαρμῶν· Περί συμβόλων»). Υποστήριζε στην Τετράπολή του, ότι, γύρω από τον Μαραθώνα η περιοχή είχε πρώτον οικιστή έναν Τιτάνα τον Τιτήνιο, γι' αυτό η Αττική προηγουμένως είχε το όνομα Τιτανίδα. Τα ίδια με τον Φιλόχορο υποστήριξε και ο Ίστρος στο πρώτο βιβλίο των Αττικών⁷¹⁵. Το 306 π.Χ. ανακηρύχθηκε και ο ίδιος ιερέας οίωνασκόπος και ερμηνευτής. Ήταν πιστός στην Αθηναϊκή δημοκρατία κι οδηγήθηκε, όπως κι ο Δημοσθένης, σε έναν έντονο αντιμακεδονικό αγώνα, φθάνοντας να υποστηρίξει τον Πτολεμαίο Β΄ τον επωνομαζόμενο Φιλάδελφο στη

⁷¹⁴ ...καὶ Διοκλῆς δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Περσικῶν μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως καὶ Φιλόστρατος ἐν ταῖς Ἰνδικαῖς καὶ Φοινικικαῖς ἱστορίαις, ὅτι οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρησε τὴν Τύρον ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα, βασιλεύοντο...

⁷¹⁵ Φώτιος στον Σουΐδα: *Τιτανίδα γῆν*· οἱ μὲν τὴν πᾶσαν, οἱ δὲ τὴν 1 2 Ἀττικὴν ἀπὸ Τιτηνίου ἐνὸς τῶν Τιτάνων ἀρχαιοτέρου, οἰκῆ- 3 σαντος περὶ Μαραθῶνα, ὃς μόνος οὐκ ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς 4 θεοὺς, ὡς Φιλόχορος ἐν Τετραπόλει, Ἰστρος δὲ ἐν α' Ἀττικῶν 5 (334 F 1) ** Τιτᾶνας βοᾶν· ἐβοήθουν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἐπακούοντες, ὡς 6 Νίκανδρος ἐν α' Λιτωλικῶν.

συγκρότηση ενός συνασπισμού με τους Σπαρτιάτες κατά του Δημητρίου του Πολιορκητή, το γιο του Αντιγόνου. Μετά την ήττα της Αθήνας κατά τον Χρεμωνίδειο πόλεμο, οι Αθηναίοι συνθηκολόγησαν με τους Μακεδόνες του Δημητρίου κι ο Φιλόχορος δολοφονήθηκε κατόπιν εντολής του γιου του Δημήτριου, του Νατιγόνου Γονατά. Σώζονται 27 τίτλοι έργων του που αγκαλιάζουν όλους τους ειδικούς τομείς, ξεχωρίζοντας την ξεχωριστή του κλίση σε αρχαιογνωστικά και ιστορικά θέματα. Από τα έργα του αυτά διακρίνεται το *Ατθίς*, ένα έργο από 17 βιβλία⁷¹⁶ που πραγματεύεται την ιστορία της Αττικής από τη βασιλεία του Κέκροπα ως τον Χρεμωνίδειο πόλεμο του 263 π.Χ.. Η εξιστόρηση των γεγονότων, που έλαβαν χώρα στην Αττική, κρατάνε μία χρονολογική σειρά, εμπλουτισμένη από τα αττικά επιγράμματα, τις προφορικές παραδόσεις και την παράθεση των καταλόγων των Αθηναίων αρχόντων. Το έργο του στην Ατθίδα έμεινε ανολοκλήρωτο, γιατί η συγγραφή διακόπηκε από τον βίαιο θάνατό του. Άλλα έργα του, τα οποία όμως σώζονται σε τίτλους είναι το *Περί ευρημάτων*, ένα λεξικό των εφευρέσεων και των εφευρετών, που θα ήταν πολύ χρήσιμο για μας σήμερα και ένα. έπος για τον Αντίοχο, που δεν διευκρινίζεται αν ήταν ο Β΄ ή ο Γ΄. Παρόλο που οι μεταγενέστεροι συγγραφείς τον είχαν κατατάξει στους ιστορικούς, γιατί διακρινόταν για την επισταμένη επιστημονική ιστορική έρευνα που έκανε και την αξιολόγηση των πηγών του, πριν αρχίσει να καταγράφει τα γεγονότα, έχοντας τον Θουκυδίδη ως πρότυπο, η συνολική συγγραφική του δραστηριότητα μας έδινε μία προσωπικότητα με ευρύτητα μόρφωσης και πολυποικιλής ενασχόλησης. Ο πολύ μεταγενέστερος Ρωμαίος συγγραφέας Ασίνιος Πολλίων (Asinius Pollio) εντυπωσιάστηκε από το ύφος του γραψίματος του Φιλόχορου, ανέδειξε το έργο του, και τέλος συνέταξε μία επιτομή των από 27 και πλέον βιβλία της συγγραφής του. [F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker* (FGH) n. 328. Leiden: Brill, 1923-1958 (repr. 1954-1969): 3B:97-98]

1225. Φιλτέας ο Καλλαβαίος ή Καλακταίος, ιστοριογράφος πιθανολογείται του 4^{ου} π.Χ. Έγραψε *Νάξια ή ΝΑΞΙΑΚΑ*, ήτοι ιστορία της Νάξου.

[Jacoby, F., *FGH* n. 498, *FGH*, IV, 478]

1226. Φίλων ο Γεωγράφος, 3^{ος} αι. π.Χ. που άκμασε πριν τον Ερατοσθένη, ο οποίος έγραψε έναν περίπλου της Αιθιοπίας (ΑΚΑ). Με το ίδιο όνομα υπήρχε ένας σπουδαίος μηχανικός του 3^{ου} με 2^ο αιώνα π.Χ. και ένας επικός ποιητής των ελληνιστικών χρόνων.

Εκτός από αυτόν τον Φίωνα έχουμε έναν παραδοξογράφο από την Ηράκλεια του 3^{ου} π.Χ. αιώνα (**Φίλων ο Ηρακλεώτης**), έναν επίσης παραδοξογράφο από το Βυζάντιο του 3^{ου} με 4^ο μ.Χ. αιώνα, έναν γιατρό από την Ταρσό, τον Ιουδαίο φιλόσοφο του 1^{ου} π.Χ. με 1^ο μ.Χ. αιώνα και έναν ακόμη Φίωνα εκκλησιαστικό συγγραφέα του 5^{ου} μ.Χ. αιώνα από την Καρπασία. **Φίλων**, κάποιος μάλλον ιουδαϊκής καταγωγής ιστορικός που έγραψε «ἐν τῷ Περί τὰ Ἱεροσόλυμα» (FGH, III, 207). Πιθανόν να είναι ο Φίλωνας ο Βύβλιος (βλέπε παρακάτω). Πάλι από σημειώσεις του τρίτου τόμου των “*Fragmenta Historicorum Graecorum*” του Muller (σελ.

PHILETAS.

Etym. M. p. 795, 12 : Παρὰ τὸ φιλῶ φίλος ῥηματικὸν ὄνομα, οὗ παράγωγος Φιλτέας, ὡς πρῶτος Πρωτέας, ἄριστος Ἀριστεας. Φιλτέας δὲ ἐστὶν ὁ καλούμενος (ὁ Καλλαβαίος cod. Leid.; ὁ Καλακταίος conj. Valckenar ap. Lennep. Phalar. p. xxiii) ἱστορικὸς, ὁ τὰ Νάξια (l. Ναξιακά) συνθεῖς.

ΝΑΞΙΑΚΑ.

Tzetzes ad Lyc. 633 : Αἱ δὲ Γυμνήσαι αὗται νῆσοι περὶ τὴν Τυρρηνίαν εἰσὶ. Μένονται δὲ αὐτῶν καὶ Ἀρτεμίδωρος. Τίμαιος δὲ φησὶν εἰς ταύτας τὰς νήσους ἔλθεῖν τινὰς τῶν Βοιωτῶν, ἃς Χοιράδας εἶπε (εἶπον?). Φιλτέας δὲ ἐν τρίτῃ Ναξιακῶν Βαλεαρίδας φησὶν αὐτὰς ὕστερον ὀνομασθῆναι. Philetas quoque Cous in Ἑρμῇ carmine Balearidum meminit, ex quo duos versus affert Strabo III, p. 168 (v. Philetæ Rel. p. 34 ed. Bach.).

⁷¹⁶ ...καὶ γὰρ εἶναι φησιν (scil. Τυρταῖος) ἐκεῖθεν 1 (scil. ἐκ Λακεδαιμόνος) ἐν τῇ ἐλεγείᾳ ἣν ἐπιγράφουσιν Εὐνομίαν (F 2-3 Diehl) ὥστ' ἢ ταῦτα ἠκύρωται τὰ ἐλεγεία ἢ Φιλοχόρῳ ἀπιστητέον τῷ φήσαντι Ἀθηναῖόν τε καὶ Αφιδναῖον καὶ Καλλισθέναι καὶ ἄλλοις πλείοσι τοῖς εἰποῦσι ἐξ Ἀθηνῶν ἀφικέσθαι, δεηθέντων Λακεδαιμονίων κατὰ χρησμόν ὃς ἐπέταττε παρ' Ἀθηναίων λαβεῖν ἡγεμόνα.

560) αναφέρεται ένας Φίλωνας που έγραψε «Περί πόλεων», επιτομή από 3 βιβλία της οποίας έκανε κατά τον Σουΐδα ο Σερήνος, που χρημάτισε και ως Αίλιος, που ήταν Αθηναίος γραμματικός. Πιθανόν να είναι ο Ερένιος.

1227. Φύλων ο Ερέννιος από τη Βύβλο της Συρίας, γραμματικός, ιστορικός και γεωγράφος του 1^{ου} με 2^ο μ.Χ. αι. (εποχή του Νέρωνα, πιθανόν 60 με 130 μ.Χ.). Έγραψε την ιστορία των Φοινίκων (Φοινικικά, 9 βιβλία), αφηγήσεις παραδόξων γεγονότων με τίτλο: *Παράδοξος ιστορία* (σε 3 βιβλία), μία επιτομή λεξικογραφική: *Περί διαφορουν σημασίας κατ' αλφάβητον* (V. Palmieri, "Eranius' Philo, De differentia significationis," *Revue d'histoire des textes* 11 (1981): 62-76), για τα συγγράμματα των Ιουδαίων: *ἐν τῷ Περί τῶν Ἰουδαίων συγγράμματι*, για το φοινικικό αλφάβητο: *περί τῶν Φοινίκων στοιχείων* και μια ιστορία επιστημών και λογοτεχνίας το *Περί κτήσεως και εκλογῆς βιβλίων* (12 βιβλία). Του αποδίδονται επίσης ένα έργο από 30 βιβλία, το *περί πόλεων καὶ οὐς ἑκάστη ἐξ αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκεν* και ένα για την ιστορία της βασιλείας του Αδριανού. Πρέπει να υπήρξε πολυγραφώστατος. [F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker* (FGrH) n. 790, FHG, III, 563-576]

1228. Φιλωνίδης ο Χερσονάσιος (Χερσόνησο Κρήτης) 4^{ος} αι. π.Χ. Είναι ιστορικός που μνημονεύει ο Τζέτζης. [FHG, IV, 478]

1229. Φλέγων ο Τραλλιανός, από τις Τράλλεις της Λυδίας, απελεύθερος του Αδριανού ή του Καίσαρα Σεβαστού, ιστοριογράφος. Όπως γράφει ο Σουΐδας, έγραψε σε 16 βιβλία την ιστορία ή χρονικό των Ολυμπιάδων, τα διαδραματιζόμενα σε αυτές σε 8 βιβλία, την ιστορία της Σικελίας, έναν κατάλογο με μακρόβιους, που έζησαν πάνω από 100 χρόνια, και άλλα συγγράμματα, τα οποία φαίνονται στο παρακάτω απόσπασμα. Το σύγγραμμα

Suidas : Φλέγων Τραλλιανός, ἀπελεύθερος τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος (οἱ δ' Ἀδριανοῦ φασιν), ἱστορικός. Ἐγραψεν Ὀλυμπιάδας ἐν βιβλίοις ις' (ἔστι δὲ μέχρι τῆς σκθ' Ὀλυμπιάδος τὰ πραχθέντα πανταχοῦ), τὰ δ' αὐτὰ ἐν βιβλίοις η', Ἐκφρασιν Σικελίας, Περὶ μακροβίων καὶ θαυμασίων, Περὶ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις ἑορτῶν βιβλία γ', Περὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ τόπων καὶ οὖν ἐπικέκληνται ὀνομάτων, Ἐπιτομὴν Ὀλυμπιονικῶν ἐν βιβλίοις β', καὶ ἄλλα.

οι μακρόβιοι (*Περί μακροβίων*), είναι ένας κατάλογος με επωνύμους Έλληνες και Ρωμαίους αιωνόβιους, που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τη ζωή των αρχαίων επωνύμων. [FHG, III, 602]

1230. Φρόνιχος ο Αττικογράφος ή ο Δορύλαιος ή ο Αράβιος, ιστοριογράφος και λεξικογράφος του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα. Δυστυχώς το έργο του έχει χαθεί και λίγες λέξεις από τα σοφιστικά του παρασκευάσματα και την επιτομή της λεξικογραφίας του σώζονται, ως έσχατη οσμή ενός πιο πλούσιου έργου. [J. de Borries, *Phrynichi sophistae praeparatio sophistica*. Leipzig: Teubner, 1911: 130-180, E. Fischer, *Die Ekloge des Phrynichos* [Sammlung griechischer und lateinischer Grammatiker 1. Berlin: De Gruyter, 1974]: 124-130, 60-109]

1231. Φύλαρχος ο Αθηναίος ή ο Σικυώνιος ή από τη Ναύκρατη της Αιγύπτου⁷¹⁷. Ιστορικός και γεωγράφος του 3^{ου} π.Χ. αιώνα, φίλος του βασιλιά της Σπάρτης Κλεομένη, επηρεασμένος από την ισοκρατική ρητορική σχολή. Συνέχισε την ιστορία του Δούρη του Σαμίου αφήνοντας το: *Ιστορίαι*, από 28 βιβλία, καλύπτοντας την εκστρατεία του Πύρρου, ιστορία που έγραψε το 215 π.Χ., καλύπτοντας την περίοδο από το 272 ως το 220. Το έργο αυτό γεμάτο από παρενθετικές ιστορίες ηθικολογικού περιεχομένου ή περιστατικά που συγκινούν,

⁷¹⁷ Σουΐδας: «Φύλαρχος· Αθηναῖος ἢ Ναυκρατίτης· οἱ δὲ Σικυώνιον, ἄλλοι δὲ Αἰγύπτιον <ἀν>έγραψαν· ἱστορικός. Τὴν ἐπὶ Πελοπόννησον Πύρρου τοῦ Ἡπειρώτου στρατεῖαν ἐν βιβλίοις κη—κατάγει δὲ καὶ μέχρι Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου κληθέντος καὶ τῆς Βερενίκης τελευτῆς καὶ ἕως τοῦ θανάτου Κλεομένου τοῦ Λακεδαιμονίου, ἐπιστρατεύσαντος αὐτῷ Ἀντιγόνου. Τὰ κατὰ Ἀντίοχον καὶ τὸν Περγαμηνὸν Εὐμένη. Ἐπιτομὴν Μυθικὴν. Περὶ τῆς τοῦ Διὸς ἐπιφανείας. Περὶ Εὐρημάτων. Παρεμβάσεων βιβλία θ».

ονομάστηκε από τον Πολύβιο *τραγική ιστοριογραφία*. Αποσπάσματα του έργου του μνημονεύονται στον Πλούταρχο και στον Αθήναιο τον Ναυκρατίτη. [F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker (FGrH)* #81. Leiden: Brill, 1923-1958 (repr. 1954-1969): 2A:161-162, H. Lloyd-Jones and P. Parsons, *Supplementum Hellenisticum*. Berlin: De Gruyter, 1983: 336, FHG, I, 334]

1232. Φώκος ο Σάμιος, 6^{ος} αι. π.Χ. Γεωγράφος του 6^{ου} π.Χ. αιώνα, συγγραφέας του έργου με τίτλο: *Περί Ναυτικής αστρολογίας*, σε δακτυλικούς εξάμετρους στίχους, ένα έργο που πολλοί απέδιδαν στο Θαλή το Μιλήσιο. [Fragmente der Vorsokratiker, εκδ. O. Ribbeck, Leipzig 1898, ανατύπωση με τον τίτλο: *Scanicae Romanorum Poesis Fragmenta*, v. I, Hildesheim 1962]

1233. Φώτιος, πατριάρχης Κωνσταντινούπολης κατά τις χρονικές περιόδους 858-867 και 877-886. Γεννήθηκε περί το 810/20 στην Κωνσταντινούπολη και καταγόταν από οικογένεια ευγενών της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, που συγγένευαν με τον αυτοκράτορα. Ο πατριάρχης Ταράσιος⁷¹⁸ ήταν θείος του και η οικογένειά του βρέθηκε στο μάτι του κυκλώνα της εικονομαχίας και των μεγάλων διώξεων που ακολούθησαν στα χρόνια της⁷¹⁹. Ο Φώτιος τον ονόμαζε *πατρόθειο*, παρόλο που ο Ταράσιος πιθανόν να ήταν θείος του παππού του. Ο πατέρας του έχασε το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας του και τα αξιώματα κατά τη διάρκεια της εικονομαχίας. Για τους δασκάλους του δεν γνωρίζουμε τίποτα. Έλαβε μία πληρέστατη γνώση κατά τις σπουδές του στην Πόλη και ο ίδιος μετέδωσε αυτήν ως δάσκαλος της Φιλοσοφίας, διαλεκτικής, Θεολογίας, Λογικής και Μαθηματικών στην Ανώτερη Σχολή της Μαγναυρας⁷²⁰

⁷¹⁸ Ο Ταράσιος ήταν ο αδελφός του πατέρα του Φώτιου Σέργιου, γόνος επιφανούς οικογένειας της Κωνσταντινούπολης. Ο πατέρας του Ταράσιου Γεώργιος έφερε τους τίτλους πατρίκιος, κοιαίστωρ και έπαρχος. Το ίδιο και η μάνα του Εγκράτεια προερχόταν από γνωστή οικογένεια πατρικίων. Ο Ταράσιος είχε αποκτήσει ως κοσμικός τα αξιώματα του *υπάτου* και του *πρωτοσηκρίτη* (πρώτου αυτοκρατορικού μυστικοσύμβουλου). Μέσα σε λίγες μέρες χειροτονήθηκε σε όλες τις απαραίτητες βαθμίδες ιεροσύνης για να γίνει από λαϊκός πατριάρχης με εντολή της αυτοκράτειρας μητέρας Ειρήνης της Αθηναίας (της Σαρανταπήχαινας, της πιο άθλιας βασίλισσας του Βυζαντίου που σκότωσε το γιο της) τα Χριστούγεννα του 784 και διατηρήθηκε στη θέση του μέχρι το 806, χρονιά που πέθανε. Η αποστολή του ήταν να αποκαταστήσει την ισχύ των εικονόφιλων με την ανάρτηση των εικόνων και την καταστροφή της κοσμικής ζωγραφικής, που είχε εξελιχθεί τα χρόνια της εικονομαχίας. Η αδελφή του Φώτιου πήρε το όνομα Ταρασία του θείου του. Ο πατέρας του Φωτίου Σέργιος διώχτηκε κατά τη δεύτερη περίοδο της εικονομαχίας, διώχτηκε ως εικονολάτρης και πέθανε στην εξορία.

⁷¹⁹ Η περίοδος της εικονομαχίας ήταν μία από τις πιο προοδευτικές περιόδους της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Οι απέραντες εκτάσεις των μοναστηριών απαλλοτριώθηκαν και δόθηκαν σε άκληρους αγρότες. Υποχρέωσαν τους καλόγηρους πρώτα να στρατεύονται και μετά να γίνονται μοναχοί. Η υπογεννητικότητα καλύφθηκε με την υποχρεωτική σύζευξη καλογριών με καλόγηρους. Ψηφίστηκαν αγροτικοί νόμοι, καταργήθηκε η θανατική ποινή που δινόταν με τα πιο μικρά παραπτώματα και στη θέση της τοποθετήθηκε η τύφλωση ή ο ακρωτηριασμός χεριού ή το κόψιμο της γλώσσας ή το κόψιμο της μύτης (ρινότμηση). Οι εικόνες καθελώθηκαν και στη θέση τους εισήλθε η ζωγραφική με εικόνες της καθημερινής ζωής, της φύσης και σκηνών με τη δράση του αυτοκράτορα. Με τον Λέοντα το σοφό ή μαθηματικό, τον οποίον ήθελε διακαώς έναντι τεράστιας αμοιβής και αιώνιας ειρήνης ο χαλίφης των Αράβων «σοφός» Αλ-Μαμούν για να διοργανώσει τις σχολές του στην Ανατολή, δημιούργησε το Πανεπιστήμιο ή Ανώτερη Σχολή του ανακτόρου της Μαγναυρας επί βασιλείας του εικονομάχου Θεοφίλου. Ο Βάρδας αγαπούσε τα γράμματα και τις επιστήμες και έδωσε μεγάλη ώθηση στη συνέχεια σ' αυτό το ίδρυμα, παρ' ότι εικονόφιλος, στο οποίο δίδαξε ο εικονομάχος Λέοντας ο Σοφός ή Μαθηματικός (μητροπολίτης Θεσσαλονίκης από το 840), ο Φώτιος κι ο μαθητής του Αρέθας. Επίσης δεν ήταν φανατικός εικονόφιλος.

⁷²⁰ Το Πανδιδακτήριο ήταν το πρώτο εκπαιδευτικό ανώτατο ίδρυμα της Ευρώπης, που ιδρύθηκε το Φεβρουάριο του 425 από τον Θεοδόσιο Β' στην Κωνσταντινούπολη. Συντελεστές της ίδρυσης ήταν η αδελφή του αυτοκράτορα Πουλχερία, η σύζυγός του Ευδοκία (Αθηναΐς) και ο έπαρχος Πραιτορίου Κύρος Πανοπολίτης, που ήταν γωνστός Έλληνας ρήτορας, φιλόσοφος και ποιητής. Τα μαθήματα του ανώτατου αυτού εκπαιδευτικού ιδρύματος ήταν: γραμματική, ρητορική, φιλοσοφία, διαλεκτική, νομικό δίκαιο, αριθμητική, γεωμετρία, αστρονομία και μουσική, με διάρκεια σπουδών τα πέντε έτη. Κατά τη διάρκεια του αυτοκράτορα Φωκά (602-610) η σχολή διέκοψε τη λειτουργία της. Άνοιξε τις εργασίες του υπό τον Στέφανο τον Αλεξανδρέα επί βασιλείας Ηρακλείου (610-642). Επί Ισαύρων (717-802) ονομαζόταν «Ουκουμενικόν Διδασκαλείον». Επί αυτοκράτορα Θεοφίλου (γεννήθηκε το 813 και βασίλεψε κατά το διάστημα 829-842) χρηματοδοτείται ο

(ήταν το πρώτο Πανεπιστήμιο στην Ευρώπη, συνέχεια του Πανδιδακτηρίου). Το σπίτι του πάλι ήταν χώρος στον οποίον σύχναζαν οι πιο φιλομαθείς και υψηλής παιδείας άνδρες της Πόλης.

Διδασκαλία του Πατριάρχη Φωτίου, που κάθεται σε θρόνο (μικρογραφία του Ιωάννη Σκυλίτζη).

Ο Φώτιος έγινε πρώτος μυστικός σύμβουλος του αυτοκράτορα (πρωτοασηκρήτις), αφού ήταν πολύ φίλος με τον Βάρδα, που ουσιαστικά κυβερνούσε το Βυζάντιο. Υπήρχε την εποχή εκείνη ένα κλίμα έντονων ανταγωνισμών, που διαδέχτηκε την δεύτερη και τελευταία περίοδο της ιοconoμαχίας. Από τη μια μεριά υπήρχε η αυτοκράτειρα μητέρα Θεοδώρα, φανατική εικονόφιλη με τον λογοθέτη Θεόφιλο, από την άλλη οι μετριοπαθείς αδελφοί της Θεοδώρας καίσαρας Βάρδας και Πετρωνάς, οι οποίοι ασκούσαν με σωφροσύνη τη διοίκηση. Ο Φώτιος ήταν ανέκαθεν στο πλευρό του Βάρδα, ασκώντας τα ζητήματα της δικαιοσύνης. Ο αυτοκράτορας Μιχαήλ, το είχε ρίξει στο ποτό, γι' αυτό πήρε το προσωνόμιο Μέθυσος, υποστηριζόταν για τον τρόπο ζωής του από τον Βάρδα και είχε μόνιμες ασχολίες τον ιππόδρομο και τα γλέντια του με ποτό και ερωμένες. Το 854 ο Βάρδας δολοφονεί τον Θεόκτιστο, αποδυναμώνοντας τις εξουσίες της αδελφής του. Το 858 ο Φώτιος διαδέχτηκε με καθεστωτικό τρόπο τον πατριάρχη Ιγνάτιο, υποχείριο της αυτοκράτειρας-μητέρας Θεοδώρας, τον οποίον καθαίρεσε ο αυτοκράτορας γιος της Μιχαήλ Γ', όταν ενηλικιώθηκε. Στην πραγματικότητα τον Ιγνάτιο καθαίρεσε ο καίσαρας Βάρδας⁷²¹, που είχε τη διοίκηση της

Λέοντας ο μαθηματικός (εικονομάχος) να αναδιοργανώσει το Πανδιδακτήριο, το μεταφέρει στο ανάκτορο της Μαгнаύρας (Magna Aula = Μεγάλη Αυλή) για να διδάξει. Όλα αυτά συνέβησαν περί το 840. Μαθητές του ήταν ο Μέγας Φώτιος, ο Αρέθας Πατρών, ο Κύριλλος και Μεθόδιος, ο αστρονόμος Θεοδήγιος, ο οποίος τον διαδέχτηκε στην πρυτανεία και γραμματική ο Κομητάς. Ο Λέοντας παραδίδει μαθήματα θετικών επιστημών, όπως η «τετρακτύς», δηλαδή αριθμητική - γεωμετρία - αστρονομία - μουσική, οπτική (γνωστός ο οπτικός τηλεγράφος των φρυκτωριών που έγραψε και κατασκεύασε, ώστε να πληροφορείται άμεσα η Πόλη τι συμβαίνει στην Ταρσό) και τις λοιπές επιστήμες. Ο καίσαρας Βάρδας (842-867) λάτρης της ελληνικής γραμματείας, χρηματοδοτεί το Πανδιδακτήριο εκ νέου. Διατηρεί τη διεύθυνση ο Λέοντας κι αναδεικνύεται το 855 σε «Υπατο των φιλοσόφων». Στη σχολή αυτή αναδεικνύεται ο Φώτιος, προστατευόμενος κι αυτός του Βάρδα και υπεύθυνος για την αναδιοργάνωση της δικαιοσύνης. Κατά το 10^ο αιώνα ο Κωνσταντίνος Ζ' ο Πορφυρογέννητος το βελτίωσε περισσότερο με ίδρυση περισσότερο εξειδικευμένων σχολών.

⁷²¹ Ο Βάρδας μαζί με τη Θεοδώρα, τον Θεόκτιστο και τον Μανουήλ είχαν οριστεί επίτροποι του γιου του. Με τον ξαφνικό θάνατό του το 842 (αρώστησε μυστηριωδώς ξαφνικά), ο τρίχρονος Μιχαήλ βρέθηκε στο θρόνο που το μοιράζονταν από τη μια μεριά η Θεοδώρα με τον Θεόκτιστο κι από την άλλη ο Βάρδας, ο αδελφός του Πετρωνάς και ο μάγιστρος Μανουήλ. Η ύπουλη μάνα του με το λογοθέτη Θεόκτιστο έκαναν τα πάντα για να έρθουν οι εικονολάτρες στην εξουσία κι έκαναν βήματα σταθερά για να το πετύχουν. Έδωξαν τον εικονομάχο Πατριάρχη Ιωάννη τον Γραμματικό, σπουδαία προσωπικότητα των γραμμάτων την εποχή εκείνη και τοποθέτησαν αρχικά τον εικονόφιλο Μεθόδιο (Μεθόδιος Α' ο Ομολογητής 842-846, γεννήθηκε το 788/800), ο

αυτοκρατορίας. Η διαδοχή έγινε ως εξής: η *βασιλόπαις* Ειρήνη, αδελφή της αυτοκράτειρας Θεοδώρας, ήταν σύζυγος του αδελφού του πατρικίου Σεργίου και ο Φώτιος αν και λαϊκός είχε καθοριστεί να γίνει διάδοχος με προτροπή του αυτοκράτορα Μιχαήλ Γ΄ του καθαιρεμένου Πατριάρχη Ιγνατίου⁷²². Αυτό συνέβη με τέχνασμα που οργάνωσε ο Βάρδας. Ο Βάρδας έπεισε τους μητροπολίτες υποψηφίους από σεμνότητα στον αυτοκράτορα να μη θέσουν υποψηφιότητα αμέσως και έτσι κανένας άλλος μητροπολίτης δεν έθεσε υποψηφιότητα, ακόμη και οι οπαδοί του Ιγνατίου. Μέσα σε 6 ημέρες ο Φώτιος πέρασε όλες τις βαθμίδες της εκκλησιαστικής ιεραρχίας, φθάνοντας μέχρι το βαθμό του επισκόπου και στις 25 Δεκεμβρίου του 858 ανήλθε στον πατριαρχικό θρόνο. Η φατρία του Ιγνατίου στη συνέχεια καταδιώχθηκε με σφοδρότητα από τον Φώτιο, παρόλο που είχε υποσχεθεί στους μητροπολίτες ότι, δεν θα κάνει διώξεις. Ο Ιγνώτιος θεωρούσε ακόμη τον εαυτό του Πατριάρχη, μη αναγνωρίζοντας τον Φώτιο. Ο Φώτιος οργάνωσε μία Σύνοδο το 861, ζητώντας από τον Πάπα ως έχοντα τα πρωτεία να στείλει τοποτηρητές, για να αναγνωριστεί και να μην αμφισβητείται ο πατριαρχικός τυ θρόνος. Σκοπός της συνόδου ήταν το οριστικό τέλος της εικονομαχίας και η διευθέτηση της πατριαρχικής μετάβασης στον Φώτιο. Ο λαός όμως υποστήριζε τον Ιγνάτιο. Οι 348 επίσκοποι με προεδρεύοντες τους δύο επισκόπους του Πάπα πείστηκαν για την ανάδειξη του Φωτίου σε Πατριάρχη, χαρακτηρίζοντας ανάξιο τον Ιγνάτιο. Ο Πάπας Νικόλαος για να επικυρώσει τα πρωτεία έκανε δεκτόν τον Φώτιο, γιατί υπήρχε προηγούμενο λαϊκοί να χρειάζονται Πατριάρχες (Νικηφόρος και Ταράσιος). Το 863 όμως ο Πάπας καθαίρεσε τον Φώτιο ως υπαίτιο σκανδάλων, μοιχόν κι επιβήτορα, αφορίζοντας και τους δύο αποσταλμένους του επισκόπους Γρηγόριο των Συρακουσών και Ζαχαρία στη Σύνοδο του 861, ότι τον ξεγέλασαν. Ο Φώτιος έστειλε μία απαντητική επιστολή το 863, χαρακτηρίζοντας τον Πάπα Νικόλαο βάρβαρο εν μέσω βαρβάρων. Μέχρι το 867 είχε επέλθει ολοκληρωτική διάρρηξη σχέσεων με τη Ρώμη, μία διάρρηξη για την οποία ενημερώθηκαν με επιστολή του όλοι οι πατριάρχες της ανατολής. Το χωρισμό των δύο εκκλησιών ο Φώτιος το θεμελίωσε και πάνω στο *filioque*, που αποδεχόταν η δυτική εκκλησία. Για πρώτη φορά έβαλε δογματικά ζητήματα ο Φώτιος ως εκπρόσωπος της ανατολικής εκκλησίας και διαμόρφωσε το πρώτο σχίσμα, που βάθυνε το 1014. Μάλιστα το 867 ο Φώτιος, δέχτηκε επιστολή από τον Πάπα Νικόλαο, όπου τον καθαιρεί. Πείθοντας τον αυτοκράτορα Μιχαήλ ο Φώτιος κάλεσε Σύνοδο των ανατολικών εκκλησιών και καθήρεσε τον Πάπα Νικόλαο, ανταποδίδοντας τα πυρά, οπότε δημιουργείται το πρώτο σοβαρό σχίσμα. Μετά

οποίος έδειξε μία μετριοπαθή στάση έναντι των εικονομάχων. Μετά το θάνατό του το 846, η Θεοδώρα τοποθέτησε το υποχείριό της Ιγνάτιο, φανατικό εικονόφιλο. Ο Βάρδας και ο αδελφός του Πετρώνιος έλεγχαν τον στρατό και τη δικαιοσύνη με υπεύθυνο στην τελευταία τον Φώτιο. Ο Βάρδας ήταν τίμιος και δεν επέτρεπε στην άρχουσα τάξη να παρακάμπτει τις νόμιμες διαδικασίες για να πλουτίζει. Ταυτόχρονα ήταν μεγάλος προστάτης των γραμμάτων και δεν προχώρησε σε αποκαταστάσεις της μοναστηριακής ακίνητης περιουσίας, που είχε απαλλοτριωθεί από τους εικονομάχους Βασιλιάδες και τον θανόντα αυτοκράτορα Θεόφιλο. Όταν η Θεοδώρα απομονώθηκε σε κάποια διαμερίσματα του παλατιού από τον Β΄ αρδα και τον άσωτο γιο της, ο Ιγνάτιος προσπαθούσε να προκαλέσει επεισόδια για να δημιουργήσει λαϊκή εξέγερση και να ρίξει τον Βάρδα. Στα Φώτα το 857 αρνήθηκε να κοινωνήσει τον Βάρδα στη γιορτή των Φώτων, γιατί συζούσε με τη γυναίκα ενός γιου του. Επίσης είχε αρνηθεί να κουρέψει τη Θεοδώρα και τις 4 κόρες της. Αυτό δημιούργησε το κλίμα να παρέμβει ο Βάρδας μέσου του αυτοκράτορα Μιχαήλ και να ζητήσει την αντικατάσταση του Ιγνατίου. Επί Βάρδα έγινε ο εκχριστιανισμός των Βουλγάρων και των Σλάβων, όταν εστάλησαν στη Μοραβία ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος.

⁷²² Ο Ιγνάτιος φανατικός εικοόφιλος όπως είδαμε, ήταν επιλογή της Θεοδώρας. Η εικονόφιλη Θεοδώρα προσπάθησε να εξοντώσει τα αδέλφια της για να αποκτήσει την απόλυτη εξουσία. Κατέστρωσε σχέδια για την αποδόμησή τους. Την πρόλαβε όμως ο Βάρδας και έπεισε τον γιο της αυτοκράτορα Μιχαήλ Γ΄ τον Μέθυσο, ότι η μάνα του θα του έκοβε τα κονδύλια για διασκεδάσεις και τις υποδρομίες και στο τέλος θα είχε την τύχη του Κωνσταντίνου του ΣΤ΄, όπου η Ειρήνη τον τύφλωσε και έβαλε ανθρώπους της να τον στραγγαλίσουν και την περιόρισε με τι 4 από τις 5 κόρες της στο παλάτι, αφού τις κούρεψε ο αδελφός της Θεοδώρας ο Πετρώνας κι όχι ο Ιγνάτιος, ο οποίος αρνήθηκε. Ο Βάρδας τον εξόρισε σε ένα από τα νησιά των Πριγκηπονήσων, την βραχονησίδα Τερέβινθο ή Αντιρόβυθο.

Εικονογραφημένη σελίδα χειρογράφου της Μυριοβίβλου του 12^{ου} αιώνα που βρίσκεται στη Μονή του Παντοκράτορος στο Άγιον Όρος.

τη δολοφονία του προστάτη του και συνεργάτη Βάρδα⁷²³ το 866 η πατριαρχική θέση του Φωτίου ήταν επισφαλής. Ο Βασίλειος είχε γίνει μάγιστρος και ο Φώτιος μπήκε στο στόχαστρό του. Έτσι έχασε τον πατριαρχικό θρόνο από τον Ιγνάτιο, που επανήλθε, γιατί ο Βασίλειος είχε γίνει συμβασιλέας, δολοφονεί και τον Μιχαήλ Γ' τον Μέθυσο και γίνεται το Σεπτέμβριο του 867 αυτοκράτορας ως Βασίλειος Α' ο Μακεδών. Επί Βασιλείου ο καθαιρεθής Φώτιος εξορίστηκε και το 877 επανήλθε όμως στον

πατριαρχικό θρόνο με τον θάνατο του Ιγνατίου πάλι από τον Βασίλειο (867-887). Με την επάνοδο στο θρόνο ο Φώτιος έστειλε στο νέο Πάπα Ιωάννη Η' να στείλει εκπροσώπους για να επικυρώσουν την εκ νέου εκλογή του στη Νέα Ρώμη. Στη νέα σύνοδο του Νοεμβρίου του 879 που κράτησε μέχρι το Μάρτιο του 880, συμμετείχαν 360 επίσκοποι, μητροπολίτες και πατριάρχες και οι δύο τοποτηρητές του νέου Πάπα. Σ' αυτή τη σύνοδο απαγόρευσαν κάθε νέα προσθήκη στο *filioque* και επικύρωσαν την εκλογή του Φωτίου με πανηγυρικό τρόπο. Ο Βασίλειος πρέπει να πέθανε το 886 μάλλον σε σκηνοθετημένο ατύχημα από το γιο του διάδοχο Λέοντα ΣΤ' το σοφό (έπεσε από το άλογό του, καθώς κυνηγούσε). Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι ο Λέοντας ΣΤ' ο «σοφός» ήταν μαθητής του Φωτίου κι απέκτησε εξαιρετική μόρφωση, ενώ διακρίθηκε και ως ρήτορας. Ο Λέοντας όμως απομάκρυνε από τον πατριαρχικό θρόνο το δάσκαλό του, τον εξόρισε σε μονή της Αρμενίας και πρέπει να πέθανε το 893. Ήταν πολυγραφέστατος με κορυφή των έργων του η γνωστή Μυριοβίβλος, έργο γραμμένο πριν την πατριαρχία του κι αποτελεί μία επιτομή πολλών ιστορικών κι άλλων εκπροσώπων της ελληνικής γραμματείας. Ογκώδες έργο με άφθονα σωζόμενα βιογραφικά στοιχεία, στα οποία σώζονται μεγάλα μοναδικά αποσπάσματα αγνώστων σε μας συγγραφέων, που σκιαγραφούν μία γραμματεία που άφησε κάποια ίχνη σε μας. Στην πραγματεία αυτή αναλύει 280 βιβλία της κλασικής αρχαιότητας και της εκκλησιαστικής ιστορίας και φιλολογίας.

Άλλο έργο του το Λέξεων Συναγωγή, διευκολύνει τη μελέτη των αρχαίων συγγραφέων και της Αγίας Γραφής. Άλλα έργα του που εναντιώνεται στους Παυλικιανούς είναι το: «Συναγωγαί και αποδείξεις ακριβείς περί επισκόπων και μητροπολιτών», το «Μυσταγωγία», «Αμφιλόχια», που είναι μια συλλογή από 300 κεφάλαια με μεγάλη ποικιλία θεμάτων, τα οποία ασχολούνται με την ιστορία των λαών της Παλαιστίνης, της Αραβίας, της Αφρικής και της Περσίας. Έχει αφήσει και πολυάριθμες επιστολές. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β', Αθήνα, 1900, R. Henry, *Photius. Bibliothèque*, 8 vols. Paris: Les Belles Lettres, 1:1959; 2:1960; 3:1962; 4:1965; 5:1967; 6:1971; 7:1974; 8:1977: 1:1-191; 2:8-203; 3:8-227; 4:8-174; 5:8-201; 6:8-194; 7:8-228; 8:8-214]

⁷²³ Ο Βάρδας σκοτώθηκε το 867 από τον παρακοιμώμενο Βασίλειο του Μιχαήλ, στην αυτοκρατορική σκηνή, «του βασιλέως βλέποντος και σιωπόντος». Ο Μιχαήλ δεν είχε διαδόχους και ο Βάρδας εποφθαλμιούσε τη διαδοχή για τους γιους του. Σχεδίασε να αλλάξει τον παρακοιμώμενο του Δαμιανό και να τοποθετήσει έναν δικό του στη θέση του. Αλλά ο Μιχαήλ διάλεξε τον Βασίλειο, πρώην αιχμάλωτο του Βούλγαρου βασιλιά Κρούμου, με σωματική διάπλαση και ικανό υπέα, ότι πρέπει για τα μάτια του υποδρομιάκια Μιχαήλ Γ'. Ο Βασίλειος φάνηκε ικανότερος στην ίντριγκα από τον Βάρδα και όταν αποπειράθηκε να τον συκοφαντήσει στον Μιχαήλ, ο Μιχαήλ συγκατένευσε στη δολοφονία του.

X

1234. Χαιρέας, άγνωστης εποχής Έλληνας ιστοριογράφος, που έγραψε για το δεύτερο καρχηδονιακό πόλεμο του Αννίβα. (Πολύβιος). [FHG, III, 99]

1235. Χαιρήμων ο Αλεξανδρινός, ιστοριογράφος, στωικός φιλόσοφος και γραμματικός (ιερογραμματέας) του πρώτου μισού του 1^{ου} αιώνα μ.Χ. Έγραψε *Αιγυπτιακά*, μερικά αποσπάσματα των οποίων βρίσκονται στα FGH, όπως παρακάτω βλέπεται στο ένθετο. Άλλα έργα του που μνημονεύονται είναι τα *περί των ιερών γραμμάτων* και το *περί των κομητών*⁷²⁴, στο οποίο περιλαμβάνει ιστορικά δεδομένα για την εμφάνιση αυτών των μετεώρων. Όπως πληροφορούμαστε, από τα μαργαριτάρια των ιστορικών που συγκέντρωσε το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα ο Müller, υπήρξε στη φιλοσοφία ένας από τους δασκάλους του Νέρωνα. Υπήρχε με το ίδιο όνομα και ένας τραγικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, όπως φαίνεται στο παραπάνω απόσπασμα των σχολιογράφων, που έγραψε *Ιερογλυφικά*. [AKL, FHG, III, 495-499]

1236. Χαλκοκονδύλης Λαόνικος. Ο Χαλκοκονδύλης Λαόνικος (Αθήνα 1423 – 1490), είναι ένας από τους μεγάλους ιστορικούς του 15^{ου} αιώνα με πλούσιο συγγραφικό έργο. Είναι ο μόνος αθηναϊκής καταγωγής βυζαντινός ιστορικός. Είναι ο πρώτος ελληνόγλωσσος ιστορικός που στρέφει το ενδιαφέρον του όχι τόσο στην πορεία του Βυζαντινού κράτους, αλλά στην ανάπτυξη και εδραίωση της ισχύος των Οθωμανών Τούρκων. Ήταν γιος του Γεωργίου Χαλκοκονδύλη (1390-1466) και ανιψιός του Δημητρίου Χαλκοκονδύλη (1423-1511). Εξ αιτίας μιας αντιδικίας του πατέρα του με τον Φλωρεντινό Δούκα Νέρο Β' Ατσαγιόλι (1416-1451), ηγεμόνα του Λατινικού Δουκάτου των Αθηνών (β. 1435-1439 και 1441-1451), η οικογένειά του εγκαταστάθηκε στον Μυστρά, πρωτεύουσα του ομώνυμου Δεσποτάτου, το 1435. Σύμφωνα με μαρτυρία του Κυριακού του Αγκωνίτη (1391-1452), το 1447 ο Λαόνικος Χαλκοκονδύλης ζούσε στην Αυλή του Δεσπότη του Μυστρά Κωνσταντίνου Παλαιολόγου (1405-1453), μετέπειτα τελευταίου αυτοκράτορα της Ανατολικής Ρωμαϊκής (Βυζαντινής) Αυτοκρατορίας (β. 1449-1453) και ήταν ένας από τους επίλεκτους μαθητές του Γεωργίου Γεμιστού ή Πλήθωνος (1355-1452). Έκανε χρέη πρέσβη προς τον Μουράτ Β' κι κρατήθηκε απ' αυτόν αιχμάλωτος. Την ίδια τύχη είχε, όταν το 1446 ήταν πρεσβευτής του δεσπότη της Λακωνικής Κωνσταντίνου Δραγάση. Επέζησε μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453) και της Τραπεζούντας 1461, κατέφυγε στην Ιταλία όπου παρέμεινε μέχρι τον θάνατό του. Το έργο του, *Αποδείξεις ιστοριών*, διαιρείται σε δέκα βιβλία και πραγματεύεται τα γεγονότα των ετών 1298 – 1463 και την τρομερή αύξηση των Οσμάνων Τούρκων και την αναγέννηση της κλασικής αρχαιότητας από τη μετακίνηση των Ελλήνων στην Ιταλία. Στην πραγματεία αυτή για πρώτη φορά γίνεται μία επιδέξια ανάπτυξη της μετάβασης της αυτοκρατορίας από τον Ελληνισμό σε αυτό των Ρωμαίων και από των Ρωμαίων στο Ρωμαιοβυζαντινισμό, τελευταίο στάδιο που παρατηρείται παρακμή κι αποσύνθεση. Τονίζει ότι μόνο μία δημιουργία εθνικού ελληνικού κράτους μπορεί να αναβιώσει την παλιά αίγλη, υπό την αιγίδα Έλληνα βασιλιά. Οι τίτλοι των 10 βιβλίων ιστορίας του κρύβουν μοναδικό ενδιαφέρον:

- Βιβλίο Α': Καταγωγή των Τούρκων και οι πρώτοι επτά αρχηγοί τους. Κατάληψη της Μικράς Ασίας και διάβαση στη Θράκη.
- Βιβλίο Β': Βασιλεία του Βαγιαζήτ Α'.
- Βιβλίο Γ': Καταγωγή των Σκυθών. Ταμερλάνος και η εκστρατεία του εναντίον του Βαγιαζήτ Α'.

⁷²⁴ Origenes C. Celsum I, 51: Ἀνέγνωμεν δ' ἐν τῷ Περὶ κομητῶν Χαιρήμονος τοῦ στωικοῦ συγγράματι τίνα τρόπον ἔσθ' ὅτε καὶ ἐπὶ χρηστοῖς ἔσομένοις κομηταὶ ἀνέτειλαν, καὶ ἐκτίθεται τὴν περὶ τούτων ἱστορίαν.

- Βιβλίο Δ': Διάδοχοι του Βαγιαζήτ Α'.
- Βιβλίο Ε': Μουράτ Β'.
- Βιβλίο ΣΤ': Η της Φερράρας – Φλωρεντίας.
- Βιβλίο Ζ': Πόλεμοι και θάνατος του Μουράτ Β'.
- Βιβλίο Η': Μωάμεθ Β'.
- Βιβλίο Θ': Οι κατακτήσεις του Μωάμεθ Β'.
- Βιβλίο Ι': Πόλεμοι και κατακτήσεις του Μωάμεθ Β'.

Η ιστορία αυτή μεταφράστηκε και τυπώθηκε στη Λατινική (1556) και τη Γαλλική (1577), ενώ περιέχεται στην *Patrologia Graeca* του Migne (τόμος 159, στήλες 13-555).

[ΛΑΟΝΙΚΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε. Darkó, *Laonici Chalcocandylae historiarum demonstrationes*, 2 vols. in 3. Budapest: Academia Litterarum Hungarica, 1:1922; 2.1:1923; 2.2:1927: 1:1-205; 2.1:1-146; 2.2:147-307]

1237. Χάραξ ο Περγαμηνός (από την Πέργαμο). Ιστορικός του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα. Έγραψε ελληνική ιστορία⁷²⁵ (*Ελληνικά*), σε 40 βιβλία και πολλά φιλοσοφικά, όπως *Συμφωνίαν Ορφέως και Πυθαγόρου και Πλάτωνος περί τα λόγια*. Από τον Χάρακα και τα σωζόμενα αποσπάσματά του μαθαίνουμε ότι ο Κέκροπας εφεύρε το θεσμό του γάμου και ότι ο Ηρακλής έφερνε γυναικείους κυρίως πληθυσμούς στην ηπειρωτική Ελλάδα από τη Σικελία (Σικανία), ένα εμπόριο πολύ γνωστό για τους θαλασσοπόρους κυρίως της αρχαιότητας. Επίσης ότι ευρετής του άρματος με 4 άλογα ήταν ο Εριχθόνιος. Ο Όμηρος πάλι ήταν γιος του Απόλλωνα (ιερέα φυσικά του θεού) και της μούσας Καλλιόπης και πολλά άλλα χρήσιμα⁷²⁶. Ανέφερε ότι έγραφαν με χρυσά γράμματα σε δέρμα αίγας⁷²⁷ και άλλα πολλά από την Αργοναυτική εκστρατεία. [FHG, III, 636-645]

1238. Χάρης ο Μιτυληναίος, αξιωματικός του Μεγάλου Αλεξάνδρου, του οποίου τα καθήκοντα ήταν να εισάγει τους ξένους σε ακρόαση του βασιλιά. Έγραψε ιστορία της εκστρατείας του στρατηλάτη με πολλά ανέκδοτα ιστορικά περιστατικά, που συμπεριλάμβαναν και γεγονότα της ιδιωτικής ζωής του μεγάλου βασιλιά (ΑΚΛ). Δεν πρέπει να τον ταυτίζουμε με τον ιαμβογράφο του 4^{ου} με 3^ο αιώνα π.Χ. [F. Jacoby, *FGrH*, n. 657, SPAM 114]

1239. Χαρικλῆς, ιστοριογράφος που αναφέρεται από τον Αθήναιο (Ζ', 350) και στο όνομα του οποίου αναφέρεται ένα έργο ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ⁷²⁸, ιστορώντας αγώνες που είχαν θεσπίσει οι Αθηναίοι (σκηνικούς), οι Ηλείοι (γυμνικούς), οι Κορίνθιοι (θυμελικούς) και παρόμοιους σε άλλες ελληνικές πόλεις. [FHG, IV, 360]

⁷²⁵ Από το δεύτερο βιβλίο των Ελληνικών του Χάρακα έχουμε μια μνεία από τον Στέφανο Βυζάντιο: «Ταίναρος, πόλις ἀπὸ Ταινάρου τοῦ Γεραιστοῦ μὲν ἀδελφοῦ, Διὸς δὲ παιδός. Ὅς πλέων σὺν Καλάβρῳ τῷ ἀδελφῷ καὶ τόπον τῆς Πελοποννήσου καταλαβὼν τινα Ποσειδῶνος ἱερὸν ἰδρύσατο, ὃ καλεῖται Ταίναρον ... Εἰσι δὲ καὶ Ταίναριοι Θῆβαι, ὡς Χάραξ ἐν Ἑλληνικῶν δευτέρῳ».

⁷²⁶ Έβραιοι. Οὕτως Ἰουδαῖοι ἀπὸ Ἀβραμῶμος, ὡς φησι χ ἁ ρ α ξ .

⁷²⁷ Ο Χάραξ τὸ χρυσοῦν δέρμα μέθοδον εἶναι λέγει χρυσογραφίας μεμβράναις ἐμπεριειλημμένην, δι' ἣν, ὡς λόγου ἀξίαν, τὸν τῆς Αργούς καταρτισθῆναι στόλον φησί. Χάραξ δέ φησι πολλαῖς ναυσὶν ἐκπλεῦσαι τοὺς Αργοναύτας, ὧν ἀποπλανηθεῖσα μία ναὺς προσηράχθη τῇ Μαιώτιδι. Οἱ δὲ ἐμπλέοντες Τέλχης καὶ Ἄμφιτος ἡνίοχοι τῶν Διοσκούρων ὄντες αὐτόθι μείναντες ἤρξαν, ἀφ' ὧν συνέβη τοὺς ἐνοικοῦντας ἐκείσε Ἡνίοχου καλεῖσθαι. Ὅθεν καὶ Διοσκουριάς ἦν ἐκείσε λεγομένη ἡ πόλις... Ἡνίοχοι καὶ οἱ Ζύγιοι, ἔθνος ἀγριώτατον, ὡς ἡ ἱστορία φησὶν, Πελασγῶν ἔκγονοι. Ἱστορεῖ δὲ Χάραξ τοὺς Αργοναύτας οὐ μίᾳ νηὶ κατὰ τὸν πολὺν περὶ τῆς Αργούς λόγον, ἀλλὰ πολλοῖς πλοίοις εἰσπλεῦσαι τὸν Εὐξείνιον. Καὶ τινας αὐτῶν ἀποπλανηθῆναι, καὶ ἐν μιᾷ τῶν νηῶν εἶναι τοὺς τῶν Τυνδαριδῶν ἡνιόχους, ἥτοι τοὺς τῶν Διοσκούρων, ἀφ' ὧν κληθῆναι τὰ ἔθνη τοὺς Ἡνιόχους καὶ τοὺς Τυνδαρίδας· ναὶ μὴν καὶ τὴν Διοσκουρίδα χῶραν, τὸν τοῦ Εὐξείνου μυχόν, ἤγουν τὸν ἔσχατον πρὸς τῇ Κολχικῇ Τραπεζοῦντι πλοῦν.

⁷²⁸ Αθήναιος ζ, 42 σ. 350 π.Χ. : 'γυμνικούς δὲ ἀγῶνας', ἔφη (scil.Στρατόνικος ὁ καθαρωιδός) 'διατιθέτωσαν Ἡλείοι, Κορίνθιοι δὲ θυμελικούς, Ἀθηναῖοι δὲ σκηνικούς· εἰ δὲ τις τούτων πλημμελοῖη, μαστιγοῦσθωσαν Λακεδαιμόνιοι', ἐπισκόπων τὰς παρ' αὐτοῖς ἀγομένας μαστιγώσεις, ὡς φησι Χαρικλῆς ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ τοῦ ἀστικοῦ ἀγῶνος.

1240. Χάρων ο Λαμψακηνός, 5^{ος} αι. π.Χ. Ιστορικός πρόδρομος του Ηρόδοτου, που άκμασε κατά τα *Μηδικά*, δηλαδή την εποχή που έγιναν οι επιθέσεις των Περσών στην Ελλάδα (το 490 π.Χ. στο Μαραθώνα και το 480 π.Χ. με τη ναυμαχία της Σαλαμίνας) και ήταν ο πρώτος ο οποίος μνημόνευσε γεγονότα από τα πρώτα έτη της βασιλείας του Αρταξέρξη. Ο Χάρων ακολούθησε τις έρευνες του Εκαταίου για την εθνογραφία της Ασίας και συνέγραψε, όπως συνηθιζόταν από τους παλιούς ιστορικούς, διακριτές πραγματείες για την Περσία, Λιβύη, Αιθιοπία κι άλλες χώρες. Ο Ηρόδοτος δυστυχώς δεν είχε κάνει καμιά μνεία γι' αυτόν. Έγραψε προς τούτο τα *Περσικά*⁷²⁹. Επειδή ανήκε στους λεγόμενους ιστορικούς *Ωρογράφους*, έγραψε στο βιβλίο του με επιγραφή *Ωρους*. Πρόκειται για τα χρονικά της ιδιαίτερης πατρίδας του (*Ωροι Λαμψακηνών*). Σε παρόμοιο ύφος γραψίματος έχουμε επίσης επιγραφές έργων του: τα *Ελληνικά* (ή *έπη Ναυπακτίων*), *Περί Λαμψάκου*, *Κτίσεις* και άλλα. Δυστυχώς σώζονται λιγιστές αναφορές. [Jacoby, F., *FGH* n. 262, *FHG*, I, 32, *Add.* IV, 627]

1241. Χάρων ο Ναυκρατίτης, ιστορικός που συνέγραψε ιστορία των αλεξανδρινών και γενικά αιγυπτίων ιερέων, βασιλέων και των γεγονότων στα έργα με τίτλους: «Περί τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱερέων καὶ τῆς διαδοχῆς αὐτῶν», «Περί τῶν ἐπὶ ἐκάστου πραχθέντων» «Περί βασιλέων τῶν ἐκ παλαιοῦ γεγονότων». Επίσης έγραψε «*Περί Ναυκράτεως*» και άλλων μερικών γεγονότων της Αιγύπτου. [*FHG*, III, 495 not., IV, 360]

1242. Χάρων ο Καρχηδόνιος, ιστορικός που έγραψε βιογραφία όλων των τυράννων της Ευρώπης και της Ασίας, όπως και τους βίους των διασήμων ανδρών (σε 4 βιβλία) και γυναικών (σε άλλα 4 βιβλία) της εποχής του. [*FHG*, IV, 360]

1243. Χερσίας ο Ορχομένιος, επικός του 6^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος έζησε την εποχή των 7 σοφών, ένας ζηλωτής του Ησίοδου κατά τον Πλούταρχο, που στα έργα του εκτός από μύθους και μυθικά περιστατικά συνέθεσε γενεαλογίες. [K. Müller ή Καρόλου Οδοφρ. Μυλλέρου, *Ιστορία της Ελληνικής Φιλολογίας*, μετάφραση Αριστείδου Κυπριανού, τόμος 1^{ος} σ. 137, έκδοση Σπυρ. Κουσελίνη, Αθήνα 1885, A. Bernabé, *Poetarum epicorum Graecorum testimonia et fragmenta*, pt. 1. Leipzig: Teubner, 1987: 143]

1244. Χοιρίλος ο Σάμιος, ιστορικός και επικός ποιητής του 5^{ου} αιώνα π.Χ. (-440) ο οποίος έγραψε το έπος «Περσηΐς». Εκτός των άλλων έγραψε για το λαμιακό πόλεμο (*Λαμιακά*) και άλλα τρία έργα *Βαρβαρικά*, *Μηδικά*, *Περσικά*. Όμως δεν γνωρίζουμε για τα τελευταία, αν είναι γραμμένα από ένα πολύ κατοπινότερο ιστορικό και ποιητή τον Χοιρίλο τον Ιασέα (από την Ιασό της Καρίας), που στιχουργούσε στην αυλή του Μεγάλου Αλεξάνδρου. [J.U. Powell, *Collectanea Alexandrina*. Oxford: Clarendon Press, 1925 (repr. 1970): 250, H. Lloyd-Jones and P. Parsons, *Supplementum Hellenisticum*. Berlin: De Gruyter, 1983: 146-152, A. Bernabé, *Poetarum epicorum Graecorum testimonia et fragmenta*, pt. 1. Leipzig: Teubner, 1987: 191-208]

1245. Χοιρίλος ο Ιασεύς, από το Ιάσιο (4^{ος} με 3^ο αιώνα π.Χ.). Υπήρξε δραματικός συγγραφέας στην Αθήνα. Υπάρχουν μαρτυρίες ότι έγραψε 160 τραγωδίες-σάτιρες με άφθονα ιστορικά στοιχεία και κέρδισε δεκατρείς φορές στα Μεγάλα Διονύσια. Διασώζεται μόνο ένας τίτλος τραγωδίας του η «Αλόπη». Βλέπε το προηγούμενο λήμμα. [J.U. Powell, *Collectanea Alexandrina*. Oxford: Clarendon Press, 1925 (repr. 1970): 250]

1246. Χρηστόδημος, κάποιος ιστορικός συγγραφέας των Θηβαϊκών. [*FHG*, IV, 360]

1247. Χριστόδωρος ο Κοπτίτης του Πανίσκου (από την Κοπτό της Αιγύπτου), εποποιός και ιστοριογράφος του 5^{ου} αιώνα μ.Χ. Έζησε κατά τους χρόνους του βασιλιά Αναστασίου. Έγραψε ένα έπος ιστορικό τα *Ισαυρικά* από 6 βιβλία, που περιλαμβάνει και την άλωση της

⁷²⁹ Athenaeus IX: Χάρων δ' ὁ Λαμψακηνός, ἐν τοῖς Περσικοῖς, περὶ Μαρδονίου ἱστορῶν, καὶ τοῦ διαφθαρέντος στρατοῦ Περσικοῦ περὶ τὸν Ἄθω, γράφει καὶ ταῦτα· «Καὶ λευκαὶ περισσεραὶ τότε πρῶτον εἰς Ἑλλήνας ἐφάνησαν, πρότερον οὐ γιγνόμεναι.

Ισαυρίας από τον αναστάσιο, έπος τα *Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως* σε 12 βιβλία, τα *Πάτρια Θεσσαλονίκης* σε 25 βιβλία, τα *Πάτρια Νάκλης*, που είναι πόλη περί την Ηλιούπολη και είναι γνωστή ως Άφακα, τα *Πάτρια Μιλήτου*, τα *Πάτρια Τράλλεων*, τα *Πάτρια Μιλήτου της Ιωνίας*, τα *Πάτρια Αφροδισιάδος*, *Ἐκφρασιν των εν τῷ Ζευξίπῳ ἀγαλμάτων*, επιστολές (4 βιβλία) και *Επιγράμματα* σε 3 βιβλία. [FHG, IV, 360]

1248. Χρονικαί Παραστάσεις σύντομες ή Παραστάσεις σύντομοι χρονικαί, ένα χειρόγραφο του 11^{ου} αιώνα της βυζαντινής γραμματείας από άγνωστο συγγραφέα⁷³⁰, στο οποίο περιγράφονται τα μνημεία και αξιοθέατα της Νέας Ρώμης, εμπλουτίζονται αυτά με θέματα που προσπαθούν να απομυθοποιήσουν τη λατρεία του Μεγάλου Κωνσταντίνου, παίρνοντας αδιόρατα θέση υπέρ των εικονομάχων του Λέοντα του Γ' (717-741), χρονική περίοδο στην οποία εγράφη αυτό το συμπύλημα του μακροσκελούς κειμένου. Αποτελεί μέρος της συλλογής «*Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως*»⁷³¹ και θεωρείται το καλύτερα μελετημένο κείμενο για τα κτίσματα της Πόλης και την ιστορική τους καταγωγή.

CONSTANTINOPLE
IN THE EARLY EIGHTH CENTURY:
THE
PARASTASEIS SYNTOMOI CHRONIKAI

Introduction, Translation and Commentary

EDITED BY

AVERIL CAMERON AND JUDITH HERRIN

IN CONJUNCTION WITH

ALAN CAMERON, ROBIN CORMACK AND CHARLOTTE ROUCHE

22. Ἐν δὲ τῷ ἁγίῳ Μάμαντι ποτε ἴστατο γέφυρα φο-
βερά περὶ δώδεκα λόφους καὶ καμάρας ἔχουσα. Ποταμὸς
γὰρ κατήρχετο ἐκεῖσε παμμεγέθης καὶ μάλιστα, ὡς ἔλεγον,
τῷ Φεβρουαρίῳ μηνί. Ἐνθα καὶ δράκων ἴστατο χαλκοῦς
παμμεγέθης διὰ τὸ λέγειν τινὰς δράκοντα κατοικεῖν ἐν τῷ
γεφυρῷ ἐκεῖνῳ· ἐν αὐτῷ οὖν πολλὰ παρθέναι ἐτύθησαν
καὶ προβάτων καὶ ὀρνέων πλήθη πολλὰ καὶ βοῶν. Βασι-
λίσκος γὰρ τις ἐρασθεὶς τὸν τόπον, ὃς εἰς τῶν ἀπὸ Νου-
μεριανοῦ Καίσαρος ὑπῆρχε, κτίσας κατώκησεν ἐν αὐτῷ.
10 Ἐνθα καὶ ναὸν παμμεγέθη τοῦ Διὸς ἤγειρεν. Ταῦτα δὲ Ζή-
νων ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας καιρῷ παρέλυσεν.

[Kazhdan, A., “Parastaseis Syntomoi Chronikai”, στο Kazhdan, A. (επιμ.), *The Oxford Dictionary of Byzantium* 3 (New York – Oxford 1991), Cameron, A. – Herrin, J., *Constantinople in the Eighth Century. The Parastaseis Syntomoi Chronikai* (Leiden 1984).]

1249. Χρονικό Γαλαξειδίου, ένα χρονικό ανωνύμου, που το χειρόγραφο ανακαλύφθηκε το 1863/4 και από τον ιστοριοδίφη Κωνσταντίνου Σάθα και πρωτοεκδόθηκε από τον ίδιο το 1865 με πολλές σημειώσεις του και σχολιασμούς. Διατρέχει γεγονότα από το 981/996 μέχρι το 1660. Περιγράφεται ως εξής: «*Ιστορία Γαλαξειδίου εύγαλμένη από παλαιά χερόγραφα, μεμβράνια, σιζίλια, καὶ χρυσόβουλλα αύθεντικά, όπου εύρίσκονται, καὶ εἶνε καὶ σώζονται εἰς τὸ Βασιλικὸν Μοναστήρι τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, χτισμένο παρά τοῦ ποτὲ αύθέντη καὶ Δεσπότη Κυρ Μιχαήλ τοῦ Κομνηνοῦ, οὔ αἰώνια ἡ μνήμη. Ἀμήν*». Το χειρόγραφο αποτελείται από 20 σελίδες και σημειώνεται οτι έχει γραφεί απο κάποιον ιερομόναχο Ευθύμιο, το 1703 (Διά χειρός Ευθυμίου ιερομονάχου, *Ἔτος αψη' (1703) μηνί Μαρτίῳ*). Το χρονικό, όπως υποστηρίζει ο συγγραφέας του, βασίζεται σε επίσημα έγγραφα και ιστορικά κείμενα τα οποία δυστυχώς δεν διασώθηκαν. Μέχρι και σήμερα θεωρείται ως μια μοναδική ιστορική πηγή και πηγή για την ομιλούμενη τότε κοινή γλώσσα. Το ύφος του κειμένου είναι λιτό και χαρακτηριστικό του συγγραφέα του. [Χρονικόν ανέκδοτον Γαλαξειδίου: ή Ιστορία Αμφίσσης, Ναυπάκτου, Γαλαξειδίου, Λοιδορικείου και των περιχώρων από των αρχαιοτάτων μέχρι των καθ' ημάς χρόνων μετά προλεγομένων και άλλων ιστορικών σημειώσεων εν ω προσήρτηται

⁷³⁰ Το χειρόγραφο βρίσκεται στο Παρίσι στην Εθνική Βιβλιοθήκη (Par.gr. 1336) και πρέπει το αρχικό κείμενο να γράφτηκε τον 8^ο αιώνα μ.Χ.

⁷³¹ Τα «Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως» είναι μία συλλογή κειμένων, πολλών ανωνύμων συγγραφέων του 9^{ου} και 10^{ου} μ.Χ. αιώνων, ανάμεσα σε αυτά και του Ησύχιου του Μιλήσιου, που αναφέρονται σε καταστάσεις μυθικών διαστάσεων της Κωνσταντινούπολης αναμεμιγμένες με πραγματικά γεγονότα, τα οποία παρουσιάζονται ως επίσημες αναφορές στην αυτοκρατορική αυλή, ανάμεσά τους και μία σύνοψη προς τον αυτοκράτορα Αλέξιο Α' Κομνηνό.

πραγματεία και πίναξ ανεκδότων νομισμάτων του μεσαίωνα/νυν πρώτον εκδίδοντος Κωνσταντίνου Ν. Σάθα, Αθήνησιν, 1865]

1250. Χρονικόν επίτομον, μία σύντομη χρονογραφία από τον Αδάμ μέχρι τον Ιωάννη Κομνηνό, που συνιστά ένα πολύτιμο για τις ειδήσεις του έργο. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', Αθήνα 1897]

1251. Χρονικό των Ιωαννίνων, ένα χρονικό γραμμένο στην ελληνική γλώσσα αναφερόμενο στην ιστορία των Ιωαννίνων κατά τα χρόνια βασιλείας του Θωμά Β' Πρελούμπου ή Πρελούμποβιτς Παλαιολόγου, ενός τυραννου δεσπότη, συζύγου της γοητευτικής Μαρίας Αγγελίνας Παλαιολογίνας κατά το δεύτερο μισό του 14^{ου} αιώνα. Από μία παλλακίδα είχε μία θυγατέρα την Ειρήνη (όνομα της μάνας του), η οποία παντρεύτηκε έναν Αλβανό ηγεμόνα. Λέγεται ότι γράφτηκε από τους μοναχούς Πρόκλο και Κομνηνό γι'αυτό και ήταν γνωστό με το όνομα «Χρονικό των μοναχών Πρόκλου και Κομνηνού». Αναφέρονται για πρώτη φορά τα τοπωνύμια Ζίτσα και Κόνιτσα, όπως και το Μέτσοβο και η πόλη Βελλάς. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', Αθήνα 1897, Λέανδρος Ι. Βρανούσης, «Το Χρονικόν των Ιωαννίνων κατ' ανέκδοτον δημώδη επιτομήν», Ακαδημία Αθηνών, Επετηρίς του Μεσαιωνικού Αρχείου, 12 (1962), σσ. 57-115]

1252. Χρονικό της Μονεμβασιάς, ίσως το σπουδαιότερο χρονικό του 10^{ου} αιώνα μ.Χ. Πιθανόν το χρονικό να προέρχεται από άλλη έκθεση γεγονότων της Πελοποννήσου του 800 περίπου μ.Χ. Είναι ένα χρονικό πολύ μεγάλης σπουδαιότητας, γιατί επηρεάζει διαχρονικά σύγχρονα ιστορικά θέματα, τα οποία προσπαθούν κάποιοι να κλείσουν είτε δια της αποσιώπησης, είτε έχοντας πολιτικά κίνητρα, είτε με τρόπο «δεν δεχόμαστε αντιρρήσεις», όπως προβάλλεται από την πλευρά της εκάστοτε εξουσίας, είτε εκφέροντας χωρίς επιχειρήματα τεκμηρίωσης, αρνήσεις, είτε με ιστορικές παρακάμψεις της σχετικής περιόδου από τους ακαδημαϊκούς δασκάλους. Η κατασκευασμένη ελληνική εκπαιδευτική πολιτική ξεπερνά κάθε ιστορική επιστημονική πραγματικότητα, βρίθει ιδεολογημάτων κι ανακρίβειών, καλύπτοντας με αυτόν τον τρόπο τις μεταφυσικές θεολογικές αντιλήψεις της ορθόδοξης εκκλησιαστικής εξουσίας, που συμβαδίζει με την εκάστοτε πολιτική, πρακτικά για να μην διασαλευτούν οι θώκοι εξουσίας, οι οικονομικές τους δομές και παρεμβάσεις στη λειτουργία του σύγχρονου πολιτεύματος. Συμπερασματικά είναι ιστορικό ντοκουμέντο που θέτει ερωτήματα στα υπολείμματα της ανατολικής βυζαντινής (διάβαζε ρωμαϊκής) αυτοκρατορίας, που σήμερα εκφράζει η ορθόδοξη εκκλησία και γενικότερα της χριστιανικής θρησκείας. Το περιεχόμενο του χρονικού αυτού αναφέρεται στις ραγδαίες μετακινήσεις σλαβικών φύλλων και Αβάρων κατά τον 6^ο αιώνα (586-587 μ.Χ.) επί αυτοκρατορίας Μαυρικίου, που συνέβη στην Ελλάδα και την Πελοπόννησο και την εκτόπιση του ελληνικού πληθυσμού στις περιοχές αυτές ή την υπόταξή του. Οι πηγές, που έχουμε για την ιστορική περίοδο αυτή, ανήκουν στον εικονομάχο χρονογράφο Θεοφάνη τον Ομολογητή. Σημειώνουμε ότι, αυτή η εισβολή πραγματοποιήθηκε, όταν η επίσημη γλώσσα της ανατολικής απέραντης ρωμαϊκής (βυζαντινής) αυτοκρατορίας ήταν η λατινική, άσχετα αν οι λαοί της στα δικαστήρια, το εμπόριο και σε κάθε συναλλαγή, όπως στις τέχνες και τα γράμματα χρησιμοποιούσαν την ελληνική, γλώσσα που είχε επιβληθεί πολιτιστικά από τους διαδόχους του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Όλη η γραμματεία και η γλώσσα της αγίας γραφής, άρα και των λειτουργιών στις εκκλησίες, ήταν γραμμένη στην ελληνική γλώσσα, όπως η τεχνογνωσία με τα λοιπά επιστημονικά, νομικά, φιλοσοφικά συγγράμματα. Αυτή η βίαια πληθυσμιακή αλλαγή στη Θεσσαλία, νότια Ελλάδα και Πελοπόννησο, που δημιούργησε σοβαρά προβλήματα στην παραπαίουσα αυτοκρατορία, έθεσε το πρόβλημα της επισημοποίησης της ελληνικής γλώσσας για να διατηρηθούν ζωτικά συμφέροντα και λειτουργία θεσμικών οργάνων, όπως επίσης και ο συνεκτικός της ιστός, που δειλά αρχικά είχε προτείνει ο αυτοκράτορας Μαυρίκιος⁷³².

⁷³² Ο Φλάβιος Μαυρίκιος Τιβέριος Αύγουστος ή Flavius Mauricius Tiberius Augustus στην επίσημη γλώσσα της Κωνσταντινούπολης (539 - Νοέμβριος 602) αναγορεύτηκε αυτοκράτορας του Ρωμαϊκού κράτους και ηγεμόνευσε στον

Δυστυχώς ο Μαυρίκιος ανατράπηκε από τον σφετεριστή Φωκά⁷³³ και αναβλήθηκε η επισημοποίηση της ελληνικής γλώσσας προσωρινά. Η ελληνική γλώσσα καθιερώθηκε το 612 π.Χ. από τον μεθεπόμενο του Μαυρικίου αυτοκράτορα Ηράκλειο⁷³⁴. Ο Ηράκλειος,

Βυζαντινό θρόνο από το 582 έως το 602, διαδεχόμενος τον Τιβέριο Β'. Λίγους μήνες πριν, το Σίρμιον, η κυριότερη βάση της Αυτοκρατορίας στην βορειοδυτική Βαλκανική, είχε υποκύψει στις δυνάμεις των Αβάρων και των Σλάβων συμμάχων τους μετά από μακρόχρονη πολιορκία. Ο Μαυρίκιος ήταν διακεκριμένος στρατηγός και χρίστηκε διάδοχος του Τιβερίου μια εβδομάδα πριν τον θάνατο του τελευταίου, παίρνοντας σύζυγο τη θυγατέρα του Αυτοκράτορα. Με τους Πέρσες έκλεισε ειρήνη μετά από 20 χρόνια πολέμων στις περιοχές της Αρμενίας. Για την αντιμετώπιση των Λομβαρδών που εισέβαλαν στην Ιταλία πραγματοποίησε διοικητικές μεταρρυθμίσεις, με βασική αυτήν της δημιουργίας των εξαρχάτων της Ιταλίας, με έδρα τη Ραβέννα, και της Αφρικής, με έδρα την Καρχηδόνα, αντί για τις παλαιότερες διοικητικές περιφέρειες των ομόνωνων στρατιωτικής υφής *υπαρχιών* (καταγόμενες από την εποχή του Διοκλητιανού και επανιδρυμένες από τον Ιουστινιανό). Με αυτόν τον τρόπο κατόρθωσε να διατηρήσει σχετικό έλεγχο της ιταλικής χερσονήσου, παρ' όλο που αυτή δεχόταν κύματα ορδών από Λομβαρδούς. Με την πτώση του Σιρμίου, ο χαγάνος των Αβάρων Βαϊανός (Bayan) απέκτησε μια σημαντική βάση επιχειρήσεων νοτίως του Δούναβη, και οι επιδρομές των Αβαροσλάβων εντάθηκαν. Οι σλαβικές επιδρομές το 583 έφτασαν ως την Πελοπόννησο, και οδήγησαν τους κατοίκους της Λακωνίας να καταφύγουν στη Μονεμβασιά. Το Χρονικό της Μονεμβασίας αναφέρεται στις μετακινήσεις των πληθυσμών. Το 584, οι Άβαροι κατέλαβαν τις οχυρές πόλεις Σιγγιδόνα (το σημερινό Βελιγράδι) και Βιμινάκιο στον Δούναβη, και έφτασαν ως την Αγγιαλο, καταστρέφοντας ουσιαστικά την οχυρωμένη συνοριακή ζώνη (*limes*) κατά μήκος του Δούναβη. Στην Ελλάδα, τώρα οι Άβαροι με τους Σλάβους συμμάχους τους εισέβαλαν κατά κύματα και είχε μεγάλο πρόβλημα να διατηρήσει τις υπαρχίες του. Την ίδια χρονιά μάλλον η αρχαία Αθήνα υπέστη πολλές καταστροφές. Το Βελιγράδι ανακαταλήφθηκε αργότερα, όμως η οικονομική κατάσταση της αυτοκρατορίας ήταν άθλια και το 602 για να εξοικονομήσει μισθούς και έξοδα επιστροφής των στρατιωτών, διέταξε να παραμείνουν τον χειμώνα στα φυλάκιά τους στον Δούναβη, κύρια εισόδο των σλάβων και Αβάρων με αποτέλεσμα να μην έχει δυνάμεις για να ανταπεξέλθει από την στάση ορισμένων του στρατεύματος στην Κωνσταντινούπολη υπό την ηγεσία του εκατόνταρχου (λοχαγού θα λέγαμε) Φωκά, ο οποίος τον ανέτρεψε και θανάτωσε τον ίδιο και τα παιδιά του. Αυτός ο άξεστος νέος «αυτοκράτορας» βύθισε στον ζόφο την αυτοκρατορία και ανατράπηκε από τους συγκλητικούς το 610.

⁷³³ Φωκάς, 23 Νοεμβρίου 602 μ.Χ. – 4 Οκτωβρίου 610 μ.Χ., γεννήθηκε 570 μ.Χ., Μακεδονία. Βασίλεψε 23 Νοεμβρίου 602 μ.Χ. – 4 Οκτωβρίου 610 μ.Χ. Εκατόνταρχος του βυζαντινού στρατού. Ηγήθηκε μίας ανταρσίας του στρατού εναντίον του Μαυρικίου όπου και τον καθαίρεσε. Ήταν αντιπαθής στον λαό. Ασημιος στην όψη, ήταν πολύ χειρότερος στη διοίκηση. Σκληρός και αδίστακτος, με τη χρήση βίας να αποτελεί το μοναδικό του τρόπο επιβολής. Εισήγαγε και εφάρμοσε μεθόδους βασανιστηρίων και τιμωρίας, όπως η τύφλωση και ο ακρωτηριασμός, που έμελλε να καταστούν παράδοση στο Βυζάντιο. Από τους χειρότερους αυτοκράτορες. Επέτρεψε σε εχθρούς να διεισδύσουν και μεταχειρίστηκε με βανανυσότητα όσους διαφωνούσαν με τις πολιτικές του ή αμφισβητούσαν τα δικαιώματά του στο θρόνο. Άβαροι και Σλάβοι από τα δυτικά, προέλασαν ανενόχλητοι ως τις παρυφές της πρωτεύουσας. Ταυτόχρονα, ξέσπασαν και μεγάλες ταραχές στο εσωτερικό, λόγω μιας εκστρατείας διωγμών κατά των Εβραίων. Μόνο στην Ιταλία ο Φωκάς είχε συμπάθειες, αφού είχε αναγνωρίσει το πρωτείο του πάπα της Ρώμης, αποσκοπώντας στην αποκατάσταση εξαιρετών σχέσεων με τη Ρωμαϊκή εκκλησία. Μέχρι σήμερα σώζεται στο Forum Romanorum μαρμάρινη στήλη, χαραγμένη το 608 από τον έξαρχο Ιταλίας Σμάραγδο, που αναφέρεται στην ευσέβεια και τη γενναιοδωρία του αυτοκράτορα και την εσωτερική ειρήνη που εξασφάλισε για την Ιταλία. Το αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η πραγματοποίηση σειράς πραξικοπημάτων από ισχυρούς άνδρες της εποχής, χωρίς όμως επιτυχία κατάληξη. Ο έξαρχος της Καρχηδόνας Ηράκλειος, πατέρας του μετέπειτα αυτοκράτορα Ηράκλειου, απέστειλε ισχυρή ναυτική δύναμη εναντίον του, υπό τη διοίκησή του ίδιου του γιου του το 609. Ο Ηράκλειος φτάνει στη Βασιλεύουσα το 610, όπου εισέρχεται θριαμβευτής χωρίς μάχη. Ο Φωκάς συλλαμβάνεται και εκτελείται το ίδιο έτος από τον Ηράκλειο που τον αποκεφάλισε ο ίδιος στις 4 Οκτωβρίου του 610 μ.Χ.

⁷³⁴ Ο **Φλάβιος Ηράκλειος** Αύγουστος (**Flavius Heraclius Augustus**), γεννήθηκε το 575 και βασίλεψε μέχρι τις 11 Φεβρουαρίου του 641. Ο πατέρας του (επίσης με το όνομα Ηράκλειος) ήταν έξαρχος της Καρχηδόνας και ένας από τους παλαιούς στρατηγούς του αυτοκράτορα Μαυρικίου. Την περίοδο της βάνανυσης βασιλείας του σφετεριστή αυτοκράτορα Φωκά και της νέας περσικής επέλασης στις ανατολικές εξαρχίες της αυτοκρατορίας, όπου οι Πέρσες για πρώτη φορά δεν περιορίστηκαν σε μεθοριακές συγκρούσεις στην Αρμενία και τη Μεσοποταμία αλλά εισέβαλαν βαθειά στα ανατολικά ρωμαϊκά εδάφη, ο Ηράκλειος διέκοψε αρχικά την επικοινωνία με την Κωνσταντινούπολη και την τροφοδοσία της με αφρικανικά σιτηρά. Άρχισε να συγκεντρώνει ισχυρές ρωμαϊκές στρατιωτικές δυνάμεις με στόχο να κινηθεί εναντίον του Φωκά, που ήταν κλεισμένος στη βασιλεύουσα. Υπό τη διοίκηση του γιου του **Ηράκλειου**, ο στόλος σαλπάρει από την Καρχηδόνα το 609, ενώ ταυτόχρονα ξεκινά ο στρατός από την ξηρά, υπό τη διοίκηση του ανιψιού του Νικήτα, έχοντας ως τελικό προορισμό την Κωνσταντινούπολη. Στη διάβα του στρατού ξηράς και του στόλου οι δυνάμεις τους αυξάνονταν, αφού με ενθουσιασμό έβλεπαν καθ' οδόν να αντιμετωπίζονται από όλα τα μέρη με ενθουσιασμό. Φθάνοντας λίγο έξω από την Κωνσταντινούπολη, η ανατολική φρουρά των Εξκουβιτόρων αυτομολεϊ, οι Πράσινοι και τάσσονται με το μέρος του, ο Φωκάς συλλαμβάνεται και εκτελείται και εισέρχεται θριαμβευτής στη Νέα Ρώμη, δημιουργώντας μοναδικές εντυπώσεις από το επιβλητικό παρουσιαστικό του, μεγαλόσωμος ξανθός. Αναγορεύεται σε ηλικία 36 ετών αυτοκράτορας τον Οκτώβριο του 610 και νυμφεύεται την Ευδοκία. Οι εκστρατείες του στην ανατολή είχαν τεράστια επιτυχία, νικώντας σε πολλαπλές μάχες του Πέρσες. Ανακόπτει την επιθετική δράση των Αβάρων. Σε διοικητικό επίπεδο κατάργησε τις εξαρχίες και δημιούργησε νέα δομή των ΘΕΜΑΤΩΝ, επισημοποιώντας την ελληνική γλώσσα στα επίσημα έγγραφα του κράτους, την επιγραφή των νομισμάτων (καθιερώθηκε το βασιλεύς στη θέση του Imperator Augustus Augustus), στα διατάγματα, δίνοντας κάποιες σημαντικές ανάσες στο διαλυμένο ρωμαϊκό καθεστώς. Όλα δεν ήταν ρόδινα παρά τις μεγάλες μάχες που κέρδισε, γιατί το 633 άρχισε να επεκτείνονται οι μουσουλμάνοι Αραβες, να χάνει την Παλαιστίνη, τη βόρεια Αφρική, τη Συρία με την Αντιόχεια και την Ιβηρική χερσόνησο (Ισπανία). Στα γεράματά του υπέστη μία ήττα στο Γιαρμούκ της

καινοτόμος, άλλαξε την αναχρονιστική διοικητική διαίρεση της αυτοκρατορίας, εισάγοντας τα ΘΕΜΑΤΑ, στη θέση των στρατιωτικών που διατηρούσαν επαρχίες και μεγάλα κτήματα σ' όλη την έκταση της αυτοκρατορίας και συχνά δεν υπήκουαν στις εντολές της Κωνσταντινούπολης. Αποκεντρώνοντας τη διοίκηση κι οριστικοποιώντας τα σύνορα, ασχέτως αν περιοχές των Θεμάτων δεν τις έλεγχε καθ' ολοκληρίαν, όπως της Ελλάδας, ενδυνάμωσε την κεντρική εξουσία. Η κυριαρχία των σλάβων-Αβάρων στην Πελοπόννησο κράτησε 218 χρόνια (587-805) και τερματίστηκε επί αυτοκρατορίας Νικηφόρου Α', ενός πατρικίου λογοθέτη (υπουργού οικονομικών), που κατέλαβε την εξουσία μετά την ανατροπή της αυτοκράτειρας Ειρήνης από μία συνομωσία αξιωματούχων. Ο Νικηφόρος για να τερματίσει την κυριαρχία των σλάβων στην Θεσσαλία, Αιτωλία και Πελοπόννησο (Σκλαβινίαν την ονόμαζε ο Θεοφάνης), μετέφερε στρατό και χριστιανούς αποίκους από τις άλλες επαρχίες, κυρίως ανατολικές της αυτοκρατορίας, υποσχόμενος σε αυτούς γη, ζώα και περιουσία. Την εκστρατεία ανέλαβε ο Σκληρός, αρμένιος στρατηγός από τη Μικρά Αρμενία, εκπρόσωπος της μεγάλης οικογένειας των Σκληρών. Οι σλάβοι υπετάγησαν και οι περιοχές δέχτηκαν αποίκους χριστιανούς, όπως Αρμένιους, Θράκες, Καφείρους κι άλλους από διάφορες περιοχές της αυτοκρατορίας. Ανασυστήνονται οι πόλεις της Λακεδαιμόνας, δημιουργούνται επισκοπές στη Μεθώνη και Κορώνη και ο πληθυσμός της Πελοποννήσου γίνεται περισσότερο σύμμικτος⁷³⁵. Από τα αποσπάσματα αυτά του χρονικού των Ιβήρων παρατηρούμε ότι, εκτός του αποικισμού

Γαλιλαίας το 637 από τους Άραβες και χάνει 80000 άνδρες. Μετά τη συντριβή αυτή ασθένησε και πέθανε τον Φεβρουάριο του 641.

⁷³⁵ Μερικά ενδιαφέροντα εδάφια του Ιβηρικού χειρογράφου μάλιστα αυτό που περιέχεται μεταξύ των εδαφίων 22 ως και 43 μαρτυρούν τα εξής: «Σε άλλη εισβολή (ο Χαγάνος των Αβάρων και οι σλάβοι σύμμαχοί του) ερήμωσαν όλη τη Θεσσαλία, όλη την Ελλάδα και την παλαιά Ήπειρο (δυτική Ελλάδα), την Αττική και την Εύβοια. Με έφοδο κατέκτησαν την Πελοπόννησο και σκοτώνοντας, διώχνοντας και καταστρέφοντας τα ευγενή (ή γηγενή) ελληνικά έθνη και κατοίκησαν αυτοί σε αυτή. Όσοι δε (από τους Έλληνες) κατόρθωσαν να διαφύγουν από τα φονικά τους χέρια, διασκορπίστηκαν εδώ και εκεί. Και η μεν πόλη των Πατρών μετοίκησε στη χώρα του Ρηγίου στην Καλαβρία, οι δε κάτοικοι του Αργους στο νησί που ονομάζεται Ορόβη (Ρόβη απέναντι από το Τολό), οι δε Κορίνθιοι μετοίκησαν στο νησί που ονομάζεται Αίγινα. Τότε οι Λάκωνες εγκατέλειψαν τα πατρώα εδάφη τους και εξέπλευσαν στην Σικελία, όπου κατοίκησαν σε έναν τόπο που ονόμαζαν Δεμενά (Λακε-Δαιμενά) και αντί Λακεδαιμονίτες ονομαζόντουσαν Δεμαινίτες. Οι υπόλοιποι από τους επίσημους αποσύρθηκαν σε δύσβατο περιοχή κι οικοδόμησαν οχυρή πόλη, την οποίαν ονόμασαν Μονεμβασία, γιατί είχε μία μόνο διάβαση προς την είσοδο αυτής. Κατοίκησαν εκεί με τον Επίσκοπό τους. Οι δε άλλοι από τους επίσημους με τα κοπάδια τους και τα αγροτικά τους κατοίκησαν σε παρακείμενα εδάφη τραχεία, τα οποία ονομάστηκαν τελευταία Τζακωνίες και οι ίδιοι οι Λάκωνες σε Τζάκωνες. Λοιπόν οι Άβαροι κατέκτησαν την Πελοπόννησο και τη διοίκησαν για 218 χρόνια. Δεν είχαν Ρωμαίο βασιλιά, ούτε ελέγχονται από άλλον, από το έτος 6106 από κτίσεως κόσμου, που ήταν το 6^ο ακριβώς έτος της βασιλείας του Μαυρικίου μέχρι το 6313 έτος, που ήταν το 4^ο της βασιλείας του παλαιού Νικηφόρου (Νικηφόρος Α'), που είχε γιο τον Σταυράκιο. Και μόνο το ανατολικό μέρος της Πελοποννήσου από την Κόρινθο μέχρι του Μαλέα (το ακρωτήριο) ήταν καθαρό από το σλαβικό έθνος (θλαβινού, Σθλαβινού), επειδή ήταν τραχύ και δύσβατο. Σ' αυτό το μέρος έστειλε στρατηγό ο βασιλιάς των Ρωμαίων. Ένας στρατηγός ορμώμενος από οικογενειακή φατρία των Σκληρών (Σεληρών) της μικράς Αρμενίας, κήρυξε πόλεμο με το Σθλαβινό έθνος (Σθλαβινούς), τους νίκησε και τους αφάνισε τελικά κι αποκατέστησε τους αρχικούς οικήτορες, παραδίδοντας και τις περιουσίες τους. Αυτά έμαθε ο προαναφερθείς βασιλιάς Νικηφόρος και πήρε πλήρη χαρά, φροντίζοντας να ανακαινίσει και κτίσει τις πόλεις, τις οποίες οι βάρβαροι είχαν κατεδαφίσει και όσες εκκλησίες κατεδάφισαν οι βάρβαροι να ανοικοδομήσει και αυτούς τους βαρβάρους να κάνει χριστιανούς. Και για αυτό μαθαίνοντας ότι οι κάτοικοι της Πάτρας ζούσαν ως μέτοικοι διέταξε και τους αποκατέστησε στα αρχαία εδάφη τους μαζί με τον ποιμένα τους που λεγόταν Αθανάσιος. Και έδωσε στην Πάτρα, που πριν ήταν αρχιεπισκοπή, δικαιώματα μητρόπολης. Και ανοικοδόμησε εκ βάθρων την πόλη αυτών και τις άγιες εκκλησίες του Θεού, επί πατριαρχίας Ταρασίου, του άγιου πατέρα μας. Τη δε πόλη Λακεδαιμόνα ανέγειρε εκ βάθρων κι εγκατέστησε σ' αυτή λαό σύμμικτο, από Καφήρους, Θρακησίους, Αρμενίους και λοιπούς προερχόμενους από διάφορους τόπους και πόλεις (της αυτοκρατορίας), καθιστώντας την πάλι επισκοπή και θεσπίζοντας αυτή να βρίσκεται υποκείμενη της μητρόπολης των Πατρών, στην οποία αφιέρωσε και δύο άλλες επισκοπές, την Μεθώνη και την Κορώνη».

είχαμε και διοικητική αναδιοργάνωση, ένδειξη ότι είχε χαθεί η προηγούμενη (των αξιωματικών και στρατιωτών γαιοκτημόνων από την εποχή του Διοκλητιανού μέχρι της εισβολής των σλάβων) κατά τα 218 χρόνια σλαβικής επικυριαρχίας. Την σλαβική αυτή εισβολή της Ελλάδας, πρώτος την παρατήρησε ο Φαλμεράιερ⁷³⁶, πριν ανακαλυφθεί το χρονικό στη μονή των Ιβήρων, αλλά γνωρίζοντας το χρονικό που ανακάλυψε ο Ιταλός παλαιογράφος Giusseppe Pasini στο Τορίνο και δημοσίευσε το 1749. Έχοντας επαρκή δεδομένα έβγαλε κάποια συμπεράσματα για επιμιξία των λαών στην Ελλάδα, επιμιξία που έφερε τους κατοίκους της να μην έχουν καμία σχέση με τους αρχαίους Έλληνες (υποσημείωση 20-32). Από τα συνολικά σημερινά δεδομένα όμως που διαθέτουμε για εκείνη την ιστορική περίοδο η κυρίως σλαβική ή αρβανίτικη καταγωγή των Ελλήνων του 1821 δεν είναι πέρα για πέρα αληθινή. Κάποια επιμιξία πρέπει να υπήρχε, κάποιοι εξελληνισμένοι σλάβοι, ακόμη και Άβαρες πρέπει να υπήρχαν, όπως και οι πληθυσμοί των Αρμενίων, Θρακών και άλλων χριστιανών της ανατολής που εποίκισαν το χώρο της Πελοποννήσου μετά την κατάλυση της επικυριαρχίας τους το 812. Το σημαίνουν είναι η επικυριαρχία της ελληνικής γλώσσας, πάνω στην οποία

⁷³⁶ **Jakob Philipp Fallmerayer** (10 Δεκεμβρίου 1790, γεν. στο Brixen του Tyrol – 26 Απριλίου 1861). Ήταν Tyrolέζος περιηγητής, δημοσιογράφος, πολιτικός και ιστορικός. Γνωστός για τις θεωρίες του για την καταγωγή των νεοελλήνων και την σχέση τους με τους αρχαίους Έλληνες. Ο Φαλμεράιερ καταγόταν από φτωχούς γονείς και φέρεται ότι κατά την παιδική του ηλικία ήταν βοσκός. Αργότερα φοίτησε στην εκκλησιαστική σχολή του Μπρίξεν και στο Πανεπιστήμιο του Σάλτσμπουργκ, όπου σπούδασε θεολογία, ανατολικές γλώσσες και ιστορία. Αργότερα σπούδασε την νομική επιστήμη στο Πανεπιστήμιο του Λάντσχουτ, για να αφοσιωθεί τελικά στην κλασική φιλολογία και τη γλωσσολογία. Ολοκληρώνοντας τη στρατιωτική του θητεία στο βαθμό του υπολοχαγού, έμεινε για μεγάλο χρονικό διάστημα στη Γαλλία με το σύνταγμά του, ως δάσκαλος στο Άουγκσμπουργκ. Αργότερα διητέλεσε καθηγητής στο φιλολογικό λύκειο του Λάντσχουτ. Από το 1831 έως το 1834 περιηγήθηκε με τον Ρώσο στρατηγό Όστερμαν-Τολστόι την Αίγυπτο, τη Νουβία, την Παλαιστίνη, τη Συρία, τις Σποράδες, τις Κυκλάδες, την ηπειρωτική Ελλάδα - όπου φέρεται ότι συναντήθηκε με τον αρχαιολόγο Κυριάκο Πιττάκη - και αργότερα την Κωνσταντινούπολη. Το 1835 έγινε μέλος της Ακαδημίας Επιστημών του Μονάχου και το 1836 εγκατέλειψε την πόλη για να περιηγηθεί τη νότια Γαλλία και την Ιταλία με τον φίλο του πλέον Όστερμαν-Τολστόι. Στην Ιταλία παρέμεινε τέσσερα χρόνια, συγκεκριμένα στη Γένοβα, και από εκεί επιχείρησε μια δεύτερη περιηγητική εκστρατεία στην Ανατολή, διαπλέοντας τον Δούναβη μέχρι τον Εύξεινο Πόντο και από εκεί στην Τραπεζούντα και την Κωνσταντινούπολη, το Άγιο Όρος, τη Μακεδονία και τη Θεσσαλία. Στην τρίτη περιήγησή του στην Ανατολή επισκέφθηκε και πάλι την Κωνσταντινούπολη, τη Μικρά Ασία, τη Συρία και την Παλαιστίνη. Τις περιηγήσεις διέκοψε ο διορισμός του ως τακτικού καθηγητή της ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου. Επιστρέφοντας στο Μόναχο, πέραν της καθηγητικής του ιδιότητας, ο Φαλμεράιερ ασχολήθηκε και με την πολιτική, ως βουλευτής της Γερμανικής Εθνοσυνέλευσης της Φραγκφούρτης. Εξαιτίας των δεδηλωμένων αντιμοναρχικών του φρονημάτων εκδιώχθηκε από το Πανεπιστήμιο και αναγκάστηκε να καταφύγει στην Ελβετία. Επέστρεψε μόνον, όταν ψηφίστηκε αμνηστευτικός νόμος το 1850 για όλους τους αντιπροσυνόντες. Τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής του τα έζησε μακριά από την πολιτική και το πανεπιστήμιο, ασκώντας βιοποριστικά το επάγγελμα του δημοσιογράφου. Αν και ως ιστορικός δε θεωρείται εξέχων, τα έργα του - μείζονα και ελάσσονα - διακρίνονται για τη λογοτεχνική τους αξία, το κλασικό ύφος και τη γλώσσα τους. Ιδιαίτερα ενδιαφέροντα, ως πηγές έρευνας για τις αφηγήσεις τους, θεωρούνται τα απομνημονεύματά του. Ο αντίκτυπος της θεωρίας του για την καταγωγή των Νεοελλήνων ήταν και η γενεσιουργός αιτία της επιστήμης της Λαογραφίας στην Ελλάδα. Στα βιβλία του *"Ιστορία της χερσονήσου της Πελοποννήσου κατά τους Μεσαιωνικούς Χρόνους"* και *"περί της καταγωγής των σημερινών Ελλήνων"* που γράφτηκαν στη δεκαετία του 1830 διατυπώνει την άποψη πως οι Έλληνες της νεότερης εποχής δεν κατάγονται από την φυλή των αρχαίων Ελλήνων, αλλά προέρχονται από Σλάβους που εισέβαλαν στην Ελλάδα κατά την περίοδο του Μεσαίωνα και Αλβανούς που εξαπλώθηκαν κατά τον ύστερο Μεσαίωνα και τους νεότερους χρόνους και οι οποίοι αναμίχθηκαν με Ελληνόφωνους, αλλά μη Έλληνες το γένος Βυζαντινούς πρόσφυγες, δημιουργώντας το λαό των νέων Ελλήνων υπηκόων. [Συγγραφικό έργο που σχετίζεται με την Ελλάδα: **1) Geschichte des Kaisertums von Trapezunt** (Ιστορία της αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας), που έλαβε χρυσό μετάλλιο στην Κοπενχάγη το 1827, **2) (Μόναχο). Geschichte der Halbinsel Morea während des Mittelalters. Teil 1: Untergang der peloponnesischen Hellenen und Wiederbevölkerung des leeren Bodens durch slavische Volksstämme** (Ιστορία της χερσονήσου της Πελοποννήσου κατά τους Μεσαιωνικούς Χρόνους. Μέρος πρώτο: Παρακμή των Ελλήνων της Πελοποννήσου και επανακατοίκηση της κενής γης από Σλαβικούς λαούς) (Στουτγάρδη, 1830). **3) Welchen Einfluß hatte die Besetzung Griechenlands durch die Slawen auf das Schicksal der Stadt Athen und der Landschaft Attika? Oder näher Begründung der im ersten Bande der Geschichte der Halbinsel Morea während des Mittelalters aufgestellten Lehre über die Entstehung der heutigen Griechen**, Stuttgart 1835, (Ποια ήταν η επίδραση της κατοχής της Ελλάδας από τους Σλάβους στην πόλη των Αθηνών και τα περίχωρα της Αττικής; Ή, μια λεπτομερέστερη ερμηνεία της θεωρίας περί της προέλευσης των σημερινών Ελλήνων που προτάθηκε στον πρώτο τόμο, στο *Ιστορία της χερσονήσου της Πελοποννήσου κατά τους Μεσαιωνικούς Χρόνους*) (Στουτγάρδη). — ελλην.μετάφρ.Κ.Ρωμανού με τίτλο *Περί της καταγωγής των σημερινών Ελλήνων* ("Νεφέλη, 1984"), **4) Geschichte der Halbinsel Morea während des Mittelalters. Teil 2: Morea, durch innere Kriege zwischen Franken und Byzantinern verwüstet und von albanischen Colonisten überschwemmt, wird endlich von den Türken erobert. Von 1250-1500 nach Christus, Tübingen, 1836, (Μέρος δεύτερο: Ο Μωριάς, ερημωμένος από εσωτερικούς πολέμους μεταξύ των Φράγκων και των Βυζαντινών και επανοικημένος από Αλβανούς αποικιστές, κατακτάται τελικά από τους Τούρκους. Από το 1250 έως το 1500) (Τύμπινγκεν). Από υλικό της Βικιπέντια]**

χτίστηκε η ελληνική εθνική συνείδηση στο μωσαϊκό τόσων διαφορετικών φυλών, με τις τόσες διαφορετικές συνήθειες, επιβάλλοντας κοινά χαρακτηριστικά, όπως η γλώσσα και η «νέα» θρησκεία (καλύτερα το δόγμα της νέας θρησκείας, του χριστιανισμού, που είναι η ορθοδοξία). Πολλές λέξεις εισχώρησαν των φυλών στην καθομιλουμένη και σε πολλά τοπωνύμια, τα οποία αντικαταστάθηκαν στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Το χρονικό της Μονεμβασίας που θίγει αγνοημένες και άγνωστες πτυχές της ιστορίας μας, ανακαλύφθηκε από τον Σπυρίδωνα Λάμπρου σε σχετική πληρότητα, το τονίζουμε αυτό, στα 1884, στη μονή Ιβήρων του Αγίου Όρους (κώδικας 329, φύλλο 203, α – β). Είχε προηγηθεί η ανακάλυψη ενός χειρογράφου από τον ίδιο στη μονή Κουτλουμουσίου λίγες μέρες πρωτότερα (κώδικας 220, φύλλο 194α – 196β) και επιγραφόταν “*Τον καιρό όπου οίκισεν η Μονεμβασία και πως*”, αλλά με λιγότερα αποσπάσματα του χειρογράφου των Ιβήρων και κομμάτια που έλειπαν, τα οποία φαινόταν βιαίως κάποιος να τα είχε αποσπάσει, για να αποκρυφτούν πληροφορίες. Το χειρόγραφο των Ιβήρων ο Σπυρίδων Λάμπρος⁷³⁷ (υφηγητής Ιστορίας και Βυζαντινολογίας τότε) δεν το δημοσίευσε αμέσως, για λόγους «εθνικούς», για να μην αποκαλυφθούν γεγονότα με τις πληθυσμιακές μετακινήσεις στην Ελλάδα, αλλά το τόλμησε στα 1909. Το ονόμασε “*ιβηριτικό απόγραφο του Χρονικού της Μονεμβασίας*” και σε αυτό πρόσθεσε το απόγραφο της μονής του Κουτλουμουσίου και ένα επίσης χειρόγραφο με αποσπάσματα του ίδιου χρονικού, που είχε ανακαλύψει ο Giouseppe Pasini στη Βασιλική Βιβλιοθήκη του Τορίνου, με τίτλο: “*Περί κτίσεως Μονεμβασίας*” και είχε δημοσιεύσει στα 1749.

1253. Χρονικόν του Μωρέως. Είναι μία έμμετρη χρονογραφία 63279 λέξεων ανωνύμου, που εξιστορεί τα γεγονότα από την πρώτη σταυροφορία και εκτενέστερα σε αυτά της Δ’ που είχε ως αποτέλεσμα την πτώση της Κωνσταντινούπολης από τους Λατίνους και την κατάκτηση της Πελοποννήσου από τους Φράγκους με την ίδρυση σε αυτήν τιμαριωτικών κρατιδίων, όπως του πριγκιπάτου του Γουλιέλμου Σαμπλίτη (Guillaume de Champlitte). Το χρονικό συνεχίζει με τις διάδοχες καταστάσεις στο νεοσύστατο πριγκιπάτο, ήτοι του Γοδεφρείγου Α’, Γοδεφρείγου Β’, και πιο εκτεταμένα τα γεγονότα επί Γουλιέλμου Β’ Βιλλαρδουίνου και μετά το θάνατό του την περίοδο των δύο συζύγων της Ισαβέλλας Βιλλαρδουίνου, τελειώνοντας το 1292. Το χρονικό αποτελείται από τέσσερα κείμενων παράλληλα, τρία πεζά, ένα στη γαλλική, ένα στη λατινική, ένα στην αραγωνική γλώσσα και ένα στην ελληνική έμμετρο ιαμβικό το αποκαλούμενο σε πολιτικό στίχο. Ως αρχικό κείμενο θεωρείται το ελληνικό, αμέσως μετά το γαλλικό και μετά ακολουθούν οι λοιπές μεταφράσεις. Το ελληνικό έχει δύο παραλλαγές, μία της οποίας λείπει η αρχή και της δεύτερης έγινε αντιγραφή από τον Buchon. Η αρχαιότερη ελληνική παραλλαγή βρίσκεται στο χειρόγραφο της Κοπεγχάγης (τμήμα Φαβρικίου αρ. 57) και συνίσταται από 9219 στίχους. Η άλλη ελληνική παραλλαγή βρίσκεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη του Παρισιού. Η γλώσσα του ελληνικού κειμένου είναι δημώδης και πιθανόν ο συντάκτης του είναι γόνος Φράγκου πατρός και Ελληνίδας μητέρας, *γασμούλος* χρονογράφος, όπως ονομαζόντουσαν τα τέκνα τέτοιων μικτών γάμων, συμπέρασμα των πολλών γαλλικών φράσεων που συναντάμε εξελληνισμένες. Οι γασμούλοι ονομαζόντουσαν και *διγενείς*. Στο κείμενο αυτό οι εξελληνισμένοι Φράγκοι παρουσιάζονται χαριτωμένοι,

⁷³⁷ Ο Σπυρίδων Λάμπρος γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1851, πατέρας του ήταν ο νομισματολόγος Παύλος Λάμπρος. Ήταν μαθητής του Κωνσταντίνου Παπαρηγόπουλου κι έλαβε σπουδές στην ιστορία στο Παρίσι, Λειψία, Βιέννη και Λονδίνο. Το 1877 διορίστηκε υφηγητής της ιστορίας και γραφογνωσίας στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, στη συνέχεια διετέλεσε γενικός επιθεωρητής της δημοτικής εκπαίδευσης και το 1890 έγινε τακτικός καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας της Ιστορίας και της Παλαιογραφίας. Δύο φορές εκλέχτηκε πρύτανης του πανεπιστημίου (1890-1891 και 1912-1913). Το 1916 διορίστηκε υπουργός παιδείας μέχρι το 1917, αλλά ως αντιβενιζελικός με την επάνοδο του Βενιζέλου το 1917, εξορίστηκε αρχικά στην Ύδρα και κατόπιν στην Σκόπελο, η δε περιουσία του δημεύτηκε. Η Λίνα Τσαλδάρη, η σύζυγος του αντιβενιζελικού δυο φορές πρωθυπουργού Παναγιώτη Τσαλδάρη, ήταν κόρη του. Ο Παναγιώτης Τσαλδάρης πέθανε ξαφνικά το 1936, όταν στην Ελλάδα τη σχολική χρονιά 1935-36 πέθαναν αιφνιδίως 6 πρωθυπουργοί. Πέθανε ο Λάμπρος στην Αθήνα το 1919 από πνευμονία και νεφρίτιδα που είχε υποστεί στην Σκόπελο. Ως ιστορικός ήταν από τους πλέον σημαντικούς, δημοσιεύοντας 480 εργασίες.

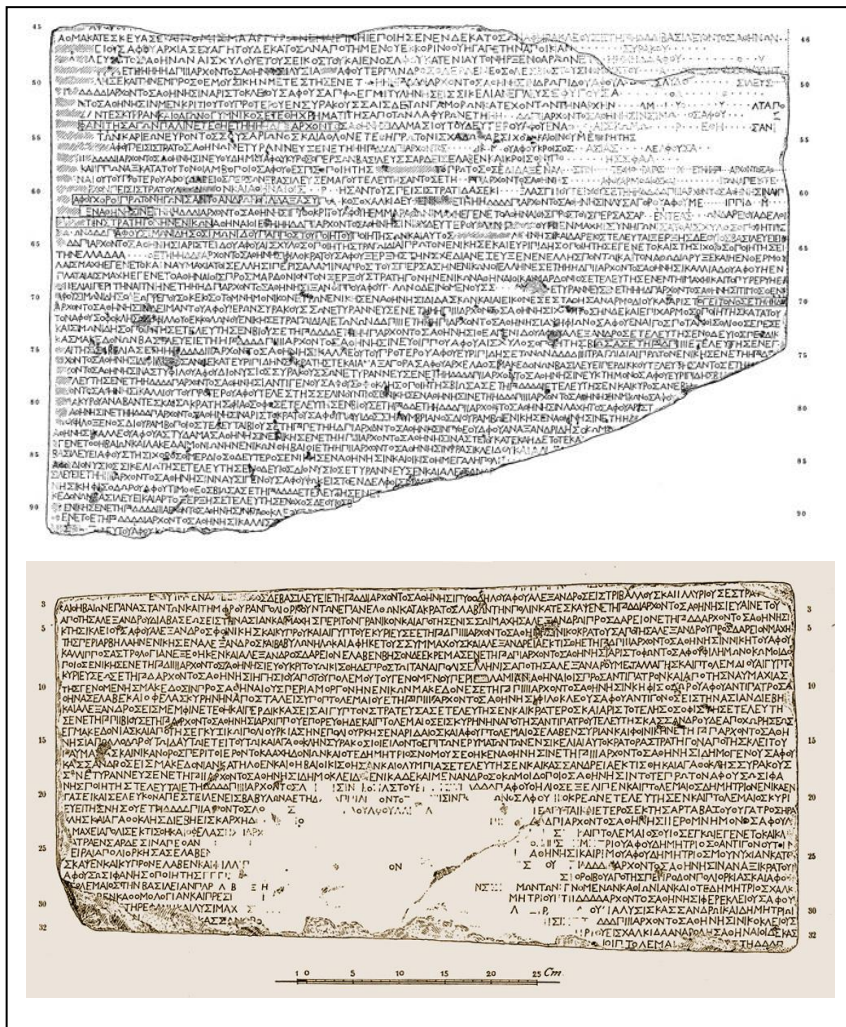
ευγενικοί, ήπιοι, έντιμοι, πράοι, ευσεβείς, ανδρείοι, επιδέξιοι, νομιμόφρονες, ενώ οι Έλληνες ήταν πονηροί, αλαζόνες, βέβηλοι, άτιμοι, δημεγέρτες, συνωμότες, άπιστοι, σχηματικοί, άθλιοι. Πότε συντάχθηκε το ελληνικό χρονικό δεν μας είναι γνωστό, τοποθετούμε την χρονολογία 1326, γιατί και στις δύο ελληνικές παραλλαγές γίνεται αναφορά στην καταλανική εταιρεία που κατείχε την Αθήνα. Στο Παρισινό χειρόγραφο οι χαρακτηρισμοί αυτοί που διακρίνουν του Φράγκους και τους Έλληνες εκλείπουν. Το χρονικό αυτό αποκαλύπτει μία νέα δημιουργία πολιτισμού που προέκυψε από τη μακρόχρονη κατάκτηση της Πελοποννήσου, γεμάτος με ιπποτικές περιπέτειες, την τεράστια επίδραση της ελληνικής γλώσσας στους Φράγκους κατακτητές, που έστω με πολλά στοιχεία παραφθοράς επικράτησε και φαίνεται φραστικά μέσα στο κείμενο, παρατήρηση που έκανε ο Νίκος Καζαντζάκης όταν στο «Ταξιδεύοντας (Ιταλία, Αίγυπτος, Σινά, Ιερουσαλήμ, Κύπρος, ο Μοριάς)». Αθήνα 1961, σελ. 219, σημειώνει: «Λες κι ένας καινούργιος Ευφορίων, ο ανώτατος Γασμούλος, ο ερωτικός καρπός του Φάουστ και της Ελένης, θα γεννιόταν τώρα στο Ελληνικό χώμα. Να έχει το θείο σώμα της μάνας και την αχόρταγη, ρομαντική, αγιάτρευτα διψασμένη για το άπειρο ψυχή του πατέρα». Οι Φράγκοι κατακτητές έκλεψαν τις γυναίκες των Ελλήνων στην Πελοπόννησο (1209) και η επόμενη γενιά τους, αυτή των δίγλωσσων γασμούλων ήταν αυτή που θα επικρατήσει στους εξουσιαστικούς θώκους. Το πριγκιπάτο διοικητικά διαιρέθηκε σε 12 βαρονίες και κάθε βαρονία σε φέουδα (όπως της Νέας Πάτρας και της Άκοβας της Αρκαδίας σε 24 φέουδα, της Χαλανδρίτσας σε 2, των Καλαβρύτων σε 12, της Βοστίτσας δηλ. του Αιγίου σε 8, του Πασσαβά δηλ. της Λακωνίας σε 2 και της Καλαμάτας σε 1, το προσωπικό του Βιλλαρδουίνου. Η πρώτη έντυπη έκδοσή του έγινε το 19^ο αιώνα και η επιρροή του ήταν μεγάλη στους Έλληνες λογοτέχνες (Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής, «Ο αυθέντης του Μωρέως», Άγγελος Τερζάκης, «Πριγκίπισσα Ιζαμπώ» και Δημήτριος Βερναρδάκης, «Μαρία Δοξοπατρή»). [J. Schmitt, *The Chronicle of Morea*. London: Methuen, 1904: 3-597]

1254. Χρονικό της Πάρου ή Πάριο χρονικό (Parian Marble, Πάριο Μάρμαρο), σπουδαίο αρχαίο Ελληνικό επιγραφικό κείμενο πάνω σε μαρμαρίνους τοίχους. Ονομάστηκε έτσι, γιατί βρέθηκε σε μια επιτύμβιους τοίχους και εξιστορεί γεγονότα και χρονολογίες από το 1581 π.Χ. μέχρι το 264 π.Χ. Δυστυχώς η βιβλιογραφία του Πάριου Μαρμάρου στην ελληνική γλώσσα απουσιάζει και θεωρείται υποβαθμισμένη η τεράστια σημασία του χρονικού αυτού, λες και κάποιοι θέλουν να το τοποθετήσουν για τα καλά στη λήθη, με στόχο να επιζήσουν ιστορικές παραποιήσεις και γενικά τάσεις υποβάθμισης της ελληνικής ιστορίας, αποκαλύπτοντας έτσι κρυφούς εξουσιαστικούς πόθους ποδηγέτησης της γραμματείας και της γνώσης. Η αρχαιότερη σωζόμενη μαρτυρία ενός χρονολογικού ελληνικού πίνακα, με χρονολογίες των «ηρωικών» χρόνων, η σύμβαση αυτή όμως των μυθολογικών ή ηρωικών χρόνων, που δόθηκε εν αγνοία του μαρμαρίνου χρονικού, απορρίπτει την χρονολόγηση αυτή και δεν «συμφέρει» φαίνεται σε κάποιους κύκλους να ληφθεί υπ' όψη⁷³⁸. Η αρχαία μαρμαρίνη επιγραφή του 3^{ου} π.Χ. αιώνα, φέρει το όνομα του τόπου προελεύσής της και είναι χρονικό ανώνυμου συγγραφέως γραμμένο στην αττική διάλεκτο (κατά κάποιους γράφτηκε στον Φαρώ, νησί της Δαλματίας, κατ' άλλους στην Κέα ή στην Σμύρνη) όταν ο Διόγνητος ήταν άρχοντας στην Αθήνα κατά το πρώτο έτος της 129^{ης} Ολυμπιάδος. Η αρχή από την επιγραφή έχει καταστραφεί κι έτσι δεν γνωρίζουμε την αφορμή ή το κίνητρο το οποίο προέτρεψε τον συγγραφέα για την καταγραφή των γεγονότων. Το χρονικό περιλαμβάνει 134 στίχους σε τρεις ξεχωριστές στήλες και αποτελεί χρονολογικό πίνακα γέννησης ή θανάτου των σπουδαιότερων πνευματικών ανθρώπων της ελληνικής αρχαιότητας από την περίοδο του Κέκροπα το 1582 π.Χ. μέχρι το 264 π.Χ. Καταγράφεται η περίοδος της ανόδου του Βασιλιά Κέκροπα στην Αθήνα. (η επιγραφή αναφέρεται από το 1581/0 π.Χ. έως το 264/3 π.Χ. όπου είναι η ημερομηνία

⁷³⁸ Ευτυχώς ο ελληνιστής Α. Κρασσανάκης κυκλοφορεί ελεύθερα στο διαδίκτυο μια πολύ καλή μετάφραση του χρονικού. Επίσης στο δικτυακό τόπο του μουσείου (Ashmolean) της Οξφόρδης υπάρχει μια πολύ όμορφη παρουσίαση του ελληνικού κειμένου του Πάριου χρονικού και μια μετάφρασή του στα αγγλικά.

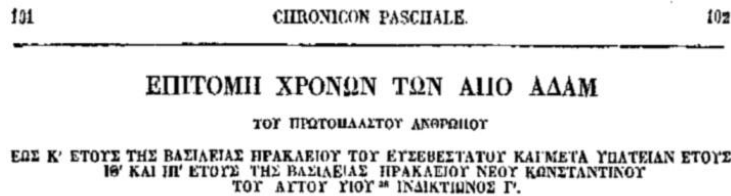
που χαράχθηκε η επιγραφή. Καθορίζει τον κατακλυσμό του Δευκαλίωνα το 1528/7, τη δημιουργία (ή εφεύρεση) του καλαμποκιού*(!!!) από την Δήμητρα το 1409/8 και την πτώση της Τροίας το 1209/8. Χρονολογεί τον Ησίοδο μια γενιά νωρίτερα του Ομήρου, στο τέλος του δέκατου αιώνα. Όσο κοντεύει χρονολογικά στην εποχή του η καταγραφή του γίνεται

πληρέστερη, αλλά η χρονολογία δεν είναι πάντοτε ακριβής και οι λόγοι της επιλογής των γεγονότων δεν είναι πάντοτε καθαροί. Η επιγραφή είναι πάρα πολύ φθαρμένη και είναι δύσκολο να διαβαστεί σήμερα. Ακόμα, εκθέτει πολιτικά γεγονότα, έτη καθιερώσεως διαφόρων αγώνων και εορτών. Τα χρόνια έχουν υπολογιστεί προς τα πίσω από την αρχηγία του Διογνήτου. Το μαρμάρινο χρονικό συνίσταται από τρία τμήματα, τα δύο εκ των οποίων βρίσκονταν στην κατοχή του Samson, που τα έβγαλε για να τα πουλήσει το 1627 στην Σμύρνη αντί 50 χρυσών λιρών στον William Petty, γραμματέα του αρχαιόφιλου Thomas Howard, γνωστός ως κόμης του Arundell (κόμης του Αρουνδελίου). Μεταφέρθηκαν στην Οξφόρξη και έγιναν γνωστά ως Αρουνδέλια μάρμαρα. Το πάνω μέρος της επιγραφής χάθηκε και είναι γνωστό μόνο σε ένα αντίγραφο

του John Selden, ο οποίος το αποκρυπτογράφησε. Αργότερα το ένα κομμάτι ξαναβρέθηκε στην κατοχή του ανηψιού του λόρδου Henry Howard, εντοιχισμένο σε φράχτη του κήπου του θείου του και το 1667 δόθηκε δωρεά στο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, όπου αποτελεί μέρος της συλλογής του Asmolean μουσείου. Το κομμάτι του Oxford (μαζί με πάνω από 130 άλλες επιγραφές) παρουσιάστηκε στο Πανεπιστήμιο το 1667 από τον εγγονό του συλλέκτη Howard κατόπιν παρότρυνσης του ημερολογιογράφου John Evelyn. Στο κέντρο της αρχαίας πόλης της Παροικίας, στη θέση Θόλος σε ένα κτίριο που χρονολογείται από την ρωμαϊκή εποχή βρέθηκε το 1897 η τρίτη στήλη της επιγραφής. Έτσι σήμερα έχουμε μια πιο σχετική πληρότητα για το περιεχόμενο του χρονικού. Περισσότερα στοιχεία και το ακριβές περιεχόμενο των επιγραφών με τη μετάφρασή τους βρίσκουμε στο παράρτημα του παρόντος βιβλίου. Η τρίτη στήλη φυλάσσεται και εκτίθεται στο αρχαιολογικό μουσείο της Πάρου. Το θραύσμα (fragmenta) του Μουσείου της Πάρου. [Das Marmor Parium, Felix Jacoby, Εκδόθηκε από Weidmann, 1904, Τυπογραφημένη έκδοση του Χρονικού της Πάρου: Joannes Flach (1884) (στα αρχαία Ελληνικά με έναν πρόλογο στα Λατινικά). *Chronicon Parium*. Τύμπικεν: Philologischer Verlag Franz Fues]

1255. Χρονικό Πασχάλιο (Chronicon Paschale), ένα μοναδικό ελληνικό χειρόγραφο χρονολογικής αναγραφής του Βατικανού (κώδικας Βατικανού 1941) που δόθηκε στη δημοσιότητα το 1688 από τον Du Cange με αυτόν τον τίτλο και αρχίζει από κτίσεως κόσμου και φθάνει μέχρι το 628 μ.Χ. Αναφέρεται και ως Αλεξανδρινό χρονικό (Chronicon Alexandrinum από την έκδοση του 1615 στο Μόναχο του M. Raderus) ή Χρονικόν Κωνσταντινουπόλεως (Chronicon Constantinopolitanum) ή και ως Σικελικά χρονικά (Fasti Siculi). Ως Πασχάλιο χρονικό που είναι συνήθως γνωστό έλαβε την ονομασία, γιατί ο ανώνυμος συγγραφέας δίνει κάποιους προσωπικούς υπολογισμούς για τον προσδιορισμό των ημερομηνιών της γιορτής του Πάσχα. Τίτλος του Πασχάλιου Χρονικού.

Οι εισαγωγικές αναφορές του είναι βιβλικές (χρόνοι Αδάμ), μυθολογικές μέχρι της κτίσεως της Ρώμης. Ιστορεί τους χρόνους του Μεγάλου Κωνσταντίνου και δίνει λεπτομέρειες για τη στάση του Νίκα και το έδικο του Ιουστινιανού. Καταπιάνεται με την άνοδο στο θρόνο του Φωκά, την εντυπωσιακή άνοδο του Ηρακλείου και την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης από τους Αβάρους και σλάβους συμμάχους τους⁷³⁹ και τελειώνει στο 20^ο έτος βασιλείας του Ηρακλείου, του νέου Κωνσταντίνου, όπως τον αποκαλεί. Ο άγνωστος συγγραφέας του θα πρέπει να ήταν σύγχρονος του Ηρακλείου (610-641), κληρικός του Οικουμενικού Πατριάρχη Σεργίου. Ήταν πολύ δημοφιλές και μνημονευόταν στις λειτουργίες της εκκλησίας. Ο χρόνος συγγραφής πρέπει να έγινε το 629, που συμπίπτει με τη τελευταία δεκαετία της βασιλείας του Ηρακλείου. Η χρονολογία του άρχεται από την 1^η Μαρτίου του 5507 και έρχεται σε αντίθεση με την Αλεξανδρινή ή της Αντιόχειας και μαζί με τις πραγματείες του Μαλάλα ή του Ιωάννη Αντιοχέα εκπροσωπούν το λαϊκό ιστορικό ενδιαφέρον των Βυζαντινών, γι' αυτό υπήρχαν προσθήκες των Ρωμαίων Βυζαντινών αυτοκρατόρων μέχρι το 1042. Αυτές αποτυπώθηκαν ως *Χρόνων ἀρίθμησις καὶ ὁμάς*. [Chronicon Paschale, Dindorf ed. 1832 σε δύο τόμους, Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', Αθήνα 1897]

1256. Χρονικό της Περγάμου. Ο πάπυρος που βρέθηκε συνίσταται από 153 λέξεις του χρονικού⁷⁴⁰ με ιστορικά δεδομένα. [F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker* (FGrH) n.506]

⁷³⁹ . Ένα απόσπασμα από την πολιορκία των Ιεροσολύμων από τον Πέρση βασιλιά Χορσώ στα 614 είναι: «Τούτω τῷ ἔτει περὶ μῆνα ἰούνιον θρήνων ἀπαύστων ἄξιον ἡμῖν συνέβη πάθος. μετὰ γὰρ πολλῶν τῆς ἀνατολῆς πόλεων ἦλω καὶ Ἱερουσαλήμ ὑπὸ Περσῶν, καὶ σφάζονται πολλαὶ χιλιάδες ἐν αὐτῇ κληρικῶν, μοναχῶν, μοναστηρίων παρθένων. ἐμπύραται τὸ δεσποτικὸν μνημα καὶ οἱ περιβόητοι τοῦ θεοῦ ναοί, καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ τίμια καθαιρεῖται. τὰ σεβάσματα τοῦ σταυροῦ ξύλα σὺν τοῖς ἱεροῖς σκεύεσιν ἀναριθμήτοις οὖσιν λαμβάνεται παρὰ Περσῶν, καὶ Ζαχαρίας ὁ πατριάρχης καὶ αἰχμάλωτος γίνεται. καὶ ταῦτα οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ οὐδὲ ἐν ὅλῳ μηνί, ἀλλ' ἐν ἡμέραις ὀλίγαις συμβέβηκε».

⁷⁴⁰ // [— — — — — ἔπεισεν Ἀρχίας [πρυτάν]εις αἰ[ρεῖσθαι τῆς / πόλεως κατ'] ἔτος ἑκάστ[ον]· καὶ πρῶτος ἐπρυτ[ά]νευεν Αρχί[ας], καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι νῦν πρυτα[νεύο]μενοι διατελοῦσιν. Ὁρόντης δὲ Ἀρτασ[ύ]ρου, τὸ γέν[ος] Βάκτριος, ἀποστάς ἀπὸ Ἀρταξέρ[ου] [ξου τοῦ Περσῶν βασιλέως, ἐκράτησεν τῶν Περγα[μ]ων καὶ μ]ετωίκησεν αὐτοὺς πάλιν ἐπὶ τὸν κο[μ] [λωνὸν εἰς] τὴν πα[λαι]άν πόλιν. εἶτα Ὁρόντης / [τὴν πόλιν ἐ]πιτρ[έ]ψας Ἀρτα[ξέρ]ξει ἀπέθανεν. // [— — — — — γήμα]ντα Ἀναξίπ[την] — — — — — ἐγέννησεν Εὐ[ι]ππον, Εὐ[ι]ππος / [δὲ — — — — — κ]αὶ Δάσκυλον. ἀ[δελφ]ὸς δὲ τούτων μία Θε[ο]σίππη ἐγένε[το], αὕτη δὲ συνοικήσασα — — — — — [ν]ι, Παφλαγόνι / ([τὸ γένος, ἔτεκε — — — — —, κα]ὶ [με]τὰ ταῦτα / — — — — — // [— — — — — — / —]ον Εὐ[μ]έ[νης], διὰ βίου ἤδη τῆς ἀρχῆς κοινῶ[ν] νήσας [Ἀτ]τά[λ]ωι τῷ ἀδελφῷ, ἀπέθανε κατα[λ]είπων τὴν [μ]ε[βα]σιλείαν τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ / Ἀττάλῳ, κατ' ἐ[πι]τροπὴν δὲ ἐκείνῳ. οὗτος δὲ / ἀπέδωκεν τῇ[ν] βασιλείαν ἀποθνήσκων Ἀττάλῳ / τῷ τοῦ Εὐμέν[ους] — — — — — / — — — — — ἄρ[ξ]αν[τ] — — — — — / — —]ην.

1257. Χρονικό των Τόκκων, ένα έμμετρο χρονικό στην ελληνική γλώσσα που καλύπτει τα χρόνια 1375-1425, χρονική περίοδο του Καρόλου Α΄ Τόκκου, καταγόμενου από τα Ιωάννινα. Ο συγγραφέας είναι πολύ εγκωμιαστικός απέναντι στην οικογένεια των Τόκκων, παρουσιάζοντάς τους ως δίκαιους άρχοντες, που ενδιαφέρονται για τον λαό, χωρίς να αναφέρεται καθόλου στη λατινική καταγωγή τους. Τον ελληνόγλωσσο πληθυσμό αποκαλεί Ρωμαίους, και κείται εχθρικά απέναντι στους Αλβανούς. Το Χρονικό των 3923 δεκαπεντασύλλαβων ανομοιοκατάληκτων στίχων εκτυπώθηκε και δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το 1975 από τον G. Schirò. Προέρχεται από τον κώδικα Vaticanus Graecus 1831 (Vatic. gr. 2214), από τον οποίον λείπει η αρχή και το τέλος του κειμένου. Ο κώδικας, τον οποίον ο Schirò θεωρεί αυτόγραφο, γράφτηκε πριν από τον Ιούνιο του 1429. [G. Schirò, *Το Χρονικό των Τόκκων. Τα Ιωάννινα κατά τας αρχάς του ΙΕ αιώνα*, Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών, Ιωάννινα 1965, H.-G. Beck, *Ιστορία της Βυζαντινής δημόσιας λογοτεχνίας*, μετάφραση Νίκη Eideneier, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1988, Cronaca dei Tocco di Cefalonia⁷⁴¹; prolegomeni, testo critico e traduzione, by Giuseppe Schirò, Corpus fontium historiae Byzantinae 10. (Rome: Accademia nazionale dei Lincei, 1975)]

1258. Χρονογραφίον σύντομον, όπως χαρακτηρίζεται από τον τίτλο, σύντομη χρονογραφία που συντάχτηκε το 854 με βάση την χρονολογία του Πατριάρχη Νικηφόρου και που κακώς το απέδιδαν στον Ευσέβιο. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, Αθήνα 1897]

1259. Χρύσερμος ο Κορίνθιος, γεωγράφος και ιστορικός του 1^{ου} με 2^ο μ.Χ. αιώνα. Ήταν πολυγραφώσετατος και από τις αναφορές γνωρίζουμε ότι έγραψε ιστορία της Κορίνθου, ιστορία της Πελοποννήσου (*ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΑ*⁷⁴²), μία πολύτομη ιστορία και γεωγραφία των Ινδίων (ΙΝΔΙΚΑ) από 80 βιβλία, *Περί ποταμών* σε πάνω από 13 βιβλία, μία ιστορία της Περσίας (ΠΕΡΣΙΚΑ) σε πάνω από 2 βιβλία και το ΠΕΡΙ ΠΟΤΑΜΩΝ τουλάχιστον σε τρία βιβλία. Πρόκειται για έναν πληθωρικό συγγραφέα, του οποίου τα έργα εξαφανίστηκαν κι απέμειναν λίγες βιβλιογραφικές αναφορές από το περιεχόμενό τους στον Πλούταρχο. [FHG, IV, 361-362, Jacoby, F., FGH n. 287]

1260. Χρύσερως ο Νομεγκλάτωρ, ιστορικός του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα, απελεύθερος του αυτοκράτορα Μ. Αυρηλίου Ουήρου. Έγραψε ιστορία της Ρώμης από κτίσεως Ρώμης μέχρι του πατρωνά του αυτοκράτορα, αναλυτικά με έκθεση πολλών ονομάτων. Αναφέρεται στο έργο του Θεόφιλου του Αντιοχέα «Προς Αυτόλυκον», βιβλίο Γ΄: Μεθ' ὃν ἦρξαν ἐνιαύσιοι ὑπάτοι, χιλίαρχοι ἢ ἀγορανόμοι ἔτεσιν υἱγ', ὧν τὰ ὀνόματα καταλέγειν πολὺ καὶ περισσὸν ἡγούμεθα. εἰ γάρ τις βούλεται μαθεῖν, ἐκ τῶν ἀναγραφῶν εὐρήσει ὧν ἀνέγραψεν Χρύσερως ὁ νομεγκλάτωρ, ἀπελεύθερος γενόμενος Μ. Αὐρηλίου Οὐήρου, ὃς ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης μέχρι τελευτῆς τοῦ ἰδίου πάτρωνος αὐτοκράτορος Οὐήρου σαφῶς πάντα ἀνέγραψεν καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τοὺς χρόνους. [Jacoby, F., FGH n. 96, FHG, III, 656]

1261. Χρύσιππος, κάποιος ιστορικός αναφερόμενος από τον Πλούταρχο. Έγραψε ΙΤΑΛΙΚΑ, δηλαδή ιστορία της Ιταλίας, όπως επίσης και τα έργα: *Περί των αρχαίων*

⁷⁴¹ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄: Στερέωσις τῆς ἀρχῆς τῶν Τόκκων καὶ πρῶται κατακτήσεις τοῦ Καρόλου. 1.) Περὶ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου τοῦ δουκὸς καὶ τοῦ κόντου καὶ τὸ πῶς ἔμειναν ὀρφανὰ μὲ τὴν μητέρα αὐτῶν. Ἀκούσατε γάρ, ἅπαντες, μετὰ πληροφορίας, (1) τὸ πῶς ἐγένη ἡ ἀρχὴ θαυμάσια μεγάλως. Οὗτος ὁ δούκας ὁ πολὺς, ὁ θαυμαστὸς καὶ μέγας βρέφος μικρὸν ἠνύρισκετον καὶ ὁ πατὴρ του θνήσκει· εἶχε γὰρ καὶ αὐτάδελφον, τὸν κόντον Λεονάρδον... Πολλοὶ γὰρ τὴν ἐγύρευσαν ἀφέντες τῆς Φραγκίας, ...

⁷⁴² ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΑ. Ε LIBRO PRIMO. Plutarch. De flum. 18, 7: Χρύσερμος δὲ ὁ Κορίνθιος ἐν α΄ Πελοποννησιακῶν ἱστορίας μέμνηται τοιαύτης. Περσέως φερομένου μετεώρου, καὶ κατὰ τὸν λόφον (Απαίσαντον) γενομένου τοῦτον, ἐξέπεσεν αὐτοῦ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους ὁ μύκης. Γοργοφόνος δὲ, ὁ βασιλεὺς Ἐπιδαυρίων, ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς ἔλαβε χρησμόν ἐμπεριελθεῖν τὰς Ἀργολικὰς πόλεις, καὶ ὅπου ἂν εὕρηνξίφους μύκητα, ἐκεῖ κτίσαι πόλιν. Γενόμενος δὲ κατὰ τὸ Ἄργιον ὄρος, καὶ εὐρῶν τὴν ἐλεφαντίνην λαβὴν, πόλιν ἔκτισεν, ἣν ἀπὸ τοῦ συγκυρήματος προσηγόρευσε Μυκῆνας.

φυσιολόγων, *Περί βίων και περί των του Βοσπόρου βασιλέων περί του Λεύκωνα*. [Jacoby, F., FGH n. 832, FHG, IV, 362]

1262. Χριστόδωρος ο Κόπτης, ή ο Πανίτης δηλαδή από την Κοπτό (Αίγυπτο) ή πόλη του Πανός της ίδιας χώρας. Ιστορικός του 5^{ου} με 6^{ου} μ.Χ. αιώνα, που έγραψε τα *Ισαυρικά*, ιστορικά έπη σε 6 βιβλία, που περιγράφει την κατάκτηση της Ισαυρίας (επαρχία της μικράς Ασίας μεταξύ Κιλικίας και Λυκαονίας) το 497, ιστορία της Λυδίας (*Λυδιακά*), ιστορίες πολλών ελληνικών πόλεων (*Πάτρια*) και ένα ποίημα από 416 εξάμετρους στίχους που περιγράφει 80 αγάλματα, τα οποία ήταν στημένα στο γυμναστήριο του Ζευξίππου στην Κωνσταντινούπολη και τα οποία καταστράφηκαν σε πυρκαγιά το 532 μ.Χ με τίτλο: «*Εκφρασις των αγαλμάτων των εις το δημόσιο γυμνάσιον του επικαλούμενου Ζευξίππου*». Σώζονται από αυτό το τελευταίο κάποια αποσπάσματα στο 2^ο τόμο της Παλατινής Ανθολογίας. Μερικά έργα χριστιανικού περιεχομένου ανήκουν σε συνονόματο άσημο συγγραφέα Χριστόδωρο Ιλλούστριο από τις Θήβες της Αιγύπτου, μνημονευόμενος από το Σουΐδα. Επίσης έγραψε και «*Πάτρια Θεσσαλονίκη*» σε 25 βιβλία, ενός έργου που μόνο αποσπάσματα έχουν φθάσει σε μας. [FHG, IV, 360]

1263. Χρύσιππος, ιστορικός ο οποίος έγραψε ιστορία των Ιταλών (*Ιταλικά*⁷⁴³) σε άγνωστο αριθμό βιβλίων. [FHG, IV, 362]

Ψ

1264. Ψάων ο Πλαταιεύς (από τις Πλαταιές). Ιστορικός του 3^{ου} αι. π.Χ., συνεχιστής του έργου του Δίλλου του Αθηναίου, έγραψε ιστορία της μακεδονικής περιόδου από το 297 με το θάνατο της Κασσάνδρας ως το 220 π.Χ. σε 30 βιβλία. Το έργο του, που διασώθηκαν κάποια αποσπάσματα συνεχίστηκε από τον Μηνόδοτο από την Πέρινθο (FHG, III, 198).

1265. Ψευδο-Αντίγονου της Καρύστου ή Ανώνυμου χρονικά (Anonymi, Annales), άγνωστος ιστοριογράφος ο οποίος κατέγραψε *Ιστορικά παράδοξα* και αναφέρεται στην ελληνική γραμματεία. [FGH, n. 544]

1266. Ψευδο-Αριστοτέλης, κάποιος ανώνυμος συγγραφέας που άκμασε περί το έτος 80 μ.Χ. κι έγραψε μια πραγματεία «Περί κόσμου προς Αλέξανδρον», που περιγράφει τη γη, τους πόλους («...τούς δὲ δύο πόλους πέρατα. Τῶν δὲ ἀκινήτων πόλων τούτων ὁ μὲν ἀεὶ φανερός ἐστιν ὑπὲρ κορυφῆν ὧν κατὰ τὸ βόρειον κλίμα, ἀρκτικός καλούμενος· ὁ δὲ ὑπὸ γῆν ἀεὶ κατακέκρυπται, κατὰ τὸ νότιον, ἀνταρκτικός καλούμενος.»), τα 12 ζώδια («...τούς δὲ δύο πόλους πέρατα. Τῶν δὲ ἀκινήτων πόλων τούτων ὁ μὲν ἀεὶ φανερός ἐστιν ὑπὲρ κορυφῆν ὧν κατὰ τὸ βόρειον κλίμα, ἀρκτικός καλούμενος· ὁ δὲ ὑπὸ γῆν ἀεὶ κατακέκρυπται, κατὰ τὸ νότιον, ἀνταρκτικός καλούμενος.»), τα τέσσερα στοιχεία της φύσης με το «θεῖον», τις ηπείρους και τον Ατλαντικό να περιβάλλει αυτές «...Τὴν μὲν οὖν οἰκουμένην ὁ πολὺς λόγος εἷς τε νήσους καὶ ἡπείρους διεῖλεν, ἀγνοῶν ὅτι καὶ ἡ σύμπασα μία νήσός ἐστιν, ὑπὸ τῆς Ἀτλαντικῆς καλουμένης θαλάσσης περιρρομένη», τα διάφορα πελάγη και θάλασσες, τις τρεις ηπείρους (Ευρώπη, Ασία και Λιβύη), την Υρκανία και Κασπία θάλασσα, στην οποίαν πιστεύει ότι υπάρχει στενός ποσθμός που συνδέεται η θάλασσα αυτή με τον Εύξεινο Πόντο (Μαύρη θάλασσα, «...καὶ μυχοὶ Πόντου θάλαττά τε Ὑρκανία, καθ' ἣν στενώτατος ἰσθμὸς εἰς τὸν Πόντον διήκει· τινὲς δὲ ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ Τάναϊν ποταμὸν εἰρήκασιν. Ἀσία δ' ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ εἰρημένου ἰσθμοῦ τοῦ τε Πόντου καὶ τῆς Ὑρκανίας θαλάσσης μέχρι θατέρου

⁷⁴³ ΙΤΑΛΙΚΑ: Plutarch. Parall. min. c. 28: Παπίριος Τόλουκερ, γήμας Ιουλίαν Πούλχραν, ἔσχεν ἕξ θυγατέρας, καὶ τοὺς ἴσους ἄρρενας. Τούτων ὁ πρεσβύτατος Παπίριος Ρωμάνος, τῆς ἀδελφῆς ἐρασθεὶς Κανουλίας, ἔγκυν ἐποίησε. Μαθὼν δὲ ὁ πατήρ, τῇ θυγατρὶ ξίφος ἔπεμψεν· ἡ δὲ ἑαυτὴν ἀνείλε· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὁ Ρωμάνος ἔπραξεν· ὥς Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ Ἰταλικῶν,

ἰσθμοῦ, ὃς μεταξὺ κεῖται τοῦ τε Ἀραβικοῦ κόλπου καὶ τῆς ἔσω θαλάσσης, περιεχόμενος ὑπὸ τε ταύτης καὶ τοῦ πέριξ Ὠκεανοῦ». Δίνονται πολλά στοιχεία για τους ανέμους (Βορέας, Καικίας Απηνιώτης, Εὔρος, Ευρονότος, Νότος, Λιβονότος, Λιψ, Ζέφυρος, Αργέστης, Θρασκίας Απαρκτίας), για τα μεγάλα νησιά, την Αίτνα, τη Λιπάρα, την Ινδία την Ταπροβάνη (Σρι Λάνκα) κλπ. Υπάρχει και μνεία για τις φρυκτωρίες ή πυρσεῖες για την ταχύτατη μετάδοση των μηνυμάτων στην απέραντη αυτοκρατορία του Αλέξανδρου. [Peri kosmou pros Alexandros in: Aristotelis Opera vol. I, ex recensione I. Bekkeri ed. Academia Regia Borussica, Berlin: Reimer, 1831]

1267. Ψευδο- Αρριανός, Περίπλους Πόντου Εύξεινου. [Κρουμβάχερ, Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας, τ. 2^{ος}, Αθήνα 1900]

1268. Ψευδο-Ευπόλεμος, ανώνυμος ιστοριογράφος που γράφει για του Ιουδαίου⁷⁴⁴. [FGrH n. 724]

1269. Ψευδο-Ζωναράς ο Κωνσταντινοπολίτης, ιστορικός και λεξικογράφος του 13^{ου} αιώνα μ.Χ. Δεν γνωρίζουμε τίποτα για τον συγγραφέα ενός Λεξικού που εκδόθηκε αρχικά σε 50 χειρόγραφα αντίγραφα το 1204. Το λεξικό είναι πλούσιο σε λήμματα γεωγραφικού και ιστορικού περιεχομένου με τίτλο: «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΛΕΞΕΩΝ, ΣΥΛΛΕΓΕΙΣΑ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΠΑΛΑΙΑΣ ΤΕ ΦΗΜΙ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΗΣ ΔΗΠΟΥ ΤΗΣ ΘΥΡΑΘΕΝ». Το λεξικό αυτό ήταν πολύ δημοφιλές στην εποχή του και αργότερα σε διάφορες παραλλαγές πολύ γνωστό. Αν ο συγγραφέας ήταν μοναχός, από το μεγάλο αριθμό θεολογικών λημμάτων ή όχι, είναι ένα ερώτημα που μέχρι σήμερα δεν έχει απαντηθεί. [J.A.H. Tittmann, *Iohannis Zonarae lexicon ex tribus codicibus manuscriptis*, 2 vols. Leipzig: Crusius, 1808 (repr. Amsterdam: Hakkert, 1967): 1:1-1070; 2:1077-1900]

1270. Ψευδο-Ηρόδοτος, ιστοριογράφος (34 με 37 μ.Χ.), ο οποίος αποκαλεί τους Μακεδόνες βαρβάρους και τους ξεχωρίζει από τους Έλληνες στο έργο του *Περί πολιτείας*. Έγραψε *Βίοι Ομήρου*, του επικού ποιητή με πολύ πιο αξιόπιστα στοιχεία από αυτά του Ηρόδοτου του Αλικαρνασσεά, ο οποίος ανάγει τη γέννηση του ποιητή γύρω στο 850 π.Χ. Αυτός ο Ηρόδοτος υποστήριζε ότι, γεννήθηκε 350 χρόνια πριν από αυτήν την χρονολογία. Την προσδιόριζε γύρω στο 1102 π.Χ. (αναφέροντας συγκεκριμένα, ότι, γεννήθηκε 168 χρόνια μετά τον Τρωικό πόλεμο και 622 πριν την εισβολή του Ξέρξη Α΄ της Περσίας στην Ελλάδα (ναυμαχία Σαλαμίνας το 480 π.Χ.). [Γιάνης Κορδάτος, ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΣΤΟ ΟΜΗΡΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ]

1271. Ψευδο-Καισάριος, ένας συγγραφέας ταξιδιωτικού οδηγού από την Κωνσταντινούπολη, που περιγράφει από τις βόρειες χώρες των Βαλκανίων και καταλήγει στις περιοχές της Παλαιστίνης από 4 βιβλία με τίτλο: «*Ερωταποκρίσεων*». Χρησιμοποιεί τον όνομα του αδελφού του Γρηγόριου του Ναζιανζηνού, φαίνεται να ζει βασικά στην Κωνσταντινούπολη και να έχει ζήσει ένα διάστημα στη Μονή των Ακοιμήτων και να ήταν Μονοφυσίτης. Στο περιεχόμενο του βιβλίου αυτού συναντά κανείς μία έντονη πολεμική κατά των Ιουδαίων, των Αρειανών και του Ωριγένη, προσπαθώντας από την άλλη πλευρά να αναδείξει κοινά σημεία αυτών με την Ορθόδοξη πίστη. [Migne, PG v. 38, 831-1190]

⁷⁴⁴ συνάιδει δὲ τούτοις καὶ ὁ Πολυίστωρ Ἀλέξανδρος (273 F 19a) ..., ὃς ἐν τῇ Περί Ἰουδαίων συντάξει τὰ κατὰ τὸν Ἀβραάμ τοῦτον ἱστορεῖ κατὰ λέξιν τὸν τρόπον· (2) Εὐπόλεμος δὲ ἐν τῷ Περί Ἰουδαίων τῆς Ἀσσυρίας 1 φησὶ πόλιν Βαβυλῶνα πρῶτον μὲν κτισθῆναι ὑπὸ τῶν διασωθέντων ἐκ τοῦ 2 κατακλυσμοῦ. εἶναι δὲ αὐτοὺς γίγαντας, οἰκοδομεῖν δὲ τὸν ἱστορούμενον πύργον· πεσόντος δὲ τούτου ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας, τοὺς γίγαντας δια-σπαρῆναι καθ' ὅλην ...

1272. Ψευδο-Καλλισθένης, «ιστορικός» και παραδοξολόγος άγνωστης εποχής, στον

οποίον αποδίδεται η συγγραφή μιας φανταστικής ιστορίας του Μεγάλου Αλεξάνδρου με τίτλο: «Αλεξάνδρου Βίος του Μακεδόνα και Πράξεις Αυτού». Ο συγγραφέας φαίνεται να γεννήθηκε κατά το 2^ο με 3^ο αιώνα μ.Χ. στην Αλεξάνδρεια, χρησιμοποιώντας το όνομα του στρατηγού του στρατηλάτη Καλλισθένη ή το διασωθέν κείμενο να νοθεύτηκε από κάποιους, που καλύφθηκαν κάτω από το όνομα του ιστορικού και γεωγράφου Καλλισθένη του Ολύνθιου. Μία λατινική μετάφραση αυτής της ιστορίας κατά τους λατίνους αποδίδεται στον ιστορικό Αίσωπο. Υπάρχουν εκδόσεις στη συριακή και αρμενική γλώσσα και αρκετές ελληνικές παραλλαγές.

Ο πυρήνας του περιεχομένου του έργου αυτού θα πρέπει να διαμορφώθηκε κατά τους πρώτους πτολεμαϊκούς χρόνους και στους ρωμαϊκούς χρόνους να συμπληρωνόταν με διάφορες μυθολογικές και παραδοξολικές αφηγήσεις. Στο έργο αυτό υπάρχει μία αφήγηση κατάδυσης του Αλεξάνδρου σε ένα βαρέλι και απεικονίζεται με μία γκραβούρα του 1320 δημοσιευμένη στο *Histoire du bon roi Alexander*. [F. Jacoby, *FGrH*, n. 124, Kroll, G., *Historia Alexandri Magni*, Berlín 1926, Bergson, L., *Der griechische Alexanderroman. Rezension B*, Upsala 1965 (Ps.Callisth. ... B), Von Lauenstein, U., Engelmann, H. y Parthe, F., *Der Griechische Alexanderroman. Rezension G*, Meisenheim 1962-69, 3 vols, Trumpf, J., *Anonymus byzantinus vitae Alexandri*, Stuttgart (T) 1974 (Ps.Callisth. ... E)]

1273. Ψευδο-Κωδινός ή Γεώργιος Κωδινός, ιστορικός και γεωγράφος υπό την έννοια της τοπογραφίας πιθανόν του 14^{ου} αιώνα (περί το 1350 μ.Χ.) αγνώστου στην πραγματικότητα ονόματος, ο οποίος έγραψε πολλές και σημαντικές μελέτες με τις επιγραφές: «Περί σχηματογραφίας της Κωνσταντινουπόλεως», μία τοπογραφική μελέτη της βασιλεύουσας, οι «Παραεκβολές» (Αί παρεκβολαί εκ τῆς βίβλου τοῦ χρονικοῦ περὶ τῶν πατριῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως), κείμενο που εξετάζει το πως οικοδομήθηκε και ιδρύθηκε η Κωνσταντινούπολη, το «Περί κτισμάτων» που εξετάζει τα πτωχοκομεία, νοσακομεία, μοναστήρια, εκκλησίες, παρεκκλήσια και ιδιωτικά μέγαρα της Νέας Ρώμης, η «Περί της οικοδομῆς της Αγίας Σοφίας» μαζί με τους θρύλους που συνοδεύουν το μεγαλοπρεπές κτίσμα, η πραγματεία «Περί αγαλμάτων», αναφερόμενο σε στήλες, αγάλματα και άλλα μνημεία τέχνης και το «Περί των οφφικιαλίων του παλατίου Κωνσταντινουπόλεως», γνωστό με το λατινικό τίτλο: *De officiis*, που δίνει σημαντικές πληροφορίες για τα τελετουργικά της αυτοκρατορικής αυλής, παραθέτοντας σειρά τίτλων και καταλόγους εκκλησιαστικών και δημοσίων αξιωμάτων. Ένα άλλο έργο του είναι ένα Χρονικό και μια συλλογή με τίτλο: «Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως», τα οποία δέχτηκαν αργότερα και κάποιες προσθήκες. Λέγεται ότι ήταν κουρέας του παλατιού, που χρησιμοποιούσε το όνομα Γεώργιος Κωδινός με πιο πιθανή χρονική περίοδο τα τέλη του 14^{ου} με αρχές του 15^{ου} αιώνα και να είχε επιζήσει της άλωσης. Βιβλιογραφία: 1) J. Verpeaux, *Pseudo-Kodinos. Traité des offices [Le Monde Byzantin 1*. Paris: Centre National de la Recherche Scientifique, 1966]: 130-287, 2) I. Bekker, *Codini Curopalatae de officialibus palatii Constantinopolitani et de officiis magnae ecclesiae liber [Corpus scriptorum historiae Byzantinae*. Bonn: Weber, 1839]: 3-6, 3) P. Schreiner, *Die byzantinischen Kleinchroniken*, vol. 1 [*Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Series Vindobonensis 12.1*. Vienna: Österreichische Akademie der Wissenschaften, 1975: 128-155, 4) T. Preger, *Scriptores originum Constantinopolitanarum*, pt. 2. Leipzig: Teubner, 1907 (repr. 1975): 135-289, 5) Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', Αθήνα 1897].

1274. Ψευδο-Νόννος, ιστοριογράφος του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα, που έγραψε ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΚΑΙ

ἙΞΗΓΗΣΙΣ ὧΝ ἙΜΝΗΣΘΗ ἹΣΤΟΡΙΩΝ Ὁ ἘΝ ἈΓΙΟΙΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἘΝ ΤΩΙ ΠΡΩΤΩΙ ΚΑΤΑ ἸΟΥΛΙΑΝΟΥ ΣΤΗΛΙΤΕΥΤΙΚΩΙ ΛΟΓΩΙ. Ἐγραψε και σχόλια για τα μυθολογικά⁷⁴⁵. [Scholia mythologica, ed. J. Nimmo Smith, *Pseudo-Nonniani in iv orationes Gregorii Nazianzeni commentarii* [Corpus Christianorum. Series Graeca 27. Turnhout: Brepols, 1992: 67-272, A Christian's guide to Greek culture (2001) by Pseudo-Nonnos, Jennifer Nimmo Smith, 214 pages]

1275. Ψευδο-Ξενοφών, Αθηναῖος ὀλιγαρχικός, ὁ καλούμενος Ψευδοξενοφών, συνέγραψε «Περὶ τῆς Αθηναίων πολιτείας» περὶ τὸ ἔτος υλ' πρὸ Χριστοῦ (εὐδοκίμησε περὶ το 430 π.Χ.), ἔχοντας ἓνα επικριτικό ὕφος για τη δημοκρατία της Αθήνας. Για πολλά χρόνια ἀπέδιδαν το ἔργο αὐτὸ εσφαλμένα στον Ξενοφώντα. Ἀλλὰ ἔργα του συγγραφέα αὐτοῦ εἶναι: Περὶ τῆς δημοκρατίας⁷⁴⁶, Περὶ τῶν συμμάχων, Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς θαλάττης⁷⁴⁷, Ἀπορίαι. Πρόκειται για κάποιον Αθηναῖο του 5^{ου} αἰῶνα π.Χ., του οποίου τα ἔργα του τα ἀπέδιδαν στον Ξενοφώντα. Αὐτὸς ὁ ἀγνωστος συγγραφέας εἶχε μιαν επικριτική στάση ἀπέναντι στο δημοκρατικό πολίτευμα, μὴ κρύβοντας τα ὀλιγαρχικά του πιστεύω. Δύο παραθέματα ἀπὸ τῶν Αθηναίων πολιτεία δείχνουν τα πιστεύω του και τη λυσσαλέα ἀντίδραση τῶν αριστοκρατῶν-ὀλιγαρχῶν ἐνάντια στα δικαιώματα του πολίτη στην Αθηναϊκή Δημοκρατία. [Diepseudoxenophontische Athenaiion Politeiaed, Ernst Kalinka Berlin 1913]

1276. Ψευδο-Πλούταρχος, το αληθινὸ ὄνομα του οποίου δεν εἶναι γνωστὸ, ὁ οποίος ἐζήσε σε μία σχετικά υστερότερη εποχὴ του Πλουτάρχου και ἔγραψε κάποια ἔργα ψευδεπίγραφα. Ἀποδίδονται σε αὐτὸν οἱ *Βίοι Δέκα ρητόρων* (βασισμένα στον Caecilius της Calacte), το *Δοξασίης φιλοσόφων*, το *Περὶ μουσικῆς*⁷⁴⁸ και το *Περὶ μέτρων, περὶ ποταμῶν και*

⁷⁴⁵ « Ὁ λόγος ὁ στηλιτευτικὸς ψόγος ἐστὶ τῶν Ἰουλιανῶ πεπραγμένων. διαφέρει δὲ ψόγου ὁ στηλιτευτικὸς ὅτι ὁ μὲν ψόγος διὰ τῶν ἐγκωμιαστικῶν κεφαλαίων προέρχεται, οἷον γένους, ἀνατροφῆς, πράξεων, συγκρίσεως· ὁ δὲ στηλιτευτικὸς διὰ μόνων τῶν πράξεων, εἰ τύχοι δὲ καὶ συγκρίσεως. στηλιτευτικὸς δὲ ἦκουσεν ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς στήλης· στήλη δὲ ἐστὶν ἡ λίθος ἡ χαλκὸς ἐν ἐπιμήκει τετραγώνῳ σχήματι, ἐν ἣ ἔγγεγραπται ἡ τοῦ στηλιτευομένου ὕβρις. οἷον Αθηναῖοι τὸν Ζελεΐτην τὸν Ἀρθμιον, τὸν διαφθείροντα τοὺς Ἕλληνας χρήμασιν ἐπὶ τῷ μᾶλλον ὑπακοῦσαι τῷ Πέρσῃ, ἐν στήλῃ ἀνέγραψαν, ἀτιμώσαντες καὶ αὐτὸν καὶ ἅπαν τὸ γένος αὐτοῦ, ἐξουσίαν δεδωκότες ἐν τοῖς γράμμασι τῷ βουλομένῳ αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἐγγράψαντες καὶ τὴν αἰτίαν ἐν τῇ στήλῃ, ἣτις ἦν αὐτῷ τῷ Ἀρθμῷ ψόγος, Ὅτι, φησί, τὸν χρυσὸν τὸν ἐκ τῶν Μήδων εἰς Πελοπόννησον ἤγαγεν.»

⁷⁴⁶ Ἀπόσπασμα: «Στην Αθήνα ἡ κακοτροπία τῶν δούλων και τῶν μετοίκων εἶναι μεγάλη και δεν ἐπιτρέπεται οὔτε να δεῖρεις τὸν δούλο οὔτε αὐτὸς παραμερίζει για να περάσεις. Θα σου πω για ποιον λόγο ὑπάρχει, ἐκεῖ, αὐτὴ ἡ κατάστασι. Ἀν ὁ νόμος ἐπέτρεπε στον ἐλευθέρου να δεῖρει τὸν δούλο ἢ τον μέτοικο ἢ τον ἀπελεύθερο (= πρῶν δούλος, που εἶχε ἀποκτήσει νόμιμα τὴν ἐλευθερία του), συχνά θα ἔδερναν ἓναν Αθηναῖο πολίτη νομίζοντας πως εἶναι δούλος γιατί το ντύσιμο τῶν ἀνθρώπων του λαοῦ δεν εἶναι σε τίποτε καλύτερο ἀπὸ το ντύσιμο τῶν δούλων και τῶν μετοίκων, οὔτε το παρουσιαστικὸ τους», Τῶν δούλων δ' αὐ καὶ τῶν μετοίκων πλείστη ἐστὶν Ἀθήνησιν ἀκολασία καὶ οὔτε πατάξει ἐξεστὶν αὐτόθι οὔτε ὑπεκστήσεται σοι ὁ δούλος. οὐ δ' ἔνεκέν ἐστι τοῦτο ἐπιχώριον· ἐγὼ φράσω· εἰ νόμος ἦν τὸν δούλον ὑπὸ τοῦ ἐλευθέρου τύπτεσθαι ἢ τὸν μέτοικον ἢ τὸν ἀπελεύθερον, πολλάκις ἂν οἰήθεις εἶναι τὸν Αθηναῖον δούλον ἐπάταξεν ἂν· ἐσθῆτά τε γὰρ οὐδὲν βέλτιον ὁ δῆμος αὐτόθι ἢ οἱ δούλοι καὶ οἱ μέτοικοι καὶ τὰ εἶδη οὐδὲν βελτίους εἰσίν. Παρακάτω μάλιστα οἱ ὀλιγαρχικοὶ δικαιολογοῦσαν και τα φιλοσπαρτιάτικα αισθηματά τους. Γράφει ὁ Ψ-Ξενοφών: «Τώρα οἱ γαιοκτήμονες και οἱ πλούσιοι Αθηναῖοι (με το να μὴ εἶναι ἡ Ἀττικὴ νησί) κολακεύουν πιο πολὺ τους ἐχθρούς, ἐνῶ ὁ λαὸς εἰδιῇ ξέρει ὅτι τίποτα δικό του δεν ἔχουν να κάνουν και να καταστρέψουν οἱ ἐχθροί, ζεῖ χωρίς κανένα φόβο και χωρίς να τους κολακεύει» (Ψ-Ξεν., II, 14).

⁷⁴⁷ [7] Εἰ δὲ δεῖ καὶ σμικροτέρων μνησθῆναι, διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης πρῶτον μὲν τρόπους εὐωχιῶν ἐξηῦρον ἐπιμισγόμενοι ἄλλῃ <ἄλ>λοις· ὅ τι τ' ἐν Σικελίᾳ ἢ δὴ ἐν Ἰταλίᾳ ἢ ἐν Κύπρῳ ἢ ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἐν Λυδίᾳ ἢ ἐν τῷ Πόντῳ ἢ ἐν Πελοποννήσῳ ἢ ἄλλοθι που, ταῦτα πάντα εἰς ἐν ἡθροισ<τ>αι διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης. [8] ἔπειτα φωνὴν πᾶσαν ἀκούοντες ἐξελέξαντο τοῦτο μὲν ἐκ τῆς τοῦτο δὲ ἐκ τῆς· καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ἰδίᾳ μᾶλλον καὶ φωνῇ καὶ διαίτῃ καὶ σχήματι χρῶνται, Αθηναῖοι δὲ κεκραμένη ἐξ ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων.

⁷⁴⁸ Ἀπόσπασμα ἀπὸ το ἔργο ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ: «Ὁ δὲ Λυσίας ὑπολαβὼν 'παρὰ πολλοῖς' ἔφη 'ἐζητημένον πρόβλημα ἐπιζητεῖς ἀγαθὲ Ὀνησίκρατες. τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλείστοι και τῶν ἀπὸ τοῦ Περιπάτου [5] φιλοσόφων οἱ ἄριστοι περὶ τε τῆς ἀρχαίας μουσικῆς συντάξαι ἐσπούδασαν καὶ περὶ τῆς αὐτῇ γεγενημένης παραφθορᾶς· ἀλλὰ γὰρ και γραμματικῶν καὶ ἁρμονικῶν οἱ ἐπ' ἄκρον παιδείας ἐληλακότες πολλὴν σπουδὴν περὶ τοῦτο πεποιήναι. πολλὴ γοῦν ἡ τῶν συντεταχότων διαφωνία. Ἡρακλείδης δ' ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν ἐν μουσικῇ 'εὐδοκίμησάντων' (fr. 157 Wehrli) τὴν κιθαρωδίαν καὶ τὴν κιθαρωδικὴν ποιήσιν πρῶτόν φησιν Ἀμφίονα ἐπινοήσαι [1132] [1] τὸν Διὸς καὶ Ἀντιόπης, τοῦ πατρὸς δηλονότι διδάξαντος αὐτόν. πιστοῦται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ἀναγραφῆς τῆς ἐν Σικυῶνι ἀποκειμένης (FGH 550 F 1), δι' ἣς τὰς τε ἱερεῖας τὰς ἐν Ἄργει καὶ τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς μουσικοὺς ὀνομάζει. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν καὶ Λίνον τὸν ἐξ Εὐβοίας θρήνους

XXIII. ΑΡΑΞΗΣ.

1. Ἀράξης ποταμός ἐστὶ τῆς Ἀρμενίας, τὴν προσηγορίαν εἰληφὼς ἀπὸ Ἀράξου τοῦ Πύλου. Οὗτος γὰρ πρὸς Ἀρβήλον τὸν πάππον ὑπὲρ σκήπτρων ἀμιλλώμενος, αὐτὸν κατετόξευσε· ποινηλατούμενος δὲ ὑπὸ Ἑρινύων, ἑαυτὸν ἔρριπεν εἰς ποταμὸν Βάκτρον, ὃς ἀπ' αὐτοῦ Ἀράξης μετωνομάσθη, καθὼς ἱστορεῖ Κτησιφῶν ἐν α' Περσικῶν.

Ἀράξης, Ἀρμενίων βασιλεὺς, πρὸς τοὺς πλησιοχώρους Πέρσας πόλεμον ἔχων, καὶ τῆς παρατάξεως παρελκομένης, χρησάμενος ἑλάν, αὐτὸν ἐσεσθαι τῆς νίκης ἐγκρατῆ, ἐὰν θεοὶς ἀποτροπαίῳς θύσῃ δύο τὰς εὐγενεστάτας παρθένους. Ὁ δὲ διὰ φιλότεκνον εὐνοίαν τῶν ἰδίων θυγατέρων φεισάμενος, ἐνὸς τῶν ὑποτεταγμένων κόρας περιδλεπτοῦς τοῖς βωμοῖς προσάγαθὸν ἀνείλεν. Μητιάλης δὲ, ὁ τῶν φονευσθεῶν πατήρ, βαρέως ἠνέγκεν τὴν πρᾶξιν, πρὸς καιρὸν στείξας τὴν ὕβριν· ἀφορμῆς δὲ δρασάμενος ἐξ ἐνέδρας τὰς τοῦ τυράννου θυγατέρας ἀπέκτεινε, καὶ καταλιπὼν τὸ πατρὸς ἐξοφὸς εἰς Σκυθίαν ἐπλυσεν. Ἀράξης δὲ περὶ τῶν συμβεβηκότων κατὰχρηθεὶς καὶ ἀθυμία συσχεθεὶς, ἑαυτὸν ἔρριπεν εἰς ποταμὸν Ἀλμον, ὃς ἀπ' αὐτοῦ Ἀράξης μετωνομάσθη.

ορέων επωνυμίας και των εν αυτοίς ευρισκομένων, *Επιτομή του περί της εν Τιμαίω ψυχογονίας, Πότερον ψυχῆς ἢ σώματος επιθυμία και λύπη, Περί του βίου και της ποιήσεως του Ομήρου, Υπέρ ευγενείας, Εἰ μέρος το παθητικόν της ανθρώπου ψυχῆς ἢ δύναμις, έργα τα οποία θεωροῦνται κλασικά και έχουν μία ιστορική αξία. Λέγεται ὅτι ἔγραψε και γεωγραφικές τοπογραφίες: Ινδικά, Περσικά, Φρυγιακά, Σκυθικά, Θρακικά, Αἰτωλικά, Βοιωτικά, Πελοποννησιακά, Αργολικά, Αἰγυπτιακά, Κτίσεις, μυθικῶν ιστοριῶν συναγωγή, Θεομαχία, Ηράκλεια, Περσῆς, Σαρυτικά, Κυνηγετικά* (GGM, v. 2).

1277. Ψευδο-Πολυδεύκης, ὄνομα μιας χρονογραφίας που φέρει το ὄνομα του *Ιουλίου Πολυδεύκου* και η οποία επιγράφεται **Ιστορία φυσική**. Και η επιγραφή και το ὄνομα αυτής της πραγματείας αποδείχθηκαν ως νοθεία του Ἑλληνα

αντιγραφέα Ανδρέα Δαρμαρίου, ο οποίος παρήγαγε τρία αντίγραφα. Ο αρχικός τίτλος φαίνεται είχε ως εξής: «Εἰς τὴν κοσμοποιῖαν ἐκ τῆς γενέσεως και χρονικόν ἐφεξῆς». Στην χρονογραφία αυτή του Ψευδο-Πολυδεύκη περιλαμβάνεται η ιστορία της δημιουργίας, των Εβραίων, των Βαβυλωνίων, των Περσῶν, του Αλέξανδρου και των Πτολεμαίων. Συνεχίζει με πιο εκτενὴ αναφορά τα χρόνια των Ρωμαίων αυτοκρατόρων και διακόπτεται ξαφνικά στο μέσον της βασιλείας του Ουαλέντα το 377 μ.Χ. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας», τ. Α', Αθήνα 1897]

1278. Ψευδο-Σκύμνος, με το ὄνομα αυτό περιγράφεται ἓνας ἄγνωστος στην πραγματικότητα ιστορικός και γεωγράφος του 2^{ου} π.Χ. αἰῶνα, συγγραφέας ἐνός χρονικοῦ με τίτλο: *Περίοδος του Νικομήδους*, που αποτελεί μία περιήγηση της οἰκουμένης, γραμμένη σε αττική διάλεκτο και αφιερωμένη στο βασιλιά της Βιθυνίας Νικομήδη του Β' ἢ του Γ'. Το 1955 ο Aubrey Diller υποστήριξε σε μελέτη του ὅτι ο Ψευδο-Σκύμνος εἶναι ο Πausanίας ἀπὸ τὴ Δαμασκὸ, που ἔζησε στη Βιθυνία περί το 100 π.Χ. [Bunbury, E. H, A history of ancient geography among the Greeks and Romans, from the earliest ages till the fall of the Roman Empire (1879), Diller, Aubrey (1955). «The Authors Named Pausanias».

Transactions and Proceedings of the American Philological Association 86: 268–279]

1279. Ψευδο-Συμεών ο Κωνσταντινοπολίτης, ιστορικός, μάγιστρος και λογοθέτης του 10^{ου} αἰῶνα μ.Χ. Σώζεται μία Χρονογραφία ἀπὸ τὴν εποχή του Λέοντα του Αρμένιου ἢ Χαμαιλέοντα ἢ και παραβάτη, περιγράφοντα τὴν εποχή των εικονομαχιῶν⁷⁴⁹. [Κρουμβάχερ,

πεποιηκέναι λέγει, καὶ Ἀνθὴν τὸν ἐξ Ἀνθηδόνης τῆς Βοιωτίας ὕμνους, καὶ Πίερον τὸν ἐκ Πιερίας τὰ περὶ τὰς Μούσας ποιήματα· ἀλλὰ καὶ Φιλάμμωνα τὸν Δελφῶν Λητοῦς τε «πλάνας» καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος γένεσιν δηλῶσαι ἐν μέλεσι, καὶ χοροὺς πρῶτον περὶ τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν στήσαι· Θάμυριν δὲ τὸ γένος Θρᾶκα εὐφρονότερον [2] καὶ ἐμμελέστερον πάντων τῶν τότε ᾄδων, ὡς ταῖς Μούσαις κατὰ τοὺς ποιητὰς εἰς ἀγῶνα καταστήναι· πεποιηκέναι δὲ τοῦτον ἱστορεῖται Τιτάνων πρὸς τοὺς θεοὺς πόλεμον· γεγονέναι δὲ καὶ Δημόδοκον Κερκυραῖον παλαιὸν μουσικόν, ὃν πεποιηκέναι Ἰλίου τε πόρθησιν καὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἥφαιστου γάμον· ἀλλὰ μὴν καὶ Φῆμιον Ἰθακήσιον νόστον τῶν ἀπὸ Τροίας μετ' Ἀγαμέμνονος ἀνακομισθέντων ποιῆσαι. οὐ λελυμένην δ' εἶναι τῶν προειρημένων τὴν τῶν ποιημάτων λέξιν καὶ μέτρον οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ καθάπερ «τὴν» Στῆσιχόρου τε καὶ τῶν ἀρχαίων [3] μελοποιῶν, οἱ ποιοῦντες ἔπη τούτοις μέλη περιετίθεσαν· καὶ γὰρ τὸν Τέρπανδρον ἔφη κιθαρωδικῶν ποιητὴν ὄντα νόμον, κατὰ νόμον ἕκαστον τοῖς ἔπεσι τοῖς ἑαυτοῦ καὶ τοῖς Ὀμήρου μέλη περιτιθέντα ᾄδων ἐν τοῖς ἀγῶσιν· ἀποφῆναι δὲ τοῦτον λέγει ὀνόματα πρῶτον τοῖς κιθαρωδικοῖς νόμοις· ὁμοίως δὲ Τερπάνδρῳ Κλονᾶν, τὸν πρῶτον συστήσαντον τοὺς αὐλωδικούς νόμους καὶ τὰ προσόδια, ἐλεγείων τε καὶ ἑπῶν ποιητὴν γεγονέναι, καὶ Πολύμνηστον τὸν Κολοφώνιον τὸν μετὰ τοῦτον γενόμενον τοῖς αὐτοῖς χρῆσασθαι ποιήμασιν».

⁷⁴⁹ ΣΥΜΕΩΝ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ. Κόσμου ἔτος ,ςτζ', τῆς θείας σαρκώσεως ἔτος ὡζ', Ρωμαίων βασιλεὺς Λέων Ἀρμένιος ὁ καὶ Χαμαιλέων, ὁ παραβάτης καὶ εἰκονομάχος, ἔτη ζ' μῆνας ε'. ἦν δὲ τὴν ἡλικίαν κοντός (διὸ καὶ Χαμαιλέων προσηγόρευται), ἐπίμεστος, εὐπρεπής, γένειον ἔχων

«Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', Αθήνα 1897, I. Bekker, *Theophanes Continuatus, Ioannes Cameniata, Symeon Magister, Georgius Monachus* [Corpus scriptorum historiae Byzantinae. Bonn: Weber, 1838]: 603-760]

1280. Ψευδο-Φίλων ο Βυζάντιος, ρήτορας, ιστορικός, αγνώστων λοιπών στοιχείων, που άκμασε περί το 400 μ.Χ. κι είναι γνωστός για ένα έργο του που έγραψε για τα επτά θαύματα του κόσμου: «Περι των επτά θαυμάτων», ήτοι α' Κήπος κρεμαστός, β' Αί έν Μέμφει πυραμίδες, γ' Ζεύς Όλύμπιος, δ' Ό έν Ρόδωι κολοσσός, ε' Τείχη Βαβυλῶνος, ς' Ό έν Έφέσωι ναός τής Άρτέμιδος, ζ' Τò έν Άλικαρνασσῶι Μουσωλεϊον. [Reiseführer zu den Sieben Weltwundern. Philon von Byzanz und andere antike Texte. Griechisch und deutsch ed. Kai Brodersen, Frankfurt am Main: Insel, 1992]

1281. Ψευδο-(Σ)Φραντζή Γεωργίου, ιστορικού του 15^{ου} με 16^ο αιώνα μ.Χ., που έγραψε ένα χρονικό με τίτλο: ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΡΑΝΤΖΗ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΑΝΤΟΣ ΠΡΩΤΟΒΕΣΤΙΑΡΙΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΜΕΓΑΛΟΥ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ, ΔΙΑ ΔΕ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΘΕΝΤΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ. Ο Φραντζής έγραψε στην Κέρκυρα, όπου κατέφυγε μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, το χρονικό της άλωσης σε 10 βιβλία, αλλά σήμερα σώζονται δύο, γνωστά ως Minus και Maius. Θεωρείται όμως αυτή η μορφή του χρονικού, η γνωστή με την επιγραφή Maius, ως μη γνήσιο έργο, το οποίον γράφτηκε ένα αιώνα μετά το θάνατο του Σφραντζή στη Νάπολη από τον Μακάριο Μελισσηνό και τους ανώνυμους συνεργάτες του. [V. Grecu, *Georgios Sphrantzes. Memorii 1401-1477, Scriptores Byzantini* 5. Bucharest: Academia Republicae Romanicae, 1966]: 150-448, 456-590]

Ω

1282. Ωραπόλλων από τη Φαινεβύθη του Πανοπολίτικου νομού της Αιγύπτου, φιλόσοφος, γραμματικός και ιστοριογράφος του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα, εθνικός στο θρήσκευμα έζησε και δίδαξε αρχικά στην Αλεξάνδρεια και μετά στην Κωνσταντινούπολη επί

Θεοδοσίου με υπομνήματα έργων του Ομήρου, Σοφοκλή (*Τεμενικά*) και Αλκαίο, γράφοντας ένα επικό ποίημα για την Αλεξάνδρεια, το *Πάτρια Αλεξανδρείας*. Ένα άλλο έργο που του αποδίδουν είναι τα *«Ιερογλυφικά»*, έργο γραμμένο στην αιγυπτιακή του 5^{ου} αιώνα, μεταφραζόμενο στα ελληνικά από έναν ονόματι Φίλιππο. Αναγκάστηκε στο τέλος της ζωής του να συμβιβαστεί και να γίνει χριστιανός. Αναφέρεται και από τον Σουΐδα.

Από τον Στέφανο Βυζάντιο.

Φενέβηθις, ὁ πόλις Αἰγύπτου] Apud Suidam scribitur Φαινέβυθις. Ὁραπόλλων Φαινέβυθως κόμης τοῦ Πανοπολίτου νομοῦ, γραμματικός. διδάσας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ. *Horapollon ex Phaenichythis pargo Panopolitanae praefecturae. Grammaticus, qui docuit Alexandriae et in Aegypto. Ortelius hanc Valentini haeretici patriam facit ex Epiphanyo. Sed is Valentinum Φαεβωνίτην τῆς Αἰγύπτου παραλιώτην fuisse scribit, cum Panopolitana Praefectura longissime a mari abfuerit.*

— Τὸ ἐθνικὸν τῷ συνήθει χαρακτηρὶ καὶ Φενεβηθίτης] Ρατο καὶ delendum.

— Οὕτω γὰρ ὦρα πολλῶν, ὁ φιλόσοφος, ἐχηματίζετο] MSS. οὕτω γὰρ Ὁραπόλλων. atque ita legendum. Vide Suidam v. Ὁραπόλλων. Fuit Grammaticus illo teste, et extant eius Hieroglyphica.

καθιστάμενον, όγυρὸς τὴν κόμην, φωνὴν ἔχων βροντώδη δίκην λέοντος, θρασύς τε καὶ δειλός. διγενὴς δὲ ἦν ἐξ Ἀσσυρίων καὶ Ἀρμενίων· καὶ Ἀσσύριοι μὲν ἐξ Ἀσσύρων ἐκλήθησαν, Ἀρμένιοι δὲ ἀπὸ Ἀρμενίου τινὸς οὕτω καλουμένου, τοῦ ἀπὸ Ἀρμενίας πόλεως Θετταλίας γενομένου, ὃς Ἰάσονι συνεστράτευσεν. Οὗτος ὁ Λέων στεφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου ἐβεβαίωσεν αὐτὸν ἐγγράφως ὡς ὀρθόδοξός ἐστι τῇ πίστει. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἔλαθεν τῷ καλῷ ποιμένι ὁ λύκος τῷ κωδίῳ ἐγκεκρυμμένος· ὡς γὰρ τὸ διάδημα τῇ μιαιφῶ ἐκείνου κεφαλῇ περιτέθεικεν, ἐδόκει ὡς ἀκανθῶν καὶ τριβόλων προστρίψεσιν ὀδύνῃς ἐπαισθάνεσθαι. καὶ τῆς συνήθους τάξεως τελεσθείσης ἐπὶ τὸ παλάτιον ὁ ἀλιτήριος εὐφημούμενος ἀπήει.